

DR. DIENES VALÉRIA

Hajnalvárás

DR. DIENES VALÉRIA
HAJNALVÁRÁS

DR. DIENES VALÉRIA

Hajnalvárás

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST, 1983

NIHIL OBSTAT

DR. JÓZSEF GIANITS CANONICUS CENSOR

NR. 704-14/1982. IMPRIMI POTEST.

STRIGONII, DIE FESTO VISITATIONIS B.M.V. A. 1982.

LÁSZLÓ CARD. LÉKAI PRIMAS HUNGARIAE, ARCHIEPISCOPUS ESZTERGOM

VÁLOGATTA ÉS SZERKESZTETTE:

Belon Gellért

*Minden jog fenntartva,
beleértve a bárminemű eljárással
való sokszorosítás jogát is*

Diones Valina

TARTALOM

Hajnalvárás	9
Bevezetés helyett	13
Visszaemlékezés	16
Októberi emberek	52
AZ IMA	59
Az ima értelme	61
Az ima célja	66
Az ima értéke	72
Az ima érdeme	78
Az ima tartalma	85
Az ima szükségessége	94
Az ima ereje	103
Az ima fegyelme	108
Az ima örömei	115
Az ima üdvözít	123
Miatyánk	129
Keresztút	153
Visszanézni a keresztútra	167
Veleték maradok	184
Szentmise	187
Üdvözlégy	199
Rózsafüzér titkok	207
I. Mária titkai	207
1. Mária Anyaságának öröndetes titkai	207
2. Mária Anyaságának fájdalmas titkai	209
3. Mária Anyaságának dicsőséges titkai	211

II. Istenszülő az Örök Akaratban.....	214
III. Szentlélek füzér.....	221
VOX TEMPORIS – VOX DEI.....	235
Az ember teremtése.....	237
Nő és férfi.....	250
Egzisztencia-tétel.....	254
Szabadság.....	258
Túl az empirián.....	261
Extrapolálás.....	263
Ignorabimus?.....	265
Más eszmélések.....	268
Érzékeink és a Hostia.....	272
Megkérdézem a Hostiát.....	275
Más szellemiségek.....	278
Érthetetlen, vagy valóságtalan?.....	281
Más megismerések.....	283
Planétafejlődés I–II.....	285
Polarizálás.....	290
Anyag és Szellem.....	293
Játszadozás.....	295
Szellem, Lélek, Eszmélet I–V.....	298
Új megismerés felé.....	313
„Szem nem látta”.....	316
Polaritás I–II.....	318
A TETT.....	325
A Tett I–V.....	327
Advent.....	334
Karácsonyra.....	336
Epifánia I–II.....	338
Háromság I–V.....	341
Parabolák I–XXIV.....	352
A nyolc boldogság.....	400

HAJNALVÁRÁS

Misztériumjáték szövege

I. Könyörgés

Oh, komor a boltozat
Ködponyvák ódonul
Hevernek a horizont ívein.
Váró sziklák ormai
Kérdeznek halkan.

Tág a sötét
Keskeny a reménykapu
Bénán hallgatunk sokan.
Árvultan piheg a Föld
S a mélység torka leheli fázva:

Messze még az Élet?
Oh, mély boru!
Fullasztó árnyak
Bűn átkát ontják.

Reszkess, oh Ember,
Tévedt lelked szárnytalan, bukott,
Lángja kormoz, tüze pernyéz,
Fülledt . . . foszlott a vágya.

Oh, jer! Elveszünk,
Oh, szárnyaid suhogtasd,
Árnyat tépő karjaid
Zúgasd felettünk!
Zárt pilláid kárpitját
Sodord világossággá!

II. Remény

Oh édes hajnalvárás
Húvös ormokon!
Csend ül a tetőn.
Jó halkan, harmatosan,
Illatos a föld,
Jöjjetek mind, emberek,
Nincsen éjszaka,
Szertehull a gyászkendő.
Alázatosan dúdoljon a lelketek,
Tüzes ujjak oldozzák
Fülledt sátrait,
Fél a köd, sír az árny,
Sóhajt a fellegtanya.

Rezzen a lomb, ébred a lég,
Holtak sóhajtanak a hús föld alatt,
Súg az erdő régi regét,
Halkan súgja ingó lombja
A ráomló felhőknek
Bús történetét.

Fellegarcon ajak hasad,
Pirosan repeszi mosolyra
A napsugár,
Fellegajkon ég lehel ránk harmatot.
Oh, bontsd ki lelked ágait
S fogadd az ég illatát.

Álomháló burkolja várásunk ormait.
Bontsad meg, Uram!
Hajlik a fekete lomb,
A kúszva ölelő
Folyondárkarok
Bomoltan esdenek feléd.

Fellegrésen égő karok
Táruhnak vissza
Oh lángoló istenkéz,
Síró öröm,
Boldog bűnvallomás!
Jöjj, oldd meg láncaink
Szárnyakká lendítsd e bús igát!

III. Ígéret

Vérsávvot húz a pirkadás,
Sebet tár az éjszaka,
Láthatatlan kézzel
Bontja fátyolát,
Táruhn a homály,
Ízzó mélyek útja nyíl.

Tépett az éj, fut a sötét,
Nappfény húroz lantokat,
Zeng a fény, és
Hang csillámlík szerteszét,
Vetkőzik a lét,
Titkát bontja a fénysugár.

Higgyetek, hitre hull a fény,
Hit bont lelket, titkokat,
Hit fon létet,
Szolgája a gondolat,
Hit a mennykapu,
Csodákra tárja szárnyait.

IV. Teljesedés

Színarannyá olvad a pára,
Tündökölve úszik a felhő szárnya
Vérszínű ég taván.
Földre száll az aranymadár,
Tűzfehéren reszket a röpte árnya
Ormaink homlokán.

Lélek izzik, szándék lángol,
Béna felleg tűnik a láthatárról
Tárul a menny ablaka. . .
Harmatoznak aranyködök
Istenálmok némán teljesülnek
Az Ég leköltözött.

Álomarcok testet öltenek
Tűnt homálya mélytűzű századoknak
Lángoló létre gyúl.
Isten arca ránk borul . . .
Térde támaszt, karja újraépít,
HÁZA otthonunk.

1925

BEVEZETÉS HELYETT

– Belon Gellért búcsúbeszéde Dienes Valéria ravatalánál.
– Dr. Dienes Valériát Istenünk hívó szava 100-ik esztendejében elszólította ebből az életből, és ő 1978. június 8-án engedelmeskedett az Idők Ura parancsának. És mi most búcsúzunk tőle, mint az élet óriásától és Isten gyermekétől; mert ez volt: óriás és gyermek.

Úgy állunk előtte, mint Mózes a csipkebokor előtt, mely „égett, de el nem égett.” (Kiv 3, 2.) Az isteni tűz, az értelem fölséges ragyogása, a gondolatok szikrázó vibrálása s mégis emberi melege, a szép beszéd és szabatos fogalmazás gyönyörűsége érződött meg utolsó perceiben is. Az eszmélet fölfénylő boldogsága és az egyszerűség eláradó öröme hódított hívévé mindenkit: négy évvel ezelőtt a televízión keresztül az ismeretleneket és távolállókat is, kik nem tudtak vagy hallottak róla semmit sem. Óriás volt és gyermek – ezzel a paradoxonnal tudunk rejtélyébe belevilágítani.

Emberi mértékkel mérve óriás volt életkorát tekintve is. Mintha a Szibillák leszármazottja lett volna, úgy élt közöttünk, mint nagy idők tanuja. Történelmivé vált nevek hordozóinak társa és szellemi közösségüknek tagja volt. És mint Próféta-asszony nem látva is látott. Látta, amit környezete nem látott; és mások által nem sejtett titkok tudójaként járta be az emberi gondolkodás ösvényeit. Végigjárta az Anyag káprázatos világát. Nem szédült bele a Számok örvényébe. Megbűvölten tudott nézni az emberi Testre, a test arányaira és szépségére, ritmikus mozgására és zenéjére. – És óriássá nőtt a lélek fölfedezésében, az Igazság keresésében, a Szabadság tiszteletében és a szeretet szomjazásában. Míg elér-

kezett mindezeknek és a mindenségnek a határáig, ahol új távlatok nyíltak meg előtte. És mintha csak Pascal látomását hallanók, írja vallomásszerűen a Végtelen üzenetét:

„Bár hová térdelsz
– Elém térdelsz
Bárhová nézel
– szemembe nézel.
Bármilyen gondod, bármilyen vágyad
– Engemet gondolsz, Én vagyok nálad.

Dienes Valéria minden gondolkodás csúcspontján Istenére talált.

És ahogy a nagy tudósok tudományuk teljében a docta ignorantiára, a nagy művészek az eszköztelenségre egyszerűsödnek, így egyszerűsödött gyermekké Istenben. Az emberi szavak figyelője, Isten szavának figyelőjévé lett: Isten minden szavára fölfigyelt, kíváncsian és áhítattal. Hiszen ezért az egyértelmű szerette volna még hosszú életét tovább nyújtani, hogy a négy evangéliumból készített harmónia fordítását befejezhesse. Gyermeki módon bízott az egyház szentségeiben: ahogyan gyónásaiban a feloldozásokat fogadta, ahogyan a betegek szentségét, a szent kenetet kérte és fölvette, de különösen ahogy az oltáriszentséget hitte és igényelte, az a kiszolgáltatott papnak is megrendítő élmény volt. Bölcselkedése középpontjában is az oltáriszentség állott. 1974. tavaszán résztvett a Nemzetközi Szemiotikai Kongresszuson. Tihanyból írja levelében: „Tegnap még Tihanyba is levittek, ahol vagy egy órás előadást tartottam a szemiotikai konferencia plenáris ülésén . . . és nagyon dübörgő tetszéssel válaszoltak a szemiotikusok . . . Megmondom? Az egész gondolatsíkért az Eucharisziával értem el. Nem én voltam, de az »eszmélet-csere« megvolt.”

Kedvenc szavajárása volt a teilhardi fogalmazású szó: az isteni erőter. Ebben az isteni erőterben szemlélte mindent: a körülötte élő embereket és eseményeket, a fel-felötlő problémákat és tragédiákat. Mindig gyermekin, bízón és tapin-

tatosan kezelt Istent és embert. Szinte krédójaként mondogatta kis versét:

Hol emberlélek van
– Én ott vagyok
Ahol minden hallgat
– Én szólhatok
Ahol üres minden
– Én láthatok
Ahol sírna minden
– Dalolhatok
Hol megsemmisül minden
– Alkothatok
Mert embermegváltó
Isten vagyok.

Ez Isten gyermekeinek éneke! És hogy milyen igazán értelmetlen ezt, az kiderül halálbahajló életének utolsó megnyilatkozásából. Egy 25 éve mozgássérült fiatal barátnéjának mondotta, ki halála előtti napokban meglátogatta: „Nem tudom, mi történik most velem. De én Istennek mindenben igent akarok mondani.”

Dienes Valéria tudta és versében fogalmazta:

Jön az Isten. Útja titkos út.
Végtelenből végtelenbe fut.

A Szekszárdon 1879. május 25-én fakadt élet patakja hatalmas folyammá szélesedve most beömlött a tengerbe. Az emberi szellem nagy áramlatainak hordozója, az Igazság, a Jószág, a Szabadság és a Szeretet és Szépség keresője, az igazság tengerébe, a jóság óceánjába, a szeretet örvénylő tűzébe, a szépség színözönébe és a harmóniák örök ritmusába lépett át. Dienes Valéria az ember, hosszú út után megérkezett az Istenhez.

VISSZAEMLÉKEZÉS

(Dienes Valéria lelkiatyja, Belon Gellért apát úr
hangfelvétele alapján)

Kérem, tessék egy kicsit visszaemlékezni arra, hogy gyerekkorában hogyan állt a jó Istennel, vallással, egyházzal, és fiatalabb korában mikor kezdődtek a problémák és hogyan? És amikor azok lezajlottak, hogyan jött a kegyelemnek az a bizonyos földrengésszerű előretörése az életben?

Gyermekkoromban, azt hiszem, azért voltam vallásos, mert nagyon jó hittanárunk volt. Úgy hívták, hogy Fájth.

Magániskolába jártam, és minden évben az év végén lehetett „felmondani” a hittant. Az egész könyvet. S aki önként jelentkezett, azt meghallgatta a tisztelendő úr. Én minden évben önként jelentkeztem, hatéves koromtól kezdve, mindig annyi kérdésre, amennyit abban az évben megtanultunk, – és ebben az állandó tudásban éltem. Én szóról-szóra emlékeztem az összes katekizmuskérdésre, és azzal szoktam megvédeni a katekizmusnak szóról-szóra való tanítását, hogy ez nem is a gyereknek szól, nem annak az életkornak szól, – legalábbis részben nem annak, amelyik meghallgatja, – hanem mikor az az illető gyerek felnő és még mindig benne vannak a fejében a mondatok, és még mindig újrászületnek azok a gondolatok, és mindig újabb és újabb tartalommal, – akkor . . . akkor sikerül megérteni. Megérteni?! . . . sikerül belőle mindig többet és többet érteni.

Úgyhogy nem ítélem el egészen azt, hogy bizonyos dolgok szószerint bemenjenek abba a gyermeki lélekbe! Ez annyira igaz az én életemben, hogy a mostani időkben – még évekkel ezelőttre is visszamenve – akkor, amikor írtam, amikor a gondolat valamerre megpróbált elsiklani, erre vagy arra kitérni, akkor egy-egy eszembe maradt katekizmus-mondat

vagy mellékmondat vagy egyéb, nem mondatszerű, de remiszcencia állított meg engem.

Tehát én annak a jó Fájth tisztelendő úrnak a katekizmus óráira most is emlékszem. Később aztán egy Götz nevű szintén nagyon komoly és bensőséges hittanórát tartott nekünk. Ezekért én a mai napig is hálás vagyok.

Ezek Szekszárdon voltak egy német nyelvű család magániskolájába. Mayer Arlov Máriának hívták őt. Volt négy elemi osztály egy teremben, aztán volt még ötödik-hatodik osztály külön teremben. Tanultunk németet is, úgyhogy párhuzamosan tanultuk a magyar betűket és a gót betűket és írtuk is.

Otthon a kedves édesanyának, édesapának a vallással kapcsolatos magatartása az akkori korra jellemző liberális magatartás volt, vagy esetleg kicsit pozitívabb?

Elvittek bennünket rendszeren a templomba, de hogy ott hon részletes vallási oktatásban részesültünk volna, arra nem emlékszem. Édesanyánk imádkozott velünk, elvitt a templomba, de nem sokat értettem abból, hogy mi is történik a szentmisén. Azt egészen felnőtt koromban sejtettem meg.

A hittanórának az anyaga szerelt fel engem tulajdonképpen a vallási adatokkal. De nem mondhatnám, hogy ezek valami mélyremenő élmények lettek volna; csak valami szeretet volt bennem. Szerettem a hittanórát, szerettem a templomot. Később, amikor nagyobb voltam, akkor magamtól is elmentem. Azután énekeltünk gyerekekkel a kórusban. Volt egy Klieber bácsi, a karnagy, aki bennünket összegyűjtött és a májusi litániákon harsogva énekeltük a szép Mária-dalokat.

Már gimnazista tetszett lenni?

Még nem. Ez még mind Szekszárdon volt. Tizenhárom éves voltam, amikor elmentünk Szekszádról. Édesanyámat – elvált édesanyámat – kinevezték Pápára a polgári leányiskolához. Édesapám feleségül akart venni valakit, akinek

szintén volt férje. Édesanyám akkor – persze diplomátlanul, mert az akkori kislányokat nem küldték ilyen intézetekbe –, egészen rövid idő alatt először letette a vizsgát a négy polgáriból, azután egy év alatt letette a vizsgát a négy tanítóképzőből, s újabb egy év alatt letette – de ragyogóan mindegyiket! – a polgári iskolai tanítónői képzőből az irodalomszakon Budapesten, a másikat Kalocsán az apácáknál. Minden vizsgája pompásan sikerült. Emlékszem, amikor mint kisgyerekek ketten éltünk már ővele – amikor apám már a másik feleségével élt –, sokszor éjszaka fölébredtem arra, hogy hangosan tanult.

Aztán elvitt bennünket Pápára. Ott voltam én negyedik polgárista. Ő ott tanított az iskolában.

Pápán nagyon szerettem a szünidőben minden nap a templomba menni. Ott volt az a szép nagy Esterházy templom, és az a nagy kastély mellette! Nagyon szerettem a templomot, úgy éreztem, hogy ott jó, otthon vagyok. De nem volt ám bennem semmi különös mélység, nem volt bennem misztikus, titokzatos dologról semmiféle belső tapasztalat. Ebből semmi!

Csak egy kislánynak a természetes vonzódása a templomhoz, énekhez.

Igen, hogy ott jó volt lenni, jó volt a templomban lenni.

Ez tartott tovább is a gimnáziumban?

Nem úgy volt. Akkor édesanyám beadott a győri Állami Tanítóképzőbe bennlakónak. Akkor 14-től 18-ig ott éltem elég jól, azt a vallásosságot éltem, amit minden gyerek élt. Meggyóntunk karácsonykor és húsvétkor. Minden vasárnap elvittek bennünket a templomba. És a gyónás után megint újra kezdtük a kislányos bűneinket, és mindenfélét elkövetünk ugyanúgy, mint azelőtt. Szóval nem volt fogalmam arról, hogy például lelki fejlődés emelkedése lehetséges. Csak mindig meggyónni és megbánni a bűnöket és egy darabig igyekezni, aztán újrakezdeni.

Hittanár tűnt-e fel úgy, olyan formában, mint ahogy Fájth?

Egyik hittanár sem volt olyan. Egyszer még kettesem is volt hittanból! Én nem tudom miért; nem ragadott meg engem az a bizonyos okoskodás: hogy kitűnik ebből, kitűnik abból. Ezeket én untam megtanulni. Hideg korszak volt, formális vallásosság. Sokkal vallásosabb voltam a szünidőben otthon, mikor megint minden nap elmentem a 9 órás misére. Az jó volt nekem, de nem hagyott semmiféle mélyebb nyomot bennem.

Aztán szerettem volna érettségit tenni, mert közben már lehetséges volt lányoknak is egyetemre jutni. De mivel felvettek az állami polgári iskolai tanítóképzőbe, méghozzá ingyenesnek (az anyagiak nekünk sokat számítottak), tehát oda mentem. Volt egy számtanszak és egy nyelvi szak. Én a számtanszakot választottam: számtant, fizikát, kémiát, természetrajzot tanultunk.

Ott már szabadabban éltünk vallásilag. Én minden vasárnap mentem a szokott módon a templomba, és megint csak úgy gyóntam. Az egész vallási fejlődésem még mindig nem volt élményszerű. Mindig azt gondolom, hogy valami baj lehetett ott, mert semmi belső ereje nem volt ennek. Csak éreztem, hogy nekem ide kell tartoznom, és nekem a templomba el kell menni, hogy én azokat a szentmiséket érvényesen meghallgassam. Aztán hazajöttem és éltem tovább. Az messze-messze volt tőlem, amit később Ottokár atya adott nekem. Azért lehetett azt olyan könnyen félretenni, mert nem volt mélyre ásva!... nem tudnám elmondani, hogy tulajdonképpen milyen okai voltak.

Amikor elvégeztem a tanárképzőt, kaphattam volna állást, de nagyon nem akartam állásba menni, mert az egyetemre vágyódtam. Volt egy úgynevezett Apponyi Kollégium, ahol rendkívüli hallgatónak be lehetett iratkozni az egyetemre. De én csak pro forma adtam be a folyamodványomat, mert már akkor arra készültem, hogy a jövő évben leteszem az érettségit. És akkor egy évig éltem Pesten a Tanítónők Otthonában az Orczy úton testvéremmel, Edittel, aki ugyanakkor a Budai Tanítóképzőbe járt. Az év

végén a Bulyovszki utcai reáliskolában letettem az érettségit, és pedig jól sikerült, szépen . . . és a következő évben beiratkoztam az egyetemre. Azt hiszem, ez életemnek egyik legboldogabb korszaka volt. Nagyon-nagyon boldog voltam az egyetemen, hogy végre elértem azt, amivel most megalapozhatom a jövőt.

Az első egyetemi évben rendszeresen jártam templomba. Akkor a jezsuiták voltak ott a gyóntatók, de nem volt megint senki, aki személyileg kezébe vette volna az én lelki fejlődésemet.

Ekkor történt, hogy az első egyetemi évemnek a végén megismerkedtem Dienes Pállal.

Emlékszem, Fehér Lipót asszisztens volt az egyetemen, és nagyon szerelmes volt belém, és azt mondta, hogy én most hozok magának két darab zsenit. Az egyik Dienes Pál, a másik Zalai Béla. Debreceni fiúk, akik a debreceni kollégiumban nőttek fel, és hogy majd meglátom, hogy ezek milyen emberek.

Az történt, hogy a megfelelő vizsga-előszobában – egyszer elmentünk mi is hallgatni őket – megismerkedtünk Dienes Pállal és rögtön összevesztünk azon, hogy vajon a görög filozófia autochton eredetű-e vagy pedig keleti eredetű. És attól kezdve nagyon sokat találkoztunk és sokat sétáltunk a Margitszigeten. Ez volt az eredete annak, hogy énbelőlem pillanatok alatt elment minden vallásosság, aminek nem volt élő alapja, csak az a gondolat, hogy nekem ezt jó tenni. Pál vallástalan volt. Ő is úgy vesztette el 14 éves korában. Addig minden nap, református létére, evangéliumot olvasott és aztán egyszer elvesztette a mindennapos evangéliumolvasást.

Nem mondta meg, hogy miért?

De megmondta. Ezt megmondjam? . . . megmondom. Fölbredt őbenne a kétség, hogy miért olvassa ezt minden nap. Hátha . . . hátha nincs is tulajdonképpen Isten? Hát ha Isten van, akkor ő meg tudja mutatni magát! Erre elhatározta, hogy megkérdezi az Istent, hogy ő van-e. A tizennégy éves gyerek kiment a Nagyerdőre, ahol egészen maga volt, és fel-

tette a kérdést, hogy történjék valami akkor, hogyha Isten van. Akármilyen, de valami történjék! . . . és akkor nem történt semmi. Akkor háromszor egymásután feltette a kérdést végtelen izgalomban . . . és nem történt semmi. S akkor megfordult és azt mondta, hogyha az Isten olyan mindenható és hogyha neki fontos az, hogy egy lélek az övé legyen, akkor biztosan tett volna most valamit. De nem tett semmit! Tehát akkor biztosan nincs is. Evvel hazament és attól kezdve letörölte ezeket a dolgokat önmagáról.

Én éreztem, hogy ő nem hisz, de akkor már nagyon szerettem őt (pedig akkor még nem árultuk el egymásnak, csak diák módra együtt sétáltunk), és el sem tudtam képzelni azt, hogy én ugyanakkor valamit elhiggyek, amit ő nem hisz. Pedig még nem mondott nekem semmit arról, hogy hisz vagy nem hisz. Ez volt a Margitszigetnek azon a végén, ami akkor még egészen szabad terület volt és sima kavicsokkal kacsáztunk . . . hát ez történt. S akkor mondtam neki, hogy nem hiszek semmiben, és nem mentem el többet a templomba.

Anélkül, hogy ez úgy témává lett volna?

Ő kérdezte: Szeretném tudni, hogy hogy állsz vallás dolgában? S akkor azt mondtam, nem hiszek, – de egy másodperc alatt! És attól kezdve minden kitörlődött, mert nem is volt baj nekem, nem hiányzott.

Akkor ő már elmondta az ő Isten- vagy istentelen-ségi élményét?

Azt hiszem, hogy elmondta, de erre biztosan nem emlékszem.

Tehát akkor pillanatok alatt felszabadult a hitnek . . .

Azt éreztem – ami nagyon fontos ebben az egész tapasztalatomban –, hogy most szabad vagyok, mert mindig úgy éreztem, különösen amikor visszagondoltam rá, hogy én valami rabigában vagyok, énnekem valamit muszáj csinálni és talán jobb volna nem. Nem sokat jutott eszembe az a „nem”, de az nagyon eszembe jutott, hogy akkor felszabadulást

éreztem. Egész megszabadulást! Most már azt teszem, amit én akarok. Hogy aztán mit csináltam később evvel a szabadságommal . . . arról jobb nem beszélni!

Akkor éppen meg is állapodtak. És a szabadságnak, saját akarata örömének ez a gyönyörűsége betöltötte a szívét-lelkét-szellemét?

Betöltötte. És akkor dolgozni akartam, és örültem, hogy dolgozhatunk.

Mikkel foglalkoztak akkoriban?

Matematikával és filozófiával foglalkoztunk. Pál is nagyon erősen filozófiai hajlamú volt, és erősen foglalkozott az analitikai függvényeknek különböző, még megvizsgálatlan problémáival. Akkor történt nemsokára, hogy ő próbára elküldte a párizsi akadémiába Piccard-hoz az általa felfedezett matematikai tételt. Piccard azt fölolvasta, meg is jelent, és megküldték neki a különlenyomatot. Ez volt a legnagyobb elismerése az ő zsenijének.

Persze ez nem mindjárt akkor történt. Nem elsőéves meg másodéves korában, hanem harmadéves korában, amikor ő egy évet Párizsban töltött és a Sorbonne-on dolgozott. Azt a harmadévet, ami nekem a másodévem volt, én a Wlassich kollégiumban töltöttem. Ez nyolc lánynak volt otthona az Országos Nőképző Intézetben. Akkor nagyon sokat leveleztünk. Én túl sokat leveleztem, nagyon sokat írtam neki, és az bizony kicsit megdézsmálta az én tanulásomat, de azért az év végén letettem az alapvizsgát. És akkor megérkezett Pál, és elkezdtük azt a bizonyos nagyvonalú, és minden vonalon való tudományos és filozófiai munkát lelkesen és sok ambícióval.

A programja vagy célkitűzése mi volt ennek a munkának?

A célkitűzése az volt, hogy tudni, tudni és tudni minél többet!

Csak önmagáért, a tudásszomj vezérelte mindkettőjüket? Nem voltak valamilyen társaság vagy irányzat vagy valamiféle szervezet tagjai?

Igen, tisztára önmagáért. Sehova nem tartoztunk, egyetemre jártunk: az órákra, amik érdekeltek, elmentünk.

Kikért lelkesedtek a tanárok közül?

Én akkor Radosnál a Műegyetemen hallgattam analízist és geometriát. Azután később Fröhlichnél elméleti fizikát.

Nem voltak feltűnő tanárai?

De. Szerettem Alexander Bernátot, szellemesen adott elő; neki lettem aztán tanítványa, és a doktorátust is nála tettem le a negyedik év végén. Filozófia volt a fő tárgyam, mellék-tárgyam pedig matematika Beke Manónál, és esztétika Beöthy Zsoltnál. Ezt a három tárgyat párosítottam, amilyen hármat addig még senki sem választott ilyen együttesben. Nem is akarták megengedni. Azt mondta Beöthy Zsolt – aki kurátora volt annak a Wlassich kollégiumnak –, hogy megengedik, ha nagyon jó lesz a doktori disszertáció. És beadtam egy doktori disszertációt, ami az Alexandernak nagyon tetszett. A témája ez volt: a valóságelméletek. Egy ismeretelméleti dolog volt, ami végigvezette a történelmen azt a gondolatot, hogy tulajdonképpen miből tudom, hogy valóság van, és hogy az élet az él. – Akkor még nem ismertem Bergsont. – Tehát így mentem szép simán egészen a jelenkorig, s aztán próbáltam egy egyéni analízist beletenni arról, hogy én, igazából én magam miből tudom, hogy valóság van.

A legjobban szerettem akkor Berkeley-nek *Párbeszédek Hylas és Philonous között* c. munkáját, amit később le is fordítottam és meg is jelent a Filozófiai Írók Tárában. Alexander Bernát adta nekem ezt a munkát már a doktorátus után.

Együtt doktoráltunk Pállal, egymás mellett álltunk éppen ábécé rendben is. És ott, amikor a sorban álltunk, akkor cseleltük ki a jegygyűrünket. Az volt beleírva, hogy „Doktorrá fogadom”. Ennyi volt.

Pállal, meg ezekkel a filozófiai tanulmányokkal ugye kiesett a vallás, egyház, meg hasonlók? Úgy-hogy akkor nem is törődtek ilyesmivel, abszolúte nem, de ellene sem? Úgy jött ez a gondolat, hogy ez

egáltalán nincs, vagy pedig, hogy ez egy történelmi hamisítvány vagy, hogy ennek lenni kell, vagy sem-miféle állást nem foglaltak így vele?

Nem. Nagyon elfoglalt bennünket a munka, amit végeztünk. S akkor mindenféle mozgalmak engem lenyeltek. Például meghívtak a feministák, hogy vidéki előadásokat tartsak. Aztán meghívtak a Galilei-körbe, azután csináltunk egy Szülők Iskoláját.

A Galilei-körben milyen előadásokat tartott?

Sokat tartottam filozófiai témából. Ott a legelső előadásom „Én és a monizmus” volt. Azután egy pszichológiai előadássorozatot tartottam. Annak megjelent a tartalma egy füzetben: *A mai pszichológia főbb irányjai*. Ugyanakkor, ugyanott jelent meg Páltól *Valóság és matematika* című ugyanilyen Galilei-füzet. Ezek most is megvannak.

Kik voltak a Galilei-kör tagjai, szervezői?

Arra nem nagyon emlékszem, az egyénekre. De a Társadalomtudományi Társaságban voltam én a legtevékenyebb. Ott a *Huszedik Század* című folyóiratnak voltam a munkatársa.

Azt ki szerkesztette?

Szabó Ervinnel és Jászi Oszkárral voltam nagyon jó, személyes kapcsolatban, úgyhogy Pállal és ővelük minden vasárnap kimentünk a zöldbe és ott élveztük a szabadságunkat.

Csak úgy zárójelben kérdezem meg: akkor ilyen érdeklődő szellemi áramlatok, forrongások voltak mindenben az országban. Filozófiai, költészet, Ady éppen akkor kezdett feltűnni. De ugyanekkor tűnt fel például Ottokár püspök is az egyházi és vallási vonalon. Akkor volt páter Tomcsányi, mégis csak elég nagy hullámokat vert föl abban az időben; akkor Hock Jánosról lehetett hallni. Ezek a nevek egyáltalán nem szerepeltek?

Ezek szerepeltek. Például Prohászka Ottokár nevét először Gál Mózesnéől hallottam, aki azt mondta, hogy ő ol-

vassa, és hogy nem akarom-e én is olvasni. Akkor azt mondtam, hogy én nem olvasok el olyan könyvet, amelyikről előre lehet tudni, hogy minek kell kijönni, mert az már előre meg van adva, és nem abból jön ki, hogy mit gondolt, hanem abból, hogy mit kell mondania. Ez engem borzasztóan zavart és ezért én ezeket a könyveket nem olvastam. Pedig egyszer direkt megkínált vele Gál Mózesné. Gálékkal testvéri jó viszonyban voltunk, minden vasárnap náluk ebédeltünk. Pál ott tanított Gál Mózes iskolájában, akivel nagyon szerettük egymást.

Egyszer beszéltem egy katolikus emberrel, a Giesswein-nel, amikor a feministák arra szólítottak fel, hogy az Országház nagytermében – a régi Országház termében – tartsak egy előadást a ma létező összes pártokról. Akkor én tartottam egy előadást zsúfolt ház előtt, – rengetegen voltak! Azt, hogy mit akart a keresztény szocializmus, azt megkérdezni elmentem Giessweinhez. Ez egy nagyon szép és komoly beszélgetés volt. A többi pártot magam is ismertem, de a keresztény szocializmust nem, tehát azért mentem el, hogy megtanuljam, tulajdonképpen mit gondolnak.

Amikor az előadást megtartottam, azt mondták, nem lehetett eldönteni, hogy én melyik párthoz tartozom. Erre nagyon büszke voltam!

Sok vidéki előadásra küldtek engem Máramarosszigettől Ceglédig, nem tudom hány helyre, már elfelejtettem. Mindenütt roppant nagy tetszés volt.

A kereszténységgel meg a vallással olyanformán tettszett lenni, hogy jó, nem bánom, akik akarják, csínálják, de én . . . mintha nem volna úgy . . .

Igen, úgy éreztem, hogy nincs rá szükségem.

. . . mint valami meghaladott szellemi magatartást, amiből ki kell nőni?

Főleg azért, mert előre meg van mondva. – Tartottam egy előadást Máramarosszigeten „Dogma ellen” címmel a vallási dogmák ellen, bár nem nagyon emlegettem azokat. Csak minden dogmaszerű előre megmondás ellen beszéltem; a fők-

telen szabadságvágyban, hogy ne legyen semmi előre megadva, csak a kutatás nyissa meg az ajtókat.

Így akkor tehát se Isten ellen, se vallás ellen, se keresztény filozófusok vagy gondolkodók ellen nem tetszett akár támadást intézni, akár témává tenni, még a gondolataiban se. Túlhaladtam és szabad vagyok!

Igen, így van, és én csináltam azt, amit tulajdonképpen Bergsontól kaptam, aki rám nagy benyomást tett.

A Bergson-benyomások mikor kezdődtek?

1908-ban olvastam a *L'Évolution Créatrice*-t, és akkor tettem magamévá ezt a gondolatot. De nem annyira, mint amikor kimentem aztán. 1909-ben voltam talán először Bergsonnak az előadásain, és ezek engem teljesen elragadtak! Addig én egészen materialistának éreztem magamat. Az én sorsfordulómat Bergson csinálta meg. Mikor én Bergson-tól hazajöttem és újra találkoztam Szabó Ervinnel és Jászi Oszkárrel, azt mondtam nekik: Gyerekek, én többet nem írok a *Húszadik Századba*, mert ti materialisták vagytok, és én azt nem tudom többé aláírni, mert én teljesen átnyergeltem a spiritualista világnézetre, s mondjuk – ha akarjátok – Bergsonista vagyok. Erre azt felelték: „Nézd, ne sérts meg bennünket azzal, hogy föltételezed, hogy te nem írhatnál meg valamit a Húszadik Századba, amit gondolsz. Tehát ezentúl is maradsz a mi írónk és azt írod, amit te gondolsz.”

Akkor írtam hosszú dolgokat. Írtam Bergsonról is. Aztán emlékszem, írtam a Royce etikájáról, aztán egy hosszú párbeszédet két hindu között – a keleti filozófiának a spiritualizmusáról . . . és sok más ilyen dolgot. Írtam könyvekről, a telepátiáról és olyanokról, amiken úgy át lehetett lépni a materiális nézőpontból a spirituális nézőpontba. Ez mind nem volt nagyon kikristályosodva bennem, de azt már éreztem, hogy én a másik parton állok.

Az ő materializmusuk bevallott volt? Jászi Oszkár, Alexander Bernát, Pikler Gyula?

Nem olyan nagyon! Nem! Úgyhogy inkább pozitivisták voltak; nem volt ez materializmus. Pikler Gyula rendszeresen járt hozzánk, és pszichológiáját nekünk magyarázta meg legelőször, amikor azokról a hosszú és érdekes lélektani értekezésekről beszélt. Idáig jutottunk akkor, amikor én Bergson alapján gondolkodóba estem.

Bergsonnak igazából milyen hatása volt Valéria nőre?

Ez életem egyik legmélyebb hatása volt! Amikor kimentünk Párizsba, akkor én már tele voltam a „*L'Évolution Creatrice*” gondolataival, és boldogan olvastam azt a könyvet még itthon, mielőtt kimentem volna.

Bergson hetekint két előadást tartott, mindig egy metafizikai téma és egy szövegmagyarázat. A metafizikai témája abban az évben a test és a lélek volt (hát éppen jó helyre érkeztem!). A szövegmagyarázati témája pedig – pontosan az én emberem: Berkeley volt, és pedig egy olyan értekezése, amelyen már egy fejlettebb emberé, – nem azé a fiatal, egyoldalú emberé, aki a *Hylas és Philonous*-ban beszél mint Philonous. A *Hylas és Philonous* olyan ifjúkori munka, amit én később itteni ifjúkorúaknak lefordítottam. Berkeley-nek utolsó, nagy munkája –amikor már megalkudott azzal is, hogy nem egészen „esse est percipi” – az volt a szövegmagyarázatnak az igazi tartalma.

Hát ez a két oldal: Berkeley, aki egy anglikán püspök volt, és aki tele volt Istennel, – és mellette Bergsonnak ez a metafizikai magyarázata, a lélek és a test –, ezek ejtettek először engem gondolkodóba. Azt mondtam magamban, hogy miért mondják az emberek, hogy valami jó, vagy valami nem jó?! Hát van annak kritériuma?

Emlékszem, amikor először megdöbbenett engem Bergsonnak ez a példája, hogy képzeljünk egy embert, aki messze van mindentől, ami rossz s ami romboló. Akkor bennem felvetődött a kérdés: hát van a világon rossz? Van erkölcsileg rossz?! Hát az mi? – Egészen idáig mentek akkor az infinitezimális szabadságvágányok. Ennek az évnek a végén,

amikor hazajöttünk, akkor folyt le az a beszélgetés Oszkár és Ervin között s köztem.

Azután még két évig hallgattam Bergsont. Metafizikai gondolatok voltak: a változás fogalma és az evolúció fogalma. Egész éven át minden héten volt egy ilyen nagyon hosszú és komoly részletező előadás. A szövegmagyarázatból pedig az egyik volt Plotinosz „*Enneádok*”, amiket ő a görög szövegből franciául olvasott fel (hallatlanul tudott!), és a másik Spinoza, éspedig nem is az etika, hanem az értelem rendbehozása (rendressement) – így mondhatnám.

Ez a három év volt az, ami döntően befolyásolta az egész belső világomat. Akkor már éreztem, hogy vége a materializmusnak, vége annak a száraz és üres világnak, és hogy igenis van lelkem, igenis keresek valamit, amit még nem találtam meg, és igenis megvan az útja annak, éspedig ugyanúgy, ahogyan a filozofálás eltérített. Most a filozofálás fog engem visszatéríteni valamerre. De akkor még egyáltalában nem voltam vele tisztában, hogy az hogyan fog folytatódni, mert akkor még ennek semminémű köze sem volt a valláshoz. Akkor még különben sem jelent meg Bergsonnak „*Az erkölcs és a vallás két forrása*”, című könyve, csak a „*L'Évolution Créatrice*”. Akkor ő még csak tervezte azt a könyvet – amint azt nekem egy beszélgetésben elmondta –, aminek aztán ezt a címet adta –, röviddel halála előtt. Neki még szüksége lett volna egy könyvre, amelyben teljesen belemélyedt volna a vallásba, aminek pontos értelmét csak érintette könyvének végén. Ez a pontos értelem az volt, hogy két forrása van a vallásnak: az egyik a társadalom védekezése, menekülés valami ismeretlen erőhöz, a másik az igazi forrása a vallásnak és minden erkölcsnek: maga a misztikus emberi lélek. Ő eljutott ehhez a konklúzióhoz. De ha ő akkor megírt volna egy könyvet a misztikusokról, ha ugyanazzal a módszerrel, amivel a „*L'Évolution Créatrice*”-t megírta, és amivel ezt a két forrást felfedezte, nekifogott volna magának az eredeti miszticizmusnak maguknál a lelkeknél való tanulmányozáshoz, akkor abból egy teljes bergsonizmus lett

volna. Ez elől ő meghalt, mert nem akart élni azokkal a kiváltságokkal, amiket mint tudós, származása ellenére megkapott volna. Részt akart venni zsidó testvéreinek a sorsában. Egy sorbanállás alkalmával meghült, tüdőgyulladást kapott és az vitte el.

Ezt mások is megcsinálták, például Werfel is, körülbelül ilyen formában.

Igen. Hősi ember! Azt írja róla egy helyen Teilhard de Chardin, hogy úgy tekintem ezt az embert, mint egy szentet. Nagyon hasonlít az életük. Bergsont is csak egynéhány ember kísérte utolsó útjára.

1910-ben már kicsit bele tetszett kószolni a bergsonizmusba. Akkoriban elég nagy port vert föl Ottokár püspöknek az akadémiai székfoglalója.

Igen, és én nem olvastam!

Alexander Bernát is írt róla.

Igen, tudtam róla, de akkor (1910) majdnem mindig kint voltam Párizsban, még 11-ben és 12-ben is.

Ugyanakkor történt, hogy megismerkedtem az orkesztikával. Tulajdonképpen nem az orkesztikával, hanem azzal a bizonyos görög eredetű mozdulatművészettel. Eljártam Raymond Duncan tornaóráira, és azok bennem olyan gondolatokat ébresztettek, hogy amikor 1912-ben hazajöttem, kénytelen voltam egy mozdulatelméletet kidolgozni. Az magától nőtt bennem, valóságos mozdulatokká akart kifejlődni, és körém vonzott sok fiataalt, akiknek megtanítottam. Ebből lett egy mozdulatművészeti, mozdulattudományi vállalkozás.

Az iskolát már akkor meg tetszett nyitni, vagy pedig ez csak alkalmoszerű volt?

Nem nyitottam meg. Először csak úgy maguktól jöttek el hozzám a tanítványok. Röstelltem, hogy én, mint filozófus, mint tudós most táncot tanítsak, – mert mások azt köznyelven táncnak nevezték. S akkor megkértem valakit, vállalja magára, hogy ezeket az órákat ő tartja. Én mindig elmentem ezekre az órákra csak úgy, mint valaki, aki gyakorol. Ez egy

pár évig tartott. A nőt Bertalan Verának hívták, és görög torna címen ment ez három évig. Mindig több és több tanítvány lett, akik kezdték követelni, valljam be, hogy ezt én csinálom.

Talán 1917-ben lehetett, amikor tartottunk egy előadást az Urániában, amit háromszor meg kellett ismételni, s azt mondták, hogy ez nem vizsgaelőadás, hanem művészeti esemény.

Ebben az időben a Jászi Oszkárékkal, Szabó Ervinnel még tartotta a kapcsolatot?

Akkor már elhajoltam, mert én már nem voltam materialista. Mi már akkor kint laktunk a Tisztviselőtelepen, és sokat voltunk együtt Babits Mihállyal, s a vele való kapcsolatokat meg is írtam. Nem tudom mikor halt meg Ervin.

A Galilei-körrel?

Az is megszűnt. Attól kezdve, hogy a Bergsontól hazajöttem, történtek ezek a nagy átalakulások. 1919 után Pálnak ki kellett mennie, és nekem is a két gyerekkel Bécsbe.

Pállal akkor még nem voltak differenciák, ugye?

Pállal akkor kezdődött az elszakadás, amikor őt elrejtettem Budapesten egy családnál, mert Pált keresték. Azután elzalogosítottam a könyvtárunkat a Meister Irma nevű szappangyárosnál (ez a mai napig is ott van valahol) és kiszöktettem Pált úgy, hogy egy csoporttal bement megtekinteni a hajót, de nem jött vissza. A hajóskapitány kajütjében az ágyterítő alatt volt mindaddig, míg a határon át nem jutottak. Hosszú ideig Bécsben maradt, és írt a párizsi professzorának, akivel ő ott már jó kapcsolatban volt. Megírta, hogy politikai okokból kénytelen volt eljönni. A professzor rögtön írt a strasbourgi matematikai kongresszusra és beszélt valakivel, akinek éppen kellett egy tanár. Ez Young nevű professzor volt, aki Pált rögtön meghívta Aberystwythbe, ahová ő Sárit magával vitte. Sári annál a családnál volt, ahova én Pált elhelyeztem. Ezt Pál nekem Bécsből írta meg, és ez egy földrengést csinált bennem. Igazi nagy földrengést!

Éppen a legnagyobbat tetszett megtenni: megmenteni az életét, mindent feláldozni érte, és pont ahol az ember megmenteni hitte, ott vesztette el. Miután ezt Pál megírta, akkor mégis csak kitetszett menni Bécsbe.

Igen, kimentem mert nem tarthattam tovább az orkesztikai iskolát. Addig az orkesztikai iskolából fizettem Pálért annak a családnak és tartottam el itthon a két gyereket. Közben 1919-ben harmadik gyermekem elvesztésével kórházban feküdtem.

Akkor jött ez az egyéni tragédia, amikor az emberileg legértékesebbet és legszebbet, a családját, gyermekeinek apját veszíti el, s talán egy nagy csalódás az eddigi életben, szerelmében. Mindez még nem vitte közelebb a jó Isten, a vallás felé?

Nem! Nem! Akkor utána én még kikerültem hosszú évekre Bécsbe és Párizsba – közben egy tengerparti városba –, és visszamentem abba a görög környezetbe, abba a Duncan-kolóniába, ami egy furcsa együttes volt. Egy nyarat eltöltötünk Bécsben úgy, hogy Pál is és Sári is ott volt, de azért mi nagy békességben voltunk egymással. Én még azt is megígértem, hogy kiparírozom a Sárival való kapcsolatot, hogy próbáljuk megtartani formálisan a házasságot. De akkor Pál azt mondta, hogy ő Sári gyerekeit is akarja. (Sári sohasem szült neki egy gyereket sem, mert félt a szüléstől.) Ezért nem tudtunk mi együtt maradni. Ez volt a legnagyobb tragédia, ezzel nehéz volt megbirkózni!

Bécsbe mentem először a két gyerekkel, és ott orkesztikatanításért eltartották őket. Akkor Pál Bécsből kikerült Aberystwythbe. Még visszajöttek egy nyárra Radegundba és ott együtt voltunk, s volt elég időnk mindent megbeszélni. A gyerekek számárhurutosak voltak és ezért kellett odamenni.

Azután Youngné az amerikai matematikusnőktől pénzt gyűjtött arra, hogy én elmehessek Párizsba. Először Nizzában éledegéltem a két gyermekemmel egy darabig abban a Duncan-kolóniában. Akkor visszakerültünk Párizsba, ahon-

nan megírtam Pálnak, hogy vitessen engem haza Magyarországra. De ahelyett, hogy Magyarországra mentünk volna, először egy nyárra Oberammergauba mentünk, ahol eldőlt az, hogy nekem hova kell mennem. Az utolsó napig nem tudtam, hogy másnap melyik vonatra ülök föl, amelyik Magyarországra vagy amelyik Párizsba visz. Akkor írta nekem a Domokosné, hogy Magyarországon tud nekem állást adni az ő iskolájában, s abból megélhetünk a gyerekekkel. Párizsba pedig csak úgy mehettem volna el, hogy egy műterem sarkába létezhettem volna, a két gyerekemet pedig napközibe kellett volna beadni. Ebbe nem mertem belemenni, s hazajöttem. Először Pápára, mert édesanyámnak ott volt lakása és én egy évig ott éltem. Volt ott egy ferences páter, aki nagyon sokat imádkozott értem. Páter Arkangyalnak hívták. Ez alatt az egy év alatt én még nem voltam katolikus. Emlékszem, a bencések nézték a két kisgyereket s mondták egymásnak: Nézd, ez az a két kisfiú, akit világi morál szerint nevelnek!

Ennek a tanévnek a vége felé nekem valamiért el kellett mennem Budapestre. Megszálltam a Domokos Lászlónénál, akinek az Új Iskolája volt. Egyik napon nagyon fáradt voltam és bementem a Ferenciek templomába, ahol ki volt téve az Oltáriszentség. Leültem és gondolkoztam. Azt gondoltam – de teljesen sivárul –, milyen volna, ha én meggyónnék? – Aztán kimentem és próbáltam tovább járni az én utaimat. Arra az időre másodszor is odakerültem és megint bementem a templomba. Ugyanazon a napon.

Hát milyen volna? – Hát akkor megtudod, ha megpróbálsz!

Akkor elővettem egy papirost s elkezdtem összeírni egész eddigi életemet, mintha csak úgy vezettek volna. Nem is úgy, inkább mintha magamat vezetném. Megfordultam, és bementem abba a külön gyóntató helyiségbe, beléptem a legelső gyóntatószékbe, ami szabad volt, és azt mondtam, hogy én most egy életgyónást akarok végezni. És elkezdtem mondani. Körülbelül háromnegyed óráig tarthatott. Amikor

mindent elmondtam, akkor feloldozott és azt mondta, hogy másnap menjek áldozni. Mondtam neki: Nézze, én nem egészen hiszem azt, hogy ott van a Krisztus! Odaállhatok én ezzel a lélekkel? – Azt felelte: Oda! Csak mikor már megy, akkor csak annyit gondoljon, hogy „én szeretném elhinni, ha tudnám”. Csak szeretném elhinni! S aztán menjen oda és áldozzon.

Másnap reggel mentem. Odamentem ezzel a gondolattal. És csak arra emlékszem, hogy amikor vettem a Krisztust és visszamentem a helyemre, akkor olyan zokogás fogott el, hogy alig tudtam magamhoz térni.

Aznap egész nap még rengeteg dolgom volt, s azt mind elintéztam, és este, amikor hazamentem a Domokosnéhoz abba a szobába, ahol egyedül alhattam, eloltottam sötétre a lámpát, s akkor egyszerre valami olyan érzés fogott el, hogy ez a szoba tele van, s hogy az *Valaki*, akivel tele van, s hogy az itt van, és én magam sem tudom, de az biztos, hogy az egy olyan erős jelenlét, hogy csak úgy zengett bennem Isten, Isten . . . Tehát itt van! Nekem tehát beszélhetnek akármit, hogy van vagy nincs, mert én már most tapasztalom Őt. – Nagyon érdekes volt ez a gondolat!

Akkor soká, soká leírhatatlan szépségű és mélységű olyan átadottságban voltam, hogy nem is tudom, meddig tartott, csak belement az éjszakába. Amikor másnap fölébredtem, akkor is ott volt! Elmentem hazulról, akkor is velem jött, jártam az utcákon, akkor is ott volt. Másnap megint mentem áldozni és akkor mindig jobban és jobban ott volt. Emlékszem, mikor azon a Városmajori gödrön* mentem át az Alma utcába – ott volt a Domokosné lakása –, akkor is mindig velem volt. Ez körülbelül három napig tartott.

Azután hazamentem Pápára és megmondtam páter Arkangyalnak, hogy mi történt. Ő nagyon-nagyon hálás volt azért, hogy megmondtam. Azt is megköszöntem neki, hogy imádkozott nagyon. Az biztos, hogy ő odaímádkozott akkor.

* Ördög-árok.

A pátert nemsokára áthelyezték a pesti Ferencesek templomába. Akkor mondta nekem, hogy készítsük elő a gyermekeket elsőáldozásra. Keresztelve voltak, az mindig megvolt.

Pállal templomban kötött házasságot?

Nem, de azt mondta nekem az a pap, hogy mégis érvényes a házasságunk, mert beleesett abba az időszakba, amikor pápai rendelettel az ilyen nem templomban kötött házasságok érvényesítettek. Úgyhogy ő nyugodt volt, hogy mégis szentségi házasságunk van. Emlékszem, később egyszer Angliában megkérdeztem egy kiváló papot, hogy nem vagyok-e köteles visszamenni Pálhoz, mert őt az a Sári ott hagyta. Azt mondta, hogy nem.

Fölkerült Pestre a páter Arkangyal.

Én is fölöttem akkor Pestre Domokosné iskolájába tanítani. Akkor a Városmajorban megismerkedtem a Kriegs-Au Emillel. Mondtam neki, hogy két nagy bajom van: Pál engem bevádolt az árvaszéknél és el akarta venni az egyik fiamat, Zoltit, hogy őhöz kerüljön, de én nem akartam odaadni, mert még kicsi volt, és én vallásosan akartam nevelni. A másik problémám: azt mondta páter Arkangyal, hogy nem fordíthatom Bergsont, mert az egy indexelt könyv. Ezt pedig nem bírtam ki! Mert engem Bergson hozott „haza” tulajdonképpen. Bergson nélkül soha életemben ezt meg nem tudtam volna csinálni.

Azt mondta Kriegs-Au, hogy menjek el Prohászka Ottokárhoz. Be is jelentett nála s az volt a válasz, hogy vagy jöjjenek el Budapesten valamelyik kihallgatásra vagy pedig menjek el Székesfehérvárra.

Azt választottam, hogy elutaztam Székesfehérvárra, hogy megkérdezzem, fordíthatom-e Bergsont, s megkérjem, segítsen az árvaszéknél, hogy ne ítéljék oda Pálnak Zoltit. Ezzel a szándékkal állítottam be Ottokár atyához. A fogadószobában sokan ültek.

Előbb még nem ismerte személyesen Ottokár püspököt?

Nem. Se nem láttam, se nem olvastam tőle, úgyhogy akkor az volt a benyomásom, hogy talán nem is fog fogadni. De reménykedtem, mivel neki előzőleg írt Kriegs-Au, hogy én jönni fogok, így talán mégis bejutok hozzá. És akkor bejutottam hozzá.

A legelső, amit kérdezett, az volt, hogy ugyanaz a Dienes Valéria vagyok-e, aki az Athenaeum folyóiratban az indukció problémájáról írt, mert ő azt olvasta. Mondtam, hogy igen, ugyanaz vagyok. Akkor azt felelte, hogy jól van, „akkor már tudom, hogy kivel van dolgom” (erre a szóra úgy emlékszem!), és hozzátette még azt, hogy „számomra igen nagy kegyelem az, hogy maga most itt van.” – Ezt mondta. Én vittem magammal egy rövid életrajz-vázlatot és átadtam neki. Akkor ő átment a dolgozósobájába, engem otthagytott, és addig senki se jöhetett be, míg ő azt el nem olvasta. Mikor elolvasta, bejött és két kezét felém nyújtva csak ennyit mondott: „Kedves leányom!” Akkor én kezecskékoltam neki, és volt egy beszélgetésünk, amiről most már nem tudok semmit se mondani, de attól kezdve én őhöz tartoztam. Egyetlenegy dolog zavart, hogy én az Arkangyal páternek a gyónója vagyok, és nem tartom szépnek, hogy őt most otthagyjam, pedig éreztem, hogy én már ide vagyok végrelesen láncolva, életre és élet utánra, mindenkorra.

Az történt, hogy amikor a következő alkalommal elmentem páter Arkangyalhoz, hogy ezt vele megbeszéljem, közölték, hogy páter Arkangyalt áthelyezték vidékre. Isteni Gondviselés volt, hogy ez a probléma megoldódott!

Persze Ottokár atya nem volt Budapesten, úgyhogy vagy elmentem Székesfehérvárra gyónni, vagy ő megírta egy lapon, hogy itt mikor és hol kereshetem fel. Néha tréfásan még Bergson nevét is belekapcsolta: ekkor és ekkor beszélhetünk Bergsonról.

Az volt a rendszer, hogy amikor ő feljött Pestre, mindig elmentünk a Horánszky utcába, ahol az emeleten van az a szép nagy templom. Abban a templomban mondta ő mindig a fél hetes szentmisét. Mise után lehetett nála gyónni és az

épületben levő fogadószobában lelki beszélgetést folytatni. Ő nem szerette a hosszú gyónásokat. Azt magyarázta egyszer nekem, hogy a gyónás arra való, hogy szinte taxative felsoroljam, mi az, amit rosszul tettem, amivel vádolom magamat és amit meg akarok gyónni. Megmondom, hogy körülbelül hányszor csináltam, mit csináltam, mit mulasztottam. Ennyi a gyónás. A többi a lelki beszélgetésbe tartozik.

Később egy székesfehérvári látogatásom alkalmával életgyónást végeztem nála, amiből a világon semmire sem emlékszem. De ha én azzal a szándékkal gyóntam akkor, hogy mindent elmondok, az azt jelenti, hogy semmi olyan nem maradt ki, ami meggyónandó lett volna. Ezt az atya mondta nekem, úgyhogy én ezzel élek önmagammal szemben.

Kicsit tessék nekem jellemezni a lelkiállapotát. Mindig a telítettséget, az Istenségnek azt az örömdezését, azt a boldogságát, azt az áradását tetszett érezni?

Igen, ezt egészem mélyen éreztem mindig. És azt is mindig éreztem, hogy az, az Valaki, aki velem van, hogy minden, amit csak átélek, az Tőle származik. Úgyhogy nem kellett törni a fejemet, hogy ez vagy az a gondolat honnan jön vagy milyen eredete van . . . csak a teljesen tiszta odaadottság, ami akkor nyilatkozott meg a legjobban, amikor azt a várva-várt szentáldozást végre elvégezhettem és odaállhatam elébe Annak, aki akkor megjelent nekem, amikor abban a sötét szobában megéreztem, hogy a sötétség tele van Vele, és hogy az a Valaki egészen hatalmas és mindent megtehet velem és nyugodtan rábízhatom magamat, és nincsen szebb, nincsen jobb, nincsen az ember minden idejére és erejére méltóbb Valaki . . . Nálánál! Annál, aki akkor az enyém lett és napról-napra az enyém, és akkor én is az Övé vagyok.

Ezek olyan ragyogó dolgok voltak, amelyek mindig újra kifényltek, mikor beszélhettem Ottokár atyával. Mert belőle sugárzott valami! Sokszor szó nélkül, beszéd nélkül is! Hogyha bejött a szobámba, amikor én Székesfehérvárott

voltam, és leült mellém a diványra és csend volt, semmi konkrétum nem jutott eszembe, de tudtam, hogy most olyan légkörben vagyok, ahol minden jól van. Ahhoz nem kell semmit hozzátenni, sem abból elvenni. Sokszor hosszan-hosszan maga a csend mondta meg nekem, ezt, amikor ő bejött hozzám.

Tartott egyszer nekem, egy háromnapos lelkigyakorlatot. Azt mondta, menjek el Székesfehérvárra olyankor, amikor senki más nincsen a házban, csak a család. Nem szerette, ha olyankor jövök, amikor más is ott van. Ezt mindig előre megmondta, hogy „ilyenkor ne jöjj!” Csak akkor tegezett, amikor magunk voltunk. Mások előtt nem tegezett, mert bizonyára másokra gondolt, mások meg nem zavarása miatt. Ezt nagyon éreztem rajta. Amikor kint voltam nála, nem a családdal ebédeltetett engem együtt, hanem mindig az aulistákkal a nagy ebédlői asztalnál. Az aulisták előtt nem tegezett, csak azokban a nagyon komoly és mély beszélgetésekben, amelyeket néha magyarul folytattunk, néha franciául, amikor a kis Teréziának a lelkületéről beszélünk vagy pedig szó volt Aquinói szent Tamás fogalmazásában való gondolatokról és azokat szembeállítottuk a Bergson által megfogalmazott gondolatokkal. Ezek olyan beszélgetések voltak, amikről – mikor a Rezek Román egyszer ebből nagyon ki akart kérdezni – nem mertem témaszerűen beszélni, mert mindig az volt az aggodalmam, hogy nem mondom majd egészen pontosan, és megint mit fognak mondani, hogy ő milyen eretnokséget tanított a tanítványainak és a lelki vezetőinek. Hátha úgy találom elmondani, hogy valami belecsúszhatik, mert nem tudom a teológiát, csak a katekizmus él bennem. Úgyhogy akkor egy kicsit haragudott is rám Rezek Román, mert nagyon kevés maradt neki azokra a közleményekre, amiket akkor le akart írni.

Ez a bizonyos szellemi magaslat vagy a csúcsnak ez a fénylése – mint ahogy mondja ezeket a Gratry is, meg a misztikusok, akik a lelki élményben ilyen magas lelki csúcsot és lelki fényt vesznek föl, ami-

kor az ember egy örvendező, boldog birtoklásban tartja magát az Isten gyermekének –, ez állandóan tartott? Vesztett intenzitásából? Milyen körülmények között vesztett? Földi események, hányódások, Ottokár püspök halála, vagy háború mennyiben befolyásolta az élményt? Egyvonalúan tartott mindig vagy voltak bizonyos hullámzások?

Átlagban inkább állandó volt. Állandó szín volt, ami az én belső világomnak épp úgy színe volt, mint most a félelem és a sötét.

Ezek a „sötétek”, amik pillanatnyilag vannak pár év óta, ezek az utolsó évtizednek a szerzeményei vagy adományai, küzdelmei vagy feladatai?

Az utolsóban. Különösen... mióta is van?... 57 óta. Korábban voltak a lelki órák – ezen kezdem. A Domokosné volt az, aki ezt proponálta. (Tegnap temettük el.) Az ő szobájában volt az első lelki óra Ottokár püspök halála után. Mikor ő április 2-án meghalt, akkor a Domokosné azt mondta nekem, hogy nekünk, akik tőle még tanulhattunk, igen nagy felelősségünk van. Nem szabad azt magunkban tartogatni, elzárni a testvérek elől. Tehát határozzuk el, hogy minden hónapban egyszer – ugyanúgy, ahogy ő tartotta nekünk a lelkigyakorlatokat az Egyetemi templomban – jöjjünk össze. Ő mindig 20-án tartotta. Április 20-án össze is jöttünk és akkor Kriegs-Au Emil jött el megnyitni ezt a kis összejövetet. Lehattunk vagy 12-en, legfőljebb 20-an, akik így személyesen összekerültünk. Akkor Kriegs-Au tartott egy bevezető beszédet, én pedig egy elmélkedést a nyolc boldogságról, és pedig az első boldogságról, a lelki szegénységről.

Elhatároztuk, hogy miután biztosan többen lesznek, menjünk az iskolának egy termébe. Ott volt a közelben a Bíró utcában az iskola, és a következő alkalommal már ott jöttünk össze. Amikor ott már kevés volt a hely, akkor a kis szociális kultúrházban jöttünk össze. Még később, mikor nekem egy orkesztikai termem lett, minden 21-én 6 órától

nem tartottam iskolát, akkor ott volt a lelki óra, és azután abban a kis templomban, amit Ottokár kultúrháznak nevezünk el. Aztán lassan lehalkult a dolog, akkor a nagytemplomnak nem is a sekrestyéjében, hanem egy irodájában tartottuk meg, majd az ostrom alatt a bunkerben és mikor Angliában voltam, akkor levelekben, amiket Násfay olvasott fel mindig és tartotta a bevezetéseket. Legutoljára abban a májusban volt, ami az én hazajövelelem után következett, és akkor megszakadt a Láng óvatossága miatt. Utána nem sokkal privát helyeken, Szakváryné lakásán, és azóta is mindig csak egy-két helyen, de még mindig fennáll. Most már csak kevesen vagyunk, de azért még mindig megvan minden 21-én. Ez volt az a huszonegyedik tradíció, ami megmaradt. Ezeknek van egy előző szakasza, amikor mindig csak 21-én kaptam valamit vagy azt megelőzően a templomban. Igen, addig mindig csak 21-ére jött. (Később azért tettük át 21-ére, mert 20-án tartotta a Missio ugyanezt, és akartuk, hogy arra is elmehessen mindenki.)

A 21-ére való tervezés az előző napokon való székesfehérvári utazásaim alkalmával adódott nekem. Eleinte a Szentháromság temetőben, később a templomban a szarkofág mellett keletkeztek ezek a gondolatok. Az előadást mindig szabadon tartottam, nem volt leírva. Később, mikor Angliából folytatni kellett, levelekben küldtem meg, amik biztosan megvannak Násfaynál. Később egyszerre 5–6 példányban gépen írtam meg, és azokat a kis hallgatóságnak Szakvárynénál elosztogattam. Azok is biztosan megvannak valahol.

Egyszerre csak, valamikor 57-ben, egészen különös módon kezdődött el az, hogy ahányszor elővettem papírt és tollat, mindig kellett valamit írni. Ennek a kezdete talán 57 májusa –, rajta vannak a dátumok mindegyiken. A legtöbb ugyanolyan lelki óra stílusban van írva. Lassankint az a technika alakult ki, hogy ezeket legjobb éjjel írni, amikor az ember fölébred az éjszaka közepén, már egy alvás után. Azután a legelső alvásszakasz után, amiből az ember először

ébred föl, hogy tovább aludjon utána. Tehát egy ilyen ébredéskor. Rajta vannak a dátumok és az órák: néha 1 óra, néha 2 óra, néha 5 óra. Legtöbbször odaírtam ezeknek a közléseknek az elejét is és a végét is. Ebből rengeteg írás lett, egy fiók tele van velük.

A legutóbbi években már nagyon sokat kellett nekem szenvedni ezekért – mindig azt mondta nekem a János atya, hogy ezekért az embernek szenvednie kell –, mindenféle nehézség, belső szenvedés . . . az is az ajándékhoz tartozik.

Ezeknek a jellege bölcselkedő vagy személyes jellegű?

Ez többféle. Vannak először is egészen személyesek. Egészen odáig, hogy ma telefonálj Barát Irénnek az egészséged miatt –, ennyire személyes. Azután másodszor olyan személyes, ami a jelenvaló lelkiállapotról vonatkozott, amilyeneket már sokat tetszett olvasni. Azután a harmadik féle az evangélium-magyarázatok.

Volt egy kis evangélium könyvem, ahol a négy evangélium élettörténeti sorrendbe van rakva. Abban az időben roppant mélyen hatott rám az, hogy tudtam, mikor csinálta Jézus ezt vagy azt, hogy előzőleg mit cselekedett, és így időrendben nagyon jól tudtam azokat egymással kapcsolatba hozni és jobban megérteni a jelenvaló gondolatot, mint hogyha ez nem lett volna. Olyan volt, mintha négy szeletre lenne az egész elvagdosva. A mai napig is nagyon szeretnék még egy ilyen könyvet kapni, mert ezt odaadtam János atyának és nem is akarom visszakérni. Ez egy francia könyvecske, francia-belga kiadás, nagyon elismerő bevezetéssel, levél a pápától. A könyv címe nem maradt meg a fejemben.

Ezután voltak az egészen metafizikaiak . . . Annyira metafizikaiak, hogy túl kellett menni még a mindennapi filozófián is és belemerészkedtem például az indiai filozófiának a területeibe is, és mertem például olyasmit írni, mint az élet előtti élet, a semminek a pszichológiája, hogy mit érzett a semmi a teremtés előtt, és hasonlókat a teremtésről és a teremtés előtti létről . . . – hát ilyenek is voltak.

Azután volt olyan is, amiben azon vergődtem, hogy hogyan lehet visszapillantani egy olyan időre, ami már nem volt idő. Láttam Teilhard-nál is egy ilyen furcsa valamit, ami nem a semmiből bukik fel, mert hiszen a semmi az egy értelmetlen szó, hanem a semmiben is kell lenni olyasmi-nek, ami az Isten örökkévalóságából való. Mert az örökkévalóság mi mögöttünk van, és mi előttünk van. És ez nagyon nehéz feladat volt! Tudom, hogy Ilus elhordta ezeket mindenhova. Filozófusokhoz, elvitte például Kecskés Pálhoz is, komolyabban filozofáló papokhoz is. Tudom, elvitte Sík Sándornak is – és azok valamennyien hozzászóltak ehhez. Hát persze engem azért ez nem nagyon érdekelt, mert én úgyis éreztem, hogy ez így van. Azt nem éreztem, hogy valakinek ehhez valamit még hozzá kell tennie. Mert tulajdonképpen a gondolat a maga becsületes közvetlenségében törtetett rám, és én nagyon-nagyon becsületesen írtam. Úgy-hogy mihelyt valami megállított, azonnal abbahagytam az írást.

Olyanformán tudnám ezeknek a megjelenését megmagyarázni, mintha előttem állna valami, nem is színes, nem is hangos, nem is semmiféle érzékelhető módon észrevehető dolog, hanem valami élő pont. És mint élő pont, az gondolkodik, és azt a gondolkodást kell nekem akkor mondatba formulázni, valamilyen formába önteni, ami azért biztos, mert közvetlen abból az élő pontból sugárzik felém. Az ideje adja nekem magát, és az a maga, az a valami benne, az gondolat. És az a gondolat – mindig éreztem – valami nagyon konkrét (most nem az érzékelhetőt értem a konkrétan, hanem a szellemit), nagyon konkrét valósággal van kapcsolatban. Egy kicsit hasonlít ahhoz, amit Teilhard egy helyen így mond: Az evolúció gondolatáról azt hiszik a fixisták, hogy az csak egy olyan kis kavics, amit fél lábbal földre lehet tenni és el lehet dönteni a spenót – és nem tudom miféle növénynek – a viselkedéséből. Legyenek szívesek a fixisták megásni egy kicsit ezt a kavicsot, és észre fogják venni, hogy a föld csontozatával van összenőve.

Hát ilyenformán éreztem én azt a beszélő pontot, azt a kis élő foltot, amiből árad kifelé a gondolat. Hogyha abban az ember belemélyed, akkor a valóságnak, ha nem is a csontvázával, de az eredetével, az idegzetével és az egész mindegyével van élő kapcsolatban. Azért tudtam ezt annyira elhinni. Akkor, amikor írtam, úgy éreztem, hogy ezt muszáj megírni, ezt nem lehet otthagyni, nem lehet abbahagyni, vagy nem lehet benne kételkedni. Locke egy helyen mondja, hogy igen, azok, akik ilyen megvilágosodottságból írnak, azt hiszik, hogy biztos, amit írnak. Hát én tényleg azt hittem, hogy biztos, amit írok!

No, világosan lehet figyelemmel kísérni Valéria néninek a pályáját, hiszen az az élő gondolatnak az útja! Így jellemezhetném, hogy a gondolat szinte életre ébred. Mindent megpróbált. Gyermekkorában – ugye, azt tetszett mondani? – élte a gyereknek a mindennapi életét. Akkor kezdték az eszmék érdekelni, s belefúrta magát a filozófiába, bölcseletbe, matematikába, esztétikába, tehát az életnek minden irányultságába. De ezek mégis csak olyan statikus gondolatok voltak, mint mondjuk a matematika általában, a művészet szintén, s a filozófiáról is általában azt szeretik mondani – hiszen Ottokár püspök mondta, hogy a régi filozófusok szeretnek megmaradni az ens rationisok mellett. Tehát ezzel nem tetszett megelégedni, hiszen Bergson ébresztette rá, hogy a gondolatok élnek. De ez is csak egy átmeneti állapot volt –, s itt jön létre a Teilhard-i gondolat, hogy az Omega-pont élet igaziból. Tehát mindig előbbé válik minden, mielőtt közelebb jut az Omega-ponthoz. Itt is figyelemmel lehet kísérni, hogy az ember a vegetatív, a szokványos életből hogy ébred föl egy kicsit a filozófiai, a matematikai gondolatok révén, s egyszercsak elkezd elevenebbé válni, míg aztán a teljes életét megtalálja Krisztusban, illetve a kegyelemben.

Ez biztos! Ez mennyire igaz! És látja, ez az! Látja, mennyire vezetett engem Ottokár atya! Ahogy mondta, hogy „azután még jobban” – ez mindig a fülemben cseng, ez a szava, hogy azután még jobban, mikor majd meghalt.

Mikor életemben először olvastam Teilhard de Chardin nevét az *Új Emberben*, akkor az futott azonnal keresztül rajtam, hogy: ezt neked olvasnod kell! És tényleg meg is kaptam az első könyvet. Akkor nem értettem! Mert egy előzményt kellett nekem elolvasnom. Éreztem, hogy ebből nekem mégis dolgoznom kell! Ezt nekem fordítanom kell, ezt nekem átélnem kell és ezért vagyok még itt.

Mi volt az előzmény, amit Teilhard előtt, Teilhard megértéséért olvasott?

Legelőször került a kezembe *Az emberi jelenség*, amibe sok minden olyan fogalom volt – például a filum fogalma –, amivel nem voltam egészen tisztában. El kellett olvasnom – félig-értve – a *Le Phénomène Humain*-t, aztán el kellett olvasnom *Az Isteni Erőtért*, amelyik tisztán belülről mutatja meg ugyanazt, amit ő kívülről megmutat a *Le Phénomène Humain*-ben. Aztán el kellett olvasnom a *La vision du passé*-t, és akkor visszafelé megérteni azokat a többi dolgokat, észrevenni és egymásba-ölelkeztetni azokat a fogalmakat, amelyek egyenként ragyogtak ki, mások homályosak maradtak, másokat meg egyszerűen nem tudtam befogadni.

Még mai napig is úgy vagyok, hogy folyton csak újabb és újabb megvilágosodások ébrednek és alakulnak ki bennem.

Az volt az első, hogy nekem *Az emberi jelenséget* le kell fordítani! A másik az volt, hogy nekem le kell fordítani *Az Isteni Erőtért*. Miután már mind a kettőt lefordítottam, akkor tudtam meg, hogy külföldön már sokkal előbbre vannak ezzel. Akkor lemondtam arról, hogy én idehaza azokat fordítsam, amik kint le vannak fordítva, mert úgy éreztem, hogy sokkal okosabban teszek, ha az itteni dolgok közül azt veszem ki, az itteni kiadandó dolgok közül azt választom, amit ők nem fordítanak le, vagy nem akarnak. Például tudom, hogy Rezek Román *Az ember helye a természetben*

nem fordítja le soha – mondta –, mert őneki azok a tudományos dolgok nem fekszenek. Inkább azokat fordítja le, amelyek az élettörténetre, a gondolat személyes fejlődésének a kialakulására vonatkoznak. Ő inkább szépirodalmi hajlamú fordító, én pedig inkább tudományos hajlamú fordító vagyok, hogyha meg is tudok adni itt-ott egy szépirodalmi vonatkoztatást olyan helyeken, ahol Teilhard is adott. De biztosan nem tudom olyan jól, mint Rezek Román, aki éjjel-nappal Teilhard-ot fordít, és aki már kötetszámra tette papírra ezeket a dolgokat. Mindig nagyon elismerőleg gondolok az ő egész munkájára. Csak azt az egyet sajnálom, hogy azokat a szavakat, amelyeket én sokkal szuggesztívebbnek találok, azokat ő nem használja.

Tetszett mondani, hogy megvoltak a barátai a nemhívó világban: Szabó Ervin, Jászi Oszkár, Alexander Bernát és körük. Amikor lelkileg egy fordulat állott be, igaz-e, hogy akkor ezek automatikusan eltűntek? Nem is kereste őket? Nem is találkozott velük?

Nem, mert akkor már nemcsak a környezetemből tűntek el, hanem a munkakörömből is. Mert amikor az orkesztika megszületett, akkor az életfönntartássá vált. Azzal kellett foglalkoznom, amiből eltartom a két gyermekemet, ez lett akkor az életfeladat. Így keletkeztek aztán – megfelelő stílusban – a misztériumjátékok, amiket itt fel akartam eleveníteni, és amiknek szerettem volna egy nagy, katolikus mozgalmat szánni, amit nem kaptam meg a katolikus vonalról, mert voltak ellenfelek, akiknek ez nem tetszett. Ha például páter Bangha életben maradt volna, az keresztülvitte volna az egészet, mert ő egyszer azzal hívott magához, hogy van egy négy pontos kivonat, „tudnának maguk a Bárdossal ebből valamit csinálni?” – Hát hogyne tudnánk! – mondtam én. Akkor született *A Gyermek útja* a katolikus nagygyűlés számára. Azt mondta nekem: annyit beszélünk az embereknek a szószékről és privát beszélgetésben, hogy egyszer már mutatni is kellene nekik valamit! Nem mindent a fülön ke-

resztül, hanem a szemem, a látványon, a művészetem keresztül adni az embereknek. Micsoda nagy hatás volna az!

Emlékszem, hogy még jezsuita részről is kaptam ilyen felhívásokat, hogy próbáljunk olyan képeket és olyan szimbólumokat termelni és azokat színpadra vinni, az emberek elébe tárni szinte kényszerítőleg, amelyekből többet vinnének haza, mint a szavakból. Egyszer azt mondta nekem egy jezsuita: Tudja, mikor a „Tíz szűz” evangéliumi paraboláját végignéztam, még a hátam is borsódzott, annyira átéltem a tíz szűz meséjének egész igazságát, amit Krisztus fogalmazott. Az például egy teljes előkészítése az utolsó ítéletnek – „mondom nektek, hogy nem ismerlek benneteket”!

Páter Bangha azt mondta, hogy próbáljuk meg egyszer a színpad fegyverével is komolyan dolgozni és adni az embereknek felejthetetlen látványt. Valaki, aki a *Két Kapu*-t látta, azt mondta: az egyik a sátánok kapuja volt és a másik az angyaloké. Az egyik felől tárt anyai karok jöttek az arrafelé szaladó gyerekekre, és a másik oldalon pedig egy elutasító kéz nyúlt ki, és a gyerek ott a kapu előtt meghalt –, ilyen szimbólumokat vártak tőlem. Több jezsuita, például Tornyos, az volt az én segítőm, százszámra tudta adni a gyerekeket a Szent Imre misztériumjátékhoz. Száz kisgyereket hozott és én azokkal dolgoztam tehetség szerint mozdulat-tesztekkel kiválogatva őket. Azután felnőtteket hozott, iskolákból csoportokban. Valamennyit csoportosítottam, igazítottam: ezek lesznek az angyalok, ezek a szentek. Csupa olyan mozdulatot adtam nekik, amit egy természetesen technikázott ember minden különös ügyesség nélkül megtehet, de mint tömeg, mint csoport, a közösségre hatni tud és az embereket megfelelőre hangolja, hogyha egy egész mozdulatkórus beszél szóltanul.

Mindig az volt a gondolatom, hogy olyat kellene az emberek elé vinni, amiből megérzik azt, hogy ez nem tapintható valóság, hanem szóltan mozdulatok és láthatatlan hangok összeházasodása. A kórust elrejtettem – a szavalókórust és az éneklő kórust is –, a mozdulatot pedig nem engedtem

megszólalni! Mert ha a mozdulat beszél, akkor már nagyon közel lesz a valósághoz, így pedig látomásoknak tűntek. A látások beirányításával – mondjuk konvergenciájával – egyazon gondolat felé lehet az embereket megfogni, és bennük a gondolatot föléleszteni, szinte felmagasztosítani! Az a bizonyos mozdulatkórus szociális termék! *A Gyermekek útját* például, amit akkor sikerült előadni, mozdulatdrámának, kórusdrámának neveztem.

Úgy emlékszem 38-ban rendeztünk egy ezer szereplős előadást Bárdos kórusával. Tizennyolc iskolával dolgoztam! Egy mérnökkel megterveztük a soklépcsős, sok síkú színpadot. Azon a színpadon – centiméterekkel számítva a métereket – megszámoztam és megbetűztem az összes síkokat és lépcsőket. Meghívtam a 18 iskolát és kiválasztottam annyi növendéket, ahány az egyes mozdulatkórusokra alkalmas volt – óvódásoktól a legnagyobbakig. A tornatermükben mindegyiknek odarajzoltam azt a darab felületet, amelyen nekik majd be kell jönni arra a komplikált színpadra, – hány lépés, hány méter. Megtanítottam nekik az éneket, amire dolgozniuk kell és az énekek szótagszáma szerint tanulták hozzá a mozdulatot. A megfelelő tanárnőt erre beirányítottam.

Tetszik tudni, mi történt? Amikort legelőször összehoztam őket az eredeti színpadon, mindenki pontosan oda ment, ahol lennie kellett! A Tajgetoszba kidobott kisgyerekek szellemei jöttek, hogy „Miért nem hagyatok minket is élni?” ... jöttek hosszú lepleikben befelé és sirtak –, ilyen picikék voltak! Mikor a Heródes által meggyilkoltatott gyerekeket az őrangyalok föltámasztották és fölvitték őket az oltárra, a spártai nők adták a pajzsot: „Ezzel vagy ezen!” Bárdos gyönyörűen vezette a kórusokat. Én az egyik toronyban ültem és onnan irányítottam mindent. Mellettem ült egy cserkész, előttünk volt a rendezői könyv. Én a cserkésznek csak annyit mondtam: „Jöjjön az »A« kórus – jöjjön a »C« –, készüljön az »X« kórus stb. – és a cserkész továbbította a parancsokat és mindenki bejött, oda ment, ahova kel-

lett. Ez már az előadás volt, de a legelső próbán is úgy gördült minden: jöttek ki a színpadra a görög fiúk az ő lándzsájukkal, a görög lányok koszorúikkal, az élvehagyott görög gyerekek a megholtak után.

Az előadást nem ismételték meg, pedig talán még harmadszor is megtelt volna a nézőtér.

És miért nem?

Volt valaki az Actio Catholicában, aki ellene volt ennek. Nem tudtam meg soha, hogy ki volt. Pedig még pápai kitüntetésre is elő voltunk terjesztve! A Zichy gróf is, aki a Szent Imre kollégiumban a férfiaknak szóló előadásokat rendezte. *A Gyermekek útja* játék összes csoportjait Gedeon irányította akkor.

Nyisztor Zoltán nagyon-nagyon elismerő kritikát írt erről, és azt mondta, örüljünk, hogy van nekünk egy ilyen fegyverünk, amivel olyan hatásosan dolgozhatunk vallásunk megerősítésén.

Amikor az Eucharisztikus Kongresszus volt, akkor a Zeneakadémián tudtam a legjobb misztériumomat: *Mária a Megváltás Anyja*-t bemutatni. Az egésznek a zenéjét Bárdossal állítottuk össze, a „Harmatozzatok...”-tól kezdve végigvittük ezt az egész estét betöltő misztériumjátékot egészen „Mária mennybemenetelé”-ig. Kétszer is előadtuk a Zeneakadémián, de ez már nem kellett a Katolikus Akciónak! Megjegyzem, nem is kínáltam fel. Ezt elmulasztottuk, pedig nagyon jól fel lehetett volna használni.

Utána már a háború is elvitte?

Az mindent elvitt. De tudom, hogy vidéken egy apácázárda Győrött előadta a *Tíz szűzet* ragyogó sikerrel! Mind a tíz szűzet megszemélyesítettem.

A Magvetőről nem tetszett csinálni valamit? Mert Kalocsán is előadták a *Magvető* paraboláját. „Aki nem gyűjt velem, az szétszór”.

Igen. A *Magvető* paraboláját előadtuk úgy, hogy mindegyik mag egy mozdulatkórust jelentett: a sziklára esett mag, az útfélre esett mag és a tövisek közé esett mag. Emlék-

szem, barna kesztyűkkel bevont tövisek mentek a mag fölé, tiszta barnába öltözött ágak, amelyeknek leveleik voltak. A végén az állhatatosságban felnövő mag kinőtt ezek közül, és akkor utána minden leborult és leesett, és az a kinőtt mag egymagában ott uralkodott. Gedeon remekül volt Krisztusnak maszkírozva és vetette a magot; voltak sátánok, szedték föl a magokat . . . Ezt Kalocsán is megcsínálták.

Azonban sokkal hatásosabb volt a *Tíz szűz*. Igen nagy hatást keltett! és a *Nyolc boldogság*. Utóbbinak az előadásán 1926-ban Ottokár atya mondta a bevezetőjét a Belvárosi Színházban. Talán még most is megvannak az egyes mozdulatképek vázlatai. A legelső kép abból állott, hogy a tiszta csillagos ég alatt egy kis szikla tetején térdelt a 12 éves Gedeon hófehér ruhában és imádkozott. Mikor a zene elkezdődött, csupa fehér lelkek gyűltek köréje és egy szép ornemens kórust alakítottak. Mire az éneknek vége volt, addig már az imádkozók is beérkeztek, és egy nagyon szép zárókép, egy mozdulatkadencia alakult ki. Szép volt! Mind a nyolc boldogságnak megvolt a saját képe, amit megpróbáltunk úgy megvalósítani, hogy azok mondjanak is valamit. Azt mondta nekem Kriegs-Au Emil, aki egész előadás alatt egy páholyban ült Ottokár püspökkel, hogy így hullottak a könnyei a püspök atyának. Soha életemben nem hálálhatom meg eléggé Istennek ezeket a könnyeket!

Még egyet tessék nekem megmondani: amikor az ember elérkezett oda, hogy van Isten, él az Isten, hogy szeret az Isten, – hogyan néz vissza azokra a régi rendszerekre, azoknak képviselőire, akiknek rabságában vagy szeretetében valamilyen formában benne volt? Ezek a különböző filozófiai rendszerek – tudomány, szabadság, izmusok – jelentenek-e valami gátat, vagy úgy tetszik rájuk tekinteni, mint egy növekvő csigára, aki mindig elhagyja a maga kicsi és mindig nagyobb-nagyobb házát?

Ahogy most visszanézek rá, körülbelül úgy tekintem, mintha mennék föl egy hegyre vagy lépcsőre, és hogy ezekre

szükség volt! Úgyhogy én soha nem tudtam volna talán ehhez a mostani lelkiállapotomhoz jutni – ami egy szenvedő, ami egy keserves, ami alaphangjában nagyon nehéz lelkiállapotot – és azt ilyenformán, ilyen tökéletlenül, de mégis valahogyan elviselni, hogyha nem lépderek keresztül ezeken. Valahogy meg kellett próbálni! Azt hiszem, hogy csakis azért engedhette meg az Isten, hogy ezt megpróbáljam, hogy ez mind olyan legyen, mint előzmény. Mert nem tudom elképzelni, hogy az Isten keresztülengedett volna engem mindezekre – más okból.

Lényegében nem úgy tetszik ezekre visszanézni, mint gátló körülményekre, hanem inkább olyanokra, hogy a maguk kicsiségében is, de mégis csak segítők voltak. Azok a barátkozások, akár a Jászi Oszkárral, akár a filozófiával, akár a matematikával és hasonlókkal, ezek mind segítettek?

Egészen biztos!

Sose gondol úgy vissza ezekre, mint amik eltérítettek, hanem inkább mint amik hozzásegítették valami magához?

Igen. Sőt, ha volna az embernek arra ideje, még meg is tudnám írni, hogy melyik mivel. Megírnám, csak most annyira leköt a Teilhard.

Ezt azért kérdezem, mert látom a Babits Mihályra való visszaemlékezések során is, a Locke-fordítás során is, meg egyébként is, amikor tárgyal nemhívó meg hívó emberekkel is, – mindig szépen, pozitívan nyilatkozik.

Igen, és mindegyiket szeretem, melegen gondolok rájuk. Nem érzem magam elidegenedve tőlük. Nekem Szabó Ervin olyan benső barátom, mint amilyen akkor volt, mikor a Szaharában, az oázison sétáltam vele, vagy mikor a sötét szobában ott maradtam vele, mert neki nem volt szabad kimennie a napra a szeme miatt. A szemével valami baj volt akkor, s hogy ne maradjon egymagában, hát ott maradtam vele a sötét szobában. Észak-Afrikai utazásunkkor, mikor mi Pállal

ketten mentünk a Biskra oázisba, Ervin utánunk jött Tuniszba, mert szüksége volt ilyen pihenésre. – És Jászi Oszkár –, hogy szeretem! Itt volt múltkor Lesznai Anna, aki a legbensőbb barátaim közé tartozott. Olyan boldog volt, hogy még találkozhattunk, és olyan gyönyörű dedikációt írt nekem az ő könyvébe, hogy ő engem mennyire csodált. És ez mind olyan szép és olyan igazi dolog. Még mielőtt elment, kocsival fölmentem hozzá, hogy egyszer átöleljem, mintha éreztem volna, hogy utoljára. Hazament Amerikába. Elhatároztuk ketten, hogy levelezni fogunk, mert nem tudtunk eleget beszélgetni. Elhatároztuk. És ő hazament, aztán egészen hazament . . . meghalt.

Most jelent meg neki egy könyve itt.

Igen. A könyv miatt volt itt hetekig. Engem kétszer meglátogatott. Ő nagyon szeretett engem; Pált is nagyon szeretete, az egész családunkat. Nem volt köztünk soha ellentét. A fia különösen mélyen vallásos, Istenbe merült valaki. Soha nem tervezett dolgot anélkül, hogy bele ne szötte volna „Isten segedelmével!”

Valamikor ő se így volt?

Nem tudom. Akkor is mondta, mikor évtizedekkel ezelőtt még a pasaréti villájában találkoztunk. Akkor még Jászi Oszkár felesége volt. Közben Oszkár meghalt. Barátságunk bizalmas és szetetteltjes volt, és az is maradt. Ha mást is gondolt bizonyos vonalon, azért ő Istent kereste. Az biztos.

Múltkor volt nálam a Vezér Erzsébet, aki írta rólam azt a cikket. Mondtam neki, hogy teérted imádkozni fogok, jegyezd meg magadnak, hogy jól tudjál dolgozni, és meg fogod érezni! Azt a meghatottságot, amivel ezt megköszönte!

Ezekben az emberekben él az Isten! Most is úgy szeretem őket abban a régi gondolatban! Harkányi Edét, Szende Pált, azokat a Társadalomtudományi Társaságban levő kedves embereket, akikkel együtt ültünk a választmányi gyűlésen, s én voltam a könyvtáros.

Meghívták Ottokár atyát is, még tanár korában, mint vitapartnert, de ez aztán valahogy abbama-

radt. Többen kifogásolták is, hogy nincs ott katolikus papnak keresnivalója – ezek között.

Nahát! Mi nem voltunk ilyenek, és az én barátaim sem voltak ilyenek. Én amazokkal nem is kötöttem barátságot, valószínűleg ezért alakult így az egész életem. És látja, ugyanez az élet azt mutatta ki, hogy ezek az emberek nekem nagyon sok jót tettek. Ki tudja . . . ? Olyan ez, mintha gyóntam volna!

Csak az a baj, hogy most a gyóntatószéknek füle volt.

Igen. Azért nem baj, akkor legalább egyetemes gyónást végeztem, olyan nyilvános gyónást, amilyent a régiek.

OKTÓBERI EMBEREK¹

1. Hárman vannak életemben
– Mostanig megmérhetetlenben –
Októberi emberek.
Míg nem jöttek, tévelyegtem,
Nem is tudtam, merre mentem,
És nem voltam én sem meg;
Mert, életét előzőleg,
Mindenki vár nagy időket,
Lét *előtt* van még soká.
Minden élet új ajándék,
Öröklétben – Istenszándék,
Nincs még: „mikor” – vagy „hová”.
2. Mi is voltunk testetlenben,
És a megmérhetetlenben,
Vártuk, hogy majd születünk.
Időtlenben, tértelenben
És az elérhetetlenben
Ígéret volt életünk.
Lét *előtt* is „lehet” minden:
Öröklétből szól ki Isten
Róluk, kik még „nincsenek”,
Akik még nem valósultak,
csak Örök-Tervekbe hulltak,
Lét-előtti emberek.
3. Hármak köztük kiválasztott,
Nem-létéből feltámasztott
Teremtői Gesztusa.
Mindegyikre rálehelte,

¹A három októberi ember: I. Henri Bergson, II. Prohászka Ottokár, III. Bárdos Lajos

Mit műveljen emberlelke
Alkotói gesztusa.
„Naptárában” megjelölte
Mind a hármát, hogy a Földre
Piros ősszel jöjjenek,
Mikor nevet a természet
És felujjong az enyészet,
S engem is megnézzenek.

4. Mért, mint sóhajlás a térben,
Gondolat is az időben
Szabadon jár és keres:
Szemléletről szemléletre,
Eszméletről eszméletre.
Vonzódásos . . . kényszeres . . .
Szándékoknak is van „jó”-ja,
Szellemgravitációja,
Teremtőnktől emberig.
Úgy vezet át az időkön,
Mint anyagjárta mezőkön
Lelkemtől a testemig.

5. Fagyos télen, napos nyárban
El is jöttek mind a hárman,
Szólightattak évekig.
Létemnek trilógiája,
Háromszavú iskolája:
Istenötlet mindenik.
(Hiszen talán minden lélek
– kimondani szinte félek – :
Öröklétből moccanás.
Mik vagyunk mi emberlelkek?
Földre hulló istencseppek?
Végtelenbe pottyanás?)

I.

6. Első volt, ki utoljára (X. 18.)

Szállott le a planétára:
Három közül harmadik,
Ki eszmélete hangjára
Rávilágolt önmagára
S megváratott hajnalig.
Ő volt, aki megvallotta,
Mert lelkével meghallotta
S felfedezte az Időt.
Hogy e csoda nem anyagból,
Hanem szellemhatalomból
Éleszti a létezőt.

7. És ezen az igazságon

Nekem megnőtt a világom,
Új dal lett az énekem.
Visszazengett rá az égbolt.
Hazatérni, jaj, de szép volt!
Hosszú munkaéveken
Belenőttünk az Időbe,
Folyton végtelenedőbe.
Nem szűnünk sem én, te sem,
Őrizzük a letűnt múltat,
Megteremtjük önmagunkat:
Ébredés a Végtelen.

8. Múlt – jövő szimmetriája

Létemnek új bibliája:
Megérintett minden szót,
„Valóság”-gal betakarta,
Szögmérőnön elcsavarta
Félkörrel a mutatót.
Felmosolygott lelkem arca.
Ezzel már a másik partra

Suhant át a gondolat.
Elfordította a sajkát,
Új szóra nyitotta ajkát
Az újszülött Mozdulat,

II.

9. Másodiknak istenposta (X. 10.)

Szószeréről idehozta
A dallá vált víziót.
Megmozdult a Mindenségem,
Új nap jelent meg az égen,
Hozott Evolúciót!
Felfénylett a Lélek Háza,
Imádság lett a szokása,
Megszólalt a Szentírás.
Feltáruultak régi tájak
Testté váltak gyermekvágyak:
Névre szólt a meghívás.

10. Megláttam a lelkem sorsát, Megmutatta a „Mennyország”. Tiszta lett a látóhatár. Titok járt körül a Léten S igaz, úgy amint volt régen. Ha lelked nem másra vár. S bár mindaddig azt se tudtam, Hogy a jövőm és a múltam Mindmáig cserben hagyott. Most bejártam létmezőmet, Megtaláltam jövőmdőmet. S észrevettem, hogy „vagyok”.

11. S ami nem fér ember-észbe, Hogy nem sejtet, hova lépsz be Holnapig, vagy délután:

Szögmérőd majd megmutatja,
 Melyik Isten akarátja,
 S nem a *te* vágyad csupán.
 Mikor mindent odaadtál
 És Vele összeolvadtál,
 Lelkedből a hála szólt:
 Isten benned zongorázik,
 Jövődből mi sem hiányzik:
 Emberséged válaszolt.

III.

12. Harmadiknak jött el hozzám (X. 1.)

Énekszóban kincsét hozván,
 Istenkéz a homlokán,
 Mert dalolni jött a földre,
 Hogy küldetését megköszönje
 Októbernek hajnalán.
 S hogy majd benne megtaláljam
 Csodálatos munkatársam
 S ne csak ámuljak csupán.
 De amíg a kezem fogta,
 Kincsét velem megosztotta,
 És a lelkét is talán – . . .

13. Messzi álom újraébredt, Hazajárás? – nem kísértet! – Csokor, Isten asztalán. Mert mit ember el nem mondott, Ez a lélek dallá bontott Templomának kórusán. Dalolt éltet, lelket, Istent, Emberhangon beszélt mindent Ez a „filozófia”, Mert a hang, a láthatatlan, És ésszel megoldhatatlan, – Tértelen, nem szó-fia.

14. Nem beszédre, nem szavakra,
Egyesített akaratra
Épült ez a misszió.
Megálmodott fölgerjesztő,
Eszméletben önteremtő
Rejtett volució.
Hogy láthatatlan hangban
És a néma mozdulatban
Lélekközlés titka él:
Mert ezen a kettős nyelven
Minden formán túl és elven,
Lélek lélekkel beszél.

15. Ilyen nyelven szóltunk ketten,
Istenünkbe evezetten
Zengett a misztérium.
Benne mindent eldaloltunk,
Beleszólt jövőnk és múltunk. –
Anyagtalan prémium:
Megérteni rosszal, jóval,
(Gregórián énekszóval)
Létünk örök titkait.
Hogy a templom megszólaljon,
Minden igazat megvalljon,
S eldalolja mind ma itt.

*

16. Kik lelkekre ráhajoltak,
Életemben hárman voltak
„Októberi Emberek”.
Hármuk közül egynek mondom,
Akihez a földi fronton
Még ma is hozzáférhetek.
Három ember, három élet,
Három fénylő emberlélek.

Végtelen-járt Gyermek,
Kiket szóban, gondolatban
Alkotói akaratban
Még fölmérni sem merek.

17. De eljöttek életembe,
Beszoltak eszméletembe.
Tanítottak engemet.
Megmondták, hogy Isten bennünk,
Hogy a Lélek a szerelmünk,
Átölelték életemet:
Végtelenbe el nem veszünk,
Ha Kéz megfogja kezünk
S újrakezdi énünket.
Tetten érzük minden percben,
Érintésben, leheletben,
Hogyha éleszt bennünket.

18. S mi tovább az Ő kezével,
Szentelt eszméletcserével,
Megértjük a Tértelent.
S életekből, emberekből,
Múltakból és jelenekből.
Gondolatból, ismeretből,
És Mindenségszeretetből
Készítjük a bennünk élő
Istenarcú Végtelent.

(1975. szept.okt.)

Az Ima

AZ IMA ÉRTELME

1935. szeptember 21.

Az imádság megértése és átélése a legnagyobb és legnehezebb lelki folyamatok közé tartozik. Tehát elmélkedjünk az ima értelméről.

Mi az imádság? Mindnyájan imádkozunk naponta, mindnyájan átélünk valamit az ima értelméből. Azt kérdezem azonban, vajon van-e egy is köztünk a világon, aki tudja egészen, mi az ima? Úgy gondolom, hogy a legjobb imádkozók is azt felelnék: „nem tudom”. Mégis mi az, amit tudunk róla? Annyit tudunk, hogy amikor az imádsághoz fogunk, akkor keresünk valami felfelé kapcsolódást és indítást olyan értékek felé, amelyek nincsenek meg bennünk. Mikor imádkozni akarok, akkor kötődni akarok valami magasabbrendűhöz, mint én vagyok. Valami természetfölöttihez tárom ki karomat, mint pici gyermek édesanyja felé, – mint a fészken ülő madárfióka az ismeretlen világ felé. Mit keresek? Enni-valót, a lelkem eledelét és italát, mert nem kapom sehol; nézek jobbra-balra, emberről emberre s mindenhol étlenszomjan maradok. Nagyon szerethetek bizonyos embereket, nagy bensőséggel kapcsolódhatom egyesekkel, de ez nem elég, az ember lelke szomjas marad. A legrosszabbul áll az, aki a rendes, napi örömeinkben keresi a maga megelégedését, az a legkevésbé elégül meg. Jobban jár az, aki emberi lelkekben keres egy-egy szigetet, ahol megpihenjen. De ott is csak csalódás éri, és az elszakadt barátságok, szerelmek után ismét megmarad a szomjúság. Megmarad mindörökké, míg az emberfölötti felé a kapcsolatot meg nem találja. Próbáljunk kapcsolódni a tisztán szellemi, az isteni felé

Az a szellemi, amit most keresünk. Az elhunyt földi lényeknek lelke is lehet az. Sőhajthatunk a szentek lelkéhez, kérhetjük Szűz Máriát, de ezek csak lépcsők, ezeken át me-

gyünk a világ szellemiségének csúcspontja felé. Úgy vonzunk felfelé, mint az elejtett golyó, mely lefelé siet, mert a földszerűség vonzza magához. Én nam vagyok földszerű, mi mindnyájan lélekszerűek, szellemszerűek vagyunk. Ezért mi ellenállhatatlanul felfelé vonzatunk, az Isten felé, akinek kezéből mi lekerültünk, ahová szüntelenül visszavágyódunk.

Mi az oka, hogy nem találunk oda? Tapasztaljuk, hogy földi ügyeink ránk nehezednek, ránehezednek Isten felé vivő lendületünkre. Testi igényeink, a fáradtság, éhség, betegség, szellemi elfoglaltságaink, gondjaink, az emberi kapcsolatok összehálózják az ima egységes lendületét, zavarnak és nem tudom azt a vonzóerőt háborítatlanul követni. Miért? Mert nemcsak lélekszerű vagyok, testi tartozékom van. Testbe öltözve jár itt a lélek, és szükségünk van a testre, mert ez cselekvésünk eszköze. Miért van az, hogy ugyanakkor, amikor segít, akadályoz is? Segít, mert munkába vihetem, de akadályoz is, mert más törvénye van, mint a léleknek. A lélekszerű húzódik Isten felé, a testszerű viszont egyre önmagát emlegeti s magáért akar lenni. Ez küzdelem, és minden cselekvésem harc kimenetele. Küzdő egyháza vagyunk a Szentek egyességének a fegyverünkben rejtőzik az ellenségünk. Az imádság jó végzése érdekében is ezt a harcot kell megvívunk, és hogyan fogunk hozzá? Ez végnélküli sóhajtás fölfelé: a lélek kielégületlensége. Miképpen fogja legyőzni ezeket a földi gátakat, melyek minden oldalról eléje jönnek?

Az ima tudomány is. Az imát tanulni kell. Nem megy magától. Imádkozni nagy feladat. Mikor imához fogunk, ne úgy fogjunk hozzá, mint közönséges napi feladathoz, hanem ébredjünk annak tudatára, hogy életünk legfontosabb momentumuma előtt állunk. Olyan pillanat előtt, melytől életcélunk teljesülése függ. A Miatyánkot nem úgy mondom, mint megszokott szöveget, hanem tudom, hogy az életcéloknál tartok, mert most beszélek valakivel, aki minden életnek célja és forrása. Most szólok valakihez, aki minden életnek ura. Tehát, mikor imádsághoz fogok, átalakultam, új ember vagyok, – nem az igák, hanem a lélek embere. Ezért eltávo-

lítok eszméletemből mindent, ami nem oda tartozik. A koncentráció a legnehezebb tettek közül való. Ha az ember csak közönséges, földi dolgot akar tanulni – pl. iskolai leckét –, az is nehéz feladat, mert ki kell küszöbölni minden egyebet. Fokozottan nehéz ez, ha ez a koncentráció a lelkiség vonalán megy és a természetfölöttiség felé kell tartani. Ilyenkor indulunk az életnek olyan birodalma felé, amelyben minden földit elbocsátok és arra felé nézek, ahol az én Istenem van. Csak Ő van ott, körülöttem senki és semmi. A templomban lehet ezer ember, én magam vagyok Istenemmel! Otthon, a szobámban jöhetnek, mehetnek, zajonghatnak, – én egyedül vagyok Istenemmel. Ez az első feladat, ha imádkozom.

Figyeljük meg, mit imádkozunk? Az ima tartalmát. Néha megszólalunk, azért, hogy kérjünk, hálát adjunk, máskor hogy egyszerűen örvendezünk, hogy vagyunk és Istennel együtt vagyunk. Vagy egyszerűen azért, hogy csak kapcsolódjunk, se ne kérjünk, se hálát ne adjunk. csak érezzük az Úr jelenlétét. Hol itt a lényeg? Mi az a minden imádságban közös tartalom? Az, hogy bizonyos lelkületbe helyezkedem. Nem az a lényeg, hogy mit mondok az csak nekem számít, – Istennek az számít, milyen lelkülettel mondom. Milyen kehely a lelkem, amelyből ezt vagy azt tartom Isten felé? Ha imádkozni akarok, akkor lelket teremtek, mely mást semmit nem ismert, mint azt a törekvést, hogy közeledjek az Úristen felé. Ez az első megállásunk. Az imában nem tartalmiság az elsősorban lényeges, hanem a lelkületem, amely a tartalmat hordozza. Ennek a lelkületnek kitermeléséhez eszközül használhatok mindenféle dolgot: letérdelek, összeszemelem a kezem stb. – a liturgikus mozdulatok szépsége mind ima-szolgálat. A liturgikus precizitások az oltárnál részesek az imalelkület megteremtésében. Az első, a legközvetlenebb a lényemből, a testem szolgálatából folyó imádság-forrás: a liturgikus mozdulat. Mit tehetek még? Mondhatok mondato-kat, melyek lelkemből fakadtak, – vagy mondhatom szent emberek mondatait. Azért jó az Officiumot mondani, mert a benne rejlő mondatkincseknek a jószándékú elmondása

megint újra termeli azt az imalelkületet, amely sugalmazta őket, s mely az imádság tömjénillatával vesz bennünket körül. Tehát a második imaanyag szóba foglalt tartalom. Végül, egyet tehetek. Énekelhetek és zenélhetek, hogy az imalelkületet kitermelhessem. Aki énekel, kétszer imádkozik, hallottuk már sokszor. És mégis, oly kevesen énekelnek. Mikor szól a népének, úgy kellene zengenie a templomnak, mintha az egész templom egy emberként szólna az Istenhez.

Ezek azok az eszközök, amelyeken én megyek és segítek menni Isten felé. A templom külsőségei, épületvonalai, minden, amit oltáron, énekben, zenében teremteni tudok, azt mind adom és leteszem az imalelkület szolgálatába. Míg az imalelkületet magunkban kidolgozzuk, mind tanulók vagyunk. Amit a nagy szentekről olvastunk, amit Prohászka Ottokár atyáról lehetett hallani és mindaz, amit mindenki saját kis léptein kezdve megtapasztal, miközben előre lépeget az imafejlődés vonalán. mind ugyanarra figyelmeztet: *az egyetlen földi boldogság az ima*. Nem tud semmi olyan boldogságot fakasztani, bármilyen életünk legyen is. Az aggodalom, a félelem ezerféle ránca, sötétje a földi örömök szépségeiben, a legnemesebb boldogságban is ott van. Aki tiszta boldogságot akar ízlelni, tanuljon imádkozni. Már egy átszellemült lelki hedonizmus hevében is lehet imádkozni: kezdjünk imádkozni tanulni. Aki megízleli, mennyit lehet ebben haladni, bevallja, hogy nem tud imádkozni. S ha ebben a szent, tiszta nemtudó alázatban elindul és ha mátol kezdve mindennap tanul, mint a gyermek, Isten kézen fogja őt, és megtanítja imádkozni. Ha vannak szeretett szóbeli imáink – és kinek ne volna? –, megtölti őket az Istenhez vonzó boldog lelkeséggel. Térdeljünk le egyedül és semmi mást ne gondoljunk, mint hogy itt van az Isten. Körülöttem és bennem van. Bennem lakik. A Szentháromság háza vagyok. Nem kell messzire imádkoznom, befelé kell imádkoznom és mondanom: bennem lakó Szentháromság, hallasz engem? Tudom, hogy egészen közel vagy, érzek és hallgatlak, Uram. Ez a tudat megtisztítja látóhatárunkat. Boldogsá-

got ad és ezzel a boldogsággal hív és csalogat az Úr, – míg lelkünk kezdő és ügyetlen, ha lépni nem tudunk, felemel –, ha szólni nem tudunk, beszél helyettünk.

Kezdjük el tehát imádkozni tanulni. Gyakorlatilag ez legyen a feladatunk. Soha imát ne kezdjük anélkül, hogy ezt a benső koncentrációt, a bennünk lakó Szentháromság megkeresését el ne kezdjük. Tudom, hogy bennem lakik az Isten, körülöttem is van az Isten, – tudom, Istenbe vagyok merülve, benne élek, mozgok és vagyok. És ezzel a tudattal indulok reggel utamra és zárom le este szemem. És akkor örvendezem, – függetlenül attól, hogy milyen az életem, mit csinálnak velem az emberek, – fölöttem vagyok mindennek és mélyen vagyok mindennek, mert megtaláltam azt, akit a szívem szeret. Elidegenülünk mindenkitől? Nem, benne mindenkit százszor jobban fogunk szeretni. Elveszítjük szeretteinket? Nem, benne mindenkit százszor megtalálunk. Ha vele egyesülünk, akkor gazdagok, erősek, boldogok, hatalmasok leszünk, mert ajándék csak Istenben van.

AZ IMA CÉLJA

Jól imádkozni a lélekátadás Istenhez méltó teljességével sohasem fogunk tudni. Csak az Úr Jézus és Szűz Mária tudtak egészen jól imádkozni. De abból a mélységből, melyből mi imádkozunk az Úrhoz, addig a magaslatig, melyen az Úr Jézus társalgott Atyjával és Szűz Mária beszélt gyermekével, – még sok fokozat van. Sok lépcsőnk van megjárni való. Lépjünk tehát a szent lajtorjára, induljunk, emelkedjünk, járjunk az imádkozás iskolájába. A múlt alkalommal arról beszéltünk, mi az ima értelme. Átláttuk, hogy az ima értelmének lényege nem annyira az, amit benne mondunk, – hanem az a lelkület, amellyel mondjuk. Az ima sajátos lelkület, lelkiségfölvétel s értelme az, hogy felfelé fogódzom, magasba lendülök Isten felé, vagy a szentek felé, nálamnál különb szellemiségek felé, akik Istennel odaát egyesültek. Elhatároztuk, hogy napról, napra megpróbáljuk azt a lelkületet magunkra öltetni. Sikerül ez a vállalkozásunk? Egyetlen feltétellel: ha ezt a lelkületet elkérjük a jó Istentől. Még azt sem tudjuk kimondani saját erőnkéből, hogy: Jézus! Mert az imához az Úr kell, az ő szent segítsége.

Ma egy lépéssel tovább akarunk jutni, az ima céljáról beszélünk. Ezek az egy szóval kimondott elmélkedési címek a maguk elvontságában olyan üresek, mintha nem volna bennük semmi. Az a dolgunk, – mikor meditálunk, hogy színnel, erővel, tartalommal telítsük ezeket a szegény szavakat. Mi most az *ima célját* akarjuk ilyen módon lélektartalommal átöntení, átítatni.

Gyakran hisszük, hogy az imánk célja elkérni valamit Istentől. Odategyünk Szent Antalhoz, Kis Szent Terézhez – akik már Isten ölében élnek –, és elmondjuk: tedd meg ezt nekem, nekem nincs ez vagy az, add meg nekem, igazítsd el életem. Bajokkal küzdök, védelmezz engem! – Így beszélünk néha az oltároknál és érezzük, hogy imádkoztunk. Az imád-

ság kérés elsősorban. És nem kell szégyenkeznünk ezeken a kis imákon, melyekben úgy gondoljuk az Istent és a Szenteket, mint egy nagy protekciós hálózat intéző hatalmait, akiket ügyes-bajos dolgainkkal felkerestünk, sorba kell kérnünk őket, mert jók, mert szeretnek és segítenek. Emberi kicsinységünkben szabadkozunk, mert szegények, gyarlók vagyunk. Állunk a végtelen mindenségben, ideértve a földgolyót, mindenféle fizikai és nem fizikai interakciók keresztútjában – rajtunk át – meg átható erők hálózatában. Honnan jöttek, merre mennek –, nem tudom. Érzelmi hullámok, gondolt áramlatok futnak rajtunk. Honnan jöttek, mit akarnak tőlem? Ki rendezi mindezt körém? Merné azt elgondolni valaki, hogy ő maga legyen életének magányos kormányosa? A végtelenbe helyezett véges kis ember vállalhatná élete igazítását? – Nem. Van Valaki, aki formálja az életet és ura a végtelennek. Mihelyt ezt felismerem, szegény emberi létem kitágul abban, hogy segítséget kérek.

Add meg ezt, tedd meg ezt. Ez a szegény kérő ember már imádkozó ember. És van kérésének olyan szent és tiszta formája, olyan nemes és az Istenségtől úgy átítatott formája, hogy az bizonyára nagyon tetszik az Úrnak.

Uram, nekem ez jó volna, úgy látom. De csak Te tudod, mi kell nekem és mi nem kell. Add, vagy vedd el a Te akaratod szerint. Az ilyenfajta kérés a gyermeki bizalom hangja. Ez az őszinte, odaadó kérés – nemes kérés. Ilyen kérést akar az Úr. De ne hogy az a gondolat éledjen bennünk, hogy Isten rászorul figyelmeztetéseinkre. Uram, ne vedd el ezt a kedves beteget, – Uram, ezt vagy azt az életkörülményemet alakítsd, amint azt én szeretném stb. Isten a kéréseket kimondatlanul is tudja. Nekem szükséges, hogy kérjek, s mondjam Uramnak, merre gravitál a lelkem. Ez a kérő imádság, melyben segítségért keresem Istent. S midőn kérek, abban a pillanatban úgy érzem, ez a kérés imám célja.

De vajon ez a végső cél? Mikor én kértem és kaptam –, vagy kértem és nem kaptam, vagy mást kaptam. Mi lesz abból az imából, amikor kértem és valahogyan elfogytak a

kérésem körül a tények, mikor Isten meghallgatott, vagy jobban megoldotta kérésemet, mint magam s most szembenállok a végtelen valósággal: Uram, köszönöm! Mindent, az adást és elvevést is köszönöm! Mindazt, Uram, amit adtál és elvettél, mindazt, aminek örültem és ami fáj nekem, köszönöm! Ez is cél, a hálaadás. A hálás lélek virágzó lélek, aki azért tágu ki hálaadássá, hogy Isten gyönyörködjék benne.

A lélek második imafeladata: kitárulni Annak, Aki mindent ad, aki az élet formálója, akinek kezében a lelkünk, mert benne élünk, mozgunk és vagyunk. Ővé vagyunk mindenestül, és ezt tudnunk kell, akarnunk kell s ezen örvendoznunk kell. Ez a hála legnemesebb formája, mellyel a lélek önmagát mindenestül Istennek adja. Uram, Tied vagyok, és mindegy nekem ezenkívül minden. Mindent Neked adok, amit cselekszem, amit szándékolok, amire vágyódom. A Tied az egész lelkem, lényem. Ez az átadás az én legnagyobb tettem. Ezzel elértem a maximumot, ami tőlem, emberi gyarlóságtól kitelik.

Ennek a hálának van egy magasabbrendű világa.

Mikor a hálálkodó lélek az Istennel való kontaktust megérzi, akkor átéli, hogy valami nagy gyönyörűséggel van dolga, azzal a Valakivel van dolga, akinél szebbet, jobbat, tökéletesebbet nem lehet álmodni. Érzi, hogy minden, amit elgondolni tudunk, csak halvány semmiség ahhoz a valóságos Lényhez képest, akihez szólunk. Óriási, mert betölti a mindenséget –, parányi, mert elfér bennem: túlér a végtelen terrek korlátain, – nem szűk neki az én kis emberméretű lelkem. Szépsége, hatalma, leereszkedése elragad engem és kiszakad lelkemből az istendicséret. Lassan elfelejtem, hogy a végtelenekig messze van, – mert, ha belémfér, nem lehet messze, hiába tölti be a mindenséget, mégis enyém: minden nap idejön, eljön alázatos színeiben, ha odamegyek az oltárhoz érette. Ha tehát Ő ezt teszi – Ő, a nagyhatalmú Úr –, akkor itt egy csodálatos szeretet ölel át engem és tudom, ez a legkívánatosabb a világon. Tudom, hogy Ő a végleges élet, az enyém és mindenkié, beléfogózom, Őbenne élek és Belő-

le vagyok. Íme: az én istenkapcsolatom. Kértem, köszöntem, magasztaltam. És ezen hármason Isten közelébe jutottam. E három közül melyik volt a célom? Vajon azt akartam, hogy kapjak valamit, vagy köszönjek, vagy dicsérjek? Igen, mindezt akartam és az Úr is akarta tőlem. De nem önmagáért. Azért akarja az Úr, hogy én tőle kérjek, hogy Vele foglalkozzam, hogy Neki hálát adjak. Azért szereti, hogy dicsérjem, hogy kapcsolódjam Vele. Minden ima arra való, hogy fölfelé kapcsolódjam, hogy az Istennel való egyesülést keressem. És így minden imádságból Jákob létrája lesz, mely Istenhez vezet. Ha azt az imát csak mondom, akkor az én Jákob-létrám üres, nem járnak rajta angyalok, de akkor is megvan a kapcsolat. Mert ha az ima akaratomon kívül „szórákozott” – akkor is kapcsol szándéka szerint. Az ember lelke titokzatos világ. A lélek nemcsak a szavak tengelyén jár, vannak titokzatos mélyei. És sokszor –, ha szándékom az, hogy imádkozom, eltévednek az eszméletem felszínén úszó szófosziányok, érzéketlenségi területekre találok, de ha szándékom erős, a kapcsolatom nincs megszakítva, a Jákob-létrám megvan. Megvan, míg azt mondom: Uram, kikapcsol a tévedező öntudatom, de én a mélyben egészen a Tied maradok. Tehetetlen vagyok, összekuszálódó eszmélésemmel, felszínen versengő gondolataimmal –, de a mélyben a Tied vagyok.

A szüntelenül visszahívott ima-eszmélet kapcsol gyarlóságomban is. Keresem az Urat és népét. Az Ő szentjeit. Azt a Szentet, kiről vélem, hogy kicsinységemmel arányosabban tudok emberformájában hozzáférni. De akkor is csak Istenhez szólok, az Ő szentjein át, Istennel való egyesülésem a szentek egyességébe való tudatos bekapcsolódásom. Mikor az Úr felé megyek, egy életrendszerre szövöm magam azokkal a jó lelkekkel, szent lelkekkel, akik ugyanezt próbálták, míg itt jártak és most abban a boldog egyesülésben élnek, mely felé én is igyekszem. Itt van a mi nagy lélekhálózatunk, a szentek természetfölötti országa, az itt küzdők, a túlról szenvedők s a hazaérkezettek. Nincsenek messze, velünk

vannak, lelkeink egyféleképpen élnek, mert mind Istenben élünk.

Ez a szent egyesség, e lélekközösség, istenkereső utolérése minden imánk célja. Mikor azt mondom: Uram, imádkozni fogok, – nem arra gondolok, amit mondani fogok, hanem keresem a lelkületet, az érintkező pontot, kérem a belső lendülést, melyben meg lehet találni az Istent. S amikor ezt megérezzük, s Ő bennünket betölt, akkor az ima tulajdonképpen célját elértük, az öntudatos kapcsolódást a Szentek közösségébe. Már nemcsak mint elkerülhetetlen valósággal állok szemben, azzal a valósággal, hogy a lelkek országának népéhez tartozom, hanem azt akarom, keresem, követelem magamtól, s akkor kezdem elérni az imádság célját. Tehát kérésem, hálaadásom, dicséretem, minden amit adok az Úrnak, minden, amit kérek Tőle, minden, amit kapok Tőle, ez mind egyetlenegy nagy tett, – az a tett, hogy a Szentek közösségében való életemet tudom, akarom és szolgálom.

Lelki feladatunk legyen, hogy imáinkban megérezzük a velünk imádkozó lélekközösséget. Nem lehet egyedül imádkozni. Egymagam kicsi vagyok, én nem tudok az Úrnak adni, de nem vagyok egyedül, együtt vagyok, egy vagyok a Szentekkel és mikor kinyitom ajkamat, akkor azt mondom: Atyám, – azt is mondom: mi-Atyánk, a mienk: mindnyájan együtt és egyszerre. Ezt kell keresnem, ezt kell éreznem, ezt kell lelkemben ébrentartani, mint új éneket, mely minden emberlélekben egyetlen és mégis szent harmóniában egyesülve énekli az Urat. – Igen, minden énekem új, ha az lelkemből szűrt eredetiséggel fakad, mert én új vagyok, minden pillanatban megújuló lelkiség vagyok. Isten formájára alkotott valóság.

Milyen gyermekes szólás, hogy az ember emberformájú Istent alakít magának. Az ember van Isten formájúra teremtvé. Nem az általunk kigondolt Isten emberformájú, hanem az Isten alkotta ember istenformájú, úgy vagyunk megalkotva, hogy istenformájúak vagyunk. Nem antropomorfizmus, hanem teoformizmus ez, istenszerűség ömlik el

a lelken, életünk az Úr erejéből folyó szüntelen teremtdés: önmagamat megújító valóság vagyok. Íme, Uram, én mindig új vagyok, mert Te teremtetél és Te magad vagy a teremtés. Örökkön megújuló, megnagyobbodó, megnemesedő valaki vagyok, mert Te alkottál engem s kezéd nyomát viselem. Minden, ami tökéletlenség, az én vagyok, de minden szeretetem, mind, amit Neked kínálok, az Te vagy és imáimban szeretetemet hazatalál.

Énekeljünk Urunknak új éneket és új szellemmel kapcsolódjunk a Szentek egyességébe, s úgy imádkozzunk, hogy minden oldalról lelkek, drága földi testvéreink, elköltözött lelkek, az égi szentek együttes imádságos éneke szóljon körülöttünk és egyetlenségünk egyességünknek forrása legyen.

AZ IMA ÉRTÉKE

Érték –, nehéz szó. Nehéz megmondani, hogy mit gondolunk rajta. Korunk filozófiája sok munkát fordított erre a szóra, értéktanok alakultak és hosszú viták e szóból eredő problémák körül. Mikor az „érték” szót kimondjuk, úgy érezzük, az mindenekelőtt valami olyan, ami az *embernek való*. Képzelnékünk értéket ember nélkül? Mi lehetne az érték, ha nem volna ember, akihez az viszonyul? Ha valamire azt mondjuk: értékes, az bizonyára nekünk való. Van benne valami, ami engem egy bizonyos irányban megsegít. Valamerre visz, amerre menni akarok. A pénz érték –, de csak azért érték, mert el tudok vele valamit érni, amit akarok. Az nekem magában nem érték, hogy az a papiros a tárcámban legyen. Az aranydarab magában véve szintén nem érték, – csak azért érték, mert valamihez hozzájuttat, amit akarok. Egy hölgynek, aki nagyon hiú, érték, hogy milyen gyönyörű nyaklánc lóg a nyakán, mert ő abból kifolyólag az emberektől valami megbecsülést kap. Másnak egy nagyobb pénzösszeg azért érték, mert vele jól tehet. Ismét másnak, mert hatalmát erősítheti vele.

Az egyes embereknek különböző értékskáláik vannak. De minden értékelés alapja: valamely embernekvalóság, melyet a kérdéses tárgy biztosít. Mikor tekinthetjük az értéket abszolútnak? Van-e, lehet-e olyan érték, ami mindenkitől függetlenül érték, ami nemcsak azért érték, mert valamit vehetek rajta, hanem önmagában, létében benne van? Itt kapcsolódunk bele az élet leglényegesebb kérdésébe. Milyen valóság lehet ilyen értékes nekem? Az a valóság válik ilyen korlátlanul értékké, ami engem abszolút rendeltetésem vonalán visz előre –, nem csupán valamely földi igényemet elégíti ki –, hanem egész létemet megragadja, minden ízében, tartja és viszi. Merre? Van egy valamerre, amerre menni mindenkinek értékes? – Van egy egységes valamerre? Erre a kérdésre

össze-vissza felelnek az emberek és a különböző értékekről szóló filozófiák. De van egy jézusi filozófia, az Evangéliumban olvasható, mely azt mondja: Van Út, amely felé mindenkinek mennie kell, van abszolút érték, amely felé mindenkinek törnie kell, – ez az Út, ez az Érték, ez az Irány, amely bizonyára olyan természetű nekemvalóság, mely engem nem önmagamba zár, hanem visz rendeltetésem felé. És ez a rendeltetés pedig nem egyéb, mint Istenbe való visszatérés, Isten keresése és megtalálása.

Így már egészen közel jutottunk az ima értékéhez. Az ima kapcsolódás Istennel. Az ima célja ennek az egységnek az átélése. Az ima értéke mi lesz? Az, hogy az ima egyetlen cselekvés, mely engem kizárólag arra visz, amerre mennem kell, az egyetlen úton, a lelkem rendeltetésének vonalán vezet előre. Az ima értékének ott van a magva, hogy engem arrafelé irányít, amerre nekem való menni, arra az útra visz, amely a legmélységesebben nekem való, ami engem legkorlátlanabban kielégít. Ha már megtaláltam a saját magam mélyén azt a Valakit, akit úgy hívnak, hogy „lélek”, az a lélek mindig akar valamit éntőlem, mindig kér valamit abból az egészből, ami itt testestül és lelkestül vagyok. A lélek keres valamit, valamit kíván, valamerre visz, és amerre visz, arra van az én életem rendeltetése.

A katekizmus így kezdődik: Mivégre vagyunk a földön? – Erre minden első elemistának felelnie kell. Mivégre vagyunk a földön? Ezt a nehéz metafizikai kérdést, te, kis hat éves oldjad meg: mivégre vagyunk a földön? Játékaid mellől, mondd meg: miért vagyunk a földön? Erre van egy gyönyörű felelet a katekizmusban. Én így foglalom össze: avégre vagyok a földön, hogy imádkozzam! Ez mindnyájunk egyetlen rendeltetése, mert Istent megismerni csak imán át lehet, neki szolgálnunk csak imával lehet. És Őt szeretni hogyan lehetne másként, mint imával? Üdvözölni lehet másképp, mint imával? Ha tehát azt kérdezem, miért vagyunk itt a földön, azt felelem: azért vagyok itt, hogy imádkozzam. – De mi lesz az étellel, ha munka helyett letérdelek és imád-

kozom? Mi lesz mindennel, ha mindenki bevonul cellájába és imádkozik? Erre a kérdésre nagyon egyszerű a felelet. Az imádság nem pusztán abból áll – mint eddig is értettük –, hogy térdelek és imaszöveget mondok –, de nem is abból, hogy átélem az imaszöveget, elmélkedem, hanem abból áll, hogy bárhol vagyok, bármit teszek, imádságos lelkülettel járok. Az egyik ember azt hiszi, neki életcélja van, az, hogy kitűnő művész legyen –, egy másik azt hiszi, az az életcélja, hogy nagy tudományos felfedezéseket tegyen –, a harmadik azt, hogy egy embert kell boldogítani. Ez sok pénzt akar szerezni –, az nagy hatalomra akar szert tenni stb., stb., s ezek az emberek mind melléje ütnek életcéljuknak. Mert ezek mind eszközök. Egyetlen életcélunk, hogy ezeken keresztül megkeressük az Urat. Ez életcél! Ennek birtokában el lehet indulni mindenféle utakra. Keresem Istenemet! És amikor keresem azon keresztül, hogy hivatalomat jól töltöm be –, hogy a háztartásomban jól dolgozom –, hogy pompás műremeket készítek –, akkor imádkozom. Aki jól imádkozik, egész rendeltetése vonalán jár. Tehát amely percben imához fogok és valóban imádkozom, akkor tudom, hogy most egészen az életcélom útját járom. Nagy mulasztást követek el, amikor imámban csak félig vagyok jelen. Mikor nem tudom, hogy életem legfontosabb pillanatát élem, mikor nem tudom, hogy az a vállalkozás, amelybe belefogok, az a szándékom, hogy Istenhez kapcsolódjak, nemcsak nekem, hanem az egész világmindenségben fontos. Az nem az a kis pillanat, melyre le vagyok szorítva –, az egy lélek irányítása, és szólhat örökre. Én örökké élek s öröklétemet minden percben eldönthetem. Nem lehet meghalni. Végtelen, súlyos valóság. Elpusztulás nincs, tehát minden pillanatomat az örökkévalóság hatja át. Akkor is, amikor a percért dolgozom. Az imaszándékkal végzett munkám az örökkévalóság súlyától terhes, mert minden tettem és pillanatom az örökkévalóság tartályába hull, s eltölti a végtelent. Kezdődöm, de nem végződöm el soha. *Ezt elfelejteni* a világ legnagyobb szerencsétlensége, ami bennünket érhet. Bennünket

ennél nagyobb baj nem érhet, beleértve minden világkatasztrófát –, mint az, hogy elfelejtjük ezt a rendeltetést; nem eszmélünk, hogy minden pillanatunk az örökkévalóság mezejére van szánva. Mindennek értéke a végtelenségbe fut. Ha ezt tudom, akkor másképp indulok imához –, akkor azt is tudom, hogy napi tetteim mind imává magasztosulhatnak, és nincs olyan cselekedet a világon, melyet ne lehetne imává tenni és melyen keresztül nem léphetek egy lépéssel közelebb az örökkévalósághoz. Ezt mind tudjuk, de nem mondjuk egymásnak elég sokszor, mert az ember szerencsétlen módon tapad a testhez, igényeihez –, a test annyi mindent akar, melyek nélkül nem tud megmaradni. Ezekkel a követelményekkel el kell bánnunk. Egyházunk figyelmeztetve mondja: Vigyázz, neked testben kezdődik az életed, testes életre vagy szánva, léted problémája a testes élet problémája, és ezzel kell megharcolnod a harcot. És tovább tanít: Imádkozzál reggel, evés előtt és után, munka előtt, munka után! Miért éppen akkor? Mikor testem felülkerekedhetnék, mindig ébresztőt küld az Egyház parancsa. Fáradt vagyok? Mielőtt átadnám magamat a nyugalomnak, jusson eszembe, hogy természetfölötti lény vagyok. Aztán adjam meg a testnek a nyugalmat. Amikor kilépek az álmvilágból és ébred az eszméletem, ezt a napot megszentelem. Ismét figyelmeztet az Egyház: Vigyázz, elmúlt a test pihenése, belépsz az öntudatos életbe, szenteld meg ezt a lépést! Reggeli ima. – Étkezés. Ez alsóbbrendű működés, a testnek kell a táplálkozás. De mikor megadom, figyelek: természetfölötti lény vagyok, szembeállítom lelkiségemet azzal a matériával, amit használok. Nem felejttem el, hogy lélek vagyok. Munkára megyek? Mikor elvállalom, hogy kenyeret fogok keresni, megállom helyemet ebben a világban? Tehát kenyérkeresés közben eszembe juttatom természetfölötti léteimet. Íme, egy nagy érték átszövődése az életem.

Az ima az egyetlen érték, amely önmagáért érték. Nem kell mondani, mi az értéke, mert az érték. Minden tettünk olyan értékes, amennyi imádság van benne. Minden vállalá-

sunk olyan értékes, amennyi imádság van benne. Minden ébredésünk, alvásunk, munkálkodásunk olyan értékes, amennyi percent imát adunk bele. Nincs semmi, ami megálapíthatja, mi mitől érték? Minden az imától válik értékessé. Hova juttathatná a világot az ima? Az ima vonala olyan irányba visz, melyben lelkem lassan áttisztul, átívódik azzal az isteni erővel, mely felé mindannyiszor fordul, mikor természetfölötti sorsára eszmél.

Ha valaki nem imádkozik, elhanyagolja életfunkcióinak leglényegesebbét. Lehet valaki becsületes ember, de ha becsületességét nem foglalja imába – ha csak magáért a becsületességért becsületes, akkor elvétette célját. – Lehet valaki egészséges, kiváló –, ha önmagáért teszi, akkor bezárja magát földi sorsába és úgy él süketen, bekötött szemmel, szanofalak között, és nem látja az utat az örökkévalóság felé. Nem tudja, hogy az a dolga, nézze még: mivégre vagyunk a földön?

Egy nagy szent azt mondta: „Aki imádkozik, az biztosan üdvözülni, aki pedig nem imádkozik, az biztosan elkárhozik”. Az ima útját járni, vagy nem járni az egyetlen kérdés, ez a lenni, vagy nem lenni kérdése. Hol fogom megtalálni azt az imához való képességet, hogy én azt az Úr akarata szerint bevigyem az életembe? Úgy találom meg, hogy Istent szüntelenül keresem. – Nem tudok jól imádkozni? Nem baj, keresem. – Szórakozott vagyok? – Megbotránkozom, hogy Úrfelmutatás alatt is másra gondoltam? – Tovább keresem, keresem, akarom Őt! Haragszom, hogy imámban más gondolat tölti eszmélésemet –, tovább keresem Istent. Várom, keresem, mert tudom, hogy az egész életnek nincs más értéke, minthogy imává magasztosuljak. Az életnek imává szentelése nem azt jelenti, hogy el fogok fordulni a világtól, hátat fordítok az embereknek, unalmas valaki leszek, aki mindenkinek csak erkölcsöt prédikál, hanem vidámabb leszek, mint ők. Sokkal jobb, pontosabban dolgozó, mint ők. Az életfeladatot jobban megvalósítom, erőt, bizalmat, jókedvet, bölcsességet közvetítek nekik, mert nekem van honnan. És

mindegyikünknek lehet honnan. Íme az ima értéke. Aki imádkozik, az onnan merít, ahol bőségben van. Aki imádkozik, annak mindig adnak és így nemcsak kap, hanem adhat is. Ő tehát maga az imádkozó lélek ugyanakkor, mikor kitarul Isten felé és Istentől korlátlanul kap, – ugyanakkor korlátlanul osztogat mindenki felé, akivel összekapcsolódik. Íme az ima értéke, mely ismét a Szentek egységébe vezet. Krisztus a szőlőtő, mi vagyunk a venyigék. Krisztus Urunk feje az Egyháznak, a hívek Krisztus misztikus teste, Krisztusnak mi vagyunk a tagjai. Egyetlen életkeringésben vagyunk, a mi Urunkból élünk –, és mi adja az életkeringést? Csak az ima, mert az imában kapunk malasztot, ebből segítem embertársaimat, hordom magamban az örökkévalóság kincseit és leszek mindig gazdagabb és lesz mindig bővebb életem –, kicsi, szűk világomnak nagy világa. Én vagyok a porszem, és az Úr a minden. De az ima értékén át részesedem az Úrban. Tegyük feladatunkká ezt az értéktényezőt: az imát –, próbáljuk meg mindennap cselekedeteinkbe vinni! Reggel induljunk imával és nézzük meg este, volt-e imátlan cselekedetünk? Próbáljuk meg minden tettünket imával telíteni, ezt a nagy értéktényezőt életünkbe beiktatni. És mindnyájan fogjuk érezni, hogy ez, és csak ez az élet értéke, mert Istené vagyunk mindnyájan s nem lehet más célunk, mint ennek tudatában élni örökké!

AZ IMA ÉRDEME

Az, hogy gondolkodunk az imáról, nem cél, hanem eszköz. A cél az ima megtörténése. Azért gondolkodunk az imáról, hogy azt a megvilágosodást, melyet e gondolkodás ad, az ima megvalósítására használjuk. Mert úgy van szerkesztve az emberi elme, hogy minél többet foglalkoztatja értelmét valamely tárggyal, annál jobban átítatja azzal a lelket, annál jobban beévődik azokba az öntudatlan, rejtett lélekrétegekbe, hova már emlékezetünkkel nem tudunk visszamenni, de ahonnan kicsillan, kisugárzik minden, ami történt, kilép a névtelenségéből, beavatkozik a jelenünkbe, dolgozik jövődönkön. Feledésbe ment emlékrétegek ezek, látatlanban élnek, ismeretlenül cselekszenek bennünk. Bár nem tudjuk világos körvonalalaival eszméletünk színére hozni, nem tűnt el, nem semmisült meg, életünk rejtett munkása marad.

Ha végigelméltünk egy gondolatsort az imáról, nem kell, hogy vissza tudjunk térni arra a maga eredeti formája szerint. Ha egyetlenegy szó sem marad emlékezetünkben úgy, amint mondatott, akkor is elmúlhatatlan az a tény, hogy mi ama gondolatokat egyszer átéltük. Ez az élmény beolvadt énünkbe, személyiségünk része maradt. Nem tudom néven nevezni, nem tudom, a gondolatnak melyik eleme, érzelmi válaszainknak milyen színezete tört most elő, de leheletét érzem, szelleme átjár és formál engem. Azért érezzük, hogy az ilyen magunkra eszmélés, aminőt e megfontolásokban itt együtt végezni akarunk, hozzájárul imaéletünk fölépítéséhez, megerősödéséhez. Gondolkozzunk tehát az imáról, és gondolatainknak adjunk bebocsáttatást tetteink előcsarnokába. Eddig beszéltünk az ima értelméről, céljáról és értékéről; ma az ima érdeméről fogunk szólni.

Ez karácsonyi gondolat. A karácsony szórta az embernek az „érdem” ajándékát. Addig nem lehetett az embernek ér-

deme. Nem gyűjthetett az örökkévalóságra. A legjobbak is a limbusban vártak. Az emberi lélek erői nem tudták áttörni az évezredes adventek ködét. Nehéz bünfelleg ült a bűnbeesett emberiségen, elesett nemzedék voltunk és csak az istenígéretnek teljesedése segíthetett rajtunk. Az emberi érdem tehát a betlehemi jászolban született, mert leszállt a földre az érdemek forrása. Benne, vele és az Ő erejéből lehet az embernek érdeme. Mai gondolataink öleljék át ezt az ajándékot.

Mi az érdem? Lényege, hogy öntudatos lényhez tartozik. Élettelen s eszméletlen dolgoknak nincs és nem is lehet érdeme. De vajon az eszmélő lénynek minden tettehez jár az érdem együtthatója? Nem. Ha a tett nem szándékolja, hogy a jó megvalósuljon, nincs érdeme. Az érdem tehát az eszmélő lénynek szándékos jótettét kíséri.

Az érdem a cselekvés érték-tényezője. Forrása a cselekvésben feldolgozott szeretet. Minden tettünk annyit ér, amennyi szeretet van benne. És ennek a szeretetnek forrása vajon bennünk van? Szent Pál leveleiben olvassuk, hogy magunktól azt sem tudjuk kimondani: Jézus. Ki gyújtja fel bennünk az érdemszerű szeretetet? A Szentlélek imádkozik bennünk „kimondhatatlan sóhajtásokkal”. Ennek az imának, a Szentlélek-sóhajtásoknak kell áradni egész életünkön, be kell ivódniuk minden cselekedetünkbe. Az ilyen imának van szeretet-tőkéje s van értelme.

Mikor imádkozunk, valóban úgy érezzük, hogy valami isteni az, ami megfogott bennünket. Együtt vagyok létem eredetével, rettentő forrásaival, s mindebben annyi részem van, hogy átengedtem magamat szent hatalomnak. Mikor azt mondom: ma nem tudok imádkozni, ez azt jelenti, hogy magamtól nem tudok, s hogy most egyedül vagyok. Az a mennyei szélvész, amely ott fú, ahol akar, nem akarja éleszteni tüzemet. Ilyenkor is lehet, sőt van is imámnak érdeme, ha Istenhez ragaszkodva kitartok. Mert ez a segítségtelen kitartás az én munkám.

Erre felmerül az a kérdés, vajon abban az esetben, amikor

segítségben, az öntudatra lépett malaszt teljes fegyverzetében imádkozunk, mikor (Isten imádkozik a bennünk lakó Szentháromságban), a lelkünkre leszálló Szentlélek Isten imádkozik bennünk, akkor is van az imának érdeme?

Ha magamtól nem tudok imádkozni, s ha Isten leszállása kell, hogy imádkozzam, akkor van egyáltalán az imának érdeme? Miféle érték az, amit magamnak ez ima alkalmából tulajdonítok, ha semmi részem sincsen az imában, s ha benne a kezdeményező s a kivitelező egyaránt másvalaki, nem én, hanem a Szentlélek Isten? Ha eszméletem egyszerűen a Szentlélek fészke, ahova leszáll az Isten, s mikor akar, imádkoztathat engem, hol van akkor az én öntudatomnak és szándékomnak részesedése az imában, melyből az érdem származik? Honnan hárul rám viszont a mulasztás vádja, ha nem imádkozom? Ha semmi sem múlik rajtam, akkor lehet-e benne érdem?

Isten az imában is nekünk adta a szabad kezdés képességét. Eszméletemet kitarthatom és becsukhatom. A Lelket fogadhatom és kizárhatom. A Lélek ugyan nem jön bármikor, nekem azonban *készen* kell lennem bármikor fogadására. Ez az, amit én adhatok az imában. Isten akar bennem imádkozni, de nekem is akarnom kell, hogy imádkozzék bennem. Mindenható hatalma féltve tiszteli szabadságomat. Nem tör rám, hanem bebocsátást kér. Az én akaratomból akar hozzám jönni. Hívott, kedves vendégem akar lenni.

Félelmetes hatalmat adott kezembe. „Ne szomorítsátok meg a Lelket”. Én, a föld pora, a törpeember megszoríthatom és meg is örvendeztethetem őt. Mert rábízta, hogy elutasítom-e vagy készségesen várom-e a Lelket. Az ima érdeme ebben a hatalmamban veri gyökerét. A Lélek érzékenysége finomabb a szellő-kezeknél, a zárt eszméletek előtt érintés nélkül suhan el ez a szél.

Mi lesz a feladatom vele szemben? Hogy hívjam, várjam, kaput tárjak neki, akkor eljő, imádkozik bennem. Megnyílok a lélek sugárzására, s mint a sötétséget ellepi a fény, úgy tölt el engem imával ez a csodálatos Istenszemély. Nem kí-

ván mást, mint nyitott ajtót, zárt ablakot, várakozó, kívánczó lelket.

Csak ennyit? Kérdezi az emberlélek.

Ennyit, s ez nem kevés, ez sok. Ez a lélek legnagyobb tette. Ezt a nyitott készenléetet fenntartani nagy feladat. Az élet számtalan áramlása ömlik lelkünkön át, ezerféle hatás keresztültüzében állunk, eszméletünk és környezetünk mindenfelől ostromolja. Ez a sok ütődés-verődés gátolja a lelket a maga kibontakozásában, s mint tövises közé esett mag növése, úgy küszködik fejlődése a reá boruló bozót százágú hajtásaival. A napi élet keresztülnő rajtunk. Íme az ellenség, mely a léleknyitás elé árnyékot, a vágyak elé bágyadságot, a hívások elé lankadást vet. A lélek dolga győzelmesen kitartani a nyitottan valló adventi magatartásban. Íme az imádós lélek érdemének első forrása.

De nem elég passzíve nyitva lenni. Nem elég a léthez az istenvárás. Akarnunk kell Istent megtalálni. Akarnunk kell bontani a bozótot magunk körül, lefejteni a lélekről a ránövő idegen tövisburkolatot. Ez már több, mint várás, ez küzdelem. Harcot kell harcolnunk a lélek felszabadításáért. Ez a harc abban áll, hogy a lelket kuszálni akaró hatásokat békés kezekkel sorra lefejtem, szembenézek az élet gondjaival, a földiség hívó szépségeivel, s mindezekkel szemben tudom, hogy „egy a szükséges”. Nem felejttem el, hogy van e lélekzavaró bozót csábító és számító formáinál fontosabb, életemre döntőbb, örök jövőndőimre elhatározóbb, milyen lelket tartok Isten felé. Ezt a kapcsolatot megzavarni nem engedem. Ehhez ne férjen sem a gyötrelmek, sem az élvezetek rontása, ez az én lelkem sorsának védelmére szükséges, s minden erőmmel őrt állok, harcolok és győzök. Ez a munka, ez a soha sem szűnő tevékenység, mellyel Isten felé nyíló lelket védem, az ima érdemének második forrása.

Ha így kinyitottam lelket az Úr felé, az Úr betölt engemet. Isten kegyelem-élete van bennem. Soha el nem veszítem, mert mindenütt van, s nem távozhatom jelen valóságából. Tanulnom kell ezt. A jó ima első feltétele, hogy az Úr

közvetlen és folytonos velemlétének tudatából fakadjon. Közelről beszélek Istenhez. Nem a fellegek között keresem, nem kell kilépnem önmagamból, hogy megtaláljam. Sőt, mélyebben kell megtérnem, megtérnem önmagamba. Már nem is várom, hogy eljöjjön, hiszen bennem lakik. Minél mélyebbre szállok saját eszmélésem ismeretlenségei felé, annál közelebb vagyok hozzá. Ha egyszer egészen utolérném önmagam, Belőle is megtaláltam egy szemernyit – annyit, amennyit lényem megbír belőle.

Ha így tudom, hogy Istennel vagyok telve, s Isten vesz körül engem, akkor e tudomás egész lelkemet élő szeretetforrássá teszi, melyből nemcsak magam, de környezetem is táplálkozik. Ez a kisugárzás, e szakadatlan adás, osztogatás az ima érdemének harmadik arculata.

Ez nem azt jelenti, hogy mindig aktuálisan boldogító lesz az imánk. Lehet, hogy imádkozásom kimerül abban a tudatban, hogy Istennek akarom adni lelkemet és nem kapok vissza semmit. Ilyenkor sincs távol az Isten. Az aszkézis könyvei mind megegyeznek abban a kijelentésben, hogy az átimádkozott lélek magárahagyatottsága istenközelséggel van egybekötve. Jelenlétének bizonyossága, hogy a léleknek van ereje elárvultságában kitartani, szegénységének tudatában Isten ajándékos jelenlétét türelmesen várni. Ez a rejtett arcú Isten cselekvése lelkünkben. A szentek, akik e lelkiállapotról számot adnak, nem élnek istentávolban, Isten bennük él, csak jelenlétének tudata vitetik el az eszméletből. Hűségpróba ez, a megajándékoztatás nélkül való szeretet próbája, melyben a léleknek alkalom adatik arra, hogy még Istenben se keresse a maga boldogságát, hanem föltétel nélkül adja át magát Isten szolgálatára mondván: Uram, nincs más vágyódásom, mint a Te akaratod.

Íme az ima érdemének végszava. Isten akaratának való teljes átadottságunk oly kedves az Úrnak, hogy ennél kedvesebbet nem tudunk neki nyújtani. Akik egész életükben hívek voltak e felajánláshoz, s azt minden örömben és szenvedésben ismételték, Isten legkedvesebbjei és a szentek látásai

szerint, alig érintik a tisztító tüzet. Ez az akarat – ajándék a legnagyobb engesztelő imádság is.

Miért oly kedves ez az Alkotó szemében? Mert a legnagyobb isteni ajándéknak, a lélek legdrágábbjának, a szabadságnak a visszaajándékozása. Ebben a teljes visszaadásban éri el az emberi szabadság a maga emberi célját. Miért adott? Azért, hogy az ember szabad választásból legyen Istené. Hogy ne kényszer vigye az Úrhoz, hanem saját akarata.

Ez az Istennel kötött akarategyezés csak teljes átadás lehet. Föltétlen igazodás az Úrhoz annak fölismerésében, hogy magamnál jobban tudja, mi kell nekem; Az, akinek most átadtam akaratomat. Ez igényli részemről a legnagyobb akaratmunkát, mert ez az átengedés az élet adottságai között való eligazodásomban folytonos alkalmazkodó szándékokat, tetteket kíván. Folytonos munkát kíván avégből, hogy megmaradjak az Úr akaratának vonalán. Ezt a munkát s ezt a kitartást kéri tőlem az Úr minden imám szilárd tartójául.

Meglepő ez? Az akarategyezés szeretetegységet jelent. Kit szeretünk jobban, mint aki egyet akar velünk. S mi szokott az egybeformni látszó lelkek hasadásának oka lenni? Hogy mást akarnak. Akarategyiség nélkül nincs maradandó szeretetegység. Már a földi akarársban sem. Hogyne kívánná a Mennyei Úr, akinek akarata a világ sodrának irányítója, hogy az egyes lélek átadja magát ez akarat örvényének, beleolvadjon e szent áramlásba, s ezzel örök sorsát saját választásával vásárolja meg.

Az imában való Istenhez-simulásnak legnagyobb értéke s e legnagyobb emberi érdem az akaratátadás, beleömlés az isteni szándékba, melyben passzive és véletlenül elveszni mit sem ér sem a léleknek, sem az Úrnak, de melyben önként merülni a lélek részéről, Istennek adott legnagyobb ajándék. Ez elbájolja, lefegyverzi őt.

Ez az átadás-gyakorlat az ima legmélyebben fekvő érdemi része. *Simple abandon* – énekli a gyermekszent Karmelben. Mikor a szeretet teljes, az akarat egy.

Így szólok tehát Istenemhez: „Uram, legyen meg az akaratod”. Vigyük ezt a szót az élet mindennapiságába, kis és nagy harcaiba, éljük át minden hivatásban, minden életsorsban. Mennyei gyógyszer, minden boldogtalanság ellenmérge. Minden örömnök megnemesítője, minden munkának megszentelője. Azért ne hagyja el ajkunkat és szívünket ez a felajánlás soha: „Uram, tiéd vagyok és mindenem a tiéd”. Cselekedjünk, éljünk eszerint, és felismerjük ez Igének szent varázslatát, mellyel minden tettünket imává és minden imánkat kegyelmi értéké teszi.

AZ IMA TARTALMA

Ezek az elmélkedések mind egyetlenegy tárgyról beszélnek. Mind az imát mondják. Az imát, ezt a nagy lelki valóságot, ezt a legnagyobb emberművet.

Nézek egy fölséges szoboralkotást, egy Mózeset, egy Pietát, minden oldalról más, másképpen szép, másképpen adja magát nekem ugyanaz a valóság. Így az ima – ez a leglelkibb s a lelkiek között leghatalmasabb valóság, a lélek igazi remekműve – mindig egy és ugyanaz, csak gondolkodásom nézi most erről, most arról; majd az értelmét, majd a célját, majd az értékét, az érdemét, a szükségességét keresi. E fogalmi nézésekkel körüljárja s míg járja, tudja, hogy bár mindenik nézés más képet nyújt, mind ugyanarról az egyetlen nagy adottságról szól, amit akkor élek át, mikor imádkozom.

Ma az ima tartalmáról beszélünk. Valaki talán azt válaszolja gondolatában: erről már volt szó, beszéltünk az ima értelméről. Nem volt szó róla. Az ima értelme cím alatt arról beszéltünk, hogy mit jelent az: imádkozni. Istenkapcsolatot jelent. Keresést, fogódzást felfelé. Valami magasabbrendű szellemiség felé, mint én. Kéréssel, hálával, dicsérettel fogódzom, kapaszkodom, igyekszem szűk házamból, életem karámból kifelé a másik világ üzenetei felé, annak a másik, jobb valóságnak megtapasztalása felé. Az ima tartalma más. A tartalom szó azt kérdezi, mi van benne? Ez más, mint amit jelent? Kapcsolatot jelent és különböző tartalmakkal telik e kapcsolat aszerint, hogy milyen keretek, feltételek, tények, valóságok irányítják imádságomat. Az ima tartalmát meghatározza az a természetfölötti valóság, melyet szolgálva körülvesz, az a szent hely, melyet felkeres, az a szent körülmény, tény, történet, emlék, fizikai jelenlét, szöveg, művészi alkotás, szertartás, amelynek részéül szegődött.

Honnan veszem mindezt? Egyházunk, ez a titokzatos anya, ez a lélekgyógyító természetfölötti erőrendszer és ajándékforrás, ez lát el engem pazarló bőségben mindazzal a lélekfölötti jóval, amiből lelkembe imakényszerek irányulnak, imaformák áradnak, s melyek istenkapcsolatomat bőséges lelki magtárrá teszik. Megihleti lelkemet és szóra bírja a benne várakozó istenkereső erőket. Szembeállít megdöbbenő és újjongásra készítő valóságokkal, énekesse tesz; munkára bírja eszmélésem minden erőit, és szétárad lelki valóságomban Isten itt hagyott kezenyomainak hálás szemlélete; meghallom, amit e valóságok beszélnek, mert nekem szólnak, egyenesen nekem úgy, mintha egyedül az enyémeek volnának s az én lelkemre volnának mértékelve. És születik az én imám, az egyetlen tartalom, amit csak én adhatok válaszul az Úrnak s amiért egyetlen személyes mivoltommal ide vagyok téve a Földre.

Megnevezzük ezeket az ajándékokat? A nagy tények: szentmise, szentségek. A szent tárgyak, szent helyek, szent szavak, szent emberek. Íme a mi imaforrásaink, melyek tartalmat csörgedeztetnek lelkünk istenkapcsolataiba.

Járja a földet egy nagy valóság, egy istenhagyaték, melyet az utolsó vacsorán örökölünk az Úrtól – ez az örökség maga az Isten. A kelő nappal indulnak a szentmisék katedrálisoktól a missziós kunyhókig végig a délkörök mentén, percenként négy úrfelmutatás esik a föld megszentelésének e csodálatos tényében, percenként négyszer hívják le szentelt ajkak az Urat a kenyér és bor alázatos színei mögé.

Ez a mennyei tény, az Ég leömlése a Földre, ez jár és száll a Földön itt köztünk, körülöttünk, templomainkban, és úgy kellene lenni, hogy e tény köré ellenállhatatlan akarással tóduljanak az emberek, vagy ahol szentmise van, ott nyitott lelkű, istenváró, hódoló tömegek álljanak, térdeljenek s énekeljenek . . .

Ehelyett pedig parancsban kell ránk kényszeríteni, halálos bűn terhe alatt kell kötelességünkkel tenni, hogy legalább a vasárnapot és ünnepet ne hagyjuk megszentetlenül. Hogy

legalább akkor keressük meg az egyetlen és örök áldozatot, az Istenleszállást, hogy hálát adjunk annak, akinek nem volt elég isteni jelenvalóságával betölteni a mindenséget, a hasonmására teremtetett lelkeket, hanem még azt is akarta, hogy helyhez és perchez kötötte legyen velünk, hogy meglátogatható és átölthető legyen, hogy ebben a házban lakozzék, hogy onnan ezen ajkon át ebbe a lélekbe költözzék, hogy lehessen külön Párizs, Pest, Hortobágy és Tiszaszalka, hogy lehessen külön Prohászka Ottokár, az iskolásgyerek, a koldússzony –, és ezzel egészen a mi méreteinkhez ereszkezzék.

Imáink fölséges kormányzója, a mindennekfölötti ima a szentmise ténye, az utolsó-vacsorai történés, mely arra volt szánva, hogy a világ végezetéig az Ő emlékezetére szentelje a Földet. Az Egyház körülvette áhítatának virágaival az Úrfelmutatást és az áldozást. A szentmise liturgikus szövege az átváltozás nagy tényének lelki koszorúja.

A pap egész szentmise alatt beszél. Misét *mond*. Az Egyház ezzel kormányvasat tesz az emberi eszmélet ingó csónakjára. Mikor az iskolásgyermeket a szentmisén beszéltetem és énekeltetem, fonalat adok kezébe, melynek folytonossága legalább szándékban tartja benne az ima tartalmi tudatát. Aki átéli a mondottakat az teljesedésbe viszi a mise-ima tartalmi célját, a lélek tudatos szembekerülését a természetfölötti nagy végbemenéssel. Az tudja, hogy valami történik itt, valami megfoghatatlan, létünk és bírásunk felett való.

A liturgiás szöveg követésében kibontakozik előttünk a mise fönséges lélektana. Megyek az Úrhoz. Ahhoz, akit szeretek, s aki engem szeret. Mi lenne más a lelkemben, mint öröm? Bemegyek ahhoz, ki megvidámítja ifjúságomat. De örvendező arcom megsápad, ha magamra nézek: én lelkem, miért háborgatsz engem? Aki Isten elé megy, az bűnbánaton kezdje. A lélek csalhatatlanul érzi, hogy bűnös, orvoslása vallomással kezdődik. A mennyei szent közösség elé áll bűneivel: *confiteor* . . . Mindenki lássa és mindenki könyörög-

jön értem. A szentek országának minden segítsége sem elég bűnbánatának. Valamennyit kéri, de egyet különösen fog hívni, kiről már az Introitus színei beszéltek.

Azután pedig felhangzik lelkében a választott szentnek alakító példájával átítatott „lecke”, hogy napról napra más mennyei testvérünk erényei formálják elmékedési anyagukkal lelkünket a mise elkövetkezendő nagy tényének fogadására. Az így új morális törekvésekkel átítatott lélek mély alázattal érzi méltatlanságát az Úr Jézus tanítására, kinek evangéliumát készül ajkára vanni.

Az evangéliumi szakaszban a lélek az itt lefolyt Jézus-élet s azt itt elhangzott Jézus-szavak hatása alatt a Megváltó lábánál ülő Mária lesz, aki elmélyülten hallgat és hisz. Erre a mennyei jóhírré, erre az Istenből ideszakadt harminchárom esztendőre csak egy válasza lehet: Crédo, Crédo . . .

Elhangzik a Hitvallás, ezredek hitének nagy vallomása, Jézus embereinek, lelki örököseinek, országa letéteményeseinek fönsgésen egyszerű fogalmazásában.

Most a lélek elő van készítva az áldozatra. A lelkek egységében, könyörgésük egybeöntésével kéri az Urat annak elfogadására. Felemlíti az egyház küzdő és győzedelmes országát, hogy minden lélek együtt énekelje az Úr dicséretét és együtt hódoljon a pillanatnak, midőn beáll a szentmise csodája, Istennek megújuló anyagbarejtőzése. A közvetlen közelből imádság kell az embertestbe szállt Istennek, s mondjuk a Hozzá legméltóbbat, az Ő ajkáról vett Miatyánkot, hogy minden lélek kész legyen az Úr befogadására.

Minden szentmise lelkülete istenvárás, istenköszöntés, istenbefogadás. Minden mise azt jelenti, hogy házamba jön az Úr. Közel jön, látható köntöst vesz láthatatlanságára, testi színekkel takarja és mutatja szellemi valóságát, bor és kenyér színeibe öltözködik. Én pedig szembenállok e valósággal s a lelkem válasza előnti eszméletemet. A liturgia szövegei vezetnek, fegyelmezik válaszómat, megszabályozzák spirituális etikétemet e nagy hatalmasság s egyszersmind bensőséges jóbarát előtt.

Most pedig megyek fogadni Őt. Hogy mérlem? Ha tudnák az emberek, mit cselekszenek abban a pillanatban, nem mernének ahhoz az asztalhoz közelíteni. Lelki érzéseink jó-tékony érzéketlensége ment meg ettől a megriadástól. Áldott, ki az Úr nevében jön – énekel a lélek, és kicsiségéhez levonja a Hatalmast, az pedig az irgalom vezetéken tartja a gyengét és nem lobbantja porrá az istenközelség tüzeiben: annyit bocsát rá, amennyit annak parányi erői bírnak, s amennyit annak lelke kitárása a hajlékába hív.

Íme a lélektartalmat diktáló nagy tények: az Úr leszállása az oltárra és lelkünkbe költözése. Az ima tartalma ez a diktandó, a mennyei valóságnak ránszakadásában bennünk felsarjadó eszméletmunka, amivel fogadom azt a megfoghatatlan valóságot.

Egyházunk keze tele van ezekkel a lélektelítő ajándékokkal. Szentségeivel végigkísér az életen. Ne vétsünk ellene azzal, hogy formáknak nézzük ezeket az ajándékokat. Ezek nem formák. Ezek tartalmak, erős, dús valóságok –, és csak emberüresség, lélekkongás teheti őket tartalmatlanokká. A szentségek tényei nagy lelki események. Csak emberségünk számára vannak jelbe rejtve, és jaj annak, aki megmarad a jelnél és nem megyen mögéje megkeresni a valóságot. Mert eleven életet operál ketté okoskodása, mely vakon és süketen jár freskók és szimfóniák között. A szentségi tett elválaszthatatlan a benne rejlő lelki valóságtól, mert az a valóság nincs meg nélküle. A keresztség nem pusztá keresztvízöntés, hanem lélekmentés, az ősbűn és az egyéni bűn felett aratott diadal. Ott lélek lett mássá, ott új valaki van a víz után, nem ugyanaz, mint a víz előtt. Miért? Mert vizet öntöttek? Nem, hanem mert miközben öntötték, krisztusi rendelés szavait mondták, krisztusi ígéretet foganatosítottak, és itt a krisztusi akarat nyúlt a lélekhez, amint az megígértetett. Íme a valóság, melyet ima-szövegbe kell foglalni íme a szentségi tény, mely imatartalmat ad a Kereszteltnek s ha az öntudatlan gyermek, a helyette imádkozó Keresztanyának.

Más ember lép ki a gyóntatószékből, nem ugyanaz, aki bement. Mi történt ott vele? Szavakat mondott, és szavakat mondtak neki. Letérdelt, és keresztet vetettek rá. Más semmi? Imát mormoltak felette bűnvallomásaért, s ez az ima Krisztus ígését hordozza: „... akinek megbocsátjátok...” Tudta az isteni pedagógus, akit a világ nevelőjéül küldött az Ő Atyja, hogy az embernek pont és perc kell ahhoz, hogy értsen. *Hol* és *mikor* kell a véges emberi látszának kritérium arra, megvan-e a teljesedés. Forma nélkül nem férkőzik a tartalomhoz. Óh, szomorú látvány lehet az Úrnak a formamegvetők büszke „tartalmainak” szemlélete! Itt és most, ebben a gyóntatószékben bocsátja meg nekem az Úr, amit meg fogok vallani. Ezért vagyok más, mikor kilépek. S abban vagyok más, hogy az isteni kegyelem angyalszárnya lesöpörte lelkem homlokáról a *peccavi*-foltját, s az Ő irgalmából tiszta lettem. Milyen imát súgjon nekem ez a valóság? Mily szavakra, fohászokra, dalra indítson ez az ajándék?

És az istenvétel nagy ténye mit imádkoztasson velem? Lehet az Úr fogadására méltó szavakat találni? Mi történt velem? Szegény, alig tisztult lélekkel léptem a szent asztalhoz, és most telve vagyok Istennel. Minden lélekkel van tele – beszél Platón. A keresztény többet mond: a lélek Istennel van tele. Napról napra újratelik az áldozó lélek, és ebben a tudatban mindig mindene Istené. Benne mozog és létezik, s élete nem az övé már, hanem Krisztusé. Az áldozó lélek istenszerűvé akar válni, azzá válik, s ezt a folyamatot kíséri a lelke, mint orgona az énekest. Ez imádság, és tartalma Isten befogadásának visszhangja. S a többi nagy szentségi tény, a bérmált ember szentlélekajándéka, a költözőben levő lélek útrakészítésének hatalmas lélekmegújítása, az egész emberéletre egyesülő lelkek egymáshoz forrasztása, a pap lelkének örök megjelölése a hivatás szent bélyegével s a hatalmak átadásával... Mindez imakeret, imatartalom, imaigénylés szembeállítás a léleknek e nagy valóságokkal, melyekre felhívné kell.

A szent tényeken kívül egyház-anyánk csodálatos szerete-

te szent helyeket, szent tárgyakat, szent szavakat, szent embereket ad nekünk.

Miért szentek? Ima van rajtuk. Mivel szentel a pap? Anyaggal? Nem, imával szentel. Imaszövegeket mond el, melyekben áldást könyörög azokra, kik az imával kapcsolatos tárggyal érintkezésbe kerülnek.

Szent tárgy . . . sokszor halljuk a vádat érmeink, keresztsjeink, rózsafüzéreink miatt: fétiseitek, totemeitek vannak. Tegyük fel hát a kérdést: mi a különbség a pogány fétis és a katolikus kegytárgyak között? A fétis oly tárgy, mely mágikus erőt bocsát ki magából. Viselőjének hite szerint saját erejéből taszít el minden veszedelmet. Van gyengébb és erősebb fétis. Egyik legyőzheti a másikat, egyik többet tesz, mint a másik.

A katolikus szenttárgy semmiféle erővel nem bír. Valaki azt imádkozta, hogy áldás legyen azon, aki azt viseli, vagy lakásába viszi, s ennek az imának teljesezésében rejlik az értéke. Áldd meg, Uram, azt az embert, aki ezt az érmet viseli, áldd meg, Uram, azt a házat, ahova e gyertyákat, e rügyező gallyakat beviszik. Nem a tárgy anyagi mivolta szent, azzal nem történik semmi. De szent az ima, amelyet felette mondtak, szent az ígélet, mely az imához fűződik, és szent a hit és áhítat mely az ilyen imatárgyakat magához fogadja. A szentelés tehát ima-akció, és tartalma, hogy könyörgésével erőszakot akar tenni Isten országán, lokalizálni akarja Isten szándékait oda, ahol e tárgyak lesznek, s ezeket az imaértékeket e tárgyakon át az emberek közé szórni. A szent tárgyon levő imaérték tehát nem a tárgynak tulajdonsága, hanem a tárggyal kapcsolatos lelki érték. Nincs bűvkörük, nincs mágikus erejük, ezért a katolikus szentelmény és a pogány amulettek között világ tátong, oly szakadék, mint a vak babona és az áttisztult imádság között.

Ahol valaki szent gondolatokat gondolt, szentelményeket élt, az a hely áldott hely. Meg van áldva, mert ima hangzott el ott, áldó élet lelkendezett ott, s nem lehet elvenni attól a helytől azt a tény, hogy az az imaélet ott végbement. Szent

Lőrinc tüzes rácsán félelmetes lelki erők játszották tusájukat. Szent Margit szigetéről soha el nem sodorható Margit múltja, s aki elmegy oda megkeresni, rátalál. Lourdes-ot felidülhatják vad embercsordák, de Mária jelenéseinek emlékét nincs hatalmuk elvinni onnan. Wartburg lehet akárkié, de Erzsébet lelkének imaemlékei ott várják az odatévedt imádkozót.

Isten akarja, hogy a szent helyeket keressük, csodákkal hív meg nagy lelki vendégségekre, szent emlékeken bővebben osztogatja kegyelmeit. Miért szent a hely? Mert ima tette szentté, s mert az ott elmondott és átélt imák folytatásra várnak. Lehet egy helyet, vidéket, templomot átimádkozni. Püspöki ajkáról hallottam egy templomszentelés után: „Mi megszenteltük a templomot; de még hátra vannak a szentelésből a hívek imái”. A szent hely tehát újabb imatartalmat kínál.

Szent szövegeink vannak. A szó igazi ereklje. Szent Gertrud hallja egyszer Jézustól: „Vedd leányom az evangéliumból az én szavaimat s őrizd őket erekljék gyanánt”. A szavak erekljetermészetét a bennük rejlő áhítat, az imatartalom adja a hozzájuk kapcsolt szent ígérettel együtt. Szent szavak hatalmával enyhülést küldhetek lélekké vált szeretteimnek, s ha áhítatom, készsége koncentrálok, elég erős ahhoz, hogy teljesen megszabadíthassam őket szenvedéseiktől. A búcsú szentelt szavak védelmeinek ráborítása a túlvilágon szenvedőkre.

Egész embert szentel meg az egyház, mikor pappá teszi. Eleven testlélek célraszentelése ez. Miért szentelt ember a pap? Mert ima borult rá, ima öltöztette őt Krisztus katonájává, Isten emberévé. Ima élteti, a megjelenésének imakört kell terjesztenie. Krisztus erőivel telített, Krisztus hatalmával felruházott ember, imák terméke és imák forrása.

Honnan az imának ez a hatalma? Jézus kezéből. „Ha valamit kértek az Atyától az én nevemben, megadja nektek”. Istenajak ígérete pecsételi minden imámat és egyházam minden imáját. Az imának ez a hatalma az *áldás*. Mi az ál-

dás? Isten segítő erejének könyörgéssel való beállítása valamely emberi vonalra tárgyon, helyen, szavakon, emberen át.

Ezt az imahatalmat fogjuk kezünkbe. Szokjuk meg, hogy minden imánkban mindig biztosak legyünk abban: erőnk nem a miénk. Minden imánk Jézusból él, Jézuson át hat, Jézusért győz. Tanuljuk meg s érezzük folyton ezt a kapcsolatot, és tegyük hozzá, hogy e kapcsolathoz nem egyenesen, hanem Jézus anyjának *szívén* át juthatunk.

AZ IMA SZÜKSÉGESSÉGE

A képességeinkről való véleményünk az igényinktől függ. A bölcsnek nagy az igénye, s így magát kevésre becsüli. A tanulni kezdő gyermek kis igényű, s parányi ismeretkörét nagyra értékeli. Aki imádkozni tanul s egészen jól szeretne imádkozni, mindig úgy érzi, hogy nem tud. Aki meg van elégedve az imában már elért fokozatával, az azt mondja, hogy tud imádkozni.

Valójában sem az ismeret általánosságaiba, sem az ima képességében *nem vagyunk soha a célnál*. Minden emberi ismeretnél van még jobb ismeret is, minden emberi imánál van még jobb ima is. Azért legjobb, ha mindig kezdőknek érezzük magunkat. Ha úgy imádkozunk, mintha ma próbálnánk először imádkozni, mintha ma tudtuk volna meg azt, hogy lehet a mindenség Urával beszélni, vele lélekben egye-sülni, Néki örülni, Tőle kérni és Benne élni.

Ez Prohászka Ottokár tanácsa. Ő mondotta: kezdjünk sokszor, kezdjünk mindig. Így járjuk egész életünkben az ima iskoláját. Ez az iskola szükséges. Az ima szükséges. Éle-tünkben nincsen ennél szükségesebb. Ha imádkozom, min-denem van. Ha nem imádkozom, semmim sem lehet.

Nem bizonyítani akarjuk az ima szükségességét. Csupán megerősítjük ebben magunkat e meggyződésünk részletes el-gondolásával.

Mi az, amit a „szükséges” szó fedez? Mikor mondom va-lamire, hogy szükséges? Akkor, midőn az a dolog valamely életkellékeket adja meg. Az életet fenn kell tartani, az életet élni kell s ennek megvannak a maga nélkülözhetetlen fölté-telei, kellékei. Ami ezekhez hozzájuttat, ezeket nekem biz-tosítja, az szükséges.

A növény elpusztul, ha elzárom a napfénytől, a levegőtől, a nedvességtől. Mert ezek életkellékei. Értem, hogy a nö-

vény nem élhet, ha ezektől meg van fosztva. Élete abban a kémiai folyamatban áll, melyet a napsugár indít el, mellyel energiát halmoz a felhasználásra. Az állat elpusztul táplálék híján. Értem, hogy elpusztul, mert életének lényeges feltétele, hogy a táplálék anyagából újraépítse szöveteit. Létéhez tehát a táplálék szükséges.

Ezeknek az anyagi szükségességeknek az értelmét kell átvenni a lelkiekre, ha világosan akarunk látni. Mert egész elméletbeli alkatunk arra van berendezve, hogy ezeken az anyagi szimbólumokon át váljanak világossá előtte a szellemi valóságok is. A léleknek is kell levegő, kell táplálék, mert életének lényeges feltétele, hogy benne átalakulások, átvételek, átadások menjenek végbe, melyek nélkül erőtlenné válik és elsorvad.

A lélek levegője az ima lelkülete. Mikor imádságos lelkületben vagyok, akkor körülvettem magamat olyan levegővel, melyből életet lélegzik a lelkem. Ha ezzel a lelkülettel közeledem Istenhez és szentjeihez, akkor ezt a levegőt napfénnel sugározatom át és belőle életerőket merítek. Ha ezzel a lelkülettel áldozni megyek, s ezt olyan jól teszem, amennyire csak gyarlóságom megengedi, akkor valóságos lelki töltést nyerek, hiszen maga az Úr költözik belém. Átszellemülök ebben a közelségben. Ez a közelség ellenáll anyagiasságomnak, eltölt engem, mint a növényt a nap tölti energiájával, s ez a töltés éltet engem, lelkibbé tesz, mint voltam, átjár és megújít, mint táplálék az élő anyagot.

Ezek a szimbólumok éppen úgy beszélnek, mintha egyenesen a lelki dolgok megértésére volnának szánva. Vajon lehet az pusztán önkény, vagy egyszerű emberi ötlet, hogy ezek a szimbólumok oly beszédeseek, lehet az merő véletlen, hogy az emberi elme az anyagi tényekbe belelátja a maga lelki-ségét s itt e szimbólumsorozatot, napfényt, levegőt, táplálkozást átkapcsolja a lelkiekre és megértéseiben segítségül hívja?

Minden értelmezésünk ebbeli értéke azon múlik, vajon először van-e az anyagi lét, a fizikai élet tényei, és az ember

teszi-e át e tényeket a szellemi szférába, hogy velük érthetőbbé tegye a maga szellemi létét; vagy a szellemiség van előbb és ezért van ilyen szimbólumként alkotva a természet, azért ilyen magyarázó természetű a fizikai élet, az állat, a növény, mert bennük isteni gondolat szállt az anyag fölé, és már eleve léleknek szánt életet teremtett belé? E két feltevés között választanunk kell és nem nehéz választanunk. Soha az élet és lélek nélkül való anyag nem mintázná a szellemet, ha nem szellemszándék gondolata lenne és soha belőle szimbólumot nem alakíthatnánk a lelkiek megértésére, ha nem a lélek terve szerint készültek volna. Magyarázataink tehát nem az anyagból a szellemre borított metaforák, hanem az élő anyagban megtestesülő lelki szándék felismerései.

Azért ismerem fel az anyagvilágban szellemi életem szimbólumait, mert lelkem annak az Istennek a képére van teremtvé, aki az anyagi világba életet lehelt. Egyetlen isteni gondolat termelte lelkemet és testemet és tette számunkra egyiket a másikon át érthetővé. Ha mondom: lelkem levegőt kér, ez a levegő néki az imádság. Ha mondom: lelkem enni kér, ez az eledel néki az Úr asztalán van. Tudom, hogy az én kosztadóm az Isten, kenyerem maga a Krisztus.

A világ egyetlen kézből való, egy Isten gondolata, azért van így gondolva, hogy az anyagvilág elménknek magyarázatul szolgáljon a szellemiekhez, azért van így gondolva, hogy istenkapcsolatomat e képeken át is megtaláljam. Minden gondviselészerűen van összeállítva. Minden arca a világnak, mely szembenéz velem, arra van teremtvé, hogy szemléletén át Istennel egyesülni tudjak.

Hogyan magyaráz tehát nekem e világnak a szükségesség felé fordított arca? Mit tanít nekem az ima szükségességéről azokkal a mélységes analógiákkal, melyeknek magvát Isten örök gondolata foganta és melyeken engem az örökkévalóságra nevel?

Amiért a növénynek levegő, napsugár, nedvesség kell, amiért enni és inni kell, amiért lélegzeni és melegedni kell, azért kell imádkoznom is. Minden létföltételt elvonok a lel-

kemtől, ha nem imádkozom. Minden szellemi értéktől elzáródok, életérdekeimtől fosztom meg lelkemet, ha nem imádkozom. Az imátlan lélek fonnyad, szárad, mint a fénytelen, tápláléktalan tenyészet.

Megkérdezi-e azt valaki, hogy miért kell naponta enni? Nem, hanem naponta eszik. Teste kérdés nélkül követel és engedelmességre szorítja őt. A növény nem filozófál, hanem kitárul a nap felé. Az élet nem töpreng azon, vajon komolyan kell-e vennie fennmaradásának feltételeit, és nem lehetne-e azokból valamit lealkudni. Ilyen közvetlen és kritikátlan meggyőződéssel, ily zavartalan odaadással, ily megalkuvás nélkül való biztonsággal kell imádkoznom. „Aki imádkozik, bizonyosan üdvözülni, s aki nem imádkozik, bizonyosan elkárhozik.” Az ima a lélek mindennapi kenyere, éhenhal, ha elvonják tőle.

Mikor imádsághoz fogunk, töltsön el bennünket az a meggyőződés, hogy életünk legfontosabb pillanatát éljük. Létünk csúcspontján állunk. Alkothat a művész oly műremeket, hogy a történelem nem tud megfélekezni róla, megmondhatja a tudós vagy a filozófus a legválságosabb világproblémákat, elenyésző csekély e tett ahhoz képest, amikor egy egyszerű, tiszta lélek letérdel és azt mondja: MI ATYÁNK! Nagy igazság ez, melyet a valóságba bele kell építenünk, életünk lényeges alkotó elemévé kell tennünk, szüntelenül munkába kell tartanunk: nincsenek a léleknek az imánál fontosabb, értékesebb, s az egész mindenség számára kiváltságosabb percei, mint az imádság ideje. A politikusok történelmet készítenek, társadalmakat, nemzeteket alakítanak újjá, de minden tettük az idelent élő világ határain áll meg, nem lehet őket összemérni azzal, hogy egy emberlélek most átlépte e korlátokat és kapcsolatba lépett Istennével. Ez egy másrendű világnak másrendű eredménye. Ha ezt tömegesen egy célra tennénk, ha imahadjárataink ereje mélységes indításokból fakadó lüktető, eleven, izzó lélekkel volna megalapozva, ha élne bennünk az a hit, amit Krisztus kíván az imádkozótól, mikor a hegyről és a szederfáról

beszélt, az egész világot elrendezhetnének Isten szándékai szerint.

Az imában nemcsak önmagunkkal van dolgunk. Nem vagyunk a saját lelkünkbe zárva. Ha imádkozom, egy vagyok a többi imádkozóval. Ha nem is tudom, hol vannak, kik imádkoznak, tudom, hogy sokan vagyunk. Sokan mondjuk: MI ATYÁNK, ez a sok mint egyetlen hívó szó, mint egyetlen földi sóhajtás indul az Isten felé. Mikor Istennel kapcsolatba léptem, minden tiszta lélekkel egy vagyok Istenben velük találkozom. Sohasem én imádkozom, én magában álló kis porszeme a világnak, mindig együtt imádkozom másokkal, nem lehet Istent egyedül keresni. Egy vagyok a többi keresővel, imám benne van az övékben, és imájuk benne van az enyémben. Szentáldozásaimra örömtől rezzen meg a mennyei kar, velem áldoznak mindnyájan. Ez lelkem otthona, a lélek erre alkottatott, együttlét az ő eleme, ez a belső együttlenség, összetartozás, szellemi egység, mely a szentek közösségének hitágazatában jut formához igazságaink között. A lelkek közössége a tiszták egysége, melyből nem lehet kiszakadni, míg a lélek ép és rongálhatatlan. Csak a bűn szakít ki ebből a szent közösségből. Az erkölcsi tisztaság engem a szent világpolgárság tagjává tesz, melynek határai tágabbak a föld tereinél, melynek „otthona” van mindenütt, ahol a tiszta lélek öntudata él. E szent lélektársadalom a minden lelkek korlátatlan közös hazája, melynek országa a mindenség és törvénye az Isten akarata. Beletartozik mindenki, aki szent idelent, mindenki, aki szent ezen az életen túl, tehát minden tiszta lélek, aki valaha élt a földön. Ebben a nagy, beláthatatlan egységben együtt vagyok mindazokkal, akik elköltöztek, akikről azt mondom, hogy „voltak”, de akik megvannak, és lelkük közösségében Istenben együtt vannak velünk.

Ebbe a megszentelt lélektársadalomba olvaszt az imádság. Ennek hazának leszek a fia. Otthon-érzésem kitágítása ez. Szeretem szülőföldemet, hazámat, mert ott van a testemnek, földi létemnek otthona. Szeretem az emberiséget, mert a föl-

dön van emberi mivoltomnak az otthona. Örökkévalóságomban azonban ezeknél is tágabb otthon vár, melybe mulhatatlanul haza kell mennem, s ez a Szentek Országa, akkor majd a Lelkek Mindensége. Ezzel a hazával ismerkedem az imádságban. Aki nem imádkozik, az innen kizárul. Az ima határátlépési engedély a természetfölötti világba.

Mennyei honpolgárság, melyhez jogok és kötelességek tartoznak. E jogok és kötelességek gyakorlásának közege az imádság. Tényei a szentségek vételének cselekedetei. Aki azt hiszi, hogy szentségek nélkül is boldogul, végzetesen téved. Úgy tesz, mint az, aki valakit szeretetéről akarván meggyőzni, így beszél: – Nagyon szeretlek, de nem keresem a közelségedet, nem kívánom a veled való bizalmasságot, nem vagyok kíváncsi a lelkedre, nem igénylem, hogy szorosabb közelségbe kerüljek veled.

Mit gondolnánk az ilyen szeretetről? Ha valaki ilyen szeretetet ajánlana nekünk, azt válaszolnók: – Nem hiszek a szeretettedben, mert akit én szeretek, azt mindenestül akarom, testét, véré, lelkét, mindenségét akarom, Vele akarok lenni, benne akarok élni, legjobban szeretném, ha nem is volna választófal közöttünk, és akadálytalan és korlátlan volna az érintkezésünk.

Aki így szereti Istent, az érti, hogy a szentségek ennek a szeretetnek a kielégítésére valók. Mert a szentségek ilyen szeretetből fakadnak. Krisztusnak irántunk mindörökre kielégíthetetlen isteni szeretete teremtette őket. Bennük engemet önmagává akar változtatni. Azt akarja, hogy igazi Krisztusmásolatként járjak itt a földön. Meg akarja ismerni a lelkemen az ő bélyegzőjét, karunkon és szívünkön az ő pecsétjét, és az így fémjelzett lelkekből akarja megépíteni társadalmát, melyet a szentségek közösségének nevez. A szentségi ima ennek a fémjelzésnek a lelkemre dolgozása. Akarom-e, hogy Krisztus rám ismerjen, mint országának polgárára? Akkor az imádság, és pedig a szentségi imádság nélkülözhetetlenül szükséges. Rajta múlik az örökkévalóságom.

Ezt az örökkévalóságot kockáztatom, ha nem imádkozom. Az ima nemcsak a jelenben kapcsol Istenhez, hanem a jövő felé is kitárul. Ez a kapcsolat nem véges időre szól, ez minden időket áthág és ennek tudatában kell imádkoznom. Múltam felé véges, de jövőm felé végtelen lény vagyok, jövőm távlatai az örökkévalóságra nyílnak. Minden imám sóhajtás a saját örökkévalóságom felé, az Idő Végtelenjének párkányait érintem, mikor imádkozom. Belezólok vele az örökkévalóságba. Kilépek a pillanatból, ki a végesből, megmerülök a Végtelenség szent Edényébe.

Minden percem az Idő végtelenségéig sugárzik, mert értékelése nem múlik el a futó jelennel, morálitása minden idők végtelenébe sugárzik. Ha nem tudom, akkor is így van, de ha tudom és imámat öntudatosan szegezem a Végtelenre, új és jobb életet termelek magamban. Mert másképpen fogok élni, ha tudom, hogy pillanataim végtelen sugarak kezdőpontjai, hogy minden percemért örökléttel felelek. Másképpen fogok élni, ha tudom, hogy e végtelenbe futó létem az imában leli értelmét és teljesedését.

Hogyan legyen ez mind valósággá? Hogyan legyen ez mindennapi valósággá? Erre legjobban az a parabola válaszol, melyben Jézus azt mondja Mártának: – Egy a szükséges. – Mi az az egy? Mi az a legjobb rész, amit Mária választott Mártával szemben?

Ott ült Krisztus lábánál és hallgatta. Elmerült benne, kivirágzott, élt és növekedett szívében a Jézusból áradó mennyei erő. Egy volt az Úrral, az Úr szavával és gondolatával. Ez volt az az „egy a szükséges”. Mi volt ez más, mint az ima?

„Márta, te sokban törődöl”, e szavaknak némi feddés jellege is van. Vajon azért, mert Márta dolgozott? Nem. Krisztus ezt is akarta. Arra vonatkozott, hogy Márta e munkát célnak vette s arra kérte Jézust, hogy Máriát is intse erre a foglalkozásra. Nem látta át, hogy a munka csak akkor érték, ha az „egy a szükséges”-nek szolgálatába van állítva. Ez a mi életünk útbaigazítója. Nem telhetnek napjaink kizáró-

lagosan az „egy a szükség”-sel, mert munkára vagyunk kötelezve. De tudnunk kell a munkával ezt az egy-egy szükségst egyesíteni. Tudnunk kell munkálkodva imádkozni.

Munkában vagyok, Uram, de hallom a hangodat. Dolgozom, Uram, de lelkem ott ül lábadnál és hallgat tégedet. Én vagyok a te áhitatos Máriád is, aki elmerül Benned és imádkozik, mert ez az egyetlen szükséges.

Ez el nem vétetik tőlem. Ebben a kijelentésben az ima szükségességének súlyosabb megokolása van. Mert ez az egyetlenegy, ami tőlünk a halállal el nem vétetik. Minden elvétetik, amit szerettünk, minden, ami a mienk volt, amiért itt fáradoztunk, amit féltettünk és védelmeztünk, de ez az egy szükséges, ez nem vétetik el. Az a lelki egység, amit itt a földön Istennel megéltünk, az az elmerülés Benne, az az együttlét Vele, az nem vétetik el. Ez az a „Legjobb Rész”, melyet Mária választott, az ima. Miért ez? Mert az ima énembe olvad, lényemmé válik, el nem vonható belőlem, amit bennem megteremtett. Az Úr belémsugárzott, egyesült velem, lakást vett nálam, és a halál nem tudja kiköltöztetni Őt. Beleolvadt a munkám lelkemnek Istentől vett s önmagát teremtő lendületébe, és jön velem feltarthatatlanul az örökkévalóság felé. Minden elvehető tőlem, de ami engem erkölcsileg fölemelt, Isten felé közelített, azt csak magam vehetem ki magamból a bűn által.

Azt mondta egyszer Prohászka Ottokár atyánk: Minden lelki értéknek két tényezője van, egyik a morális érdem, ezt át lehet származtatni elköltözött lelkekre. A másik az a tökéletesedés, melyet ez a lelki érték az én moralitásomon fejlesztett, tökéletesített, nemesített. Ez át nem adható, le nem választható, ez elválhatatlanul a miénk. Ez az imának az az „egy a szükség”-e, melyet Krisztus Urunk emleget, mikor Mártához beszél. Amit az imádság rajtunk fejleszt, ami újat, nagyobbat, jobbat lelkünkben létrehív, a Mária-alkatú lelkeknek ezt az egyetlenét, melyben mindenestül odaadtuk magunkat az Úrnak, azt nem lehet tőlünk elvenni, azt még akarva sem adhatjuk oda, az véglegesen a mienk s azt őriz-

zük, mint az örökkévalóságra szóló kincset. Ezzel az ima-
kinccsel lépjük majd át egykor a Végtelenség küszöbét.
Mindannyiszor, amikor imádkozunk, kérjük meg az Urat,
hogy legyen ez az ima belső fejlődésünknek, lelkünk épülé-
sének, istenközelségünknek tevékeny munkása s élve tartsa
bennünk azt az „egy a szükséges”-et, mely Máriában oly
kedves volt az Úrnak, s mely bennünket is kedvessé fog ten-
ni előtte azon a napon, mikor majd egész imaéletünket
egyetlen bokrétában kell néki átnyújtanunk.

AZ IMA EREJE

Erő –, ami mást teremt maga körül, mint ami volt. Elin-dítja a mozdulatlant, megállítja, ami jár. Megváltozik tőle az, ami van, megújul körülötte a régi. Erő a gőz feszítése, a víz esése, erő a villamos áram átalakító képessége, a mágnes vonzása, erő vagyok én, a bennem dolgozó szándék, melyet lelki-testi mivoltom kényszerei hívnak létre.

Mégis e szó két világot takar. A lehulló levelet erő húzza a földre, a motorokat erő hajtja, a mágneses meridiánban erő állítja be az iránytűmet. De erő végzi szellemi munkámat, erő győzi le rossz hajlamaimat, erő koncentrálja eszmélésemet imám tartalmára. E két „erő” szó alatt egészen más rejtőzik. A fizikai erőt magát nem ismerem. Hatását látom, mondom, hogy ok, mert teremti a hatást, de nem tudok róla mást, mint a nevét. Segédfogalom, arra való, hogy okot tessek a jelenségek mögé.

Az én erőm más. Az emberi erő eszmélettartalom, nem csupán névcédulával ellátott okfogalom. Aki birkózik, érzi izmai feszülését, aki lelki harcot vív, érzi akarátának tusakodását, aki elmélkedik, érzi eszméleti erőinek egybeszegeződését. Ezt az erőt megélem, amazt csak mondom, ennek az erőnek tudom a tartalmát, amazt csak a valóságok mögé gondolom, mint ismeretlen cselekvésforrást. A fizikai erő fogalom, az eszméleti erő élmény. Amazt csak azért készíti gondoskodásom, mert emezt folytonosan éli az eszmélésem. Beleviszem a tevékenységem tapasztalt forrásából származó élményeimet a külső eszmények formálásának magyarázatába, s erőélményem analógiájára erőforgalmat alkotok.

Mikor mindez megtörtént, úgy látom magamat a mindenségben, mint mindenfelől érkező és tovahaladó erők hálójában élő kezdeményező pontot, mely a világ törvényszerűségének hatásszövevényében egyéni cselekvés-centrum

gyanánt dolgozik. A szükségszerűségbe iktatott spontán tettforrás vagyok. Ezek közé erőket küldök, tőlem független erők játékába helyezetten bánok velük, mert ismerem őket, és munkáltatom rajtuk saját erőimet, mert a hatalmamban vannak.

Mit jelent az ima ereje? Hogy van, azt a nagy imameghallgatások természetes és természetfölötti tényei mondják. De hogyan dolgozik az ima? Hogyan léphet ki egy óhajtás, egy könyörgés az egyéni eszmélet szűk határain úgy, hogy haszon valahol? Hogyan lesz egy emberi kérésből eső vagy nap-sugár, pénz vagy állás, vizsgasiker vagy megtérés? Hogyan tudta a szekszárdi nép imája elfordítani irányától a lángoló templomtorony dőlését, hogy az ne zuhanjon a tetőzetre? Szavak, lelkiállapotok kihatnak az eszméletből és törvényt bontanak? Megtűr a természettörvény eszméleti beavatkozást?

Úgy látszik, mintha az ilyen áthatás képtelenség volna. Nem fér elmémbe. Azt mondom, tehát, hogy az ima csak belső megnyugtatóságra való? A világ járná a maga útjait hozzáférhetetlen törvények szerint, s egyszer megegyezik imakérelmemmel, amit kitermel, egyszer pedig nem. Nem tudok átnyúlni kérelmeimmal, vágyam erőivel a törvényt szabta valóságba?

Mégis itt vannak a valóságok, Isten csodás válaszai az imádkozókhöz. Isten elárulja magát annak, aki őt keresi. Fellel neki lelki élményekben, külső élettényekben, s a lélek tudja belőle, hogy valaki meghallotta a szavát. Hogyan szólhatott bele a mindenség járásába?

Aki ezt a kérdést felveti, elfelejti, hogy az ima és megválaszolója között ott van Isten maga. Az ima erejének nem az a lényege, hogy a benne dolgozó eszmélés mit tud, milyen hatásképességgel rendelkezik. Minden ima-erőnek a lényege az, hogy hatása Istenen megy át. Feléje irányul, beléje ömlik, s belőle tér vissza az imádkozóhoz.

Mi történt ott vele? Megtelt mindenhatósággal. Az ima ereje, ez a cselekvő hatalom Istenbe tart, s ott elvész emberi

tekintetünk előtt. Mi történik ott vele? Belekerült az isteni tökéletesség fönséges ismeretlenébe. Mert bármit tudunk is emberajkon Istenről mondani, az ő valóságáról közvetlen tapasztalásunk nincsen. Az Istenbe merült ima-erő cselekvésre bírta a színtiszta, korlátlan isteni önkényt, s az válaszol az imádkozónak. Tényeket alakít köréje, melyek a meghallgatás vagy a meg nem hallgattatás valóságaival veszik körül a lelket.

Emberi értelemmel ezt a tüneményt nem elemezhetjük, mert a legfőbb szakasz, az áttétel fóruma Isten fönséges és titokzatos valóságában rejtőzik, s hozzáférhetetlen marad számunkra. Úgy állunk az ima és megválaszolásának tüneménye előtt, mint egy fölséges színmű előtt, melynek expozícióját és megoldását lejátszódni látjuk, de sorsfordulatát sűrű, fényes felleg födi előlünk. Az ima indul, – és Istenben elvész szemeink előtt. A válasz jó, Isten küldi. De alakulását nem látom. Az ima teljes folyamatát tehát nem követhetem. Elhelyeztem valamit a végtelenbe, és kaptam valamit onnan.

Az ima hatására vonatkozó nehézségeinket tehát az osztalja el, hogy az imameghallgatás nem a mi lelki erőáradásunkból él. Az ima nem a mi erőnk, hanem a Végtelent bírja munkára. Ezért világos, hogy ereje határtalan. Az ima számára nincs lehetetlen.

Imám és meghallgatásom áttételét tehát nem ismerem oly módon, hogy annak metafizikáját adhatnám. Mégsem tudom megakadályozni, hogy abba az egészében megismerhetetlen középső fázisba valamit ne gondoljak, Jézus eligazított erre nézve. Azt mondta: Ti pedig így imádkozzatok – „Mi Atyánk . . .”

Ez otthonos szó. Értem, hogy Atya az, aki véd, aki ad, aki szeret, akinek én gondja vagyok. Ez nem metafizika, hanem morál. Jézus nem adott metafizikai útbaigazításokat: – Egyebeket is mondhatnék nektek, „de most el nem viselhetitek”. Ebbe volna rejtve az elhallgatott valóságértés? Jézus magatartást tanított. Nem elégítette ki kíváncsiságunkat, ha-

nem beirányította tetterönket. Nem filozófiát, hanem cselekvés-szabályokat adott, nem magyarázta, miképpen tevődnek át az ima-erők, hanem azt mondta: Ti pedig így imádkozzatok – „Mi Atyánk . . .”

Úgy látszik, a valóság nagy tartományai vannak előlünk elzárva. Minden megismerésünk kérdőjellel végződik. Mi van a kérdőjelek mögött? Aki végigjárt egy-két kutatásvonalat, az tudja, hogy a megismerésnek szomszúság a végállomása. Ez a látás elvétellett.

De megmaradt, sőt tisztult mennyei üzenetben megadtott a teljes tájékozódás a morálban. Hogyan imádkozzam, hogy erősek legyenek az imáim? Hittel. Bízással. „Ha valamit kértek az Atyától az én nevemben, higgyétek, hogy meglesz és megadja nektek.” Milyen legyek, mikor imádkozom? Mint aki az Atyához beszél. Gyermeki, odaadó, türelmes, alázatos, szeretettől és tisztelettől sugárzó, – amilyennek gyermekét az Atya szereti. Legyek állhatatos és ne hagyjak fel az imával, zörgessetek . . . , kérjete . . . , erőszakosak a mennyek országa.

Ha így közeledem az Atyához, akkor válik a legteljesebbé az imádságom. Az ilyen ima kihívása annak tudatában, hogy az erő nem belőlem, hanem Istenből árad. Megnyitom a mindenhatóság zsilipjeit. Meggyújtom a mennyei szeretet végtelen energiaházának kanóciát. Amit teszek, semmi, por-szem mivoltommal arányos. De utolértem e semmivel a mindent. Deus mens et omnia! Elindul imámban valamilyen lelki erősség Isten felé, s Belőle a valóságon átverődve visszajön hozzám. Íme az imádság maszkkörjárása tőlem indul, hozzám jó vissza a Gondviselés rendelkezéseit. Az ima ereje tehát nem metafizikai, hanem morális probléma.

Ez az imajárás az egyház természetfölötti egységében az erőkeringés, az életfolyamat. Mind az egyháznak, Jézus misztikus testének sejtjei vagyunk. Minél lazább, lanyhább az ima, annál holtabb a testrés. Érzéketlen lesz és munkaképtelen. Nincsenek a többi szövetekkel közös erői, nem vé-

gez velük erőcseréléseket, maga marad és nem jó másra, minthogy a testről levágassák.

Még nagyobb baj az imátlanságnál az imaellenes lelkület. A test harmónikus egészében élő rákdaganathoz hasonlít, mely terjedve mérgez, ameddig elér.

Az ima oly nagy erő, hogy öntudatos alkalmazásával meg lehetne vele változtatni a világ képét. Ha az egyén beteg szöveteivel csodát tesz Isten, miért ne tenné a társadalmakkal is? Ha a társadalom, mint lelki egység imádkozik, miért ne lehetnének meg a társadalomalakulásoknak is a maguk Lourdes-i csodái?

Egyesített imaszervezeteinkkel le lehetne győzni minden rontást, meg lehetne gyógyítani szociális betegségeinket és minden diplomácia és harcveszély fölött mennyei diplomáciát alkalmazni és harcot vívni azért, hogy a Szentlélek megújítsa a föld színét!

AZ IMA FEGYELME

Mi a fegyelem? Határozott és értékes formákban való alkalmazkodás. Nem élek akárhogyan, nem gondolok és cselekszem akármit – tartom magamat valamihez, amit magamban értékelek. Közelebb megyünk a gondolathoz. Úgy látszik, hogy a fegyelem kétágú fogalom: eszmélésemre és tetteimre irányul.

A magára hagyott eszmélet szabadjára leng, szálldos, mint a lepke. Meg-megül egy gondolaton s otthagyja. Ha az ilyen eszmélet cselekvésbe indul, tettei ugyanilyenek. Ide-oda lengők, más irányúak, vonaltalanok, pillanat-sugallta kusza röpködésűek. Az eszmélet fegyelme tehát a tettek fegyelmének alapja.

Ritka adomány. Legtöbbünknek saját erejéből, vagy munkával kell megszereznie. A legtöbb ember nem is tudja, hogy eszméletében lehetne más is, mint ami „magától eszébe jut”. Nem ura eszméletjárásának. Pedig az élet sikere –, a szót a végcél értelmében véve – föltétlenül megkívánja eszméletünk fegyelmezését. Megszokást kell teremtenünk magunkban arra, hogy eszméletünk mindig a hatalmunkban legyen. Ez a belső világ mindenkinek szuverén kormányzásra átadott birodalma. A legnyomorultabb szegény, elesett, beteg, tehetetlen ember is egy végeláthatatlan országnak ura. Ezt az országot lehet rosszul kormányozni. Nézze meg mindenki ezt a belső várost. Vajon gondolataink, élményeink nem szervezetlen, gazdátlan tömegek-e? Vajon nem élnek-e az anarchia terméketlen szabadságát, melynek eredménye a formátlanság? Vajon nem hasonlít-e ahhoz a városhoz, ahol senki sem parancsol, s a hivatalnok nem megy hivatalába, a gyermek nem megy iskolájába, a munkás nem megy munkahelyére, hanem mindenki pillanatnyi ötlete szerint ténfereg, mert nincs fölötte egységes, vezérlő akarat? Jaj nekünk, ha eszméletünk képe a ténfergők városa, hol az egyének „sza-

badsgága” hasonlít ama festőéhez, aki „szabadon” ábrázolja modelljeit, nyújtja az orrát, szélesíti a homlokát, aprózza szemét, torzítja alakját? Nekünk is várost kell rendeznünk, lelkünk belső városát, melynek urai vagyunk. Nekünk is arcot kell alakítanunk, azt a belénk gondolt istenarcot, melyet a Teremtő szánt nekünk.

Eszmélésünk fegyelmének az a célja, hogy a tervszerűen teremtett rend árán a lélek mélyére írt örök modellt megvalósítsuk. Ezt a fegyelmet szándékolja a katolikus embernek folytonosan ajánlott „meditáció”. A lélek fejlődésének életkérdése ez. Sok ember nem is tudja, hogy lehet eszmélete mezején más is, mint ami „magától” eszébe jut. Ezek az emberek tanácstalanul járnak saját eszméletük fórumán, és bármi legyen is a foglalkozásuk, elrontják az életüket. A rájuk törő élmények akarat nélküli labdajátékai és mindig a közvetlenül letűnt vagy még folyamatban levő történésnek hatása alatt állanak. Ilyen volna az a hajókormányos, aki nem a befutandó távlatokat nézné, hanem elmerülne a hajót ölelgető hullámok szemlélésébe. Az ilyen lelki szerkezet, ha erélyes munkával nem segít magán, előbb-utóbb megteremti a hanyag hivatalnokot, a rendetlen háziaszszonyt, a fejvesztett politikust, a feledékeny alkalmazottat, a rossz kereskedőt, tehát minden foglalkozásban az eleget nem tevőt.

De vajon elegendő-e megszerezni bizonyos eszméletgyakorlatokkal ezt a koncentrálóképesseget? Elég-e megtanulnunk, miképpen kell egyre nézni s ezzel életünk napi feladatait megoldani?

Nem elég. Ha a jól fegyelmezett eszméletű ember életügyeit kielégítően rendezi, akkor még nem tett eleget természetfölötti hivatásának. Ha fegyelme csak formálisan van meg, és a mélypontja nem Isten, akkor fegyelmének irányításában van a hiba. Ha a hivatalnok, a diák, a kereskedő csak ügyeire, teendőire koncentrálnak, csupán másodrendű kötelességeinek tesz eleget, az elsőrendűt, azt, hogy ezeket a gondolatokat mind Isten meridiánjába állítsa bele – elha-

nyagolja. Az egész eszméletnek, s a belőle folyó tevékenységeknek így öntudatos beállítását végzi el a meditáció.

Ezzel az irányítással az eszméletből fakadó tettek is átértékelődnek a természetfölötti felé. A cselekvés értéke a hozzá tartozó eszmélésből való. Önmagában mint fizikai ténykedés, sőt mint egyszerűen eszmélt megszokás, morálisan üres. Ha lelketlenül végzem napi munkámat, ha még nem teszek is senkinek kárára, sőt ha másoknak a javára teszek is, erkölcsileg nem tettem semmit: „Zengő érc és pengő cimbalom” vagyok. Szent Pál mélységes meggyőződéssel mondta ki ezt az igazságot: „Szóljak bár az angyalok nyelvén . . . , ha szeretetem nincs, semmi sem vagyok”. A cselekvés Istenre irányult lélek nélkül annyi, mint ruha ember nélkül, hüvely magvak nélkül. Kéreg, tartalmatlanság. De ha fegyelmezett eszmélés telíti, annyit ér, amennyit az eszmélés, mely kitermelte. Az eszmélet fegyelme így egyszersmind a cselekvés fegyelme is.

Mert a cselekvés nem más, mint az a telített lelkiesség, mely most már nem pusztán eszmélésben, hanem élőkre és élettelenekekre való kihatásokban is megnyilatkozik. Az ilyen önmagából kilépő eszmélet a cselekvő eszmélet. A belőle kiáradó és a tettet irányító lelki hajlam a cselekvés igazi erkölcsi tartalma. Ez a belsőség juttatja a cselekvést a valódi morális síkra. Az eszmélet meditatív nevelésének célja, végső értelme az, hogy az élet összes tettei s mindennemű megnyilatkozásai teljesen átjárassanak az Isten felé irányuló lelki-séggel.

A napi elmélkedés rendszeres eszméletnevelés. Nem lehet nélküle haladni a lelki élet útjain. Fő célja, hogy ne legyenek ebben a néhány évtizedre szabott életidőnkben elveszett percek. A leghosszabb élet is csak pillanat az örökkévalósághoz képest, nincsen benne vesztegetni való. Pedig minden perc, minden óra és minden nap elveszett, mely nincsen telítve az Istenre irányuló szándékkal.

Aki ezt nem veszi komolyan, annak morális értékelete rongyos szövet, rút szakadásokkal, cafrangokkal, szövés-

hiánnyal. Csak az imafegyelem szövi az életet értékszövétté, csak a meditáció dolgozza ki e szövet folytonosságát, foltozza rongyait, ha lettek, és egységesíti folytonos javításokkal a lélek túlvilági köntösévé, melyben kedves lesz az Isten előtt.

Nézzük meg életünket ebből a szempontból. Van-e fegyelme eszméletünknek? Kormányozza ez a fegyelem tetteinket? Imádságos-e ez a fegyelem? Ráborul-e egész életünkre? Mennyi marad ki belőle?

Az ima fegyelme nem kevesebbet akar, mint az egész életet. Nemcsak az ima perceit kéri tőlünk az Úr. Szeretetének szent telhetetlenségében mindent akar. Életünk teljességét kívánja. Nem alkuszik. Minden kevés neki addig, míg egészen birtokaivá nem lettünk. Az ember egyetlen mulaszthatatlan feladata, hogy Istenének ezt a reá vonatkozó vágyát kielégítse. Ezt pedig kizárólag az ima fegyelmeivel érheti el.

Ez a legerősebb fegyelem a földön. Azonos az evangélium édes igájával és könnyű terhével. Titka az, hogy mindaddig nehéz, amíg csak részenként adja át magát a lélek. A teljes odaadásban könnyű lesz, s amit igául vett magára, az szárnyak módjára emeli most már Istenben megállíthatatlanul.

E megérkezésig menő út az, melyet tanulnunk kell. Az ima fegyelme arra neveli a lelket, hogy gondosan távolítson el minden akadályt, melyet jelen állapota s a teljes odaadás között megpillant. Minél többet odaadott már magából, annál könnyebben adja hozzá a többit. Haladásában érzi, hogy minden nehézsége abból az életmennységből fakad, amit még megtartott magából. Még nem adta át Isten mindenható szeretetének testi-lelki jólétét, földi ambícióit, szeretteit . . . Még szeretne valamit innen saját indulatából, talán élettársat, gyermeket, talán küzd egy pozícióért, meg akar írni egy könyvet, el akar adni egy birtokot, vagyont akar szerezni –, nem istenszolgálat gyanánt, hanem mert *neki* az kellemes, tetsző volna. Ezek még idekötik, ezek miatt még nem él Istenben, még nem egészen Istené. El kellene-e mindezt dobni, hogy Istené lehessen? Nem, csak mindezt szent bizalommal rá kellene bízni Isten akaratára, s miközben em-

ber módra küzd személyes vágyainak teljesedéséért, mindig ébren legyen benne az istengyermek, az alkotójába olvadt lélek, mely az Úr kezéből ugyanolyan szívesen veszi át vágyainak megtagadását, mint teljesedését.

Ez nem emberi erőnek szánt feladat. Az ima fegyelmének ezt a kultúráját kérni kell, ez természetfölötti ajándék. A szentek írják és mondják, hogy ez a munka eleinte nagyon nehéz, fárasztó egyéni akarást, ellenállást, koncentrációt kíván.

Ebben a fázisban az ima fegyelme akaratunkon múlik. Sokáig kell a lelket e szellemi dresszurában tartani, míg egészen egyéni folyamatokon át megérzi a természetfölötti nevelés hatásait. Eszméletünk e fegyelmezése fogalmi utakra visz, imaéletünk fogalmi lesz, gondolatkapcsolatokat keresünk, emlékeket, lelkiállapotokat elemezzünk, ez a gyakorlat már a *mi tettünk*.

Ha ezt kitartóan teszem, eszméletem nem áll meg e gyakorlatnál. Ennek az akaratmunkának következtében valami történik bennem. Ez már nem az én munkám, ez történik velem. E történés eredete bennem van, én indítottam, előkészítettem, de végrehajtani nem tudom. Nem akaratom műve. Akaratmunkám hatása alatt ismeretlen hatalom kezd megnyilatkozni bennem. Lelkem ismeretlen mélyeiben nagy éledések mennek végbe. Valaki éleszt engem. Legjobban tűzhöz hasonlíthatnám, s valóban: legelőször tüzes nyelvek alakjában jött a földre. Amit kitartó imafegyelmemért ad nekem, az is élesztés, tűzélesztés a mélyben, ahonnan feltör, fogalmain és emlékeim merev burkolatán áttör az erős spirituális élet, a fogalmi törekvéseimnek megfelelő nagy belső élet, melynek tűzét csak a Szentlélek lángnyelveiről lehet gyűjtani.

Az ima fegyelme tehát arra való, hogy segítse kigyulni az istenközösség belső tűzét. Ez a kigyulás már nem lesz elgondolás, nem rágondolás, nem emlékezés, hanem mélységes megélés. Azonosulás a nagy Levővel, akinek léte intenzívebb, tevékenysége tüzesebb, mint a miénk, s akinek tűzé-

ben a lélek valóban égő csipkebokorra válik, új tüzes valósággá, mely azért lett, mert a lélek akaratmunkával készült rá, s mert e munkához társul szegődött az Isten.

Az ima fegyelme tehát nem cél, hanem eszköz. Arra való, hogy a lelket beirányítsa arra az útra, melyen tökéletesen imává tisztulhat. Útjának elején a lélek olyan, mint istenlevegőbe dobott öntudatlanság, melynek akarrattal kell magát sötétségéből kiszabadítania, lehántania magáról a földi lét sűrű fellegeit, hogy megérezhesse, hol van.

Ehhez a munkához akarat kell, belső feszültség, enélkül a lélek a test szolgája marad és nem eszmél arra a rendeltetésére, mely abból az őt átölelő s benne is folytatódó istenközegeből szól hozzá. A lélek mélységes tragikuma az, hogy mindig Istenben van, de nem tudja, vagy csak kevéssé tudja. A földi élet ellenállások közé tett lelkek élete, valami áttörés itt a cél, valami megvilágosodást keres itt minden. Mintha kőbe temetett életet kellene folytonosan kiszabadítani, mint ha kérgeket kellene a léleknek önmagáról egymás után lehántani, hogy önmagává lehessen. Kötörés, favágás, igavonás van itt, a szellemen az anyag igája van, mely lassítja jártát, tompítja érzékenységét. Ebben a nehéz munkában a lélek nem boldogulhat egymaga.

Isten felől jó a segítség. Szent küldetés ez, a malaszt ajándéka, melynek tevékeny beavatkozásához a lélek helyes irányítású feszültsége kell. Ezt a feszültséget teremti meg az ima fegyelme. Ez állítja be az eszméletet Isten meridiánjába, ez fordítja a belőle folyó cselekvést Isten terveinek szolgálatába.

Ezt az igát kell mindenekelőtt magunkra vennünk. Az ima a legértékesebb cselekedet a világon. Aki imát mulaszt, élete javát mulasztja. Aki nem fegyelmezi imaéletét, a véletlenre hagyja üdvössége kérdését. Aki nem imádkozik, kiszolgáltatja magát az ellenségeinek, lezárja a malaszt fénye és ereje előtt az anyag zsalugátereit, nem dolgozza ki a saját szellemiségét, s lelke sorsát elkallódní hagyja. Ezt a fegyelmet kell mindenek fölé helyeznünk. Életünk kereteihez ké-

pest határozott formában, vagy munkaszeretettel kell ima-szolgalatunkat megszerveznünk. Szóbeliség és elmélkedés fogjanak egybe, hogy a lélek megtalálja folytonosan veszélyeztetett kapcsolatait a céljául adatott istenországgal, hogy tudomásul vegye egyre fokozottabban azt a mennyei közeget, melybe léte helyezve van, hogy készségben álljon a természetfölötti behatások fogadására s hogy az így fegyelmezett ima-eszmélet oly tetteket teremjen, melyek kivétel nélkül Istennek szólnak, s így az egész életet egyetlen megszakíthatlan kegyelmi mozdulattá tegye, melynek befejező pillanata az üdvözülés kezdete.

AZ IMA ÖRÖMEI

Az öröm tiszta szó. Válasszuk el az élvezettől. Öröm az a lelkiállapot, melyben magasabbrendű igényeink jutnak teljesedéshez. Tehát nem pusztán jólét és kellemesség. Ezek a vonások az élvezetben is megvannak, s az élvezet lehet szennyes és bűnös. Az ember értékskálájától függ, hogy mi-
ben gyönyörködik. Van, aki emésztőszerveitől és nemi szerveitől várja boldogságát, mások kívánságuk kielégülésétől, hatalmi vágyaik teljesedésétől, mások tudományos vagy művészi törekvéseik sikerétől, és vannak, akik lelkük Isten felé közeledő munkájától várják a boldogságot.

Minél magasabbrendű az értékskála, annál alkalmasabb örömek ébresztésére. Az öröm jellegzetes vonása, hogy az alkotást kíséri, mindannyiszor föllép, mikor erőink teremtéshez járultak, mikor a még nem volt, a most kezdődő lét szolgálatába állottak. Az anya örül gyermekének, a művész mesterművének. Ennek a teremtő örömnek példáját az Úr adta meg, mikor a lét szakaszain végigpillantva gyönyörködött: „látta Istent, hogy jó”. Az ember teremtő munkái között a legnagyobb örömmel jár saját lelkének folytonos újjáteremtése a morális vonalon. Ezzel tölti be legmagasabb rendeltetését, s amit közben érez, az a tiszta teljesedés az öröm.

Ennek az öntudatos léleképítésnek, újrateremtődésnek leghatékonyabb formája az Istennel való kapcsolódás, az ima. Lelkem jobb lélek, életem bővebb élet lett, hogy imával minden lélek forrásához kapcsolódtam. Valahonnan merítenem kell ezt a megújulást. Nem lehetek önmagam létének forrása, mert akkor nem kezdődhettem volna. Nem lehetek lelki tökéletesedésemnek sem a forrása, mert akkor tökéletesnek születtem volna. Isten minden újulásom forrása. Más lelkiség, én-függő eszmélet, valahonnan kivett, valahová tartozó, magamnak nem elég eszmélet vagyok. A természetem

hordozza magán a teremtő erő kezenyomát, mert úgy van alkotva, hogy nem elég magának, pusztá léte, életfolytatódása abban áll, hogy szüntelenül újrateremti magát.

Ez a teremtő természet a morális érzékeléstől függetlenül nyilatkozik meg. A gonosztevő eszmélete is a teremtődés színjátékát játssza. Olyan lesz ő is folytonosan, amilyen még nem volt. Gyilkossága novum a lelkének, törölhetetlenül hull bele múltjába és teremti a maga stílusában tovább a jövőt. A szabadság, a lélek erkölcsi választásjoga emberi méltóságunk forrása nemcsak ajándék, hanem félelmetes örvény is, mely majd itt, majd ott szakad le életösvényünk mellett. A léptek szent kormányzására van szükségünk, szabadságunkat isteni figyelem alá kell vetnünk, különben teremtődésünk halálba visz, lélekpusztulásba, ahonnan nincs menekülés. Emberi szabadságunknak magunk választotta formákat kell adnunk, lelkünk teremtő lendületét a moralitás gátjai közé kell terelnünk.

A vadfa is újat növeszt, az is beírja törzsébe életét, az is új meg új formában hozza lombját, gyümölcsét, és gyümölcse fanyar, keserű, chetetlen. Oltani kell s az oltás nedve átjárja a fát, tőle az egész fa megneemesül. Nem terem többé fanyart, mérgezőt, hanem édeset, illatosat, életadót.

Vad fák vagyunk, míg az isteni oltás át nem jár bennünket. Ez az oltás a szentségekben vett malaszt. Ez az a hatalom, mely Isten kezéből jó, hogy az embert megvédje szabadságának túlkapásai ellen, eltévelyedései ellen, bukásai ellen. Ha szabadságomat a malaszt erejének irányítására bízom, nem veszítem el, mert a malaszt nem kényszerít. Csak irányt mutat, és minden alkalommal módomban van irányítását el nem fogadni. Ez az ára az elfogadás érdemének, a szent lélekoltás iránya szerint való tettek értékének. Így terem az evangéliumi „jó gyümölcs” a jó fán, s így adja a jó fának a jó gyümölcsöt az isteni ojtásnak, a malasztnak elfogadása.

Ha a jó fa eszmélne, jó gyümölcsén örvendezne. A lélek legnagyobb öröme az eszméletének fáján termett malasztos

cselekedet. Azért kapjuk a tanítást, hogy tettünk értékét *szándékkal* nemesítsük. Az isteni megszenteltségből eredő szándék átjárja a tettet. Ha a lélek telítve van e szent ojtás nedvével, akkor minden gyümölcse nemes. Nincsen közömbös tette. A szándék átjárja az egyébként iránytalan tetteket is, és a megszentelt eszmélet minden megnyilatkozása jó gyümölcs. Ez a szándék nem egyéb, mint a lélek minden redőjébe, az élet minden megnyilatkozásába besűrődő ima. Az ima a malasztkérő, malasztnövelő, malasztelárasztó, az ima a fogyatkozott malasztot újrakiegészítő mennyei erő, a lélek legnagyobb hatalma, mellyel a maga védtelenségében szerteágazó, formátlan teremtdését Isten szándékai szerint csatornázza.

Az ilyen teremtés a tiszta öröm. Mert bár minden örömben van teremtés, de nem minden teremtés öröm. Az a teremtés, melynek örömet kell hoznia, a lélek rendeltetésének irányában halad. Az a teremtés örömdetes, mely a lélek fejlődését annak Istentől szándékolt vonalán vezeti a fokozatosan haladó teljesedés felé. Ezt az örömdöt ígéri Jézus apostolainak, ezt az örömdöt élík át a szentek és a szentség felé haladó lelkek. Az ima öröme tehát a lélek teremtdésének isteni szándékok irányába eső munkájában jelenik meg és annak boldogító szimptómája.

Mégis azt tapasztaljuk, hogy nem minden ima örömdetes. A lélek szétszórt, fásult, gondolatszégény. Az ima üres, nem kapcsol tovább, csupán magam vagyok. Mintha a természetföldrötti vezetékek lehullottak volna körülöttem. Felvevő készlékeim romlottak, elzáródom.

Ennek oka lehetek önmagam. Nem vagyok átadva. Nem tudom, hogy benne élek az isteniben, lelkem éltető elemében. Elárvultan állok, mintha magam volnék. A tevékeny lélek érzékeny Isten jelenlétére. Olyan, mint az erőteret kémlelő érzékeny reagens. Meg lehet róla tudni, hogy Isten kezében van. Ebből a természetföldrötti erőteréből nem lehet kilépni, mert betölti a mindenséget, benne élünk, mozgunk és vagyunk. De a lélek lehet érzéketlen az Istenére.

A mágneses teret vassal kémlelem. Az a vasszemecske besorakozik az erőter vonalai szerint. De ha rozsdává evődik, többé nem mutatja terének erővonalait. Lelkemet is megronthatja a rozsdá, s érzéketlenné válhat a természetfeletti-ség erővonalai iránt. Nem érzi többé az őt beölelő istentér irányításait.

Mi ronthatja meg? Az, hogy nem figyel. Nem vállalja a feszültséget. Még nem rontotta meg a bűn, a nagy érzéketlenítő, még él benne a malaszt megszentelő ereje, de nem állítja be eszméletét Isten keresésére. Sokan ilyenkor „szárazságról” panaszkodnak. Szeretném ilyenkor azt mondani nekik: Testvéreim, mi még nem tartunk ott. A szárazság a szentek lelki próbája, és hosszú, lelkes ima-korszakokat követ. Nekünk egészen más bajunk van. Egyszerűen nem figyelünk.

A szárazsággal sújtott szent figyel. Nem koncentrációs munkában átégetett lélekkel figyel. De a legteljesebb figyelésben sincs meg az istentudat öröme. A szárazságban a lélek nem mulaszt, Isten vonja el magát tőle. Ez már természetfölötti nevelőeszköz a haladott lélek számára. Mi pedig ott tartunk, hogy járunk a figyelés iskolájába. A koncentráció hiánya a szórakozott ima, melyben a lélek nem tesz eleget. Ha valaki ez irányban meg akarja ítélni magát, tegyen komoly kísérleteket az erősebb koncentrálásra. Figyeljen jobban. Kormányozza eszmélete járását, s imája megjavul, jobban átéli azt, amit jobban megfigyel, s öröme lesz egyre fokozódó imaélményében. Ezzel egyszersmind el is döntötte, hogy imában való örvendezésének hiányát természetes okokból kellett származtatnia. Ha a teljes koncentráció mellett sem éled fel az ima öröme, akkor a lelki szárazság ténye előtt állunk.

Mi okozhatja a természetes figyelmetlenséget? Az imádkozónak meg kell vizsgálni magát a következőkben.

Nem okozza-e természetes lustaságom? A figyelem munka, a természetfölöttiekre való figyelés fokozott munka. Valami ellenállás-küszöböt kell átlépnem, mielőtt imához fogok. A lélek gátakat érez és nehezen vállalkozik a küzde-

lemre. Az ima nagy munka mindaddig, míg a lélek nincsen teljesen átadva Istennek. Az eszméletet, az egész idegzetet bele kell hajlítani az egyirányú figyelésbe. Más, kijárt reflexek akadályt vetnek e munka elé. A sokszor járt imaszöveg-reflexek viszont automatizálódnak, s megengedik velük egyidejű más reflexsereg érvényesülését: elszórakoztam. Lustaságom tehát két nehézséggel állít szembe: 1. vonakodom a feszültség felvételétől, a kormány megragadásától, 2. ellazulok a mégis felvett beirányulástól, és engedem eltéríteni magamat.

Ha ezt a lelki diagnózist megállapítottam, a gyógykezeléshez kell fogynom. Ha az imában figyelmetlen vagyok, bizonyosan más téren is az vagyok. Ha nem vagyok ura Isten felé fordított eszméletemnek, bizonyosan nem vagyok ura dolgaim vezetésének, napjaim beosztásának sem. Aki imában szétszórt, az kötelességeiből is enged, az nem érkezik pontosan sehova, az elbocsátja munkája szervezésének gyepölőjét is, tehát nem speciálisan imádkozni kell tanulni, hanem általános eszmélet-gyógyításra van szükség.

Lehet az eszméletet koncentrációra nevelni. Kár, hogy az iskolában ez a tantárgy nem foglal el naponta legalább egy órát. De mindenki végezhet személyes gyakorlatokat ebben az irányban. Ha megfigyeljük magunkat, a napnak mily csekély részében választjuk meg öntudatosan eszméletünk tartalmát s mily nagy részben vagyunk kiszolgáltatva ismeretlen föltételektől irányított gondolatjárásunk szeszélyeinek, megdöbbenünk s megértjük, miért oly nehéz az ima perceiben kitartani a választott gondolatok mellett.

Eszméletünk e formális nevelését bármilyen gondolatanyagon lehet végezni, de a lélek táplálására leghasznosabb, ha ima-gondolatokkal végezzük. A napi elmélkedés ennek az eszméletnevelésnek az iskolája. Megszokást teremt gondolataink vezetésére; ez az új lelki képesség az elmélkedés természetes gyümölcse. Ehhez járulnak a természetfölöttiek, melyek tárgyából fakadnak, s a benne megvalósuló istenkapcsolatnak és erkölcsi orientálódásnak termékei. Az el-

mélkedés iskolája képesíti a lelket az egyebekben való koncentrálásra is, megszoktatja, hogy rendezett utakon járjon ahelyett, hogy gondolatjárásának vakon nőtt bozótjaiban tévelyegjen; szárnyával pedig ráborul a nap teendőire, isteni szándékkal járattja át őket, imádsággá teszi a munkát, Isten gondolatai szerint szervezi a nappalt és előkészíti a nyugalmat. Úgy átjárja az eszmélet minden rétegét, hogy az ébredés már Istenre nyílik, az álom az Úr előtt fogja le a szemet, még az éjszakai félálmodok is tele vannak az Úrral s azzal a tudattal, hogy Isten örök erőterében élek, s minden eszméléssel, minden cselekvéssel Őt kell tudnom és szolgálnom. Az így nevelt figyelem Isten felé hajló és feléje növő eszmélést teremt és saját botlásain át alakul abban az életteremtésben, mely Istenhez közelít és benne fejlődésének minden fokán kimondhatatlan örömét leli.

Ezen a fokon az ima öröme a figyelem haladásával növekedik, ez a korszak az eszmélet behajlítása Isten „édes” igájába. Ez az akarat nevelésének ideje, melyben az ima sikere jórészt tőlünk függ, mikor személyes erőpróbáinkat természetes eszközökkel jutalmazza az Úr. A léleknek hosszan kell természetes eszközeivel dolgoznia, azokkal valóságos eszmélet-tréninget kell elérnie, mielőtt arra a természetfölötti útra léphetne, melyen Isten rendkívüli eszközöket is alkalmaz nevelésében. Ebben a korszakban az ima az eszmélet nevelésével arányosan mélyül és magasztosul, s az így átdolgozott eszmélet alkalmas eszközzé válik arra, hogy rajta az Úr megkezdje a lélek természetfölötti kezelését.

A „szárazság” próbája már ebből a mennyei pedagógiából való. Ha az eszmélet teljes és átadott koncentrációkkal eljutott oda, hogy a megszentelő malasztban él és az ima mélységének örömeit ízleli, akkor a lélek haladása érdekében veszi körül őt az Úr ezzel a sivatagos, emésztő ürességgel. Ez egyéni lélekkezelés Isten részéről, az imával természetszerűen járó öröm elvonása, a lélek kipróbálására. Ez hűségpróba, s arra a magaslatra juttatja a lelket, hol megismeri az örömtől független értékeket. Ez a tény már az ima kiváltsá-

gosainak tartományából való, és csak azért tértünk ki rá egy pillanatra, mert összetéveszthető a gyakorlatlan imádkozók kedvetlen, figyelmetlen, lusta imájával. Azt a pedagógiai intést merítjük belőle, hogy az ima édességei után Isten figyelmezteti a lelket: ne az imában rejlő örömért keressétek az imát. Az öröm csak index, hogy jó helyen járunk, hogy rendeltetésünket éljük, de nem maga ez a rendeltetés. Nem az örömért vagyunk itt, nem is a szenvedésért, de öröm is, szenvedés is azért van itt, hogy nevelje a lelket Isten szándékai szerint.

Az öröm oda van állítva a teljesült célok mellé. Az anya emlőjén pihegő gyermek ilyen teljesedés! Aki ölelt egy ilyen most érkezett kis ismeretlent, ki legközelebb áll hozzá a földön, az ízlelt örömet. De aki önmagát formálta Isten szándéka szerint, az ízlelte a legnagyobb örömet.

A fájdalom őrt áll a veszteségek kapujánál. Aki látta szemét lehunyódni, arcát elfehéredni, testét elmerevedni annak, aki e földi létben lelkének jobbik fele volt, az tudja, mi a fájdalom. De aki lelkét veszítette el és az Úr szemrehányó tekintetével találkozott, az ízlelte a legnagyobb fájdalmat.

Vannak azonban egészen sajátos eszméleti színek, a lelki élet ismeretlen mélyeiről valók, melyek nagyon intenzívek, de nem lehet megmondani, nevük öröm-e vagy fájdalom. A gyötrő fájdalomban a lélek imába merülése öröm. Viszont az ima örömét a lelki könyvek mindig „vigasztalásoknak” emlegetik, tehát minden aktuális ok nélkül is éreznek mögötte valamilyen szomorúság-hátteret, melyre az ima öröme vigasztalásként borul. Mindez és sok más lelki tapasztalat azt mutatja, hogy van a léleknek oly síkja, melyen nem ez az értékeltőség él: öröm és fájdalom –, hanem egy másik: istennelvalóság és istennélküliség. Ez lerombolja a másik értékpár kíváncsiságait és autokratikusan a test és lélek bármely szenvedéseinek elviselése, s bármely örömről való lemondása árán egyedül Istent akarja. Mi nem lépünk a szentek életének e mélységei elé, pusztán azt akarjuk még

megvilágítani, hogy az ima örömének ez a sajátos vonása az ima *áldozatos természetéből* fakad.

Miben rejlik az ima áldozata? Hogy figyelünk? Hogy nem kényelmesen jelentkező gondolatainknak adunk kihallgatást? Hogy elvonatkoztatunk környezetünkől, munkánktól, gondjainktól?

Mindez igen –, de ezeknél sokkalta jobban az, hogy elvonatkoztatunk önmagunktól. Mert magunkat mód nélkül szeretjük. Nehéz az imát is nem önszeretetből mondani. Megesik, hogy imánk abban a törekvésben merül ki: rávenni az égi hatalmakat kívánságaink teljesítésére. Máskor a lelki megnyugvás a célunk, belső vigasztalódás, béke, melynek hiányát érezzük, s mely nélkül oly nehéz élni. Sokszor pedig hálálkodunk az imádságban a jókért, melyeket vettünk. De mindenkor saját személyünk az ima közepe, lehetnek feláldozva benne bizonyos akarásaink, egyéniségünk foszlányai, de egészben véve, magunk vagyunk az alfa és az omega, a kiindulás és a beérkezés. Az igazi, a teljesen áldozatos ima ott kezdődik, mikor minden egyénit feladva, átadottan, áldozatul kiszolgáltatva imádkozunk.

Itt kezdődnek az imának fellegekbe vivő meredélyei. Mikor a lélek annyira kiszolgáltatja magát, hogy Isten akadálytalanul dolgozik benne. Már nem ő él, hanem élete Isten élete.

Íme az örökkévalóság küszöbe. Aki ezt átlépte, tudja, hogy Istenbe olvadására minden reménye megvan. Tudja, hogy minden öröm halvány villanás, minden szenvedés gyermekes próba ahhoz az életteljességhez képest, amellyel Isten várja a lelket. Ez az egész embert feláldozó ima diadalmas minden szenvedésen s a halálon is.

AZ IMA ÜDVÖZÍT

Utolsó állomásunkhoz értünk. Együtt szemléltük az ima értékét, célját, értelmét, tartalmát, szükségességét, érdemét, erejét, örömet és fegyelmet. Most tegyük fel egy pillanatra a filozófia szemüvegét és vessünk vele egy tekintetet arra a megszokott, mindennapos valóságra, mely rendesen csak konkrét kicsiségeivel köt le bennünket.

A valóság a mindent befoglaló eseményesség és folyamatosság. Egy darabja jelen, a többi múlt és jövő. Az eseményeket okok hajtják és célok vonzzák. Valamerről jönnek, s valamerre mennek. Mintha a nemlétből a létbe jutásnak erő kellene, mely áttöri a születés falát. Az erőt okok és célok adják. Az okok a múltból hatnak, a célok a jövőből. Az okok mögöttünk ható erők, *vis a tergo*, a célok előttünk vannak, előlről húznak, *vis a fronte* a nevük. Az ok inkább az élettelen anyag természetét játssza, a cél pedig lélekszerű, lélek nélkül nincsen. A cél a lélek specialitása. Oly ható, mely még nincsen; benne a jövőndő nyúl a jelen felé és alakítja azt a maga képére és hasonlatosságára.

A valóság teremtdését tehát nemcsak a múlt, hanem a jövőndő is szolgálja. S minthogy a valóság lélekkel van telítve, a jövőndő a tevékenyebbik ható. Nemcsak az egyéni, hanem a tömeglélek is így alkot, a szociális eseményeket jövőndő ideálok kormányozzák, emberi eszméletekben élő jövőndők állanak őrt a jelen kapuinál és mindenkor szociális jelenünk, összes társadalmi megmozdulásaink, politikai, szellemi mozgalmaink megálmodott jövőndők munkái, mert az emberlélek úgy van alkotva, hogy mindenben, amihez hozzányúl, a jövő mintázza a jelent. Az anyag nem hágja át, csak tehetetlen lépegetéssel egykedvűen méri az időt, okláncokat fonogat, okozatokat degradál okokká. A lélek természete mélyén áthágja az időt, kilép a jelenből, emlékezik és vár, visszalép, jelenbe tolja a múltat és jö-

vőt, s ez az időn való hatalma az eszmélés lényeges ismeretű jele.

Állítsuk most az imát ebbe a filozófiai valóságképbe. Mi teremti az imát? Hol van a hajtója és vonzója? Miképpen törik át ezek az ima számára a valóságba vezető falat? Mi teszi az imát örökös jelenné? Mi tolja őt a múltból, s mi vonzza a jövőből?

Mindazon át, amit az imáról együtt elgondoltunk, most felelni tudunk. Mi imádkoztat engem? Az életem bajai talán, melyektől szabadulni akarok? A kapott istenáldás, melyért hálát adok? Vagy Istenben való örömem, mellyel hatalmát, szentségét dicsérem? Igen, ez is, sőt közvetlenül sokszor más okát nem is tudom adni annak, úgy imádkozom. Mégis, ha mindezeknek az ima-okoknak közös mélyére nézek, az ima igazi mozgatójának azt az öntudatot látom, azt a belső elvitázhatatlan tudomást, hogy a lelkem sorsát akarom írni, a lelkemet akarom biztosítani, a lelkemet akarom menteni, üdvözíteni. Az imám hajtó oka az a tudatom, hogy örökkévaló lelkem van. Enélkül minden kérés, hálaadás, vagy dicséret, melyet imában elmondok, pusztá adás-vevési alkudozás vagy kedveskedés egy nálamnál nagyobb-nak tudott hatalommal, mely elől ki nem térhetek, tehát nem ima, hanem mágia. Az ima igazi forrása tehát a lélek üdvösségre termett mivolta, s ennek többé kevésbé világos vagy rejtett tudata.

Tudom, ha nem is filozófiai vagy teológiai világossággal, de lelkem mélyén tudom, hogy nem vagyok elpusztulásra teremtve. Megsemmisíthetetlen vagyok. Nem szűnhetek meg. Tudom, hogy egész valóm ellentmond a nemlétnek, érzem, élem ezt. S hogy ezt a szűnhetetlen létet boldognak akarom, szánom, hiszem. Üdvösségre vagyok teremtve. A mi predestináció-tanunk így szól: mindenki üdvösségre van teremtve. S vannak köztünk, akik szabad akaratukkal megtörik e fölséges elrendelést, teljes szándékkal elfordulnak tőle, ezek saját kárhozatuk munkásai. Ennek az üdvösségpredestinációnak többé-kevésbé világos tudata az ima igazi,

mélységes oka, s az öröklétnek e várandó üdvösséges állapota az ima célja. Az imát tehát az eljövendő üdvözülés teremti a lélekben.

Mi az az üdvösség? Nehezen mondható, mindnyájan beleérezzük a boldogságot, az örökre megzavarhatatlan örömet Istenben. Az üdvösség a léleknek az az állapota, melyben minden nemes és magasrendű vágyának teljeseése harmonikusan megvalósul. Mert a lélek benne utolérte Istennek róla szóló gondolatát, megvalósította azt a szentté vált lélekképet, melyet az Úr midőn megteremtette, róla alkotott. Az így megszépült, áttisztult lélek most Istennel telve, Isten szépségétől, szeretetétől, tökéletességétől mámoros. Istenben mind jobban elmélyed, s nincsen benne megállása, mert Isten végtelen, s a belőle áradó örömből telik egy egész örökkévalóságra. Ezzel a boldogsággal a lélek nem készül el soha.

A földileg elképzelhetetlen teljes harmónia ez, melyben a lélek minden ereje egyensúlyba lép; megtalálják Istentől szánt belső kapcsolataikat, kiegészülnek egymással s megalkotják azt az egyéni teljességet, melyet hasztalan keresnek a földön. A lélek élvezi Isten gondolatának benne történő megvalósulását, mert már nem áll ellent semmi e szándékolt teljességnek. Mindezt Istenben, Istennel való legbensőbb egységben éli át, s így élete folytonos teljeseedés, zavartalan harmónia, hiánytalan kielégülés.

Erre a lelkiállapotra a földi lét pszichológiája, az eszmélet-tanulmány hajlandó azt mondani, hogy elképzelhetetlen. Ez a lehetetlenséggel határos. És valóban, míg test szolgálja ki a lelket és míg a lélek a test ellátásával is el van foglalva, ez a harmónia tartósan meg nem teremthető. A folytonos teljeseedések lassan elvesztik értéküket. A kezdetben elérhetetlennek tűnő célok elérése lassan elveszti örömét, az eszmélet tompul irántuk. A test bűnös örömei teljeseedésükben hordozzák büntetésüket. Az emberi vonzalmakból származó örömek elfakulnak, megkeserednek. A hatalom, a dicsőség megszokottá válik, és csak terheiről panaszkodik a kivált-

ságolt. A teljes harmónia egy-egy pillanatra valósulni látszik, de csak azért, hogy előbb vagy utóbb disszonancia váltsa fel.

Következik-e ebből, hogy az üdvösség a lélek számára elérhetetlen? Hogy természete ellen van? Nem, ezek a nehézségek csak a földi életre testhez kötött lélek eszméletére nézve állnak, mely szenved bizonyos mértékig anyagának törvényeit. Ezek a természettörvények játéka, s a lélek az üdvösségben a természetfölöttinek útjára lép.

A földön a lélek harmóniájának ezerféle tényező áll ellent. A lélek még nem adta át magát korlátlanul Istennek, még nem egyesült teljesen az ő akaratával, még vannak saját irányai, személyes vonalakat rajzolgat, kihág a neki szánt isteni harmóniából. Hajlamai maguk céljai próbálnak lenni, s ezzel idegen hatásokat kever az isteniek közé, saját kedve szerint irányulgat. Földi életformák között válogat, ilyen vagy olyan feltételeket akar, ezt vagy azt az embert akarja, hatalmáért harcol, érvényesüléséért száll síkra, s ha Isten másként cselekszik, ha keze erőteljes gesztusával visszafordítja akarata felé, méltatlankodik, vergődik a simulás és szent beleegyezés helyett. Mert még nem tudott Isten gondolata szerint alakulni, még nem Istené, hanem magáé vagy embertársáé, általában a földé, és tapad ahhoz a speciális életformához, melyben lelkét itt nevelnie kell, s melynek vonalain a megszentülésig kellene magát alakítania.

Erre az alakításra való az ima. Gyakorlata isteni nevelőeszköz. Fokozatosan készíti a lelket arra az állapotra, melyben már teljesen Istené, azaz üdvözült.

Ez az üdvösség már a földön megízlelhető. A megszentülés végállomása ez. Mindenkinek az a feladata, hogy ezt az iskolát megjárja. Az nem lényeges, hogy milyen föltételek között. Ebből a szempontból mindegy, hogy utat kapar, vagy nemzetek sorsát dönti-e el. Ez a pálya megjárható minden emberi életkeretben. Nem az a kérdés, hogy az élet milyen körű, milyen kultúrájú, milyen rangú, nem az problémája, hogy portörő van-e kezében vagy a művész ecsetje,

hogy háztartásban parancsol-e vagy a munkahelyén, hogy hivatal szobájában rejtőzik-e vagy a sportversenyeken ragyog, hogy élnek-e szerettei vagy elhaltak mellőle, hogy teljesültek-e várakozásai vagy kifosztotta az élet, nem, – egyetlen kérdőmondata az, miképpen hordozta az életet. Istenben fogadta-e el annak minden tényét, megkísérelvén minden tetteben ráeszmélni életének átadottságára, vagy saját maga volt életének középpontja? Mit gondolt és mit szánt, miközben az életét élte? Megértette-e, hogy minden emberélet mennyei pedagógiával szabott lélekruha s azt úgy kell hordani, mint az üdvösség ajándékát, mert ebben az egyetlenül nekünk szánt ruhában kell készítenünk a mennyországot.

Egyetlen közös kötelességünk van: szentté kell lennünk. A szentek csodálatos seregén ne az kösse le figyelmünket, ami megnyilatkozásaikban külső, – akkor nem fogjuk érteni őket. Azok a hősi diadalok a test igényein, azok a fejedelmi tettek, melyekkel mindent kínáltak s adtak az Úrnak az élet legszörnyűbb feltételek közt végbemenő feláldozásáig, mégsem szentségük lényeges elemei. Ezek mögött van valami félelmesen nagy és mélységes, ami egészen lelki, s ami annak, akinek a birtokában van, az átistenülés boldogsága. Ez olyan erős, hogy semmi földi nem bír vele. Ez tartja oda a római gyermeklányokban a testet a vértanúság minden borzalma elé, ezzel harcolnak fékevesztett cirkuszi vadak, hóhér kések, tüzes rácsok, kínteresztek, – és vesztesek maradnak. Ugyanez a lélekbeállítás sugárzik a modern szentek életcsodáiban, Lisieux-i „Kis” szentjében, a szentekké avatott gyermekekben, korunk nagy apostolaiban. Mindnyájukban valami megérkezést látunk, valami végállomásnál vannak, melynél tovább e testben még nincs út, de melynek erejével e testtel szemben korlátlanul diadalmasak, mert át vannak adva teljesen az isteni akaratnak, belemerültek saját létforrásukba, istenültek. Ez a lelkiesség az életszentség, mely az üdvösség előíze, az életszentség útján a vezetőnk az ima.

Keressünk ehhez több megfogható valóságot? Jézus gondoskodott róla, hogy ne keressünk hiába, mikor megtaní-

totta apostolainak a Miatyánkot. A Miatyánk nagy lelki vagyón, a földönjárt Isten hagyatéka. Az imádkozó léleknek naponta újra fel kell fedeznie kincseit. Az a két kérdés, melyet magában foglal, az Istenember elméjében fogant, abban tehát meg kell lennie mindennek, ami az emberléleknek a természetfölötti vonalon szükséges. Az életszentség felé törekvő utunkban tehát kérdezzük meg a Miatyánkot: mit tanított Jézus, hogy kérjünk? Felbecsülhetetlen tanítás, mert mindentudó hatalom mondja meg benne, mit kell kérnie a léleknek Istenétől.

E hét kérésből három mennyei és négy földi dolgot kér. A mennyei kérések éppen annak a teljes belső harmóniának a feltételeiért esedeznek, melynek végleges megvalósulása az üdvösség. Ezek: az Isten akaratával azonosulás, Isten országa bennünk s ezzel Isten nevének megszentelése életünkkel, egész személyes valóságunkkal. Ez a három kérdés egyetlen lelkiállapotnak három arca. A lélek beteljesedéseit fotografálják külön is, együtt is. A lélek egyedül Istenben éri el a maga teljességét, mikor elmerül és egyéni létének megőrzése mellett mégis bizonyos módon eltűnik abban, aki alkotta. Akarata elvész Isten akaratában, egész személyes lendülete, meg nem sérült szabadsága, el nem veszett személyisége elérvén Istennek róla való elgondolását, úgyszólván beillik Istenbe.

MIATYÁNK

Isten fogalmazta az Ember számára. Minden benne van, amit Isten mondani akar az emberi ajakkal, és gondolatni akar az Ember eszméletével, mikor imádkozik. Jézus szavait imádkozom. Azokat a szavakat, amelyeket Ő mondott ki először s amelyek az Ő gondolatait öltöztetik szavakba azóta mindig.

ATYÁNK, AKI ISTEN VAGY . . .

Ha elhiszed, hogy Isten az Atyád, akkor mi félelmed lehet? El kell menni a gondolat legmélyéig. Nem tesszük. Már annyiszor hallottuk üres lélekkel, szavakat mondtunk, homályos analógiákat éreztünk, próbáltunk közelebb menni, szimbólumoknak értettük, próbáltunk a nagy, kozmikus Atyára gondolni, nagyon messze volt és nem volt ismerős. Jézus nem így gondolta, nem így értette . . .

Atyánk, aki Isten vagy . . .

– Hogyan értette? Először is a Genézis értelmében. Azt kell éreznünk, hogy belőle származunk. Önmagából vett ki bennünket, saját szubsztanciájából készített. Nem mint valami anyagból, melynek egy részét kiveszik, hogy formáljanak belőle, hanem úgy, mint valami szellemiséget, mely lényének minden szemerjében egészen benne van, és bármit vesz is ki önmagából, saját egészét adja. Nem úgy, mint a szobrász, letör egy márványdarabot, amely egy és ugyanaz a márványdarab marad; hanem úgy, mint mikor az Élet osztogatja önmagát egyénről egyénre, és az így külön vált egyén nem marad ugyanaz, ami volt, mert benne van az eleven növés principiuma, a szüntelen megújulás. Belőle való és mégsem letört darab, hanem lényéről leszakadt új egyén ugyanolyan növési, sokszorosodási, megújuló hajlamokkal, amelyek az ő lényéből valók. Egy szemernyi Isten a létem, és ezért mondhatom neki azt, hogy Atya.

– Ezzel a szóval megszentelem magamat. A létem belőle való, tehát szent, tehát lelkem utolsó rezdüléséig visszavonhatatlanul az Ővé vagyok,

– De Ő is az enyém. Nem úgy, mint egész a részhez képest, hanem úgy, mint Alkotó az alkotáshoz képest. Azért szimbolizálja a Biblia ezt a viszonyt a Kéz munkájának formáló cselekedeteivel. Alkotás ez úgy, hogy a Kéz már belealkotja magát az alkotottba, amely azelőtt a „semmi” volt.

– Mitől lett „valami”-vé, és mitől lett „valaki”-vé?

– Attól, hogy azt a „valamit” a Kéz a benne dolgozó Akarattal már előbb megvalósította (a Föld nevű égitest anyagában) és ugyanaz az Akarat folytatta ezt a megvalósítást a beléje rejtett Titok révén, hogy megteremtse hozzá az önmagából merített és örökkévalóan elgondolt „valakit”. Engem, téged, mindenkit. Alkotómunkájának évmilliókra terjednek a gesztusai, évezredekén játszik, és formáló ereje lények millióin át újíttja meg a valóságot. Így lettem én, és így lettél te és mindenki – beleértve ebbe a *ki*-be az emberiség minden időkre kiáradó földi milliárdjait, és talán még a határtalan mindenség ölen élő minden más lelkiséget is.

– Így vagyok az Atya gyermeke, és így lett Ő az Atyám. Ezért vagyok a Genezisben egy Ővele, és ezért önthetem ezt a valóságot abba a szóba: „Atyánk, aki Isten vagy . . .”

– Atyánk . . . nem Atyám, hanem Atyánk. Mindenkié. Minden emberi lényé. Sokan vagyunk. Népesség. A planéta népessége. És még hány planétáé? Mert akárhánynak van népessége, valamennyié. A mindenség mindenkor megte-remtheti az Embert, a testbe öltözött lelket, és akkor az mind azé az egyetlen Atyáé, akkor Ő valamennyinek az Atyja, mert mind belőle termettek, mind az Ő akaratából születtek és az egyetlen Atyában mind testvéreim.

– Sohasem vagyunk négyszemközt az Atyával, és mindig négyszemközt vagyunk vele. Mert Atyasága egyszerre ölel magához mindnyájunkat és mert mindegyikünkre egyetlenül és ismételtetetlenül néz. Egységben is, egyenként is az Ővéi vagyunk. Ez az Ő Végtelenségének törvénye. Sokan

vagyunk és mégis mindegyikünk az Ő Egyetlene. Mind, akik vannak, voltak és lesznek. Indulástól zárulásig. Ez a mindenség testvérsége. Ezzel kezdődik a Miatyánk.

FENN A MAGASSÁGBAN

„Ki vagy a mennyekben . . .”

– Fenn a Magasságban. Felettünk. Valahol magasabban, mint mi. Valahol, ahová úgy kell felemelkedni. Így gondoltatta velünk az Emberfia. Mint ember érzett, a mi érzésünkbe helyezkedett, hogy Felettünkvalónak nevezze az Atyát. Mennyeszer hangsúlyozta ezt! Mikor ilyen emberi szavakkal élt: nem az én akaratomat, hanem azét, aki engem küldött. Embersége maga felett állónak érezte az Atyát és erre tanított minket is: Ki vagy a mennyekben.

– Nem lakik felettünk úszó palotában. Lakása a mindenség. Csarnokai a galaxisok. Mennyországa betölti az anyagi és szellemi valóságot és nem léphetünk ki még világljáró csillagokon sem országa területéről. De minden lépés, amellyel teljesebbé tesszük mennyországát, teljesebbé tesz bennünket is, és ez az a teljesedés, amelyről megemlékezünk, mikor megszólítjuk Őt bejárhatatlan otthonában.

– Amelyben „sok lakás” van. Minden lélekhez illő „lakás”. És az Atya minden lakásban ott lakik. Minden lélekkel együtt lakik. Ez az Ő országa. Ez az a Mennország, ahová szólunk, mikor Őt megszólítjuk: Mi Atyánk!

– Végtelen távol van tőlünk és végtelen közel van. Közelebb, mint önmagunk önmagunkhoz. És távolabb, mint a mindenség bejárhatatlansága. Szívünkben dobog és ütőereinkben lüktet és mégis messze van, elérhetetlen nagyságában, megfoghatatlanságában, hatalmában és világölelő szeretetében. Egészen szorosan átkarol bennünket és ugyanakkor magunkra hagy az akaratszabadságban, hogy el ne vegye önállóságunkat. Bennünk él és megismerhetetlen. Ilyen az Ő végtelenségének törvénye, ilyen az Ő közelségének és távolságának egymást kiegészítő valósága. Ilyen az Ő mennyor-

szága, az Ő „sok lakású” lakóhelye, ahol együtt lakik a lelkekkel és a szellemekkel s amelynek a lelkek és a szellemek fölött mégis végtelen a magassága. Ezért mondatja velünk az Emberfia: – Ki vagy a mennyekben . . .

SZENTELTESSÉK A NEVED . . .

– Megszentelni az Ő nevét! Mi a neve? Atyánk. Abba! Ez a neve. Számunkra ez a neve, és ezt az Ő Fia mondta, aki az embernek is fia. Földi látóhatáron, földi összetartozásokban nem talált ennél megfelelőbb nevet, amelyen megszólíthassuk az Istent.

A régi félelmetes nevet nem volt szabad kiejteni. Az *messze* Isten volt. Hatalmas és büntető. Ez *közeli* Isten. Azt véres áldozattal kellett imádni, annak nevét a vér szentelte meg. Mi szenteli meg a közeli Isten nevét? Ezt a nevet, hogy: Atya? Ezt nekem kell megszentelnem.

Mivel szentelem meg?

– Azzal, hogy szeretem. És ennek a szeretetnek minden jelével. Ez ott kezdődik, hogy nem félelemből, hanem szeretetből teszek meg neki mindent, és nem teszek semmit ellene. Így beleilleszkedem akaratába, úgyszólván elrejtőzöm belső lényébe, elmerülök tekintetében, életemben az Ő szavait szólok és az Ő gesztusait cselekszem. Komolynak és visszavonhatatlannak tekintem vele való azonosságomat, belőle-származásomat, és tőle eredő örökkévalóságomat.

– Ha ezt keresztülviszem, egész életem az Ő nevének megszentelése lesz. Ezt akarja tőlem és tulajdonképpen erre vagyok teremtve. Ha van egy, abszolút, szent, akiből lények áradnak ki, azaz teremődnek, akkor minden ilyen „teremtmény” létének célja ez a visszaáradás, amely voltaképpen a Teremtő nevének megszentelése. Az történik, hogy a teremtetett lény a saját szabad akaratán át „vissza-szentül” oda, ahonnan kilépett. Olyasmi ez, mint a Plotinosz-féle *processio* és *conversio*, amelyben a lét önmagába visszatérő forgása nyilvánlik. Kilépek és visszalépek. E kettő között van

az életem és minden eszmélő érintkezésem e létem Forrásával, Vele, „az Atyával”, aki engem visszavár, miután megszenteltem az Ő nevét. A szentek ennek a „processio”-nak és „conversio”-nak remekművei, és minden emberéletnek megvan az az arányossági tényezője, amely megmutatja, hányadrészen vállalta és vitte keresztül akaratszabadságával ezt a „megszentelést”.

E megszentelés funkciói a tettek, szavak, gondolatok és maga az elgondolhatatlanság is, amely a mélyeszmélet ismeretlen tájairól küldi indításait a megvalósulások felé. Van egy „mély akarás”, amelyről Teilhard beszél, van az Istenben való „kedvtelésnek” legmélye, az a minden tettek forrása, amely előre cselekszi a megteendőket, az emberi eszmélés rejtelseinek országában és csak azután dobja ki az ellenálló és legyőzendő valóságban, hogy ott folytassa és teljesebbé vigye a homályban fakadó s a világosságon fel-fénylő megszentelést. Annak a névnek a megszentelését, amelyen megszólítom saját Életemet, Alkotómat, Istenemet,

– Nem Őt magát, hanem a Nevét. Mert minden megszentelés belőle árad. Ő sugározza a teremtményre saját szentségét, átítatja önmagával, kifogyhatatlan Erőterének teremtő illatával és a teremtmény ezzel az ajándékkal szenteli meg az Ő Nevét. Ennek a névnek megszentelése fontos itt a földön, mert ez a Név hordozza, viszi tovább, adja lélekről lélekre az Ő szentségét. Ez belőle az egyetlen, ami a közös tartományba, a mindenki által megközelíthető közös valóságba kerül és amit e Névnek adunk, az válik nyilvánvalóvá, az lesz az emberi közösség bevallott tulajdonává. Ennek a Névnek szolgálatában állnak a templomok, az oltárok, a feszületek, a szentképek, amelyek mind e Néven át mutatnak Valakire, aki úgy tölti be a mindenséget, hogy mindenütt annak középpontjában találjuk. És minthogy magunk is mindig a lét középpontjában érezzük magunkat, tehát érdemben mindig együtt vagyunk a nagy Középponttal, amely mindenütt van, mindenfelé sugárzik és egyszersmind belénk zárul. És ez a Középpont azért tud bennünk is és mindenütt is

lenni, mert nem valami, hanem Valaki. Mert személy és mindenholvalósága Háromsággá éled, és bennünket is hármasságnak teremtett, hogy ebben az alkatbeli egységben és hasonlóságban is átélhessük az Ő Hármas Nevének megszentelését, legelsősorban a keresztségben.

– És hogyan folytatódik? Hogyan teljesedik, bontakozik? Hogyan újul meg? Ez az én egész vallási életem, amelynek át kell hatnia minden elhatározásomat, tetteimet, egész eszmélésemet?

... ITT S A MAGASSÁGBAN

– Mindenhol. Itt a mindenhol a mindenkort is jelenti. A mindenerőt is, mert ha szabadjára bocsátom a lelkemet ebben a megszentelésben, annak szárnyalása nem áll meg sem térben, sem időben, sem erőben. Mozdulata a végtelen felé tágul, mert a Végtelen vonja, ellenállhatatlanul vonja a maga kifürkészhetetlen mélységei felé. Ezzel az „itt” mennyországgá végtelenedik és a „mennyország” az itt-be zsugorodik úgy, amint a lelkem abba belemerül s amint az a lelkembe merül.

A megszentelés e kettőnek azonosulása, hogy az „itt és túl most egyremegy”. Hogy nem tudok megállni a saját eszmélésem küszöbénél, hanem „visz a hegy”, az emelkedés, a közeledés, az elmélyedés.

Nem állok meg a saját tetteim és gondolataim személyes határainál sem. Más személyek, minden testvér élményeit, szavait és tetteit is viszem magammal. Ezek is megszentelő tettek, odatartozási nyilatkozatok, ezeket is az oltárra teszem. Magammal együtt, mert mind erre a megszentelésre valók, mind erre született. Imádkozzanak velem, áldozzanak velem, dolgozzanak velem. A lelkek kozmoszának nagy megszentelő munkája ez, amelyben mind egyek vagyunk és mind „benne örvendezünk” akkor is, ha könnyes a szemünk. Kívánságom, akaratom, odaadásom ez, a lelkek mindenségének ajándéka gyanánt. Egész magam, tetteim, életem és lélektársaim.

JÖJJÖN EL AZ ORSZÁGOD

– Az Ország és Akarat kérelme is ilyen határtalanság . . . A Föld és a Menny teljes egybeolvadása a mindenségbe: a Megszentelés, az Ország és az Akarat hármassága.

Jöjjön el! – mondja Jézus. Tehát nincs itt, legalábbis nincs egészen itt. Pedig itt kell lennie, tehát el kell jönnie. Nem tudod, milyen szó ez az „eljövetel”, de ugyanez a szó van minden nyelvben, az itt-nem-levőnek ideérkezése, mégpedig nem valami emberi egyénnek, hanem egy „országnak” ideérkezése és ez mindjárt a „Megszentelés” után jön; amit nekünk embereknek kell megvalósítanunk és ami biztosan előzménye az Ország eljövetelének. Itt is van egy processio és conversio. Isten belép az én személyembe, és engem visszavisz magával. Ez bennem az ország, amelynek minden emberlélekben valósulnia kell. Az ország csak úgy jön el hozzám, ha én a megszentelésben elmegyek érte, elmegyek vele az Ő szentséges határtalanságáig, hogy megszenteljem az Ő nevét. Ő szüntelenül leárad belém a folyton áradó kegyelemben, s az én dolgom ennek elfogadása, akaratszabadságomban való szüntelen feldolgozása gondolatban, szóban, tettben, és mindezek akarásával.

Így keletkezik az Ország, amely élő valóság, nem terület, nem birodalom, hanem a térszimbólumokban rejtőző történet, a kegyelemnek Isten felől, s az akaratnak az ember felől egységesülő szövetkezése, az emberi anyagba költözött szellemi lét teljes életlülkötése, a létnek hatalmas hullámozása, minden szellemiségnek Isten felé emelkedő tornyosulása – az *Ország*.

Ennek az Orzágnak kell eljőnnie, mert ez az Ő országa, amelynek elhozataláért jött ide a planétára Krisztus, aki az emberek között a Jézus nevet viselte és megszentelte. Hozta az Ő országát, az Atya országát, ezt a hatalmas léthullámot, hogy az elborítsa, magába ölelje a földet és megteremtse itt a lelkekben a mennyországot.

Isten országa bennünk . . .

Felülről indul. Isten megteremt, és leszáll hozzánk. Maga a teremtés már szeretet-aktus. Egész célja, természete abban áll, hogy tevékeny szeretetben kapcsoljon lelkeket, szellemeket egyetlen isteni közösségbe. Isten nem azért teremt, mert nem volna elég önmagának, hanem azért, mert a benne túláradozó szeretetet meg akarja osztani szeretetben egyesülni tudó szellemi valóságokkal (Angeloszok) és anyaghoz kapcsolt szellemekkel (emberlelkekkel), s az emberiség kedvéért megteremti a Mindenséget számunkra „sok lakású” lakóhelyül. Az egész lét szeretetből születik és szeretetből *van*. Ez az elsőbbséges erő, a mindeneket megelőző „processio” Istennek önmagából való kiáradása, hogy megossza a létet a nemlévőkkel. Ezzel megteremtse az időt és elhelyezze annak kiáradásában a saját hasonlatosságára alkotott személyeket, a tiszta szellemeket és az anyagos szellemeket, akiknek kedvéért az „anyagban” megszületik a „tér”. Így keletkezik az Ország, az Ő országa, amelynek „lakói” vagyunk, amelynek meg kell világosodnia bennünk, s e tudomásnak éltetnie kell bennünket. Azért kéri számunkra Jézus a Miatyánkban, hogy ez a teremtés szeretetaktusából megszületett ország „eljöjjön”. Vagyis itt, ezen a mi planétánkon, ebben a „lakás”-ban is megvalósuljon. A szeretet-ajándékul kapott lét most visszaárad eredete felé; viszontszeret – és ezzel zárul a kör. Megalakul az Ország: *conversio* – minden személyre egyenként és azok közösségére s a közös Teremtőben való egységére.

Isten országa bennünk és körülöttünk. Isten országa múltunkban és jövőnkben. Isten országa lelki egységünkben és lélekközösségünkben. Ennek az országnak el kell jönnie, mert mindig csak részlegesen van „itt”. És ezt az eljövotelt Jézus szavával folytonosan kérünk kell ebben az Isten felé sóhajtásban, amellyel szüntelenül megszenteljük az Ő művét.

S AKARATOD LEGYEN...

A legnagyobb szó emberajakról: kérem, hogy legyen meg az Ő akarata. Ez a kérés az ország eljövételének szinonimája: akarom az Ő Akaratát. Nem az enyémet, hanem az Övét. Azonosság az országgal, mert az ország az Ő akaratának teljesedése és az Ő akarata az ország eljövedele. Ezt a mély egységet kell a léleknek átélnie, mikor a Miatyánkot mondja.

Ebben az akaratban teljesül az ország. Ez az akarat telítésig sugározza be a mindenséget. Téren kívüli, időn kívüli, azért úr a téren és az időn, a mi emberi formáinkon, amelyek élményeinket hordozzák. Ez az akarat építhet és összetörhet, fenntarthat és megsemmisíthet, és mikor elkezdte a teremtés művét, akkor örökkévaló Tervben ott volt a korlátlan hatalomnak az az elhatározása, hogy a szellemi lények akaratszabadságával korlátozza önmagát, mikor saját hasonlóságára személyeket teremt. Máskülönben mire való volna részünkről ez a kérés: Legyen meg a Te akaratod?!

De személyeket teremtett, akinek hatalmat adott a „választásra”, akikben megalapozta a „jó” és a „rossz” tudatát, s akik ezzel képesekké váltak Igent vagy Nemet mondani Isten akaratával szemben. Az akaratszabadság megszülte a bűnt, és a bűn lett az erénynek ára. Ezért mondatja velem az Emberfia, hogy az az Akarat „legyen meg”, ezért azonosítja magát azzal az Akarattal, amellyel engem is azonosulni tanít, hogy ebben az azonosulásban elítéljem és megtagadjam mindazt, ami amaz Akarat ellen tornyosulni próbál ezen a planétán.

Ez a legnagyobb kérés. Mert föltétlen és kivétel nélkül való. Ebben ott van az, hogy az Akarat ott is „legyen meg”, ahol az én szabadon játszadozó emberi akaratommal szembekeverül. Isten megadja nemcsak az akaratszabadságot, hanem megadja hozzá azt az erőt is, hogy ezt a szabadságot saját akaratom ellen fordítsam, ha ez nem egyezik ama föltöttem álló Akarattal. És ezt minden föltételek és minden

körülmények között. Egészen a getszemáni óráig Jézus megadta a példát azzal a fejedelmi önlegyőzéssel, ott a csodák kertjében, – mert az a „ne az én akaratom legyen, hanem a Tiéd”, – volt a legnagyobb csoda a szenvedések kapujánál. Ez a jövőbelátás suhanhatott át Jézus lelkén, mikor apostolainak ezt a szót tanította, és tudta, hogy most a legnagyobb kérést tanítja, amelyben az embernek túl kell emelkednie önmagán, „legyen meg a Te akaratom”, és benne reszket a getszemáni szó: „ne az enyém”.

A legnagyobb érték is. Mert az akarat szabadság a legnagyobb lelki ajándék. Nagyobb minden más szellemi kincsénél. És ebben a kérdésben ezt adom vissza, ezt a feltétlen egyetértést az Ő akaratával. Nemcsak beleegyezést, hanem kérelmet ennek az akaratnak teljesedéseért, amelyben magam ellen is kérek, mert az én személyes emberi akaratom másfelé is sodorhat, mint Istennek rám vonatkozó Akarata.

Nem mindig gondoljuk ezt végig. Ez föltétel nélküli kérés: „legyen meg” – az ország eljövételének egyetlen módja. megkerülhetetlen föltétele *ennek* a legnagyobb kérelemnek a teljesedése. Óriási crescendo ez a három kérelem: megszentelése az Ő Nevének, – Eljövetele az Ő Országának, – és Teljesedése az Ő Akaratának. Ez a három csodálatosság: a *Név*, az *Ország* és az *Akarat*, mint valami szellemi hegycsúcs felé emelkedő hatalmas szállás, elindul a Névtől és az Országon át megpihen a Teremtő Akaratban, amellyel az átszentelődött hazatérő „lélek” most egybeolvad, elmerül benne, hogy önként és saját erejéből adja oda a legdrágábbját, személyes szabadságát.

A Miatyánknak ez a pillanata az, amely a teljes átélésben teljesen átisteníti a lelket. És ez a pillanat kiterjed, velem jön és betölti kérésemmel a világot, mert azt mondom

... TELJESÜLJÖN MINDENHOL, FÖLDÖN ÉS AZ ÉGEN –
MIKÉPPEN *MENNYBEN*, AZONKÉPPEN ITT A *FÖLDÖN* IS

Most megnevezem a Mindenséget: a Név, az Ország, az Akarat otthonát, szédületes hajlékát, amelyben az én otthonom, az én hajlékom ez a planéta, a többi pedig a Kozmosz, ami engem körülvesz s ahol mindenütt meghajolnak a térddek ama Név előtt, ahol kiteljesedik az *Ország* és ahol megvalósul az *Akarat*, s amelynek hármass cselekvése az én lelkem számára a *megszentelés*, az *elkérés* és a *beleegyezés*; mert nekem kell megszentelnem ezt a Nevet, lekérni ide erre a földre azt az Országot és elfogadni. Sürgetőleg idekérni azt az Akaratot: s ezt a *hármass* kérésemet kiárasztani arra a teljes valóságra, amelynek „közepébe” az én „itt” és „most” pontomba és pillanatomba helyezett el és tart meg a bennem élő Isten. Így él az én „kis-világom” ebben a „Nagyvilágban” s vagyok e Nagy-világnak, e Nagy-világ Atyjának gyermeke, aki most kiterjesztette a lelkét ebben a három kérdésben, mikor felismerte, hogy nincs egyedülvalóságra utalva a Mindenségben, hanem Atyja van.

Atyja van, aki egészen emberi módon szereti és akit egészen emberi módon szerethet. Ez a három kérdés az Ő lelkéből az Atya felé táruló ölelő kar s az Atya feléje táruló ölelő karja. Ezek az emberi szimbólumok most ráillenek arra a kozmikus valóságra, amivé ez a három kérdés táguul, amikor kihelyezzük őket a tudomány világába, és ugyanakkor elférnek az én kis-világomban is, ha lelkembe foglalom és eszmélésem személyes határai közé szorítom. És akkor egyszerre vagyok az imádkozni tanító Ember-Krisztus tanulója és a „minden hatalmat” hordozó kozmikus Krisztus misztikus testének partikulája. Akkor ez mind összefér; a karácsonyi Gyermekek Mária karján a Mindenség határtalanságáig árasztja hatalmát és szeretetét.

Mikor a Miatyánkot mondom, ezt a Valóságot érintem. Mi egyébért tanította volna Krisztus ezt a mondatzárást e három kérdés után: „Miképpen mennyben, azonképpen itt a földön is”? – Isten szeme a teljes valóságot látta, emberszeme pedig a mi határainkig vont össze számunkra ezt a valóságot és úgy fogalmazta meg számunkra az imát, hogy mi-

kor majd „szent kutatással” a tudomány egyre jobban felnyitja az emberiség szemét, akkor egyre jobban ki lehessen tágitani szavainak jelentését, értelmét s az ima egyre gazdagodó értelemmel imádkozható maradjon minden idők végéig.

Mert a Miatyánk az örökkévalóság imája.

MINDENNAPI KENYERÜNKET ADD MEG NEKÜNK MÁRA . . .

Az örökkévalóságból a jelenvalóságba. Az égi környezetből a földi környezetbe. A szellemi lét nagy kozmoszából az anyagi valóságok egyszerű feltételei közé. A lélek hatalmas, örök igényei közül a mindennap, a „ma” kereteibe . . . a „mindennapi kenyérhez”.

Testünk van. Ennek a testi létnek feltételei vannak. A testet el kell látni. És ezt az ellátást is az Atyától kell kérni. Jézus tanít rá, a Fiú, hogy *ezt* a kenyeret „mindennapra” az Atyától kérjük.

Mi ez a kenyér? Ez a mindennapi, amelyet minden napra külön kell kérnünk? Ez valójában minden, ami földi létünk fenntartásához a testünknek kell. Amit „kenyérkeresettel” kell megszerezni, s amit ebben a megszerzésben is az Atya jósága ad nekünk. Ő illeszti össze a feltételeket, a körülményeket. Ő adja a hozzávalót, testi-lelki erőt, képességet, fejlődést, életkedvet. Ez mind annak a kenyérnek a része, amelyről itt beszélünk az Atyának, – mint mikor az éhes gyermek enni kér, a szomjas gyermek inni kér, a hajléktalan gyermek lakást kér, kis csupasz testére ruhát kér, – ez a kenyér kiterjed egész planétáris életünk minden szükségességére, mert az egész Miatyánkban egy szó sincs többé a földi lét feltételeiről, de ebben az egyetlen anyagi kérdésben egybe van foglalva minden, amit erre a planétás létre az Atyától mindennap el kell kérnünk.

Jézus bevette az imába, tehát ennek a „kenyérnek” mindenféle értelemben az Atya teremtő kezéből kell az életünk-

be kerülnie. Földi létünkre vonatkozó kérései közül az első tehát az összes többi kérésnek létfeltétele. Mikor Jézus életünkre néz s meg akar tanítani, hogy mit kérjünk hozzá az Atyától, akkor az élet anyagi feltételeire esik pillantása, a „kenyérre”, és elismeri, hogy az nem a megvetendő és elvetendő közé tartozik, s ezzel ítéletet mond minden rendellenes és természetfölöttileg alá nem támasztott aszkézis felett. Elkéri számunkra a test életfeltételeit, mert megtanít rá, hogyan kérjük ezeket mindennap újra az Atya kezéből.

Ezzel egyszerre mind azt a tudatot is a lelkünkbe vési, hogy ez a „mindennapi”, ha munkánk eredménye is, de végeredményben mégis az Atya ajándéka, mint ahogy maga az élet is az, minden feltételével együtt, hogy ez mindennapi kérésünk teljesedése, és meghálálni való. Ha megkapom, amit kérek, köszönet jár érte, a gyermek köszönete az Atyának, amelyet minden falat „kenyérnél” meg kell érezni.

Ez a tudat megszenteli az anyagi létet, a test életét, és ama feltételek igénybevételét, amelyeket a test élete megkíván. Ez a hála teszi szentté az életfeltételek használatát, mert mind az Atya ajándéka, tőle származik és hozzá kapcsol bennünket egész testi létünkkel is elválaszthatatlanul. Ha ez nem volna a Miatyánkban, nem éreznénk kötelezettséget testi létünk fenntartására, és félreértenénk annak bonyolult követelményeit. De Jézus szavaival kérem az Atyától és Jézus kérésére kapom meg az Atyától a kenyeret, amelyet mindig és mindennap mára ad meg nekem az Ő határtalan jósága . . .

Csak mára. Ez a „nap” megszentelése. A jelen megszentelése. *A mindenkori pillanat szent.* Mert ezen, és csak ezen vásárolok meg örökkévalóságomat. Ami volt, az elmúlt, ami lesz, az nincs meg, mindkettő csak hatásában, de nem tetteimben él. *A tett* maga a jelen. Az a bizonyos térfogatos jelen, az a pillanat, amelynek vastagsága van és nem metafizikai metszet az idő futásán. Ez vagyok. A mindenkori „én”. A múltból és a jövőből átszőtt Jelenem, amely ömlik és fut velem a múltból a jövő felé, s erre kell kérnem az

Atya bőkezűségéből a hozzávalót, azt amire a „nem-én”-ből szükségem van, azt a „mindennapi”-t csak éppen mára, mert „holnapra” majd holnap újra kérem.

Meg kell érezni ennek a Jelennek a szentségét. Isten ajándéke gyanánt fut velem az életen át és visz engem Isten karjaiba – csak el ne feledjem, hogy ott vagyok. Ez az „ott”, az a szent „itt” az, ami adva van nekem, átítatva szabadságommal, és ezzel kell bizonytságot tennem arról, hogy tudatosan vagyok Istené. Ez van hatalmamban, ez van *rám bízva*, ez követeli munkámat, ez dolgoztatja szabadságomat és ennel kellékeit kérem a „mindennapi kenyérben”.

Ó, a Jelennek nagy a hatalma! A mindennapé, amelyet sorra felvirraszt a reggel és indít az éjszaka után a nappal felé, hogy kezemben tartsam fonálát, azt a mindenkori szakaszát, amely egyedül az enyém. Kétféleképpen „egyedül” *csak* ez az enyém, semmi más. És *csak* az enyém, és senki másé. Ezért a kettős „csak”-ért kell felelnem örökkévalóságom sorsáról: ma add meg, Úram, mert ma akarom Neked adni. – Amen.

Amen. És amen újra, mert *ez* van a kezemben, *ez* van akaratszabadságom érzékeny újjai közé téve, *ezt* igazíthatom, formálhatom, idomíthatom, kapcsolhatom és szakíthatom. Ez a mindenkori lépdelés, ez a velem lépdelő tudomás, ez a létemet átszínező érzelmi fátyol, ez a szorosra fogott vagy ellazított sodratás vagy sodródás, az idő karjainak ez az ölelése vagy hatalmas szárnyainak verdesése, ez a mindenfelé néző óceánjárás, a mindenségbe került lélek belső járatain ez a sziget, a múltak és jövők, a mindentlátás és a semmitlátás óceánjainak közepén, mindig a közepén . . .

Erre a szigetre kérem azt a kenyeret, erre a velem úszó jelenvalóság szigetére, amelyről nem léphetek le soha, mert velem úszik és úsztat engem eltűntek és eljövendők között, amelyek fényükkel, hangjaikkal, erővonalaiikkal cikáznak Jelenem úszó szigete fölött.

És úszik velem az én Istenem, aki nemcsak velem van, hanem betölti a Mindeneket, de az *itt* és *most* kérésének eb-

ben a pillanatában csak velemvalóságára gondolok, mikor kérem, hogy adjon nekem kenyeret.

És most is tudom, hogy nem vagyok Vele egyedül. Nem. Mert nem a mindennapi *kenyeremet* kérem, hanem a *kenyerünket*. Mindnyájunk kenyerét. Mert minden Jelen-nek kell a kenyér, minden úszó szigeten éhesek és szomjasak, mezítelenek és betegek, árvák és rabok addig, míg az Atya, a mindenki Atyja, ki nem tárja bőséges tenyerét és nem ajándékozik a kérelmezőknek. A *mi* kenyerünket. Mert sokan vagyunk, és közülünk sokan éheznek. És talán azért éheznek sokan, mert akik nem éheznek, nem kérnek elég bizalommal, elég sürgetőleg (amint az evangéliumi kenyérért kopogtató), mert nem gondolnak eléggé a többszámra, a többi jelenek úszó szigeteire, ahol még nincs kenyér.

Ó, ennél a kérelemnél gondoljunk reszketve az éhezőkre. És mondjuk úgy ezt a fohászt, hogy az a *Ma* kérjen minden messze téreken át mindazoknak, akik nem kérnek, és ákik talán nem is tudják, hogy van, akitől kérni lehet, és hogy van, aki megtanította, hogyan lehet kérni. Bennünk lángoljon fel ez a kérés, kis planétánkon áradjon el a teljesedés, hiszen törvény az, hogy aki kér, annak adnak, és aki zörget, annak nyitnak . . . Ölelje át a *Ma* kérése egészen szorosan, hogy senki se maradjon ki belőle és egészen tágan, hogy planétarissá válják a Miatyánk mindennapi kenyeré, és mint áramút fusson végig rajtunk ennél a *kenyér* szónál, hogy nemcsak kis személyes jelenünknek, hanem a Mindenségben úszó Terrának ember-jelene számára kérünk.

. . . és minden gondolkodó planéta lelkes teste számára, ha még nem is egyidejű az Ő „mai napjuk” a mi „mai napunkkal”, add meg nekik a Kenyeret! . . . -

ÉS BOCSÁSD MEG BŰNEINKET LELKÜNK VÁLTSÁGÁRA

Befejeződött a testről való gondoskodás. Visszatérünk a lélekhez, és pedig az égi kapcsolatok után a földi kapcsolatokban élő lelkekhez, ehhez az anyagba-öltözött szellemhez,

amely elhibázza égi és földi kereteit, eltéveszti útjait, elébe fut annak, ami előtt meg kellene torpannia és visszahőkölni az előtt, aminek tárt karjai közé kellene omlania. Nem szenteli meg az Ő nevét, nem hívja le Országát, nem teljesíti Akaratát, hanem szabadságával visszaél és megteremti a bűnt.

A bűn pedig halál. A bűnös lélek halott lélek. Minden legkisebb bűn is a nemlét felé tart, amelynek végpontja a szakadatlan és tudatos feloszlás befejezetlen gyötrelme. Minden bűn ennek az útmutatója . . .

Az ember tudja ezt, és mégis vétkezik. Jézus látja, mikor imádkozni tanít. Láttá ezt az örökkévalóságában, már az Idők Kezdeté előtt. Mégis megteremtette a szabadakaratú embert, és hogy ez a félelmes hatalom ne vigye kárhozatba, védő hatalom gyanánt megteremtette számára a bűnbocsánatot és elgondolta a Megváltást, a bűnbánat árát.

Széditő mélységek ezek . . .

Már itt van közöttünk. Jár a palesztinai mezőkön és hegyeken, gyógyít, tanít és imádkoztat. És az ember minden nyomorúságától körülvetve a legelső gondja, hogy a lelket gyógyítsa. Először megbocsát, aztán gyógyít. Botránkoztatja vele ellenségeit. De mikor tanítványai között van és kéréseket ad ajkukra, tudja, hogy kenyér nélkül nem mozdulhat a lélek sem. Tehát kérjenek ők először kenyeret, – és csak azután bűnbocsánatot.

Bocsásd meg a mi vétkeinket. . . .

Itt nyílnak meg a mélységek előttünk.

Mint a szakadék-formájú zúgó folyammeder Constantinban. Aki egyszer fölötte állott, nem felejtí el soha. Nem látni a vízből semmit, csak siketítő zuhogása hallatszik, medrének folyótlan része dús növényzet alá rejtí azt a fejtetőre bukdácsoló hatalmas víztömeget, amelynek csak hangja van. Ezt a folyót a Szahara felé utaztában látja meg az ember, és láthatatlanságában félelmetes.

Ilyen láthatatlan félelmetességgel zuhan végig a világon a bűn. „Életet” termel a mélybe meredekelő partján és ez a

vad tenyészet elrejt a látványt: ráfekszik, hogy ne jöjjön a világosságra, de áttör a hangja, az a bűgő, fekete, gonosz hang, amely földgomolyok, kőhordalékok, vízhordta zuhánásáról beszél . . . Az Atlaszról a Szahara felé, a lehordott hegyek életéből a kiszáradt sivárság felé: a bűnnek útja.

Megborzadt a jézusi emberlélek . . . ezért jött, ezért „küldte az Atya”, ezt hordozza most is, mikor imádkozni tanít és ennek a szörnyűségnek eltörlése lebeg előtte most is, mikor megtanítja az embert, hogyan kell törölni a bűnt . . .

. . . „és bocsásd meg” . . .

Az Emberfia kéri most ezt emberajakkal, emberlélekkel, mert most rajta van minden emberi bűn. Csak ezért kérheti minden ember a saját bűne eltörlését, mert mind ott van most az Emberfia terhén. A megváltás tudatában adja ezt a kérést az emberajakra. Amint most itt ülnek együtt és tanulják az Imádságot, az egyetlen istenalkotta Imát, mind emberek. Jézus is mint emberi Mester tanít és mint emberi alázat könyörög. Minden bűnért könyörög: ez a Megváltás. Mert ez az Ember-Krisztus, aki most a tanítványaival imádkozik az Atyához, a Mindenség Krisztusa, és ez a minden kérés teljessége.

„. . . és bocsásd meg bűneinket lelkünk váltságára . . .”

És most itt esedezik a Váltás, itt imádkozik a Szó, a testet öltött Ige, aki eljött engesztelni az Atyát és erre az engesztelésre tanítja az embert.

„Bocsásd meg a mi vétkeinket.”

Minden vétket, mindazt, amit ti követtetek el és ti hordoztok, mindazt, amit nem Én követtem el, de amelyeket Én hordozok, – mert azért jöttem közétek. Mindnyájunknak bocsáss meg . . .

. . . AMINT MI MEGBOCSÁTUNK MINDEN
MEGBÁNTÓNAK . . .

Aki az atya ellen fordul, önmagát bünteti. A büntetés nem különös aktus, amely válaszol a bűnre, hanem szervesen benne van a bűnben. Annak lényeges alkotó része és

pusztító ereje kezdettől fogva, már a szándéknál fogva, ha tünetileg csak később jelenik is meg. Azért lényeges a bűnben a tudatos szándék, mert tudatos szándék nélkül nincs bűn. Ez benne a tevékeny, a mozgató, és ez viszi át az egész embert a bűn tartományába. Elrontja a lelket, kiszakítja a kegyelem világából, annak éltető atmoszférájából, és a lélek, ha nem is marad segítség nélkül, de csökkent erővel, megfogatkozik, ellenállást veszít. Ha a kegyelem nem árasztaná feléje a megbocsátás isteni lehetőségeit, elveszne.

Az Úr e kegyelmének feltétele, nélkülözhetetlen kelléke az ember oldaláról a bűnbánat. Ez a gonosz szándék ellenpólusa a lélekben, a bűn elindítása és a bűn befejeződése között. A kegyelem nem hagyta el teljesen a lelket, mert megteremtette ott a bűnbánat hatalmas ellenerejét, mely a Szeretet nyelvén beszél. Megint szinte fizikai módon szükséges, hogy a lélek megteljen a bűnbánat csodálatos tavaszillatával, amely árad Isten megbocsátó arca felé, és a természetfölöttinek törvénye szerint teszi lehetségessé a megbocsátást és ezzel a megszentelődést.

Az isteni Megbocsátás beárad a lélekbe és mint a három ifjú köre az üdítő harmat, új légkört teremt, ellenáll az ott megfogant bűnnek és megsemmisíti azt. Ez az isteni hatalom és szeretet műve. Nemcsak legyőzi hatalmával, hanem meg is szenteli szeretetével, és ebben a diadalmas sugárzásban a lélek újraszületik. Nem a semmiből, hanem a bűnből, ebből a szörnyű lelki negatívumból, ami emberileg legyőzhetetlen. Az ember megadhatja ennek feltételét a bűnbánatban, de a teljesedést, a megvalósulást csak a Mindenható Szeretet adhatja meg. Az a megbocsátó szeretet, amelyben Kis Teréz bízik s amelyet az ő emberszívének szeretete felmér és megszavaz Istennek, aki föléje hajol megbocsátó szeretetével . . .

„. . . és bocsásd meg a mi vétkeinket . . .”

„. . . amint mi megbocsátunk minden megbántónak . . .”

Ezt a megbocsátást pedig ránk bízta az Úr, ezzel valamilyen képpen az Ő rangjára emel, vagy inkább az Ő szerepébe tesz

át bennünket. Mert nemcsak mi bántjuk Őt, hanem bennünket is bántanak; nemcsak mi tartozunk neki, hanem nekünk is tartoznak. Íme a nagy lelki adó: én bocsássak meg. Enélkül nincs számomra kegyelem. Ezt egyszer véglegesen, egész lélekkel át kell élnünk. Megbántóinkkal szemben lelkünkben fogant megbocsátás a feltétele a mi bűneink megbocsátásának. Meg kell ízlelnünk ezt az isteni választ a magunk emberi viszonyai között. A megbocsátás Isten által nekünk kiosztott szent szerep, valami isteni oltódik ezzel a lelkünkbe, valami Istenből, egy cseppje az örökkévalóságnak, mert abból a Hatalomból és Szeretetből való, amellyel Isten nekünk megbocsát . . . Megízleljük ezzel a hozzá való hasonlítást, a Vele való közösséget, az Ő képére való teremtsünk. Ezzel akarja bennünk elevenné tenni ez a jézusi szöveg azt a tényt, hogy Istenből valók vagyunk. Azt kell tennünk, amit Isten tesz. Sőt, mintha Isten tenne úgy, mint mi, mert úgy bocsát meg, miképpen mi megbocsátunk. Tehát *először* mi bocsássunk meg, azután és ugyanúgy bocsát meg az Isten: mi másoknak, az embertestvéreknek, és Ő nekünk, az Atya gyermekének.

Ezen a „miképpen” szón hatalmas súly van. Okot, föltételt és időbeliséget jelent. Mikor Jézus ezt a párhuzamot elgondolta és az ember számára megfogalmazta, akkor a mi imádságunk a kozmikus egészet családnak nézte és családnak mutatta; ahol az Atya azért bocsát meg gyermekének, mert a gyermek megbocsát testvérének. Nem neheztelni a bántalomért. Ezzel akar Jézus a Miatyánkban önmagunk fölé emelni bennünket. Teszi ezt azzal a hatalmas motívummal, hogy úgy bocsátja meg bűneinket, amint mi eltüntettük lelkünkben a vett bántalmak megtorlásának leghalványabb nyomait is.

Ennek titka az az abszolút értékű emelkedés, amely az elenség szeretetében valósul meg. A szeretetből mindenre telik. Ez a tőke kifogyhatatlan. Valami nagy ellenállás ez a morálisban a bűnnel szemben. A szeretet szembesugárzik a megbántóval. Ettől a sugártól szétporlik a bántalom és he-

lyén elárad a megbocsátás békéje. Ez a titok szólal meg, cselekszik és hat Jézus emberi imájának ebben a mondatában: miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek. És ha egészen átéljük, ha lelkünk a megbocsátás otthonává lett, akkor előállhatunk – és Jézus elő is áll érettünk – a mindig fennálló veszély elhárításának kérelmével:

„... de utat ne engedj a kísértő szónak ...”

... ÉS NE VÍGY MINKET A KÍSÉRTÉSBE ...

De előbb meg kell bocsátanom az ellenem vétkezőknek. Ez az ígéret a bűnbocsánat és a kísértés közé van iktatva. Addig nem kérhetem a kísértés elhárítását, sem a kísértés ellen való védelmet, míg meg nem bocsátottam vétkezőimnek. Ezt a mélységet meg kell járnom. A megbocsátás olyan a lélekben, mint valami leereszkedés az eszmélet ismeretlen szakadékaiba, ahol az önzésnek, önkímélésnek, önszeretetnek titkai laknak, s az a magunk felé forduló rejtett tetszelgés, amely nem akarja tűrni a bántást és termeli az ismeretlenségben a szeretet legélesebb ellenfelét, a bosszút. Ezekre a homályos mélyekre kell leszállnia annak, aki igazán és teljesen át akarja élni sérelmeinek megbocsátását, mert csak ebből a mélységből vehet olyan távlatot, amelyből megérti a szakadék két oldalán emelkedő két ormot: az isteni megbocsátás napsütötte orrát és a kísértésnek félelmetes, fekete sziklameredékét. Ebben a mély szakadékban kell a léleknek megküzdenie a megbocsátás nyílt és álruhás ellenségeivel, és ez a rejtett harc érleli meg őt a feléje sugárzó isteni bocsánatra s védi meg a legsötétebb kísértések rémeitől.

... ne vígy, ne vezess, ne engedj a kísértés felé ...

A kísértés ... Az élet legsötétebb pontja. Ennél már csak a bűn sötétebb, a kísértés sikere. Belezuhanás a lélek halálába. Alig lehet elviselni a rá gondolást, még imádkozni is nehéz ellene, mert rá kell gondolni.

De Jézus belevette imájába, számunkra készített imádságába. Akarta, hogy rá gondoljunk, hogy félelemtől eltelve

imádkozzunk ellene, hogy naponta megkérjük: „ne vigyen” arra az útra, ahol a kísértések járnak, ahol hivatkozóan nevet felénk a bűn, ahol elfeketül a látóhatár és a lélek elveszti ítéletét. Meginognak a jónak s a rossznak határfalai és ígérkezik az összeomlás, az egyensúlytalanság folyton közeledő sötétjével és magányosságával. . . . ne vigy, ne vezess, ne engedj arra, Istenem!

Karolj át engem, Istenem! Engedd felismernem, hogy ami körülvesz, az a Te Karod. Engedd megéreznem már a kísértés közeledtekor, hogy most is a Te ölelésedben vagyok, hogy bennem maradsz és én Benned, hogy nem lehet engem kitépni belőled, hogy a lelkem szerves része a Te lényednek: hogy élő tagja vagyok Krisztus misztikus Testének, beletartozom örök Szándék és örök Akarat szerint. Engedd tudnom, hogy ezen nem változtathat semmi idegen erő, ezen a szerves élő egységen nem ejthet sebet semmiféle idegen akarat, amely ki akar tépni engem ebből az általad elevenített egyetlen otthonból, amelyben öröktől fogva elhelyezed a lelkemet. Állítsd elém mindenkor ezt a megronthatatlan valóságot, egységemet Vele, Benned, az én személyes odaadásom erejét, amelyet nem magamból, hanem belőled merítek és nem akarok semmi mást és senki mást, mint Tégedet!

Tudom, Atyám, hogy a kísértés is a Te ajándékod, hogy a próbatétel diadalát akarod megízleltetni velem, hogy erőmet akarod vele acélozni a Jó felé; tudom, hogy akaratod nélkül nem környékezhetsz meg és a harc is a Te Országodba tartozik, mert „fegyvert” is hoztál a világra, mert nemcsak odaadást, hanem ellenállást is akarsz kitermelni bennünk. Tudom ezt és világos bennem, hogy a kísértésben sem távozol mellőlem . . . tudom mindezt, és mégis kérlek most az én mindenkinek mindent megbocsátó szívemmel, hogy ne járass engem a kísértések sötét mezsgyéin, mert félek, egész emberi gyöngeségemben félek, hogy eláruljak . . . félek bűneim terhétől, félek annyiszor megtévedt emberi szabadságomtól, félek saját akaratomtól, félek, Uram, ne vigy, ne vezess, ne engedj engem a kísértések útjára, hanem

SZABADÍTS A GONOSZTÓL E FÖLDI ORSZÁGBAN

Mert itt szabad járása van. Hozzáférhet a lelkekhez . . . és nem volna számunkra menekülés, ha nem ez volna ennek az imának zárószava: „Ne vígy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól”.

Jézus látta maga körül a „Gonosz”-nak pusztításait. Hallotta a megszállottak átkos szavait, felismerte a lelkek fejlődésvonalaiban az összekuszáló, szaggató erőket, az üdvösségre teremtett lelkeken végzett rombolást, és tudta, hogy *ezt* a könyörgést kell az Ő Imádságának zárószavává tennie. Ha ez nem volna a Pater-ben, ha az emberlélek nem kapaszkodnék tudatosan az isteni erőkbe, nem szabadulna a Gonosztól.

És ez a „Gonosz” nem csupán az emberlelkeken kívül eredő idegen erő, ennek a Gonosznak a személyes lélekben is megvan a forrása. Az emberlélek nem „malasztal teljes” a bűnbeesés óta; csak egyetlenegy volt az, aki Isten Egyetlen lett, az örök Gondolat óta, amely Reá vonatkozott. A szabad akarattól megízlelt bűn óta az embernek anyaghoz társult „szelleme” állandó bűnforrást hordoz magában, az ellentmondás szabad lehetősége rejtőzik benne. Jézus ezt is látja, mikor imádkozni tanít, ezt a személyes „gonoszt”, amely idegen erő hatása nélkül, a „kísértés” nélkül is ellenség, és szabadulást kell kérnünk, mert magunkban hordozzuk. E rossz-önmagunk ellen is védelemre szorulunk, míg ezen a planétán e testben lakunk. Szerves része ez annak a Gonosznak, amely ellen Jézus imádkozni tanít; és ez talán erősebb ellenfél, mint a kívülről támadó „kísértés”, mert bennünk lakik, mint választásaink szabadságának mindig fenyegetően végzetes negatívuma. Igazi bűnfészek bennünk, amelyből mindig kiszállhat a romlás, ha nem fékezi folyton a belső ellenállás és a segítségül hívott Kegyelem. Az emberléleknek az „almafa” óta állandó felsőbb besugárzásra van szüksége, s mikor Jézus a „Gonosztól” való szabadulás kérelmét tanítja apostolainak, talán Péter tagadására és Júdás

árulására gondol, és ezzel a könyörgéssel a mindig áradó Kegyelmet kéri az emberiség számára.

De van ennek a Gonosznak még egy harmadik arca, és ez a „kollektív gonosz”, a társadalomé.

Van az emberközösségnek egy folytonos súlyosbodó bűnterhe, az a szörnyű mulasztás, tagadás és rontás, amely a planétát terheli. Az itt lefolyt életek egymásra hatásának negatívumai, amelyeknek együttese a lelkek számára ellenséges, romboló atmoszférát teremt. A bolygónak ez a félelmetes morális adóssága (a Teremtő Akarattal szemben), amely mint közeg hat a lelkekre, és ettől szabadul meg legnehezebben a lélek. Ez az a harmadik Gonosz, amelytől való szabadulást Jézus imája kér számunkra. Ez az a „Gonosz”, amely megmagyaráz minden földi szenvedést, és azt a nyílt problémát, hogy miért van a Szenvedésnek megváltó hatása és miért folytatódik a Megváltás Krisztus misztikus Testében az Idők bezárulásáig.

Ez végül magyarázza azt is, hogy a bűntartozás és a szenvedéssel való fizetés miért nincs az egyén személyes határai közé zárva. Mert csak az összesség van adva, az a kollektíva, amelyet a múlt, jelen és eljövendő emberiség termel és az adósság is, a fizetés is közös teher. Abban osztozni kell. Majdnem azt kell mondanunk, hogy nem lehet egyedül vétkezni és egyedül „jóvátenni”. Ebben az értelemben még a megváltás is „kollektív”, mert Jézus végleges tettének, a misztikus Test értelmének megvilágításában az emberiség egész Krisztus-előtti múltja és egész Krisztus-utáni jövője egyetlen szellemi valóság ugyanúgy, mint ugyanerre a távlatra eső kegyelmi szféra és a vele szemben sötétlő bűnterhe is egyetlen dialektikus értékpár, amelynek addig kell élnie ebben az életközösségben, amíg a Krisztusi Miatyánk végzavára a megváltói misztikus Krisztus-test ki nem teljeseedik a kegyelemszféra bűnterhen aratott végleges győzelmévé. Amíg megy a harc, addig a munka közös, a személyes moráloknak, mint partikuláknak erőszakadásáig folytatott harca. Minden személyes erő bevetésével és minden kollektív vonatkozás felhasználásával.

Ennek a nagy tételnek a „Gonosza” a harmadik gonosz, amelytől Jézus szabadulást kér az emberiségnek az Ő Imádságában. Tehát Hármias Gonosz: a *sátáni*, a *személyes* és a *kollektív* Gonosz. Az utolsó a legerősebb. Mert nem ellenfél kívülről, nem ellenfél belülről, hanem ellenfél köröskörül és kívül-belül. A társadalmi gonosz az emberi közösséget át-
itatni próbáló Gonosz, amely nemcsak támadja, hanem fürdeti a személyes zártsgot, a gonoszság mindenhová beszűrődő sötét erőtere, amelynek rontása ellen nem volna emberi hatalom, ha nem telítené és nem semmisítené azt folytonosan a maga kegyelmi vektoraival mindenütt ellene dolgozó és minden morális kollektívának mentésére siető isteni Erőtér, amely egyetlenül képes az emberiséget a kollektív Gonosztól megszabadítani, hogy a személyes lélek ismét gyermekszemmel pillanthasson az Ő Atyjára, megszentelhesse az Ő Nevét, lekérhesse az Ő Országát és teljesíthesse az Ő Akaratát. A Mindenség minden „lakásában”, a Kozmoszban és kis planétánkon, múlttól és jövőtől átölelt Jelenének parányi szigetén.

Ez a kis Jelen tud Örökkévalósággá tágulni, ez a kis „lélek” tud virtuálisan Istenné mélyülni, ez a kis-világ maga a Nagy-világ is –, és mikor a gyermek így eltűnik az Atyában, a teremtmény a Teremtőben, akkor határtalanul és mélységileg személyesül, mert a Végtelenbe olvadás nem semmisít meg, hanem egyénit, személyesít, differenciál. Ezért mondhatom újra a Miatyánk végén Jézus kezdőszavaival s azok jelentése szerint, most már átértve, amit mondok:

Atyánk, aki Isten vagy, fenn a Magasságban. Ámen.

(1966. dec. 2–31.)

KERESZTÚT

I.

Hallgatom.

A lelkemben hangzik? Vagy a kép szólalt meg? Nem tudom. De a lelkem elnémult. Hangtalanul várja a Hangot.

Ezt a hangot, mely végigzengett a palesztinai dombokon. A hallgató Jézus hangja. Mikor ott áll a földi bíró előtt.

*

Íme, kezeikbe adattam. Azért állok itt, mert ez volt az akaratom. Öröktől fogva tudtam ezt a pillanatot. Az emberiségnek arra volt szüksége, hogy egyszer ember ítéljen Isten felett. Akkor mondtam Atyámnak: Íme jövök!

Most itt vagyok. Kiszolgáltattam magamat az embereknek. Tele van a testem cselekvéseik nyomával. És tele van a lelkem . . . Van-e még fájdalom, ilyen, mint az enyém?

Ezen az éjszakán emberek halálra gyötörték a lelkemet. Ezen a reggelen korbácsaikkal felszántották a testemet. Az én népem cselekedte ezt velem.

Szeretetből jöttem és így válaszoltak. Szeretetből jártam itt . . . vajon melyik tettemre válaszoltak így? Szeretetből vettem magamra testük köntösét. Most elhatározták, hogy leveszik rólam ezt a köntöst. Odaadom szeretetből . . .

- Az ember pedig mossa kezét . . .
- Kihez akarsz tartozni?
- Mert választani kell. A választás halálosan komoly.
- Ez az első állomás tanulsága: aki nincs velem, ellenem van, aki nem gyűjt velem, szétszór. Ámen.

II.

– Engem választottál. De engem csak a kereszttel együtt lehet választani. Mert mikor az „ember” mosta a kezét, már hozták a keresztemet. Hozzám tartozik. Átöleltem. Vele együtt vagyok csak egész, mert a kereszt életfeladatom esz-köze. Fegyverem. Várva-vártam egész életemen át. Mindig rá gondoltam. És szerettem benne Atyám akaratát.

– Mikor egészen jött, a Getszemániban: megtorpantam. Kértem, hogy müljék el. Pedig azért jöttem.

– Azért ne féljete ti sem, ha féltek a kereszttől. Én is féltem. Aki retteg, nagyobb ajándékot ad, mint a hős. És az én egész életem, az emberéletem, a kereszt víziója volt.

– Mikor hozták, beleroskadtam az ölelésbe. Akkor már nagyon szerettem. Atyám akaratát szerettem benne.

– Ezért mondtam, hogy senki sem választhat engem a kereszt nélkül. Mert én a szenvedés Királya vagyok, és az én életprogramom a keresztút.

– Ez a kereszt az én igám. Az Atya tette vállamra. Aki igent mond az Atyának, részesévé válik az Örök Akaratnak. Ezzel a kereszttel a vállamon és a lelkemen most egy vagyok az Atyával. És amikor a keresztben szeretem az Ő akaratát, akkor egy vagyok a Lélekkel. Ebben az ölelésben most megvalósult a Háromság, így: akarat, vállalás, szeretet.

– Te is így vállald. Ölelésedben elfér a Háromság: kereszttutam bejáratánál az Atyától a Lélekig. – Ámen.

III.

– Elhozták. Átkaroltam. Leroskadtam alatta.

– Ne féljete ti emberek, ha új szenvedések első támadásánál megtörik az erőtök. Ez emberi. Ebben vállaltam a teljes emberséget. Az emberi erő véges. Ezt méri a leroskadás.

– Mikor a lélek úgy a mélyre hull, meghallja hangomat. Ha nem is szavakban. De hallja sóhajtásomat. És belesóhajtja az övét az enyémbé.

– Ne féljen attól sem, ha többet nem hall ennél. Minden benne van abban, hogy ezt meghallotta. Mert ebben a sóhaj-tásban egyesült velem. Az övét az enyémben hallja az Atya. És az övét az enyémben veszi szárnyaira a Szentlélek.

– Az egyesülés. Ezért járják a lelkek a keresztutat az én keresztutam óta. Emelt fővel nem lehet a Kálváriára men-ni. Lehajtott fej, roskadó térdek, vállak . . . ez a keresztút stílusa.

– A megszentelés mindig érintéssel jár. Megszentelés ez, mikor a nembíráásban a testem a planétához simul. Ebben az érintésben megkezdődik a Föld keresztvetése. Az én testem-mel vet keresztet, mint te a rózsafüzéred keresztjével.

– Az Atyának . . .

– Ebbe az első érintésbe teszem az Atya elé az emberisé-get. És most jön felém az első három, akik velem indulnak ezen az úton: Anyám, Simon és Veronika.

A háromféle emberi szeretet.

IV.

– Anyámra nézek. Összetüzel a tekintetünk. Egymás gyötrelme égeti lelkünket. Halálos igenlés ez. Ketten küld-jük az Atyának, a Föld keresztvetésének első érintése után . . .

– Ketten jártak a földön, akik bűn nélkül valók, és az em-beriségnek erre a halálos igenlésre volt szüksége. Nem hasz-nált volna neki semmi más.

– Ebben az egymárapillantásban örökkévalóság van. Mert örök szándék teljesedik benne. Angyal hozta a földre. Közben a názáreti kislány anya lett és Betlehem óta járja a Kálváriát. Fiával együtt. Két élet forr most össze ebben a pillanatban és az Anya megváltótárrsá magasztosul.

– A szűz élete most beleömlök a Megváltás tavába. Benne van minden keresztútban. Minden szentségvételben. Ott adorál minden oltáron.

– Ez anyaság . . .

– Ránézek az én anyámra. És adok neki a végtelen Erőből. Nem roskad le. Jön velem a hegyen fölfelé. Emberlélek ilyen fájdalmat még nem hordozott.

– Az ő lelkébe teszem az Atya elé az emberiséget. Ezért az egyetlenért, Atyám . . . bocsáss meg nekik!

– Egymás szenvedésében elfeledjük önmagunkat. Végigviharzik lelkünkön az életünk. Betlehem óta . . . Egyiptom . . . Názáret . . . Kafarnaum . . . Jeruzsálem . . . felsajog bennünk az egész boldogságos életközösség. Csak egymást látjuk benne.

– Az Atyának . . .

– Emeld fel kezedet a homlokodra, mert most kezdődik a kereszttetés. – Amen.

V.

– Látod? Simon vállán a keresztt. Mert megrendült a lelkem Atyám tekintetén. És hóhéraim megijedtek: talán nem bírja a testem, és segítséget kerestek.

– Ez a cirenei ember a ti előképetek. Az egész emberisége. Az *én* keresztemet viszi. És *helyettem* viszi.

– Mikor az emberi bírás határain járunk, akkor arra kell gondolni, hogy ez *ugyanaz* a keresztt. Csak egyetlen egy Keresztt van a világon: az enyém. Aki, kereszttet hord, az enyémet hordja. Ezt a kereszttet, amely most ott van Simon vállán.

– Gondold meg ennél az állomásnál, hogy ebben a cireneiben az *emberiség* részt kért magának a megváltásból. Segít nekem abban, hogy élve jussak a „felemeltetésig”. Ebben részed van neked is.

– Válladon a keresztem. Nem egy rádszabott kis keresztt, hanem az enyém. Mikor felébreszt a hajnal és rádszakad a valóság, tudd, hogy most azért veszed válladra a keresztemet, mert én Atyám szemébe néztem és emberi bírásom határain járok. Simon vagy a kereszttúton.

– Ebből szeretet lesz. Nem is szeretetből veszed fel: ha-

nem ebből terem az emberszívben a szeretet. Ezzel jutalmaz a kereszt, az *Én keresztem*. Mint Simon, megszeretsz engem. Észreveszed, hogy eddig nem is szeretted. Minden új szeretethullám kicsinyli a régieket.

– Azért megy a Végtelen felé.

– Nézd ezt a Simont. Lábnymaiba lép. Minden lépése örökkévaló érték, mert a Világ Megváltójának keresztye van a vállán. Szeress engem, és te vagy ez a Simon! – Ámen.

VI.

– Látom, amint hozza a kendőjét. Keresztültör a tömegen felém. Ide mer jönni hozzám, az elítélthez, a meggyalázotthoz.

– Ez a kendő be van írva minden időbbe.

– És a kéz, amely hozza, letörülni arcomat. És a szív, amely küldi, megnyihíti szívemet . . . És a lélek, amely elgondolta számomra ezt a vigasztalást . . .

– Veronika . . . ez a Szeráfin . . . jön és kendője arcomhoz simul. Az asszonyi lélek szerető gondja ez a kendő. Az emberiség női felének gondos szeretete. Minden asszonyok simogató kendőjét érzem arcomon. Idejöttök letörölni arcomat, ti világ asszonyai . . .

– Erre a kendőre . . . és a szívetekre . . . odarajzolom az Arcomat!

– Más arcot nem hagytam rátok. Csak a Keresztút arcát. Hálából a szeretetért. Ez a kendő keresztutam csodája. Ezé volt az egyetlen pillanat, mikor megnyitottam istenségem erőit és a törlés foltjai helyett arcomat adtam neki.

– Aki letörli arcomról véretem és veritékemem, annak válaszul az Én arcom jár. Mint ez a kendő, amely nem felejt el arcomat. Adhatok-e többet annak, aki hozzám fut a szenvedések éjén? – Ez a kendő a hozzám futó lelkek szimbóluma. Jöjjetek hozzám, mert én a keresztúton is tudok ajándékozni és Veronika kendőjén minden résztvevő emberlélekre rárajoltam az arcomat, hogy mikor majd Atyám elé áll –, az én vonásaimat ismerje fel benne. Ámen.

– Állj meg ennél az állomásnál és nézz vissza három emberlélekre. Keresztutamon jöttök felém. Három arc, három szív, három lélek.

– Anyám. Jön, mint a teljes feloldódás fájdalmamban. Rám pillant és tekintetében benne van minden gyötrődésem. Annyira egy velem, hogy érzi testemnek és lelkemnek minden rezzenését. Az egész Keresztutat. Maga kérte ezt. Együtt akar maradni velem. Mindenben. Egészen az enyém. Ilyen szeretet nem volt és nem lesz több a földön. Átölel engem, átjár engem és megismétel engem az emberi lélek képességeinek végső határáig. E pillanatban az ő egyetlen lelkének ragyogása túlfényli az emberiség minden bűnének feketeségét, amelyért erre az útra léptem. Ezért a lélekért viszem valamennyit!

– Simon. Vonakodik. Nem akar keresztet vinni. Az enyémet sem. Nem ismer. De mikor vállára kerül a kereszt, megvilágosítom látását és áttüzesítem a lelkét. Megtanítom, hogy a kereszthez nyúlni a megváltásban való részesedés nélkül nem lehet. A megváltásban részesedni pedig keresztvállalás nélkül nem lehet. Izmainak minden feszülése, mellének minden lihegése, lelkének minden beleegyezése a Megváltás mérhetetlen kincseinek tartályaiba hull.

– Ember, próbáld meg így venni válladra a keresztet.

– Szeráfia . . . a kendő tette Veronikává. Női szeretet . . . anya szeretne lenni, gondozó anya –mátka szeretne lenni, hűséges mátka –, testvér szeretne lenni, önfeláldozó testvér – és gyermek szeretne lenni, vigasztaló gyermek. Ezért hozza kendőjét . . . És Jézus beletemeti arcát . . .

– Mikor elfödte arcomat a kendő és sötét lett körülöttem, akartam, hogy vonásaim ottmaradjanak. Ennek a pillanatnak az emlékére. Ennek a szeretetkendőnek megajándékozására. Ennek a szeretettől égő léleknek jutalmazására.

– Emberek, ti férfiak és asszonyok, hozzátok felém résztvevő szeretetek selyemkendőit! Belétek rajzolom magamat mindörökre.

VII.

– „... és Fiúnak...”

– A második érintés.

– Ez az, amikor a kereszttetésben szíven érinted magadat. Ez az érintés a kereszttetés mélypontja. Mert ez ő Maga, aki most és minden kereszttetésben Atyjának adja magát. Most, ebben a beleroskadásban az áldozat, a vállalt áldozat felséges valóságával érinti a földet.

– A második Személyből kisugárzott Ember. Én vagyok a Második Személy, és ő, Jézus, szintén Én vagyok, aki kilépek a Háromságból és felfoghatatlanul benne maradok. És nézem a Háromságban ezt a földre roskadást, ennek az embertestnek második kereszttető gesztusát... A Fiúnak...

– Az örökkévaló Második Személynek emberteste folytatja a planéta kereszttetését. Ez az embertest a Háromságból jött a Názáreti Leánynak szent méhén át és a benne élő Embertelek is Én vagyok. Most is a Háromság az Otthonom. És a Test, melyről azt mondom, hogy Ő – az Én Testem. Ez az Én és ez az Ő egy.

– Az embernek ez a nem bírása, ez a földre roskadó Isten, az egész Háromságnak Megváltó cselekedete.

– Most látod, mit cselekedtem neked. Mert Bennem az Atya és a Lélek, és leroskadva fekszem itt a planétáton. Háromságom ölelésében.

– Körülöttem zúg a gyűlölet és hangtalan könnyeket hullat a szeretet. Emberszívek forrnak belém minden időkre. És emberszívek szakadnak el...

– Kihez tartozol? –

– Ismételd meg ezt a halálosan komoly választást.

– És mikor megtetted, tudd, hogy nem te választasz engem, hanem én választottalak téged. Kiemeltelek. Kiszemeltelek, amint jöttél velem a kereszttúton. A többit is. De térad csak ez tartozik. Tudd, hogy egymagadért is megjártam volna ezt az utat. Mert az Atya nekem adott téged.

A Föld pedig döbbenettel folytatja... a Fiúnak...

VIII.

– Mondtam nekik, hogy ne engem sirassanak, hanem fiaikat. Azt akartam, hogy megérezzék, kikért járom ezt az utat. Azt, hogy sírásuk gyümölcsöző legyen és könnyeik az örökévalóság súlyával hulljanak a földre.

– Csak egyet lehet siratni: a lélek vesztét. Ehhez nem hasonlít semmi. Mondottam egyszer: ne féljete azoktól, akik a testet megölik, hanem azoktól féljete, akik a lelket a Gye-hennára küldik. Mert a közeliak fájalmát nem lehet a végtelenhez mérni.

– Sírjatok, ha megkönnyíti lelketeket. Mondottam egyszer, hogy akik sírnak, boldogok. És a ti sírástok az a sírás, amely boldoságra fordul. Megértitek a vigasztalást. Én ígértem meg azoknak, akik így sírnak.

– Láttatok felkelni roskadásomból. Ti is felemelkedtek majd sírásotok mélyéről. Pedig látni fogjátok, hogy arcra hullok még egyszer előttetek, mert sírásotok melege ellágyítja szívemet gondoskodástok emlékeivel.

– Minden értetek van, tieitekért van. Az ő megújításukért van. A ti szenvedésetek is értük van. Ennek az Útnak áldása ráborul az egész emberiségre. Csak azokon lehet sírni, akiket saját akaratuk kitépett alóla. Hova? . . .

– Köszönöm a könnyeiteket. Elteszem őket fiaitok számára. Nekem adtátok és én nekik. Minden érettem hullatott könnycsepp, minden az enyémmel megosztott fájdalom azoké, akiket a legjobban szerettek.

– Ti pedig küldjétek ezt az Utat azokra, akik elveszőben vannak. Nekik is szánom. Irgalomból nincsen kizárva senki.

IX.

. . . és a Szentléleknek . . .

A harmadik érintés . . .

A legszorosabb, egészen hozzásimuló, „tetőtől-talpig” föl-derítő, megszentelő planéta-ölelés.

– Most a karjaim körülérik a Földet. Most óriássá lett a testem, felvette az égitestek méreteit és most megváltó akaratomból szívemhez szorítja ezt a megtévedt csillagot szálltában az ő megszabott útján.

– Most szeretetem a Mindenségben szálló csipkebokorra tüzeli ezt a földet. Ez az, amiben lehet égni és el nem égni. Már nem én vagyok reároskadva, hanem az én karjaimba áldozatként viszem a Szentlélekkel az Atya elé

... a Szentléleknek

Most az Atya és a Fiú szeretete öleli ezt a bolygót a minden időkben rajta nőtt emberiséggel együtt ... ez a Szentlélek ölése a Fiú karjaival ...

Mert a planéta keresztvetése nem ezé a pillanaté és nem ezé a ponté. Ebben az *itt* és a *most* végtelenné és örökkéválóvá tágul. És amikor itt állsz és nézed ezt a pillanatot, te magad is kilépsz a pillanatból, amikor azt hiszed, hogy itt állsz a templom kövén, a lelked már megjárja útját velem a Háromság Hitének mélyén ...

... és a Szentléleknek nevében ...

... igen, most letelt az óra, letelt az állomás

„Jézus Keze” a csókodra vár ...

X.

– Leveszik rólam – először ezt a ruhát. Nincs rá szükségem többé. Gonosztevők ruha nélkül mennek a másvilágra.

– Közéjük soroltattam.

– Senkisem látta a testemet, csak Anyám. Most pedig irtózom ettől a megmutatástól. Tele vagyok sebbel. De a sebeknél jobban fájnak a rámeső tekintetek. A mezítelenítés szégyene. Az ostornál is jobban fáj, mert szemérmes az én lelkem. A szégyen felpiroslott arcom sebei körül ...

A testemről már levetették az én varratlan ruhámat. Anyám munkája volt. Leveszik a lelkemről is. Az is „varratlan” teljesség ... Atyám szötte. A názareti Leány méhében készült a Szentlélek ujjával.

– A testem ruhájára majd sorsot vetnek. A lelkem ruhájára nem lehet, mert majd visszaveszem azt és felöltöm újra. Csak egy kis idő még . . .

– De most megsebeznek a tekintetek. Akik szeretnek, elfödik arcukat. Torkukat szorítja a fájdalom. Enyémekek ebben a fájdalomban.

– Te is az enyém vagy, aki most megállasz előttem, és elfödöd arcodat. Enyém vagy, mikor ez a test Hostia neked. Enyém vagy, mikor összeszorul a szíved az én szégyenkezésemben. Aki megérzed, hogy szemérmes az én lelkem.

– Hunyd le a szemed ennél az állomásnál. Így vagy legjobban enyém. Tudod, mi történik velem. Szentmise van. Folyamatban az áldozat.

– Íme az én testem. – Felmutatják az Atyának. Te pedig mondd:

– Én Uram és én Istenem!
Mert Úrfelmutatás van.

XI.

– Bírod még?

– Az én bírásomnak vége szakadt. Már mások cselekednek helyettem. Már fekszem. Megpihentem. Hallom a kalapácsok koppanását. Testemet szegeznek a keresztre.

– Te is hallod? Bírod még?

– Ezek ölelő karok. De most ki vannak szegezve. Hogy mindenkire táruľjanak és hogy ebben az ölelésben mindenki elférjen. Te is.

– Kopog a kalapács. Már mások cselekednek helyettem.

Bírod még? Most te roskadj le. Most te érintsd meg a földet homlokoddal. Mert oltáron fekszik a Hostia.

– A planéta magához szorítja a fekvő keresztet és engem, s fut az űrben a Megváltás kincsével. Már csak órák vannak hátra. De azok még az enyémekek. És a tiétek.

– Az Atyától a Szentlélekig viharzó szeretet most a föld-

del együtt magához öleli a keresztet. Te is benne vagy ebben az ölelésben.

– Innen már nem megyünk tovább. Megérkeztünk.

XII.

– Ma velem vagy a paradicsomban!

– Asszony, ez a te fiad!

– Ez a te anyád.

– Éli, Éli! Lamma szabaktani!

– Szomjuhozom!

– Beteljesedett!

– Atyám, kezeidbe ajánlom lelkemet!

Első szavam a bűnösé volt, a mellettem felszegezett bűnőshöz. Látjátok, emberek? Ezért jöttem. Első dolgom, mikor felemeltetem a földről, hogy magammal vigyem.

Második és harmadik szavam az enyémeké. Aki a legjobban enyém, azé. Végre rendelkezem a kincseimről. Róla és az emberekről. Egészen az enyémek.

Negyedik szavam övé, aki engem küldött és a halálos kínok órájában magamra hagyott. Egyedülvalóságom a Megváltás . . . hogy szeretetemmel magamra maradtam.

Ötödik szavam ez a vallomás. Ajkam szomjúsága a lelkemé.

Hatodik szavam az, hogy a Pohár betelt és az utolsó cseppig kiürítettem. Nem vétetett el tőlem. Aki teleöntötte poharamat, az most felém tárja karjait.

Utolsó és hetedik szavam már a szerető Atyáé, akinek a kezébe ajánlom lelkemet – és az Emberfiának lelke leveti köntösét, már csak a test függ a kereszten.

A szentmise végetért. Ite, missa est. Borulj le a Kereszt előtt. Még rajta van a Testem.

XIII.

– Mikor „beteljesedett”, még nem volt bevégezve. Men-nem kellett a lelkekért, akik vártak engem. Most velük vagyok itt. Énekelik az Új Éneket, – Canticum Novum.

– Oh, novissimum! Mert felszabadult az ég is, nemcsak a föld.

– Ti még nem újjongtok. Tiétek most a testem gyásza. Kezetekbe adattam. A gyásznak egészen mélynek kell lennie. Mikor a testemnek így szolgáltok, elmerültök a fájdalomban.

– Igen, le kell venni, meg kell mosni, Anyám ölébe kell tenni. Ringasd, Mária, a golgotai holttestben a betlehemi gyermeket. Most végzi be küldetését. Anyja ölében.

– Nem, ez nem halál. Emberlelkem visszamerül a Második Személybe és Isten Háromságába mélyed, míg kívül van a testen. Mindig rágondol. Tudja, hogy oda majd visszatalál.

XIV.

– Elrejtik a testemet. Szeretnek. Körülveszi és átjárja őket a fájdalom. Látom gondolataikat, mert nem tudnak kilépni a pillanatból.

– Rájuk merevül a fájdalom. Így a legmélyebb a szenvedés. Amint lefektetnek oda a sziklakőre, azok a férfiak az utolsó szolgálatnak érzik ezt. Nem tudják, hogy csak negyven órára teszik ide a testemet és hogy ebben a munkájukban ott remeg a feltámadás ígérete.

– Csak egy lélekben él a *hit*. Halvány most, elolthatatlan. Kicsiny mécs itt a sírüregben, de a testem nem marad sötétben.

– Ő tudja, hogy eljövök ide visszavenni a testemet. Most is tudja, amikor majd odahengerítik a zárókövet és el kell menniök engedelmeskedni a Szombat törvényének.

– Magdolna pedig és a szent asszonyok, nézik, hogy József leplével és Nikodémus illatszereivel a három férfi ho-

gyan helyezi el a testemet. Majd visszajönnek a Szabbat után. Mert már elkezdődik az ünnep csendje.

– Még nem volt ilyen Szabbat.

– Nézem a testemet, amint élettelenül fekszik a sírban. És Háromságom mélyéről most úgy szemlélem ezt az űrben futó csillagot, mint az Emberfia koporsóját. Már nem sokáig hordja a testemet.

– Haec nox est . . . most vált a halál a feltámadás ígérévé.

– Most pedig fekszik a testem a halál éjszakájában.

Az éjszaka

– Ezen az éjszakán a Háromság mélyéről nézem a testemet. Akitől vettem, virraszt. Aki pedig megalkotta benne, az a Háromságban ölel engem és az Atyát. Ez a nézés, ez a virrasztás és ez az ölelés pedig a szellemi valóságban egy.

– Azért mondom, hogy egy, mert embernek érthetetlen ez a közeledés. Nem is kell megérteni, csak hinni.

– Ennél az állomásnál nő össze a keresztút a feltámadással.

– Haec nox . . . hallatszik az éjben a jövődő templomok éneke. A „három nap” csak negyven óráig tart. Idelátszanak a jövődéből a negyven-órás adorálások.

– Haec nox . . . még sötét. Az értetek összetört testem magányának éjszakája. Egyedül fekszik a sziklában. Az „egyedül” azt jelenti, hogy emberlelkem nélkül van.

– Haec nox . . . ez a kettéválás a megváltás. Emberlelkemet kiverték a testemből. Keresztút kellett hozzá. A teljeseedsnél ennek az éjszakának percei peregnek. Most egészen sötét van . . . benne vár a beteljesedés csendje.

– Hazamentek, akik idetették a testemet. Otthon várják a hajnalt.

– Mikor testemet letették a sziklára, befejeződött a Föld keresztvetése; a negyedik pont. Négy ponton vonta magához

a testemet. És a planéta röptében négy pontot tett le az űrben, négy örökkévaló pontot, mely a Föld keresztvetése volt.

– Háromság megszentelte ezt a Terra nevű bolygót. Ūrhajó lett a testem számára és száll vele negyven órán át.

– Beállt a Szabbat . . .

– Ez egyetlenegy éjszaka. Benne van az egész Szabbat. Két éjszaka között vasárnap hajnalig.

– Keresztet vetett a Föld. Négy szeg magához vonta Testemet. Még egyszer ráborultam mint áldozat . . . test lett a Testem.

– Az utolsó ölelés már élettelen. Már mások teszik le testemet. Ez a befejezés. Az amen.

– Már nem arccal fekszem a földön. Hunyt szemű arcom az ég felé néz már. Kezem megpihent, ajkam elhallgatott.

– Mert mindent Elvégeztem. Amiért az Atya ideküldött, megcselekedtem. A planéta sorsát megpecsételtem. Ez a mozdulatlanság az „Ámen!”

– Álljatok meg e mozdulatlanság előtt. Merevüljön bennetek fájdalommal a Szeretet. Nézzétek meg benne az élő „Igen”-t, ezt az „Ita Pater”-t, ezt az „Ámen”-t.

– Lássátok meg benne a teljes, a maradéktalan áldozatot. Ez a mozdulatlanság a teljes odaadás képe. Az Élet megszűnése, a minden áldozatok teljessége. A munkája után pihenő szeretet.

– Ez a mozdulatlanság cselekszik. Dolgozik a lelketeken. Felszántja szíveteket és a megváltás Ámen-jét rápecsételi örökkévalóságotokra.

– Ez a szótlanság beszél. Mert Ámen-t mond a lezárt ajak és hangtalanságában szüntelenül ismétli az „Igen”-t. Ez az a halálos igentmondás, amelynél nagyobb ereje nincsen semminek. Mert nagyobb szeretete sincsen senkinek, mint aki életét adja barátaiért.

– Ezért tanítok most némasággal. Ezért cselekszem most mozdulatlansággal.

– Sokan vagytok itt. Elfértek mind körülöttem, a Limbusz

népe és az egész eljövendő világ. Mind, akiket az Atya nekem adott, mind itt vagytok meghallgatni és velem énekelni ezt az Amen-t.

– Az egész múlt és az egész jövő. A minden lelkek kórusa. Azért, hogy az én Csendem énekeljen bennetek:

Amen!

VISSZANÉZNI A KERESZTÚTRA

(Az első három pillanat; a második három;
a harmadik három; a megérkezés)

Az első három: I., II., III.

Az ítélet. A vállalás. A nembírás. Ez a háromság minden szenvedés lelki szerkezetét mutatja. Minden egyes szenvedését és a lélek egész életre szóló szenvedés-vonaláét.

Minden, amivel az élet ránk sújt: elítéltetés. Mindig dolgoznak benne emberi okok. Mindig van ott valaki, aki mossa kezét. Mindig meg is van a látszata annak, hogy ember okozta, ember akarta, ember szánta nekünk ezt a szenvedést. Akkor is, ha ezt az okozó embert önmagunkban ismerjük fel.

Ez a legkeservesebb. Mennyire mossuk kezünket sokszor a szenvedések bejáratánál! Ha másként tettük volna, minden nem így alakul. Ha valamit megtettünk volna, ez a szenvedéshullám nem torlódott volna ránk. Így beszél az empirián okoskodó értelem és igaza van: mert valóban része van szabad cselekvéseinknek minden szenvedésünkben.

De mert ez növeli a szenvedést, mossuk kezünket. Szeretnénk, hogy ne legyen részünk benne. És ebben is van igazság. Mert sohasem vagyunk szabadságunkkal elegendő okok szenvedéseinkre. Körülöttünk és szabadságunktól függetlenül is keresztül-kasul dolgozik az egész Mindenséget egyetlen eseménytárrá egyesítő okok rendszere. A sok egymásba szövődő fonál között ki találja meg a kölcsönhatásokat? És e

fizikai, a tudományjárta okrendszereken felül ki ismeri fel a természetfeletti okhálózatot és annak a tér végtelen oszthatóságára emlékeztető felismerhetetlen részleteit?

Minden egyes ok valóban moshatja kezét, mert egyik ok sincs egymagán, az élet nem műhely, hanem lélekjárás és a teljesség sohasem fizikai oké. Csak a morális ok lehet teljes. Az is csak az okozó lélekre nézve. És ha lehet is teljes, de abban sem mindig teljes.

Teljes ok csak egy van! Az Örök Akarat. Az emberi akarat szabadság csak részesedés benne. Az az Örök Akarat tette magáévá minden szenvedésem. Annak pecsétje van rajta. Jóváhagyta. Nekem szánta. Más akarat csak szolgál, ha szabad is. Mert az az Örök Pillanat nem láncolatosan akar, hanem az Örök Istenben. Nem lép ki abból. Én lépek bele önként szabad cselekvésemmel. Ha nem akarná, nem tudnám megtenni. De akarta, akarja azt, amit én, mert szabaddá tett és én akarom, amit Ő akar, mert övé vagyok.

Az egyes ok egyenkint moshatja kezeit, mert csak részesedés. Az Örök Ok semmitől sem mossa kezét, mindent vállal, mert a Teljesség szeretetből áll, és a szeretetnek hatalma van minden elítéltetésből felmagasztalást teremteni.

Nincs is egyéb módja a léleknek arra, hogy a szenvedést erre az útra terelje, mint a teljes vállalás. Teljes beleegyezés. Több: szeretettől áthatott, örvendező beleegyezés.

Az a tárt kar, amely a Kereszt felé tárul, a lélek megnyílása a szenvedésre. A teljes elfogadás a szenvedés lelki gyógyszer. Míg eltolom a szenvedést, addig elviselhetetlen. Mikor elfogadom, megennyhül és mikor szeretettel átölelem, felmagasztosul bennem.

Akkor kezdődik az, hogy már nem az én gyötrelmemet, hanem az Egyetlen Keresztet hordozom. Ez a Kereszt az emberiségé. Ebben a pillanatban lett az emberiségé, mikor ezek a tárt karok bezárultak körülötte és körülfonták. Ebben az egyetlen ölelésben ott vannak mind az eljövendő kereszt-hordozók, mind a keresztölelők megszámlálhatatlan serege, mind, akik az Utolsó Nap-ig ezen a planétán szenvednek

majd és tudják, hogy *ez* a Kereszt van a vállukon, ezt ölelik, ezt szeretik.

Nem rontja meg a vállalást a leroskadás, hanem beteljesíti, mert ember az, aki vállal, ennek a planétának istenadta szülöttje, akinek erői a kezdetnél megromlottak.

Mert megmaradt az első rontás után is az emberlélekben a kegyelem sugárzatát befogadni képes érzék, valami szellemi érzékszerv, mely nyitva van erre a természetfeletti sugárzásra, mint a szem a fényre, mint a rádió az elektromos hullámokra. Ez megmaradt, és a pillanatnyi erőfogyatkozást még nagyobb kegyelemmé teszi. Mintha mondaná: a legjobban szeretsz, amikor elhagynak erőid, de elestedben is igent mondasz. A legjobban szeretsz, amikor válladnál erősebb a kereszt és mihelyt elindultál vele, súlya a földre teper. Legjobban szeret az aki erőinek határán jár a szenvedésben és leroskadásának mélyén is tudja, hogy segítő karok emelik fel még több szenvedésre.

A második három: IV., V., VI.

Most szembejönnek az emberek. Három emberi alak.

Ki az első? Lehet-e más? Ő, a minden emberek fölé helyezett, az Egyetlen Tiszta, az egyetlen Egészen Szép, akit most a szenvedés felfoghatatlan mélységeibe sodort az isteni Akarat.

Ebben a pillanatban egészen emberi... és nem roskad össze, mert emberségét átölelve tartja a kegyelem. Ott áll a „Malasztal teljes” az Ő fia előtt. Most egészen emberinek, egészen anyainak kell lennie, minden gráciának teljességében is, mert emberség a szenvedés eszköze és az ő tisztaságos lényé kikérte a maga számára a szenvedés teljességét.

Nem pusztán elfogadta, hanem *kérte*. Fiának minden szenvedését viselni akarta. Ajándékképpen kérte, mert nem tudta volna azt a tudatot elviselni, hogy abban nem osztozik teljességgel, lelkével is. Magához ölelte azt a Keresztet, az egyetlent és elsőnek ölelte át az Ő Fia karjaival. Azokkal a

karokkal, amelyek Betlehem óta az ő vállain pihentek, s most a keresztet viszik. Igen, Simon ő és Veronika ő, és minden keresztviselőnek fájdalmas Királynője . . . most pedig nem roskad össze a találkozásban.

Simon . . . más lélek. A magárahagyott emberlélek és a kegyelemjárta ember. Míg egymagam vagyok, tiltakozom a szenvedés ellen. Érzem, hogy életellenes, hogy rombol, hogy letör, nem akarom, menekülök, emberségem ellenkezik. Éles ellentéte vagyok a „Malasztal-teljes”-nek.

A vállamra kényszerítik a keresztet. Azt hiszem, hogy emberek tették a vállamra. Nehéz –, zúgolódom. Mások akaratából viszem. Fáraszt. Mirevaló? Meddig vigyem . . .

Mikor pedig lenézek a földre, látom, hogy valakinek véres lábnyomaiba lépek. Annak a keresztjét viszem . . .

Most egyszerre minden megváltozik bennem.

Megszeretem ezt az embert.

Ember, mint én. Ki ez? Titkok lebbennek föl bennem. Még nem értem, de valami mélységes sejtés éled a lelkemben. Kinek hordom a keresztjét. És ki küldött engem erre az Útra, hogy azt a vállamra tegyék?

Ez a perc elérkezik a Kereszt érintésében. Az elfogadás előhírnöke. Átmenet a kényszerkereszt és az elfogadott kereszt között. Aki eddig a percig el nem jut, az belepusztul a szenvedésbe. Aki pedig eljut, azt viszi tovább a Kegyelem és az felmagasztosul.

A harmadik ember, aki beteljesíti az emberlélek három magatartását a Kereszttel szemben. Az első ajándékul kérte a szenvedést. A másik beletörődött. A harmadik enyhítésül akar osztozni benne. Ez a harmadik élő emléket kap. Kendőjére és lelkére és egész életére odarajzolódik a Krisztus Arca.

Nem kérte, csak adni akart. Csak enyhíteni akart. Így szenved a női lélek. Fájdalmát verítéktörő kendőnek szánja. Odafut vele és elfelejti, hogy fáj, és csak nyújtja oda, mert az a fájdalomkendő verítéktörésre, vértörésre való. Minden megosztott fájdalom enyhít, minden egyesülés a szenvedés-

ben ilyen selyemruha, simító, tiszta Veronika-kendő. És minden szenvedést úgy kap vissza a lélek Jézus kezéből, hogy rajta van a Megváltó Arc. És aki szenvedésével enyhíteni akarta az Övét, annak a szenvedése a Krisztus tulajdona, rajta van a bélyeg azon a kendőn.

A harmadik három: VII., VIII., IX.

A leroskadások háromsága. Már fogytán vannak az erők, már hatalmasabb a Föld húzása, mint az összezúzott izmok ellentállása.

Visszavette a keresztet, de eljött a nembírási teljessége. Már közel a hegytető, nem tart már soká. Rá kell omlani a Földre. Ki adja az erőt az újabb felemelkedéshez? Honnan sugárzik beléje az az emberfeletti erő? Az a tömeg vak? Nem érti, hogy római stílusban való megostoroztatás után minden megtett lépés egy eleven csoda?

És felvinni a hegyre a keresztet akkor milyen csoda? Nemcsak az életé, hanem az Életfölöttié? És ezen senkisémi csodálkozik? És ez nem elég annak meglátására, hogy aki itt megy a hegytető felé, az több, mint ember?

Felkél leroskadatából és újra viszi a keresztet... és még szavai vannak a sirató asszonyokhoz!?

Ez a három, ez a harmadik három pillanat, ez a két leroskadás közé iktatott asszonysírás a hozzájuk intézett utolsó istenszavakkal, ez a harmadik három pillanat még nem elég arra, hogy a legdöbbenetesebb csodává tegye ezt az Utat, ezt a Felmenőt, ezt a Megváltó Hegymászást, amelynek végső percei felé megyünk?

Ez a mindig mélyebb földeroskadás ezekkel a zokogó asszonyokkal a középben, ez nem istenbizonyíték? És a kettő között kiejtett szavak, amelyek még a szenvedésnek csúcspontján is elterelik a sírok lelkét az Ő Személyétől és embersorsokra, emberlelkekre, emberszívekre terelik... utolsó erőkből valók ezek a szavak Jeruzsálem leányaihoz... és nem látja meg senki, hogy mit jelentenek?

Hogy az utolsó idegerőkből, az utolsó vércseppekből fa-

kadnak és az élet teljes kiszolgáltatottságának már utolsó fájdalmas sóhajtásai? Hogy ezek után már csak a kereszten szólal meg ez az ajak?

A negyedik három: X., XI., XII.

Még felállott egyszer. Hogy elfogadja a szégyent. Azt a szörnyű levetköztetést. Nem a sebek felszaggatását, hanem a Test köntöstelenségét. Fájnak a szemek. Kíváncsi, fürkésző, érdekességhajhászó szemek. Tömegszemek, kárörvendő, bosszúálló szemek. A megfeszítésre éhes szemek, akik látványosságért jöttek: megnézni három keresztre-feszítést. Ezek a szemek láthatatlan sebeket ütnek most a láthatók fölé. Mélyebbre ütnek, mert a lelket gyötrik. Az Isten szemérmét sebzik.

Ez a három pillanat a megváltás legmélye: a szégyen, a szegek és a halál.

Milyen háromság?

Van a testben a lélekkel szemben valami megalázó. Ez nem volt Isten tervében, Ő a lélekkel át akarta isteníteni a testet a maga teljességében. Ennek a szándéknak emléke csendül fel abban a szavában, amelyben a tökéletességre hív, olyan tökéletességre, mint a „Mennyei Atyá”-é.

A testtel egyesült léleknek volt szánva ez a szó, mert az „ember” legelső gondolata az Istenében élő, Istenével együttélő, testes lélek volt. Ezt nem felejtette a Háromsága mélyén lakozó Második Személy. De a test az első engedetlenségben megkívánt valamit, és magaslatáról lebukott a lélekkel együtt. Akkor született a testre boruló, a testet földni akaró szemérem. Azelőtt nem volt miért szégyellni a testet. Abban az istenbemerülő gyermeki egyszerűségben az nem volt rejténivaló.

De most az. Ebben a pillanatban, mikor letépik azt a varratlan ruhát, már ráborul a testre a szemérem köpenye és már fájdalmas a meztelenség. Már nem egyéb, mint a kiszolgáltatottság szimbóluma. Neki is az, mert az embertestet minden terhével együtt vette fel – kivéve a bűnt.

Mert éppen a bűn ellen vette fel. És minél megalázóbbá vált a léleken a test, annál súlyosabb a megváltás. Ezzel a szégyennel most a testnek eredeti szépséges rendeltetését kell visszavásárolni. Mikor ez a Test most a szemek elé kerül – amint levonják róla azt a varratlant –, ennek a rejtőzésnek szent kötelme válik gyötrelemmé.

Milyen jó lesz már nem állni! Kevesebben látják! Milyen jó lehanyatlani a Fára . . . arra a Fára, amely minden időkre Megváltásunk Fája lesz.

Pedig most már a szegek vannak a soron. Emberkezek hozták a Hegyre, emberkezek illesztik a csukló legfájdalmasabb pontjára és emberkezek mérik rá a koppanó ütések. Akikért van ez az egész Divina Commedia, a *Legeslegmélyebb Valóság* ezen a Hegytetőn. Mert az, amit ez a tömeg lát, amit megnézni jött, előre megírt színjáték. Ott van Izaiásnak és a többinek lapjain, belerajzolta a jövőendő azoknak jelenébe. Isteni mű az emberek számára, meg volt írva előre, de az Ígéretnek Életté kellett válnia. Az Emmanuelnek megvalósulás kellett, és ez a „kellett” most megvalósul ezekben a koppanásokban, amelyek elhangzanak a Terra bolygó egyik sarkától a másikig. Akinek keresztüljárják izületeit és aki szédítő fájdalmában is eszmélő marad, az tudja most, hogy a kalapácsnak ezek a szegekre zuhanásai pecséttek. A kalapácsoló nem tudja, hogy ütései Örök Akarat Művére teszik a pecsétet, amelynek piros vérszíne van.

Mert vér kellett Földnek. Csak Vér menthette meg. Mi lehet a bűn, hogy ekkora az ára? Hogy rá kell szegezni miatta az Emberfiát a Keresztre, erre a boldogtalan Fára, amelyen kivirágzott az Ember Üdvössége!?

Mert még tart a művelet, a leírhatatlan percek, beleroskad a lélek, ha beleáll ebbe a múltba, mely nem válik múlttá soha. És bele kell állania mégis, vissza kell néznie rá és akkor már nem múlt, hanem szívettépő Jelen, amelyben hangzanak az ütések.

Igen, idehangzanak az évezredek és a messzeségek távlatából, ezekben az ütésekben a planéta élete egyetlen Jelenné

tornyosul. Már nincsenek percek, nincsenek órák és évezredek, csak az a koppanás van, amely éppen most hangzik és amellyel egy Embertestet szegeznek fel a Fára . . .

Már rajta van, jól van, már fel lehet állítani. Készen a mélyedés. Megsebezték a Földet, hogy szilárdan álljon a Kereszt.

És áll a Kereszt . . .

És még él, aki rajta függ.

Megszólal mellette az a Dismas. Annak ráömlött a lelkére a kegyelem: – Emlékezzél meg rólam . . .

Ezt az Atya küldi a Kereszten Függőnek. Hogy lelket mentessen az utolsó óráig. A legelsőt a beteljesedés után. Ez a Dismas az eljövendő emberiség előképe. Az egész történelemnek nincsen más célja, mint az, hogy a bűneibe merülő emberiség ezzel a szóval forduljon a Kereszt felé, Aki keresztté szegeztette magát:

– Emlékezzél meg Rólam! Ez az első embermegváltás. Az első, akit most hazavisz. Így akarja az emberiséget. Mert mindenkinek szól ez a: „Ma velem leszel . . .” Ma és mindig. Azért függök itt . . .

Anyját még nem viszi magával. Az ő jelenléte még kell a földön. Hozzá tartozik a Megváltáshoz, hogy Ő itt maradjon.

A Keresztről adja neki testamentumát. Most már nincs több dolga itt. Elvégzett mindent. Emberlelkére pedig ráborul a keresztút gyötrelmének legnagyobbja: a színtelen, hangtalan üresség, a lélek teljes magánya, aki elszakítva érzi magát Istenétől. Az emberlélek istenkereső igényének teljes megtagadása. Most az Atya magárahagyta őt:

„ . . . lamma szabaktani . . . ”

ez a szó a Megváltás művének legmélyebb pillanata.

. . . mikor Isten magára marad a Keresztjén: csak a Kereszt . . . csak a Kereszt . . .

Most már lehet hazatérni. Most már lehet az Emberléleknek teljes eszméléssel visszamerülni Háromságának mélyére, amelyet soha el nem hagyott.

. . . és lehajtotta fejét . . .

A megérkezés: XIII., XIV.

Ami belőle itt van: mozdulatlan test. A lehunytt szemek. Sürget a temetés.

Jön a Szabbat és sietni kell. Pilátus odaadja a Testet. Csak ő adhatja oda. És József viszi a hótiszta gyolcsot. Hol nőttek azok a szálak, amelyeknek ez volt a rendeltetése?

És Nikodémus hozza illatszereit. Az asszonyok pedig könnyeiket. János szótlanul cselekszik. Mária mossa Fiának sebeit. Hideg, emberi tények, a Testet szolgálják.

Azt most nem látni, mi van mögöttük. A fájdalomnak milyen viharzása, a szeretetnek milyen emésztő fájdalma. Ez most nem létezik. Cselekedni kell.

A Test most tetteket követel.

Hanyatlik a nap. Közelít a Szabbat. Amikor az Úr megpihent.

Most is megpihent az Úr, Anyja karjaiban a Teste.

És emberlelke? Az most nem látszik ide. Az a Golgota orchesztrája mögött van. A Test pedig magára maradt. Viszik a sírűreg felé. József talán magának készítette. Nem tudta, hogy előbb kell valakinek, Akinek halálától megrendül a Föld és elsötétül a Nap.

A Testet pedig leteszik a sziklakőre. Rápillantának még egyszer. Mária utolsó tekintete végigsimogat rajta. El kell menni, mert közelít a Szabbat, az Úr pihenésének napja a Teremtés után. Megérkezés.

Most pedig az Úr pihenésének éje van a Megváltás után. Ez is megérkezés.

Kimennek. Odahengergetik a követ. Sötét lesz a Test körül. Kezdődik az éjszaka közé iktatott Szabbat negyven órás éjszakája.

– Haec nox . . . Haec nox . . .

– A Testem Éje . . .

– Idehívtalak benneteket erre az éjszakára. Csend van és sötét. Egészen magunk vagyunk benne.

Minden lélekkel kettesben, mintha csak maga volna mel-

lettem és mégis úgy, hogy mind egymást is tudják. Mert most születik meg az a karizmás egység, amelyet emberlételemmel vásároltam.

– Veled beszélek. Az a „három óra tájban” azzal a „befejezéssel” megkezdett valamit. Új lelki valóság indult létnek. Mikor a szemem lezárult, az üdvösség kapuja kinyílt. Megváltozott az emberiség egész jövőndője. A tied is.

– Szükséged volt erre a negyven órás éjszakára és öröktől fogva megadatott ez neked.

– Ez az éjszaka fénytelen és néma. Azért kellett kialudni minden fénynek, hogy te majd világosságba öltözhessél. Azért kellett elnémulni minden hangnak, hogy majd énekelj.

Ebben az éjszakában öleli át egymást a Múlt lelkek és az Eljövendő lelkek sokasága. Akik már kiléptek a testből és akik még nem léptek be a testbe. Mert *Atyám gondolatában mindörökké vannak* és úgy veszik most körül a testemet, amint az Örök Akaratban való létük azt megengedi.

– Valamennyit látom. Elborítják a Földet, telítik magukkal a planétát burkoló szféráit és mind egyre néznek. Ők azok, akiket az Atya nekem adott. Mindegyik az enyém. Csak Istenben fakadt, Istenből kisugárzott emberlélek fogadhatja őket be ebben a sóvárgó szeretetegységben, amelyben nagyobb az én szeretetem, mint együttvéve valamennyié. Ez az éjszaka az Isten szeretetének és az emberiség szeretetének egybeforrása.

– Érezd meg ezt a kettős értelmet. Isten szeretete az is, ami Istenből árad az ember felé, és az is, ami emberből árad Isten felé. És az emberiség szeretete az is, ami az emberiségből árad Isten felé, és az is, ami Istenből árad az emberiség felé. Ezen az éjszakán a Föld Istenszeretetebe burkolózik. Új ruhája van, soha még így fel nem öltözött.

– És ebben a szép köntösben áll az Atya előtt, akinek pillantása előtt nincsen sötétség, mert a ránézése maga a világosság. Csak ember tud sötétben lenni.

– Ezekben az órákban neked még sötét van. Mellettem

térdelsz a kriptá kövén és megcsókolod azt a követ, mert szeretsz nagyon engem. Ezzel a hideg testemmel most meg-tüzesítem a lelkedet. Ezért a te tüzedért van ez az éjszaka. Azért hűlt ki a Testem, hogy ti éjjetek. Minden szeretete-met rátok árasztottam.

– De nem fogyott el, ha oda is adtam. Ismeritek a törvé-nyét. Az a természete, hogy a fogyasztás növeli. Minden osztogatás szaporítja. Mint azt a Kenyeret, amelyet akkor a „sok főre” letelepedteknek adott. Szeretetszimbólum volt. A Szeretet határtalanságának képe. Ehető valósággraválás.

– Nem fogy el a szeretet, a csend és a sötét nem árt neki. Mindent növekedésére fordít. Azt is, ami öröm, és azt is, ami fáj. Az öröm és a fájdalom síkjánál magasabban él. Jöjj velem oda, ahol a Szeretet él.

– Valaki már ott van velem. Egymaga. Akinek karjaiba tették tegnap a testemet. És akinek hite most az egyetlen mécs az elsötétült Földön.

– Az Asszony . . . az én Anyám. Jöjj velem. Most téged teszek az ő karjaiba. Engem ölel benned, mert én adtalak neki.

– És mind a felém forduló megszámlálhatatlan arcokon, a múltnak és az eljövendőnek arcain, felsugárzik a Szeretet. Ez az asszony a hitével sugározta rájuk. Mert egyedül az Ő sötétjének van mécsese. Azért lakik magasabban, mint az öröm és a fájdalom, és azért szereti őket egyformán. Talán a fájdalmat jobban szereti. Mert az öröm megajándékoztatás, a fájdalom pedig ajándékozás. És az én szívemen az ő ke-resztúti fájdalmának ajándéka.

– Ott más a levegő, ott más a fény. Ott szállong a Lélek fuvalma, mely ott fű, ahol akar. Ezt most itt a kriptám mé-lyének sötétjében mondom neked. Azt az országot ezen a sötéten vásároltam meg számodra. Sohasem jöhettél volna oda.

– Most már jöhetsz, de kell az akaratod. Azt akarom, hogy valamennyien eljőjete velem. Ez a csend és ez a sötét mindenkit az üdvösségre hív és az út azon a hegyen át vezet. Az akaratodat kérem.

– Nem kell messze menned. Ő itt van mellettem. A legeslegközelebb hozzám. Ha leborulsz a sziklakőre, köntöse szélét érinted. Meg akarja fogni kezedet.

– Ne félj. Add ide az akaratodat. Ha tested alszik is, lelked virraszt. Látod, az én testem is alszik most és a lelkem beszél hozzád. Ember vagy, és hasonlítasz hozzám, mert én hasonlítani akartam hozzád. Teérted.

– Ha tehát a tested alszik, a lelked virraszt. De úgy kell elaludnod, hogy az akaratod az enyém. És akkor minden lélegzeted, szívednek minden dobbanása nekem énekel. Még a holttest csendje és sötétje is. Mint ahogyan most látod, amint térdelsz a kriptá kövén, hogy ez a Test most mondja a legszebb Completoriumot az Atyának. Mert a lelkem virraszt és cselekszik.

– Megvédem alvó testedet. A saját lelkeddel védem, mert a lelked nem alszik soha. Mert nekem adtad az akaratodat. – Amen.

– Nektek ma felkelt és most már elhajlott a déltől a nap. Egyszer fordult a planétátok, mióta testi szemeimet lezárta a sötét. Ti virrasztásban vagytok az én áthatolhatatlan fátyolom mögött – velem.

– Virrasztjátok az Istent. Annak a Testére hajlik a lelketek. Itt maradtatok a lelketekkel, akárhol van, volt, vagy lesz a testetek. Mert ez a negyven óra ki van hasítva az Időnek szenvtelen folyásából. Ez a negyven óra most sötétben tartja a testemet és ezt a sötétet én a szeretet gyászkendőjének érzem. Úgy borul rám, úgy fedezi be a testemet, mint az emberiség anyagtalan gyászfátyola.

– Ez a sötét egészen közel van hozzám. Közelebb, mint egy fekete selyem szemfedő. Mert egészen hozzám simul és egészen betakar. Arcom legfinomabb, hajszálnyi mélyedéseihez simul. Testhezálló selyemfátyol. Így szeretne ölelni az, aki nagyon szeret. És így öleltek ti most engem.

– Most, hogy így egészen hozzám simultok, egészen érzlek benneteket és ti egészen éreztek engem. Így ölelni csak a sötétnek legmélyén lehet. De ez a sötét termékeny sötét. Eb-

ben az egymáshoz simulásban jövendő van. Új ének indul és minden hangszer hangolja önmagát. Mert hangszerek vagyatok, szólamok voltak, vannak, vagy lesznek mindeniteknek szárván és most erednek, ilyen néma összesimulásban erednek azok a hangok, amelyek majd a ti Új Dalokat intomálják, ha ez az éjszaka majd elmúlik.

– Most még a csend énekel itt. Az én Csendem és a ti csendetek. Erre a fekete selyemfátyolra íródik most a kottája. Halljuk előre, ti is, én is, azzal a titokzatos belső hallással, amelyben születnek a Hangok Mestereinek remekművei azzal a termékeny, hangtalan hallással, amely minden Új Dalt teremt. Most még csak ígéret a dal, de a legtitokzatosabb zengések némán születnek és fénybetűkkel sötét lapokra íródnak.

– Még fordul a planéta, még világos a nagy kövön kívül, most Szabbatot ülnek az enyéim sírnak azok, akiket az Atya nekem adott. Az én sötétemet, a testem sötétjét az ünnep nem oldja fel. Fénye nem tör be hozzám és hozzánk, akik most velem vagytok és ma, ezen a negyvenórás éjszakán nem is akarjuk a fényt.

– Mert órája van mindennek a pergő időben, és ezek az órák a látszólagos legyőzetés órái. „Mi pedig reméltük . . .” hallom majd az emmauszi úton szomorú lelkekből. Most, most az enyéim mind a Testem éjét élik. Nem gondolnak sok régi szavamra, most mélyen kell lenniök és a „mélységből” kell kiáltaniok.

– Te pedig, akiben a teljes földkerekség minden nekem adott lelkéhez beszélek, te pedig, aki homlokoddal a sziklakökhöz, lelkeddel pedig a rámboruló sötétségben hozzám simulsz, te pedig, te ember, aki most nézed ittfelejtett testemet és nem tudod, nem is kérdezed, merre jár a lelkem, te pedig, te nekem adott ember, aki nem érted, mi ez, nem érted fájdalmad rabláncát, te pedig most emeld fel az arcodat. Mert ezen az éjszakán, ezen a leghosszabb és legsötétebb éjszakáján a Földnek, egészen egy lettél velem . . .

– Ide jöttél meghalni, ezzel az enyém lettél. Most már ott

vagy Atyám választottai között. Nem te választottál, téged választottalak.

– Kergeti a lelkem az órákat és siettet a perceket. Akarom, hogy fussanak, mert jutalmazni akarlak azért, hogy nekem adtad az akaratodat.

– Idelátszanak sötétségembe a távoli jövőndők szentelt tüzei, a nagyszombati tüzek és a tüzek körül a felgyúló lelkek. Mind, mind itt vagytok most, akik a tüzeket majdan körülálljátok és bevonultok az Én Házamba. Ámen.

– Az Éjszaka utolsó óráiban vagyunk . . .

– Ez még az összegyötört Test. Ez még a minden lelkek gyászának fátyolába burkolt mozdulatlanság. Ez még a „halál” csendje.

– De most belefut a jelenbe az Egész Múlt és az Egész Jövő. Pillanattá izmosul ez az Isten. Ez a Test a Második Személyből kisugárzott Ember Teste. És most az Idő Végtelenségéből idehallatszanak mindenfelől: Lumen Christi!

– Emberek éneklik. Itt vannak mind, akik éneklik, hallok a hangjukat és mind, akik hallgatják. Látom a lelküket.

– Mégis itt van a Csend. Ha énekel is benne a Múlt és a Jövő.

– Ez a csendbeborult ház most a Végtelenné tágu. Mert rásugárzik az Isteni Akarat.

– Te pedig felemeled az arcodat a kriptá kövéről, mert keresztülfut a lelkeden valami felfoghatatlanság. A virrasztás mozdulatlansága megszűnt. A Csendben most a Végtelen felől közeleg és átzengi lelkedet a „Sanctus”.

– Mind itt vagytok. Lelketek koszorújában áll ez a Ház, ez az utolsó földi hajlékom, a Testemnek utolsó Háza.

– Most végigsugárzik rajtatok földi életemnek minden kegyelmi fényessége. Ez az Élet a két Barlang között. Ahol indultam és ahova megérkeztem. Ahol a testem elindult és ahol a testem megpihent. – Ennek az életnek vagytok kísérői itt és most, az elmúlás házában. Felejtitek, hogy még a sírban vagytok?

– És hogy még emberlelkemtől elvált testemmel úszik planétátok az Űrben?

– És hogy még tart a negyven órás éjszaka?

– Te pedig, akiben mindnyájatokhoz beszélek, aki fel-emelted arcodat a kriptá kövéről, aki a legszentebb ijedelemnek mélységes rezzentségében nyitod fel szemedet, te pedig valóban elfelejted most, hogy a halál házában térdelsz. Mert most elfogott a sejtelem, hogy ebből az Élet Háza lesz.

– Közel a Pillanat. Akkor lesz teljessé, mikor a Sanctus és a Lumen Christi találkozik. Mikor az angyalének és az emberének egyetlen kórussá olvad. Mikor felfénylik ez a sötét és amikor ez a halálház, mely most várja a Csodát, a halál legyőzésének hajlékává lesz.

– Mert most van a Perc . . .

– Állj fel és tárd ki karodat!

– Mert fényes lett ez a sötét a Testnek fényétől. Mert visszament Testébe a Második Személy és már nincs korlát a Testnek, már nem használ a kő, a pecsét, az örök, mert más erő indul most cselekvésnek. Milyen egyszerű neki legyőzni a halált. Mikor betelt a pillanat, megújítja Testét és felölti újra. Mert ez az Ő Teste.

– Az Én Testem. Ugyanaz, amit a Kenyérben adtam nektek.

– Most pedig jöjjetek velem, ti minden idők lelkei, akiket nekem adott az Atya. Velem maradtok örökre. Akik átvirrasztottátok velem a testemre boruló éjszakát, most jöjjetek velem a Vasárnap fényességében.

– Ettől a pillanattól újra megmozdul a Föld, lépteim földje. Megremegett a fájdalomtól és most megremege az örömtől. Angyala elgördíti a követ, amely „igen nagy vala”. Elgördíti híveim számára. Mert majd keresik a testemet gondoskodó kezeikkel és be kell várni őket üzenetemmel. Ők pedig, akik „őrizni” akartak engem, most „mint a holtak”. Mert síromnak zárát akarták őrizni. Pecséttel harcolni a Feltámadás ellen. Kőházzal sem lehet. Mert Angyala van a Földnek. És földrengések a rezzenései. Szellemi valóságok

telítik a Mindenséget és a csillagok örök törvényeit ők viszik teljesezésbe. Az ő „Sanctus”-énekük a „szférák zenéje” és a csillagvilág minden mozdulata tele van az Úr dicséretével. Lélek a mozgató mindenhol és minden törvény az ő engedelmességük. Mert nemcsak az embertestnek van lelke. Az Atya nem lelketlen gömböket szórt széjjel a mindenségben, hanem szellemiségével telítette a Mérhetetlent és minden teljesezést szellemre bízott. Engedelmes akaratukat természet törvénynek hívja az ember. Mikor pedig az Örök Akarat kitéríti őket a Törvény kerékvágásából és mást kíván, mikor az ember csodát emleget. De a Törvény is Csoda. Mindkettő az Ő akarata.

– Most pedig megkezdődik a Föld megújult Élete.

– Ti pedig mind, akik ebben az áldott üregben virrasztottatok velem, most suhanjatok vissza nektek szánt perceitekbe és míg testben tart az élet, maradjatok egészen az enyéim, mert elkértelek az Atyától benneteket. Számotokra újra percekke szóródik az Örök Idő és majd nem értitek ezt a pillanatot. Míg testben lesztek, nem is érthetitek, keressétek. Más dolgokat lesz. Egyetlen feladatotok minden élethullámvázson át enyéimnek maradni.

– Ismerlek benneteket, mint a pásztor ismeri bárányait és hazaviszlek benneteket minden szakadékon, minden viharon át. Mert ezen az éjszakán nekem adtátok a legnagyobb kincseteket, az akaratot, és én nektek adtam a mindig több SZERETETET

Ugyanaz a Test

Kiléptem emberi korlátaitok közül. Újra felöltöttem testemet, nem „szellemtestet”, hanem valóságos anyagi testemet, ugyanazt, amelyet József, János és Nikodémus a sziklakőre fektettek. Ugyanazt, amelynek éjszakájában velem virrasztottatok.

Ugyanazt az összeroncsolt testet változtattam épségessé, nem kellett elporladnia, ugyanabba a Testbe öltöttem újra,

mely a Kálvárián Anyám ölében pihent. Igazi anyagtesttel hatoltam át a záró sziklafalon, igazi anyagtesttel álltam Magdolna és a szent asszonyok elé, valóságos anyagtesttel mentem a Coenaculum zárt ajtóin át. Ez a test nem vesztett semmit valóságos eleven embertest voltából, mert Tamás a sebekbe mélyesztette kezét, és ujját és a tanítványok megvendégeltek engem.

– Ugyanaz a test volt, anyagos test, az járt itt negyven napig és lábai nyomokat hagytak a földön. Ugyanaz, de teljesen a léleknek alárendelten. És mert a lélek parancsa immár korlátlanul igent vált ki benne, tehát ebből az akaratból folyólag áthatol az áthatolhatatlanon és megszünteti vagy újra felveszi súlyosságát. Mert korlátlan szerve akaratának. Ilyen lehetett a bűn előtt Ádám és Éva teste? És majd ilyen lesz a feltámadt tested.

– Az is igazi test lesz. Ilyen, mint most az enyém. Táplálékra nincs szüksége, de hatalma van táplálkozni. Független a planétától, vonzásának enged akarata szerint, vagy elhagyja azt. Engedelmes szerve a léleknek és engedelmességében nem zavarja meg semmi.

– Így járok most a földön – már nem emberi élet. Emberfölötti élet. Mert aki átkelt a Halálnak vizén, annak megváltozott az arca, keze és szíve. – Azért nem ismeritek fel mindig arcomat. Megdöbbenés fogja el a lelketeket. Megérzitek a természetfölöttit, a törvényentúlit, azt a hatalomtöbbletet, amelyet saját akaratom adott újrafelvett testemnek.

– Ez nem befejezés. Ez kezdés. Most kezdem építeni Egyházamat, a Testem helyett ittmaradó „Misztikus testet”. Ti vagytok ez a Test, Ti mind, akik Testem éjszakáján velem virrasztottatok. Te is, aki arcoddal a földreborulva térdeltél sziklám kövén és akiben mindent elmondtam enyéimnek.

Ámen!

„VELETEK MARADOK”

Most belépünk megújult életünkkel abba az örökkévaló Felső Terembe, ahol vár bennünket *örökösen* a Szentmise. Belépünk a lelkünkre fonódó Szentmiseláncok köntösében a belőlük a mi planétánkat beburkoló Erőtér védelmében, átjárva ezeknek az Ott Egyetlenné valósuló Szentmisének tüzeiben, abban a folytonosan minden lelket magához ölelő, győzelmes Szeretetben, mely embermentéssel, ezen a mi Kozmikus Hazánkon, véglegesen itt akart maradni. „Veletek vagytok”.

Most belépünk véglegesen és mindenkorra (úgy mint a „fogadalmakkal” szokás, az Emberiségért, Szeretteinkért és magunkért szüntelenül fonódó „Miseláncok” örökösei) abba a Felső Terembe, ahol Jézusnak Örök Miséje lakik, amelyben Ittmaradása csillagunk számára él, és ezzel a fogadalmas pillanattal örökké, és az időben pedig minden szándékunkkal, folytonosságban ottmaradunk Vele, Aki ittmaradt velünk. „Veletek maradok”.

Most belépünk szentmiseláncainkkal abba a Felső Terem Örök Szentmiséjéből reánk áradó, eucharisztikus Misetérbe, amelyből soha többé ki nem léphetünk, és amelyben folytonosan, mindeneszmélő pillanatban újra oda akarjuk adni magunkat ennek a planétánkat megszentelő *Cselekvésnek*, amelyet (eszmélve vagy eszméletlenül) folytonosan *akarunk* azzal a *belénk oltott* Szándékkal, amellyel a Teremtés előttről már *belénk oltott* az Örök Megváltó Akarat. Most a mi teljes akaratszabadságunkat adjuk ehhez, amelyet egyedül és egyenkint mi adhatuk, és tesszük ezt Ott, a Szentmisén, az eucharisztikus Erőtérben visszavonhatatlanul, hogy teljes legyen a „Veletek maradok”, mert mi pedig „Vele maradunk”.

„Veletek maradok”. Ennek az Ígéretnek teljes megvalósulása az Eucharisztia. De az Eucharisztia teljes megvaló-

sulása az eszméletközösség, ennek a Velünkmaradásnak *másik* érem-oldala, a *mi* Velemaradásunk. Lehet az eszméletünket úgy beállítani, hogy mindig abban az Isten-Készenlétben legyen, amely minden egyéb cselekednivalónak rejtett belsejében minden tettünk, gondolatunk, érzelmünk, minden mozdulatunk mozgatója legyen. Ez a tudatbeállítás nem *jelenség*, hanem *lét*. Ha róla beszélek, az nem fenomenológia, hanem ontológia. Azt is mondhatnám, hogy nem „eszmélet”, hanem „lélek”. A „Veletekvagyok”-ra csak a „Veledvagyunk” a válasz. És ennek a Veledvagyunk-nak emberi megvalósítása az a *Jelenlétünk* abban az Örök Szobában, ahol az a „Vacsora” lefolyt egy öröklétté avatott pillanatban. És mi pedig csak ilyen emberiesen, csak úgy tudjuk megfogalmazni ezt a valósulást, hogy „ott vagyunk”, léteileg ott vagyunk, szándékkal és ígérettel folyton Vele vagyunk abban a Felső Teremben. És onnan nem lépünk ki soha, mint ahogy Ő a Földről nem távozik soha. Az, hogy az én lelkem a Coenaculum-ban akar lakni, egyszerűen a Velünkltre adott válaszuk, az a Vele-Lét, amely beállít bennünket abba a Misetérbe a Miseláncaink adta értelembe, s ebben az együttlétben egyesít bennünket az emberiséggel abban az egyetlen Akaratban, amellyel Ő kimondotta a *Testem*, a *Vérem*, az *Emlékezetem* és a *Cselekedjétek* szavakat, és amelyekkel a Mindenség Szentmiséjévé tette az Ő Vacsoráját és örök templommá a Coenaculumot, ahol ennek az erejével most már együtt lakhat Vele az emberiség.

Hogyan marad velünk?

Az ideszülető és innen meghaló emberiségre boruló Megváltásának teljes erejével. Azzal, hogy szándékában és ígéretben mindenkit megváltott ezen a planétán és megváltottjaival együtt akar maradni. Mondja ugyan, hogy elmegyek „Atyámhoz és a ti Atyátokhoz”, de mondja és megvalósítja azt is, hogy velünk marad. Ez nem ellentmondás, a két formailag ellentétes Igének két igazság-értelme van. A „jobb nektek, ha én elmegyek” a Szentháromság létrejöttére vonatkozik, az a „veletek maradok” pedig istenemberi ittlétére vo-

natkozik. Ez a kettős lét, az Istenlét és az emberlét néz reánk azzal a két Arcával, ami Egy. Ezen nem kell töprengenünk, mert akárhogyan értjük is, Ő *megvalósította*. Ez a planétalét a teljes Szentháromság ténye és a „Veletek maradok” ennek az istenemberi szándéknak megvalósulása. Ez minden emberre kiterjed, aki ideszületik és meghal innen, és ez az „ittmaradás” a *szentmise*, mely az egész emberisége egyenkint és egészben is, az Emberfia isteni szándéka szerint. Ebből a szándékból fakadnak a szentmiseláncok minden ideszülető ember számára és ezek a szentmiseláncok a Földön az isteni erőter hordozói és elosztói; a mennyei szolgálatra teremtett Angeloszok szüntelen tevékenységén át.

SZENTMISE

CONFITEOR

Megvallom az Atyának
És Szűz Máriának
A Világ Szeplőtelen
Királyasszonyának
Hatalmas Szent Mihálynak
Jézus Jánosának
Szent Péternek, Szent Pálnak
Atyának s Fiának

Hogy én sokat vétkeztem
Sokat tévesztettem
Gondolattal és szóval
Megtenni-valóval
Szándékkal és tettekkel
Rontott szeretettel
Oh! Én vétkem, én vétkem
Én nagy vétességem

Megkérlelem Máriát
Istennek Szent Anyját
A Világ Szeplőtelen
Szűz Királynéját
Szent Mihály főangyalnak
Mennyei hatalmát
S a pusztába kiáltó
Szent Jánosnak hangját

Péter és Pál apostol
Hithirdető ajkát
Minden szentet s az oltár
Misemondó papját
Imádkozzék érettem

Szentek egyessége
Mentsen meg Istenemnek
Örök kegyessége

KYRIE

Irgalmazz énekem
Jó Atyám Istenem
Irgalmazz énekem

Kegyelmezz Jézusom
Meváltó Krisztusom
Kegyelmezz Jézusom

Irgalmazz minékünk
Szentlélek Istenünk
Irgalmazz minékünk

CREDO

Hiszek az egy Istenben
Az Örök Atyában
Mennynek, földnek, mindennek
Teremtő Urában
Alkotta a láthatót
S minden láthatatlant
Földi testbe emberi
Lelket halhatatlant

Hiszek az Úr Krisztusban
Az Atya Fiában
Ki öröktől születik
S benne él az Atyában
Isten a nagy Istentől
Nem teremtetésből
De az Atyaistenben
Örökös nemzésből

Egylényegű, egyszavú
Az Istenatyával
Ki örökké egyesül
Egyszülött Fiával
Aki által lett minden
S ki a magas égből
Úgy szállott le üdvünkért
...

Szentlélektől megfogant
Választott anyjában
S emberré lett méhének
Áldott hajlékában
Miértünk szenvedett
S péntek délutánján
Pilátusnak szavára
Függött keresztfáján

Meghalt mindannyiunkért
Fájáról levették
És az Írás elmondja
Hogy kőszírba tették
Leszállott a pokolnak
Sötét tornácába
Hogy elvigye övéit
Atyja Országába

Feltámadt és mennybe ment
Ül az Atya jobbján
Dicsóséggel visszajön
Az ítélet napján
Élőknek és holtaknak
Félelmes bírāja
El nem múló házának
Örökös Királya

Hiszek a Szentlélekben
A nagy életetőben
Mindeneket újíto
Elevenítőben
Abban, ki a Teremtő
Mennyei Atyától
Örökösen származik
S egyszülött Fiától

Prófétákkal mondatta
Minden igazságunk
Kit Atyával s Fiúval
Dicsérünk és áldunk
Hiszem, hogy a Szentegyház
Apostoli Egyház
Általános örökös
Egyetlenegy szent ház

Vallom, hogy a keresztség
Istengyermekeké tesz
Várom, hogy a másik lét
Újjáteremtés lesz
S a feltámadt igazak
Isten országában
Halál nélkül élnek majd
Örök vigasságban

OFFERTORIUM

Fogadd tőlünk égi Atyánk
Mindenható Isten
Ezt az örök áldozatot
Melyet Fiad itt lenn
Szeplőtelen adományul
Valóságra váltott
Mellyel a mi bűneinkért
Hozzád felkiáltott

Bántásaink, mulasztásaink
Árát megfizette
Minden igaz keresztényért
Színed elé tette
Élőkért és megholtakért
Hogy üdvükre váljon
És hogy minden emberlélek
Hozzád eltaláljon

Föläjánljuk Néked Uram
Üdvösségünk kelyhét
Jóságodhoz esedezünk
Vedd el bűnünk terhét
Illatozva szálljon Hozzád
Üdvösségünk ára
Fölségednek trónja elé
(Istenséged színe elé)
Egyházunk javára

PREFÁCIÓ

Égiekkel ünnepeljünk
Angyalokkal énekeljünk
Minden lélek beleszóljon
Istenünkre mosolyogjon

Jön az Isten, közelít már
Várja itt az ékes oltár
Készülődik egek népe
Jön az Isten embersége

Egek küldik, föld is hívja
Golgotáját megújítja
Minden átok megfélemlert
Nem halál, ez győzelem lett

Üdvösséget hoz az Isten
Keze kint vár a kilincsen
Miénk már a Teste-Vére
Hazajött a Szentmisére

SANCTUS

Szent, szent, szent
Az Úr a mennybe' fent!

Mindenségnek Istene
Égen, földön minden lélek
Dicsérettel van tele
Zeng a lelkem is vele

Szent, szent, szent
Az Úr a mennybe' fent!

Áldott az Úr nevében
Itt jön égi fenségében
Égnek, földnek Istene
Hozsannázzunk mind vele

Szent, szent, szent
Az Úr a mennybe' fent!

KÁNONVERS

És azon az éjszakán
Kenyerét kezébe vette
Temetése szent torán
Érintéssel megszentelte

És azon a vacsorán
– Legszenetebb volt az az este
Ne csodálkozz e csodán –
Megmondta hogy AZ A TESTE

Aztán felvette a bort
Poharában felemelte
Ezzel a „halotti tort”
Keze élő torrá tette

A bor nem az ami volt
Megújult a szent ígére
Így lesz élő ami „holt”
Megmondta hogy AZ A VÉRE

Ez a Test és ez a Vér
Ittmarad most mindörökre
Mert Isten az emberér’
Leszállott a földi rögre

Íme Ital és Étek
Rábízta az emberekre
S szólt. EZT CSELEKEDJÉTEK
AZ ÉN EMLÉKEZETEMRE!

HÁLADAL

Ez a Test és ez a Vér
Mostan végtelenné tágul
Mert Isten az emberér’
Szűzet hívott meg Anyjául

Szentlélek kegyelmével
Szűz leánynak lett magzata
És tőle vett vérével
Pecsételte meg Golgota

Kilépett a testéből
Magát újrateremtette
Sziklasírban fektéből
Hazaszállott emberlelke

Hazament és ittmaradt
Átjárta a Mindenséget
Őrizzük felhők alatt
Őt, az OLTÁRISZENTSÉGET

ÚRFELMUTATÁS UTÁN

Uram Jézus mindenható
 élő Isten egy fia
Kit az Atya szándékából
Szentléleknek jóvoltából
Világra szült Mária

Haláloddal a világot
 új életre keltetted
Szent Tested és Véred által
Vétkeinktől s minden kártól
Szabadíts meg engemet

Add, hogy amit Te parancsolsz
 mindig híven kövessem
Tőled soha el ne váljak
Kívüled mást ne kívánjak
Lelkem újra szülessen

Ki mint Isten az Atyával
 és az örök Lélekkel
Úr vagy és betöltesz mindent
Szegény emberlelleinket
Áldással és étellel

PATER NOSTER

Miatyánk ki Isten vagy
Fenn a mennyországban
Szenteltessék a neved
Itt s a magasságban

Jöjjön el az Országod
Akaratod légyen
Teljesüljön mindenhol
Földön és az égen

Mindennapi kenyerünk
Add meg nekünk mára
Bűneinket bocsásd meg
Lelkünk váltságára

Amint mi megbocsátunk
Minden megbántónak
De Te utat ne engedj
A kísértő szónak

Szabadíts a gonosztól
E földi rabságban
Miatyánk ki Isten vagy
Fenn a mennyországban

AGNUS DEI

Bűneinket égi Bárány
Szent Vérednek drága árán
Mind elveszed
Irgalmazz!

Bűneinket égi Bárány
Szent Vérednek drága árán
Mind elveszed
Adj békét!

*

Uram Jézus Te mondtad
Híveidnek régen
„Békét adok szétárasztom
Az emberiségen”

Ne nézd Uram kik vétkeztek
Nézd Egyházad népét
Üdvözítő szent hitével
Bocsáss reá békét

Velünk vagy és velünk maradsz
Válj jövőnk őrévé
Századoknak századain
Örökkön örökké

COMMUNIO

Nem vagyok rá méltó
Hogy a lelkembe szállj
De csak szóval mondd
Jézus, Te nagy Király

S meggyógyul a lelkem
Szent érintésedben

Magamhoz veszem az
Életnek Kenyerét
Megváltóm szent Testét
S hívom az Úr nevét

Uram Jézus Krisztus
Testednek vétele
Méltatlanságomban
Lelkemnek étele

Ne szolgáljon nékem
Éltem bánatára

Lelkem halálára
Hanem jóságodból
Meggyógyulására
Örök oltalmára

ÁLDOZÁS UTÁN

Te bennem élsz
Én Benned élek
Tiéd e test
S Tiéd e lélek
Enyém e perc
S az örökélet

*

Mária tette
Hogy Tiéd lettem
Örök szándékod
Teljesíttem
S meghalván – Benned
Újraszülettem

HÁLAADÓ VERSES IMÁDSÁGOK

Bárhová térdelsz
Énelém térdelsz
Bármerre nézel
Szemembe nézel
Bármire gondolsz
Bármí a vágyad
Engemet gondolsz
Én vagyok nálad

Jézus, Jézus tied vagyok
Tölts be engem lelkeddel
Borítsd reám szent palástod
Irányíts a kezeddél
Szabadíts meg bűneimtől
Szentelj meg a neveddel
Rendelkezzél mindenemmel
Csak a Szíved ne vedd el!

*

Hadd legyen egy Jézus-hívás
Szívem minden dobbanása
Hadd legyen egy lélekmentés
Ajkam minden sóhajtása

Minden álmom ébredésem
Minden munkám pihenésem
Örömöm és szenvedésem

Hadd szálljon az Úr szavára
Irgalmának asztalára
Mi Övé ne tudna lenni
Ne maradjon bennem semmi

Hadd legyek így megszentelve
Szeretetben átölelve
Irgalmának örök kertje

ÜDVÖZLÉGY (AVE)

Van még egy mennyei szöveg: ez az Atya üzenete Máriához. Közvetlen, természetfölötti áttétel a mennyből a földre. A mindenség megszólalása testetlen angyalajkon egy Názáretben imádkozó kisleány előtt. Az Atya szólítja meg szep-lőtelen művét, remekét, amelyben gyönyörködik és most rendeltetésének útjára akarja irányítani.

Az „üzenet” szavai nem az angelosz szavai, hanem az Atya szavai. Az angelosz csak elhozza, nem elgondolja. Az Atya maga szólal meg a szűz imádságos csendjében, hogy szava emberileg érthető legyen és üzenete beleilleszkedjék az emberi élet formáiba a „minden asszonynál áldottabb” előtt. Emberi életformákban öltöző isteni terv szólal meg ebben az üzenetben és megkezdődik a megváltás öröktől fogva elgondolt műve, amelyért a mindenség alakult. Ezért a pillanatért. Ennek a leánynak rendeltetéséért.

– Ave . . .

– Angelosz áll e leány előtt, aki Isten gyönyörűsége. „Egészen szép”. És ezt akarja legelőször megmondani neki a mennyei látogató. Nevén szólítja és úgy szól hozzá, mint Istennel telített emberi lényhez, akiben nem volt soha bűn. Tele vagy Isten kegyelmével, veled van, időtlenül és időn túl az Úr, aki az én szavaimban üzen neked. Ezt az Urat, a mindenség Urát gyönyörködteti a te lelked. Tiszta vagy, amilyen tiszta a teremtés óta, az Elsőnek teremtmése óta nem volt emberi lélek.

És a megszólított, gyermeki szerénységben, nem szóval, de gondolattal kéri magában: Minémű köszöntés ez? – Döbbenet száll a lelkére. Az angelosz megérzi ezt: „Ne félj!” . . . mondja a földinek az égi előtt való megrettenésére.

Csodálkozás ül szépséges arcán. Milyen köszöntés ez? Vajon ez az értelme annak az egyetlenül belső békének, ami eszméletét elárasztja? Talán meg sem nevezte eddig? Elfe-

ledkezett önmagáról az Úr szeretetében. Más belső világot nem ismerhetett, mint a sajátját, ez volt az egyetlen, a természetes, az a mindent előntő szeretet, amelyben egész lény feloldódott és egyre mélyebben személyessé vált. Talán azért csodálkozik most, hogy ebben a szeretetben (talán) ő maga is ott van és angynak kell ide jönni, és hogy az megmondja neki ebben a köszöntésben.

– Áve, mondja a mennyei vendég, és hódolattal áll az emberi lény előtt, akihez intézendő üzenetéből tudja, hogy ezt a názáreti fiatal leányt mire választotta ki az Úr, aki ezt a lelket kiemelte a bűn törvénye alól és telítette az Ő isteni Erőterével, és most meg akarja mondani neki és választ vár, személyes akaratát kéri örökkévaló tervéhez, mert ennek a malaszttal teljesnek szabadon megnyilatkozó akarata lényeges láncszem a valóságoknak abban a szellemi alakulásában, amely a megváltás örök gondolatából sugárzik a „Világra”.

Áve, és most e szóban két természetfeletti síkon élő eszmélés tüzel össze, s az arcot öltött angelosz égő tekintete előtt lehunyja szemét a Szűz, hogy elmerüljön a mélyeszméletig tudatosan abban az Örök Személyben, akinek üzenetét fogadja. Hallja az „Áve” szóban, hogy lelke is, teste is valami természetfeletti Teljesedés előtt áll, hogy most a megfoghatatlannak kell megtörténnie, s ehhez önzetlenül az „egészen szép” lelkére és testére van szükség. És most a mindenségnek egy kis planétáján, e planétának Palesztinájában, a Palesztinának názáreti kis szolgájában egy testbe öltözött Angelosz szelleme vár az Atya üzenetével és a Szentlélek ígéretével a Fiúnak választott Anyja előtt.

– Áve Mária! . . .

És megmondja a választottnak, hogy belső világának egész csodája e „gratia plena”-ból ered. És e Gratia Plena pedig az Úr jelenvalóságának fölséges műve. – A „Dominus tecum” és a „Gratia Plena” egy és ugyanaz! Egyik az Ok, másik az Eredmény. Az Angelosz nemcsak az üzenetből tudja, amit sugárzó eszméletében hordoz, hogy Ki az, akihez küldték, hanem látja is, természetfölötti érzékszerveivel felfogja, át-

világítja ezt a páratlan lelkeséget, mikor az imájának tartalmává vált. Amint az Atya üzenetével átsugározza ezt a lelket, annak ténye visszalövellt az ő szellemiségébe és ebben a természetfölötti közösségben szellemileg „érzékeli” a Szűz jelen eszmélésének tartalmát, s az Atya üzenetének átadására szavakba önti, amit az Atya emberszavakká dolgozva is átadott neki.

Akinek a leike színig van Istennel, akinek a belső világa egyetlen vágyakozás ama „Dominus” felé, pedig Az vele van, benne él folytonosan, de minél mélyebben az Ővé, annál határtalanabb az egyesülés szomjúsága a lélek megbont-hatatlan békéjében. Ezért „benedicta” az áldással kiválasztott, mert ez az áldás válasz a mindig telhetetlen szomjúságra és e szomjúság válasz a folyton teljesedő áldásra. Nincs több ilyen „benedicta” a planétán, de a mindenségben sem. Az Angelosz átéli, mikor elhangzanak a szavai az áldó és a Mindenségen hatalmas Atyának az ő szellemiségébe öntött szavai, hogy ez a pillanat a lelkek országában a legnagyobb esemény kezdődése, amellyel az Alkotó ráhajol az Ő művére és az Időbe önti végtelen hatalmának szeretetből élő örökkévaló Gondolatát. Megérti, hogy ki ez a „benedicta”, akihez köszönteni jött.

– Minden asszonyok között . . . mulieribus . . . Ebben az üzenetben a nőiség felmagasztalása van. Az Asszonyé, aki arra hivatott, hogy a teremtmény munkában résztvegyen, testével és lelkével. Arra, hogy tényező, anyagi és szellemi tényező legyen az emberalkotásban, az Úrnak ebben a szüntelenül folyó teremtmény munkájában, amely az emberiség létfeltétele. Ezzel válik az emberiség istenhordozóvá, ezzel az évmilliók óta folyó női szereppel, amely minden emberi lény világrajöttének előzménye. Most ezen a női szerepen indul az a Mű, az a csodálatos *Opus*, amely tervben volt a kezdetek előtt és a minden asszonyiség felmagasztalódása ragyog fel ebben az üzenetben; áldott vagy, a legáldottabb az asszonyok között éppen azzal, hogy női tested és női lelked van és most ezt a te női segítségdet kéri munkatársul a Hatal-

mas, a te csodálatos szűzi Asszony-voltodat hívja közös munkára annak az örök-Szándéknak megvalósulásához, amelyért a Mindenséget, a Szellemeket és a testbe-öltözött lelkeket teremtette. Mária, Szűzasszony, tied ez a pillanat, mely most örökkévalósággá tárul, mind a múlt, mind a jövő felé, lelked szépsége és tested átadottsága most az Isten ölelését várja és már nem csodálkozol azon, hogy angyal jött hódolni neked. – Mária, Szűzasszony, most készül megtörténni benned a megfoghatatlan, és az Örök Országból érkezett Angelosz leborul előtted „áldott” vagy, a „legáldottabb” az asszonyok között.

– Mert a legáldottabb a mindenek között az Egyetlenül áldott, a te gyermeked lesz, Mária! . . . ezt üzeni neked az Atya, aki erre öröktől fogva kiválasztott téged. – Kiválasztott, de szüksége van még a te akaratodra. Azért üzeni meg neked páratlanul személyes üzenetben, számodra elgondolt angyszavakkal, mert a te akaratodra van szüksége. A te alázatos és szűzi, és mégis oly hatalmas akaratodra, amellyel beleállsz az örökkévaló Szándékok láncolatába, hogy szűzi mivoltodban anyává tegyen az Isten. Nem érted azonnal? Még földi módon érted, még megrettensz a férfi érintésétől, még felhullámszik benned a kérdés: „miképpen leszen az, holott férfit nem ismerek?” Még átvonul a lelkeden az aggodalom homálya: mi lehet itt az Úr akarata? Egy pillanatig még nem öltözteti a lelkét az Úr világosságának sugárzatai: miként? . . . ha azt mondod nekem, hogy a Benedictus lesz majd a gyermekem? Ebben a kérdésben már eleve ott van az odaadás: miként leszen? – ha most az Úr testemet kéri erre a szolgálatra? Hiszen „fructus ventris”-t mondtál . . . és én a férfi érintésével együtt lemondtam a gyermekről is!

– Ennek a kérdésnek egész mélysége rejtőzik el az Áve angyszavában, amikor kiejti a minden égiek, földiek és földalattiak hódolatára lehozott csodálatos – Jézus – nevét. Mikor így először hangzik el a Szűz előtt ez a Név, mint Isten-név, mint a Megváltó Neve, akkor Mária kérdező lelkét fény önti el. Fogadd be az Áve imádságának ennél a

szavánál azt a földre most először besugárzó, életető tüzet és benne az Angelosz égi szelleméből a Szűzre boruló világosságot, amelynek hatalma most átkarolja őt és meghívja a természetfölötti nászra és várja Mária ajkáról a földön kiejtett és mennybe szóló Igen-t.

– Most hajlik meg először földi térd a Jézus Név előtt. És ez a térd erre az üzenetnyi időre testbeöltözött Angelosz térde. Első köszöntés a Megváltó Nevének e választott planétán e választott ifjú Lány előtt. Mária bizonyosan nem térdel. Ő inkább szállana egész lényével a Közeledő felé. Teste is lélekké válik az átszellemülésben. Ebben az először kiejtett Jézus szóban száll le a Földre a Szentháromság akarata: mikor a názáreti leány lelkében megfogán az „igen”. És ebben az „igen”-ben válik Istenanyává, aki az imént még csak imádkozó gyermeklélek volt.

– Az Avé-nak ez a „Jézus” szava megnyitja Mária lelkének bejárhatatlan mélységeit. Ennek a mélységnek tavásziass leheletét szívjuk be az Ávé-nak ennél az ormánál, amikor az Angelosz szavait ismétljük, hogy vég nélkül újra meg újra köszöntsük a Szűzanyát, aki most elfogadta az Istenanyaságot. És ennek az elfogadásnak természetfölötti erejétől megrezzent a Terra és vele a Kozmosz, mert a Második Személy a Kiválasztottnak testi-lelki lényében hajlékot talált, hogy megkezdhesse emberéletét. És mostantól fogva, e látogatás óta zeng a Szűzben a Magnificat. Mint napfény tárul ki fölötté Jézus Nevének fényessége: benedictus fructus ventris tui, Jézus.

– Az üzenet lezárul, azóta imádkozzuk. Hányszor és hányféleképpen hangzott bele a mindenségbe erről a planétáról? Hány lélek merült el ebben az üzenetben és hány ajándék válaszolt nekik! Az Atya befejezte mondanivalóját és Anya lett a Szűz. Mostantól fogva imádkozni lehet Hozzá. És az Egyház, az Egyetlen egy Ház most elkezd az imát egyesült ajakkal: Sancta Maria . . .

– Mert Istenanya lettél. Mostantól fogva mint Jézusod Tabernaculum a jársz a földön. Hordod a planéta Kincsét.

Mostantól fogva ez a Terra istenlakás. A természetfölöttiség fényébe van öltöztetve, mert a Második Személy belépett a rajta kivirágzott élet filumába és a maga-alkotta élettörvény szerint építi testét egy Szűz szíve alatt. És az Egyház leborul az Istenhordozó Anyatest előtt. Felhangzik minden *eljövendő* imák kórusa, idehangzik ebbe a názáreti pillanatba a planéta egész jövőndőjéből:

– Sancta Maria, Mater Dei . . .

mondják emberhangok milliárdjai, megtelik vele a kis hajlék, a Názáret, a Palesztina, a Terra, a Kozmosz . . . mert e hangokban, e kiválasztott planéta teljes jövőndőjének imádsága szól és szavaiban most a Mindenség imádkozik . . . ismeretlen, titkos, más lélekországból jövő szimbólumokkal is talán . . . mi pedig mondjuk ezen a kiválasztott égitesten a mi emberi sorsunkra szabott könyörgésünket:

– Ora pro nobis, peccatoribus . . .

– Más gondolkodó planétán – ha van – talán mást mondanának, mi pedig ezt mondjuk, mert ennél az Istenleszárlásnál legelőször bűneink jutnak eszünkbe: imádkozzál a földi bűnösökért . . .

– Peccatoribus . . .

– Tehát első ima az istenhordozó Szűzhöz a bűnösökért hangzik. Imádkozik az Egyház, mert rá van bízva az a szörnyű bűnáradat, ami földünket terheli és az Egyház, ez a Lélekmentő kollektív hatalom, a Szentek Egyességének ez az egyetlen planetáris Eszmélete, mely Istenben válik eggyé, a földre szállt Krisztust e pillanat jövőndőjének minden időn átható könyörgésével köszönti. Ha Máriában felfénylik a filum, amely Ábrahámtól Dávidon át érkezett, mert beleoltotta magát a Végtelen, akkor e pillanattól fogva minden

imát a létnek e nagy ellensége, a bűn ellen kell irányítani. Egyénenként mint bűnösöknek, kollektív egységében mint a bűn ellenségének kell itt az Áve „Jézus” szavában térdreborulva elmerülnünk, hogy imádkozzon érettünk, s kezdje el a megváltásunkat az Istenanyává lett Tisztaság, az Egészen Szép, akinek e pillanatban betelt a hivatása.

... nunc et in Hora ...

– Ebben a könyörgésben minden „most” benne van. Mert a „most” folyton van. És a „most” velünk utazik létünk távában, mert ez a planetáris könyörgés szüntelen imát kér az összességnek és az egyéneknek is. De minden személyes létnek van egy *lényeges* pillanata és ezt a válságos percet emberszóval is kiemeli a könyörgés: in Hora *mortis nostrae* ...

– Halálunk óráján ...

– Akkor kell a lelkünknek a máriás pillanat minden időkre kiható ereje. Akkor kell minden egyes emberléleknek ez a pillanat, mely öröktől fogva készült és belesugárzik az örökkévalóságba. Akkor kell az elinduló Megváltásnak ez a zúgó Szentlélek-szélvészete, amely „ott fú, ahol akar” és itt, ebben a máriás pillanatban az Időbe tehető első lélegzetét ... Ennek a pillanatnak *Jézus* szavában ömlik a földre az isteni Akarat megvalósulása és ennek a kérdésnek hatalmas lendületét kéri az „Áve” minden személyes lét halálpillanatára ...

– „Most”-ra is, igen, minden „most”-ra, minden személyes „volt”-tal és „lesz”-szel terhelt személyes *jelenre*, tehát minden emberlétre szüntelenül, de legjobban a minden személyi létnek egyetlen pillanatára, amikor a lélek leveti testét, hogy átadja a feloszlásnak és maga pedig megtanuljon testetlenül élni és – „mortis in examine” – átmenjen létének anyagtalan szakaszába. „Itt és Most”-ján kell nekem, neked és az embermilliárdoknak az „áve” derekán felfénylő

Jézus-pillanatba burkolt szűzi imádság, arról az ajakról és abból a szívből, amely most lehel majd válaszul az „Igen”-t, a Jegyes igen-jét, aki szolgálóleánynak nevezi magát és nem tudja, hogy ezzel a „válasszal” a Mindenség Királynéja lett.

– Az Egyház az Egy, Szent, Apostoli, Egyetemesség szerzője ennek a kérelemnek, amely minden emberajakról ott hangzik el, ahol újra meg újra vég nélkül mondjuk Máriának az Atya üzenetét és minden alkalommal újra kérjük, hogy karoljon át bennünket imájával.

– Minden jelenünkben, de legjobban akkor, mikor majd az az óra válik majd jelenné, amelybe beletorkollik egész személyes földi életünk és amelyből ki kell sugároznia annak az anyagtalan életszakasznak, amellyel megjárjuk a „túlvilág”-nak az iskoláját: ahol majd elő kell készülnünk a „romlandó test feloszlása után a romolhatatlan” testnek felvételére. Az Áve Jézus-pillanatja tüzeljen rá a Szentlélek lehetével létünk halálpillanatára és ahányszor elhangzik ezen a planétán az Áve, annyiszorosra emelkedjék Mária imájának az emberhalálokat átölelő védelme.

Ámen.

RÓZSAFÜZÉR TITKOK

I. MÁRIA TITKAI

Mit jelentenek egy mai emberléleknek a rózsafüzér „titkai”?

Hiszen egyszerű tényeket emlegetnek: fogamzást, szülést. Anyai hordozást. Templomlátogatást. Gyermekkeresést. Valóságos testi kínzásokat. Vércseppeket, ostorcsapásokat, agyonsebző koszorút, keresztfát és szegeket. Üres sírt, levitációt, látható lángokat, hallható szélvészt, egy anyatest eltűnését... és csak ennek magyarázata őszintén „titok”. A többi történet.

De ez az utolsó titokká teszi valamennyit. Kezdve a fogamzáson, ami már biológiai. És ezen át ráfénylik a titok az egész sorozatra, amelyből kimaradt a Táborhegy – mert egészben titok.

1. MÁRIA ANYASÁGÁNAK ÖRVENDETES TITKAI

Első titok: Szentlélektől fogantál

Az emberiség fejlődésvonalának tiszta pontja kellett. Mert az embervonalon utazik a bűn is. Kellett újból Isten gondolata szerint való emberi lény, az az „egészen szép”, akinek nem kell férfitest. Csak a nélkülözhetetlen szűz-asszony. A Teremtő megkerülte saját törvényét, kihagyta a férfit és a Harmadik Személy sugárzatát tette helyébe. És a názareti házban beleköltözött az anyagba a Második Személy. Szabályosan, anyagszóval. Máriában az emberiség tisztán várt rá és a Szűz akarata válaszolt. A Lélek ölelt, az Atya teremtett és a Fiú megfogant a válasz pillanatában.

Második titok: Erzsébetnél hordoztál

Az élő anyagnak idő kell. Az istenoltotta élet látogatni megy – megszenteli – az emberoltotta életet. És megreszket tőle a kiapadt méhben Isten-szóra indult magzat: az emberré fogamzott Isten első cselekedete. Először nevezik a Szűzet Istenanyának. Ennek a két ölelkező asszonynak méhében kezdődik a megváltás. Istennek semmi sem lehetetlen. Erzsébet öregen, Mária szűzen fogan. Az emberiség öröktől fogva elgondolt sorsáról van szó. Jézus meglátogatja Jánost: a Teljesedés az Ígéretet.

Harmadik titok: Szűzen szültél

Most már az Idő embertörvénye dolgozik. Most már minden úgy történik, amint az Élet játssza az Evolúciót. De most a Második Személy születik Emberfiává, a Szentlélektől fogant, és neki már születése pillanatában mintegy feltámadt teste van: nem sérelmezi a Szűzet, érintetlenül hagyja, mikor kilép belőle. Nem csak a férfi sérelmétől, hanem saját szakításától is megvédelmezi. Így bánik el az anyaggal, mert anyagának is ura. És a barlang megtelik az emberré vált Istenfiú személyes Jelenvalóságával. József pedig hódolattal szolgálja a csodát.

A jászolban csendesen lélegzik az Isten.

Negyedik titok: A templomban bemutatnál

Most embertörvények formái alá kerül az Isten; és maga a Tisztaság pedig a „tisztulás” törvénye alá. Két öreg-testté érlelődött emberlélek várja őket és József „az apa”, viszi a családot Simeon éneke elé! Mert dallal kell fogadni a „Királyt”, emberszót intézni Máriához és megnyitni lelkét a szenvedés csodájára. Mária szótlan belső világa örök titok marad az „elsőszülött” felajánlásának pillanatában, akit a Templomnak ad, mint ahogyan őt is a templom-

nak adták. És József viszi őket a Názáreti Házba, ahol mostantól fogva a levitának felajánlott Isten lakik, mint Józsefnek „fia”.

Ötödik titok: A templomban megtaláltál

A háromnapos keresés . . . miért?

Azért a két mondatba foglalt két „atya” szóért. Annak a két szónak világközi távolságáért:

- Atyád és én bánkódva kerestünk téged és
- Nem tudtátok, hogy Atyám dolgaiban kell járnom?

A tizenkét éves gyermek első tanítása. Nem magyaráz. Csak megismétli a szót. Az „Atyád” és az „Atyám” nem ugyanaz az atya. Egyik a földi családnak adott áldott ember-atya, másik az égi Otthonból szüntelenül cselekvő Istenatya és ez a párbeszéd anyja és gyermek között látókörébe öleli a megváltás titkát és maradéktalanul válaszol.

2. MÁRIA ANYASÁGÁNAK FÁJDALMAS TITKAI

Első titok: Vérről verítékezett

Most rákerül a sor arra, amiért Ő testben idejött. „Hiszen ezért jöttem!” – mondja az ajka és a lelke, mikor a Getszemániban a passio küszöbére lép, és a Test már előre Vérről válaszol. Most még cseppenként, de majd ömölve is, mert majd „kiontatik” a Mária véreből való. Ott eredt egy názáreti hajnalon, válaszul angyalszóra, Istennek emberré fogamzásában. Ez hullott, mikor a Jézus név „szentelt vizévé” lett. És most ez tör át a test pórusain, mert az Istenfiú megretten jöttek céljától, hogy teljes legyen az emberáldozat, az embereszméletnek a szenvedéstől való irtózásaig: „de ne az én akaratom legyen, hanem a Tiéd!”

Második titok: Akit megostoroztak

Most már hozzájárul az ember is. Szorgalmasan üt. Változtatva. Most szakad a Test és ömlik a Vér. Emberkarok állanak a megváltás szolgálatában. „Értetek és mindenkiért.” Azokért is, akik ütnek. Azokért is, akik a „feszítsd meg”-et üvöltötték a csütörtök éjszaka után. És Aki az oszlopnál emberkéztől ontja vérét, tudja mi történik. Tudja, hogy ezért jött, és egész emberéletében tudta. Értetlen tanítványok előtt emlegette. Ami szavaiban jóslat volt, most a teljesedés... „mindhalálig”. Így mondta a Kertben. Most pedig elmerül a Test fájdalomában, mert most ezt a testet egészen, maradék nélkül az Atya akaratának teljesedésére kell használnia... Most van az „órája” és szivárog, fut, ömlik a Vér.

Harmadik titok: Akit tövissel koronáztak

Az ember gúnykoronája az Isten fején. A csúfolkodásnak ötlete. Emberben fogant gondolat és emberkezekkel készített gyűlölködésműszer, királyság-szimbólum. „Itt van az ember, nézzétek!” – mondja Pilátus. A tömeg már ordította: nincs királyunk! Így is megtagadta. És áll a töviskoronás Emberfia a gyűlölet piacán és a felfoghatatlanságig színig van az Ember teste és az Ember lelke a minden bűnök megváltásának ráömlő vállalásával. Igent-mondás az Atya akaratára.

– Ember, aki a kereszttutát járod, képtelen vagy megérteni a töviskoronás Krisztust és Máriát, az Anyját.

Negyedik titok: Aki a keresztet vitte

Lehetséges? Összezúzott testtel, meggyalázott lélekkel... ez már nem lehetett emberi erő. Ez a szenvedés-mező, amelyet a kereszthordozás jár végig, emberileg képtelenség. Botladozásokkal és elesésekkel és a Kirenéjinek karjaira is rászorulva, de végre is maga érkezik a választott dombra és

vérnyomokat hagy az útján. Ezen az Úton megy utána Mária és nem roskad össze. Ez is maga a lehetetlenség. Lélekben és testben. Erejüket az Atya toldotta meg . . . Már odaértek . . . Már hozzák a szegeket. Istennek és Istenanyának szánt feladat – az emberekért.

Ötödik titok: Akit megfeszítettek

Most pedig áll a Kereszt . . .

És aki rajta függ, még él. És Aki idáig kísérte, még áll. És a kereszten függő „Elhagyott” most az Anyjáról gondoskodik. Már csak ez hiányzott. Egyebet mindent megtett. Haza mehet az Atyához. Már semmije sincs. Siváran, egyedül, Atyjától elhagyottan, mindent maradék nélkül átadott – az emberekért. Már Anyját is elhelyezte János szívéen, már a Tanítványt is elhelyezte Anyja szívéen. Már csak a Teljesedés van hátra, az Utolsó Szó, az Utolsó Lélegzet és előre hanyatlik a töviskoronás fej . . .

– „Beteljesedett!”

3. MÁRIA ANYASÁGÁNAK DICSŐSÉGES TITKAI

Első titok: Holtából feltámadott

Végigment az Emberéleten. Már nem földi ember. Már feltámadott Ember. Már nem korlátozza a súlyos anyag. A kövön át lép ki a sírból: a „másik” életben van. Aki látja, annak azt mondja: „Ne érints engem!” Másvilági élet vagyok. Még nem mentem fel Atyámhoz. Ugye nem ismertél rám? Csak mikor akartam és szólítottalak. Félelmes vagyok és csodálatos. Feltámadt anyag vagyok, mert legyőztem az anyagot. Új tisztelet, új szeretet, új csodálkozás jár nekem! Nem ismertek fel az emmauszi úton. Test vagyok és látvány. Halat és mézet eszem és lényem eltűnik ámuló szemetek előtt. Ember-Isten vagyok. Szeressetek!

Második titok: A mennyekbe fölment

Így mutattam nektek, hogy *így* értsétek. „Fölmentem”, elmentem közületek oda, ahova még nem jöhettek velem. Indultam a fellegek felé, fehér fényükbe takaróztam, míg utánam ámulatok, és két „fehérruhást” küldtem, megüzentem velük, hogy majd ugyanígy jövök „le” a fellegek közül. Azért, hogy most örvendezve menjetez haza és ezentúl már tanítsátok, amit hallottatok. Amint én tanítottam, amit hallottam. Mert mindent elhoztam nektek az Atyától, akit látatok bennem és akiben emberlelkem most a Mindenséggé tágul, mert testet kaptam tőle Máriából és ezzel a testtel legyőztem a halált. Anyagba születtem és születésemmel az anyag urává lettem. Higgyetek bennem!

Harmadik titok: A Szentlelket küldte

Örvendezzetez!

Ezért mondtam, hogy jobb nektez, ha én elmegyek, mikor szomorúság töltötte be szíveteket. Veletez maradok. Mert a Lélek és én egy vagyunk, mint az Atya és én egy vagyunk, mint ahogyan tanítottam nektez, míg köztetek jártam. Emberéletez akart nekem az Atya, mint ahogyan én Szentlelket akartam nektez, hogy bennetek Háromságban lakozván, a teljes Istent bocsássam a Mindenségre. Mert egy és ugyanaz az Isten, aki terem, aki megvált, aki megszentel, és ti a teljes Istent láttátok az arcomon, hallottátok a szavamon és éreztétek a szívetekben. Az örömez ezt a teljességét most már senki sem veszi el tőletez. Ezért jobb nektez, hogy az Atyához mentem.

Negyedik titok: Téged, Szent Szűz a mennybe felvett

Azonnal feltámadottá tettem a testét. Azonnal átemeltem (az én megdicsőült embertestemhez hasonlóan) a „másik” valóság országába. Zárt sírból vittem át, és üres sírjában lili-

omillat maradt. Nem adtam át az anyag törvényének az anyatestet, melynek véréből szívárgott magzat-testembe az emberélet; és az élet titkos törvénye szerint táplált engem kilenc hónapon át; és szállította ereimbe a Megváltásra szánt véremet. Ezzel az életközösséggel megszentelt anyatest nem követhette az életutáni bomlás sötét játékát, mely a „bűn zsoldja”, ennek a szűzi testnek azonnal át kellett lépnie a feltámadottak örök országába és az Örökkévalóságra az Emberfia karjai között nyitni fel szemeit.

Ötödik titok: Téged, Szent Szűz a mennyekben megkoronázott

„Korona”?

Igen, a Mindenség hódolata. A minden lelkek, a minden szellemiségek köszöntő éneke. Minden angeloszok háladala az Emberfia fogamzásáért, hordozásáért, táplálásáért, gondozásáért. A passióért, az egyedülmaradásért, minden emberléleknek az anyaság titkát megértő himnuszáért. Az Isten után a legnagyobbnak, a lelkek között a legszebbnek, az Egyetlennek; akin nem fogott a halál. Mert Istennek adott emberéletet és akinek az Élet Ura mennybevétellel tette fejére a Mindenség öröktől fogva neki szánt királynő-szimbolumát. Ezt a szeretet arányából készült „koronát”, amelynek egyetlen értelme:

– Minden teremtetett szellemi valóságnak
Isten-járta királynéja vagy.

ÁMEN.

ISTEN-SZÜLŐ AZ ÖRÖK AKARATBAN

I.

... Jézus,
Akiért az Örök Akarat a Világot alkotja ...

Az Alkotó örök pillanatára kell gondolnunk. Még nincs meg a Mindenség. A Lét előtt vagyunk. A Lét küszöbén. A valósággraválás pillanatában, az Evolúció előtt. Amikor egyedül Isten ajándéka van. És ez a Szándék cselekedni *akar*. Egy cselekedni induló Akarat, amely nem kezdődik, hanem VAN.

Ez a *VAN*, maga az Isten, akkor is Örök Tett, mikor még nem cselekszik. Mikor a Lét ebben az Akaratban indul, előnti a Jézus fénye, Jézus-szándék. Jézus-akarás. Mert az Isten háromságos Egységében az Örök Akarásának valósuló valóságában az Ember-Jézus-szándék tölti el. Ez a cselekvés kezdete. Ennek a Szándéknak evangéliumi értelme:

Kezdetben volt az Ige
És az Ige Istennél volt
És Isten volt az Ige
Ez volt kezdetben Istennél.

E Titokban még nincs Világ
Üres a Lét
Csak Szándék van s Ígéret hordja
Örökét
A Léten túl, a Lét előtt
Csak Maga van.
Ígéretország, Ígéretföld:
Egy. Aki VAN.

Mikor még semmi sincsen
Megvan az EGY, az ISTEN
És megfogán a Mozdulat
Munkára kél az Akarat.

II.

... Jézus,
Akinek „anyjául” az Örök Akarat választ ki téged

Ez a Jézus Ember lesz. Benne az Embergondolat, a Világalkotás tervének mélyén. Ez a Terv ismeri már a valóság ember törvényét. Az embernek – még ha Isten is – anya kell. A Jézus-Gondolat elválaszthatatlan a Mária-Gondolattól. Az Ember-Jézus-gondolatnak legmélyén ott van a Mária-gondolat, mint anyag gondolat. Az emberlét megkezdéséhez – még ha Isten is – anya kell. A Jézus-szándéknak telítve kell lennie Mária-szándékkal. Ez a kettő a lételőtti Ígéretvilágban, hol a Teremtés szándéka él, együtt születik. Nem időben, hanem az idő-előtti Gondolatban. A Jézus-gondolatban már a *Lét előtt* beleszületik a Mária-gondolat. A kettő, egybeforrottan és elválaszthatatlanul, világítja be az Ígéretvilágot.

– Nála nélkül semmisem lett, ami lett – szól az Evangélium még a Lételőttiből, mert a Szó itt a Lét határmezsgyéin jár.

A Teremtésnek Krisztus kell, Krisztusnak pedig Mária kell. Nem Időben, hanem Örök Gondolatban. És azért „választja ki” az Örök Gondolat az Örök Akarat számára Máriát. Még mindig az Ígéretvilágban vagyunk.

Ígérkezik az Élet
Testet keres a Lélek
Mint tervezett Ajándék
Még semmi sincs csak Szándék
Létet ígér az Isten
Szolgálni készül minden
Mikor az Élet éled,
Egy Anya az Ígéret.

III.

... Jézus,

Akiért az Örök Akarat Szeplőtelennek teremt meg téged.

– Ez a harmadik Titok is még az Ígéretvilágból való. Ha Jézus emberségétől az Anya-gondolat elválaszthatatlan, ezt az Anyát majd ki kell emelni az emberfílum törvényeiből és egyetlenné kell tenni fogantatását. És ezt még a Lét előtt, az Ígéretvilágban, a Szándék valósulatlanságának korában, még az Idő megteremtése előtt kell az Örök Akaratnak „elvégeznie” az Örök Gondolat lételőtti fényességében. Már akkor, amikor még nem léptünk be a valóságok országába, mert a Teremtés motívumául szolgáló Jézus-gondolat ebben válik teljessé. Az Ember-Jézushoz szeplőtelen Anya tartozik és ebben a teljességben válik az Ígéretvilág Jézus-gondolata, Istenelőttiségében a szűzen-maradó-anyá Gondolatává, amelyben már visszaverődnek a világalkotásnak azok a megvalósítandó teremtés-törvényei, amelyeknek „gondolata” az Örök Akaratban a „Kezdetek” előtről való. Az anyagi lét folytatásához szükséges fogamzás és szülés gondolata az Istenanyaságnak ebben a három lételőtti titkából, tehát az Ígéretvilágból való.

Mert Anyául a Gyermek
Szeplőtelennek teremt meg,
Ez történik a Gondolatban,
Valósulás még nincsen abban
Ami még van a Jövendőben
Meggyszólal már a Lételőttben.

IV.

... Jézus,

Akinek fogamzását az Örök Akarat angyallal üzeni meg neked

Ezek a titkok – ez a három – „emlékezések”. És ezzel a negyedik titokkal ez az „emlékezés” a valóságos Létre világít. Igaz, hogy ez az Üzenet is öröktől fogva akart, ez is az Öröklétből lép át a Valóságba, de ennek a Szándéknak valóságos pillanatban *életdarabba* nyúl a keze. Végtelenből kél és pillanatra szól. Angyal kell ehhez a küldetéshez. A Szentírás nyelvezetéhez tartozik, hogy angyalt mondjon, mikor Isten-üzenetre gondol. A szárnyas angyal lerajzolt látványának lényege, a Máriával folytatott párbeszéd, lényegében eszméletcsere Isten és Mária között Gábielen át. Gábiel mondatait Isten mondja. Az Evangéliumnak rendes szokása ez. Ószövetségben is, Újszövetségben is. Így beszélget az Isten: angyalhangon emberajakkal és így beszélteti az Evangélium is az Istent. Egyszerűen magyaráz. Fiút szülsz, a neve Jézus; ne félj! Veled van az Úr!

Ez a negyedik titok az Ígéretvilágból a Történelemre világít: megfogamzik benne az Isten. Ennek az Örök Percnek *első üteme*.

Nem idő-ütem,
Golgota ütem
Öröktől van
Jövőt fogan
Lesz ami volt
Él ami holt
Semmije sincsen
Övé lesz a minden.

V.

... Jézus,

Akinek fogamzását az örök Akarat a Szentlélekkel műveli benned

A fogamzás örök Percének „második” üteme. Nem időben, nem súlyban, nem szentségben: mint a Háromság Háromja sem első, második, vagy harmadik.

– Hogyan? – kérdezi Mária, mert ő ismeri az élet tovaterjedésének titkát és ettől a titoktól már elzárta testét. Ez a Második titok valóságra válása Mária Szűzi eszméletében ennek az ötödik titoknak kérdőjelében, amellyel Joakim és Anna leánya az Angyalhoz fordul. Válaszul angyal szóval hangzik először a Szentlélek neve, ama Szellemisségé, ki Máriában cselekedni fog. Testén, de nem testtel, hanem az Örök Akaratban már az Ígéretvilágban gyökerező erejével. Úgy van alkotva az ember, hogy van benne ereje a Gondolatnak arra, hogy a test munkáját megújítsa és ebben a három asszonyi testben – méhének teremtmény kamrájában – s ezzel az adománnyal alkot az Örök Akarat három Embert: Annában Máriát; Erzsébetben Jánost; és Máriában Jézust; biznyságul küldeni az emberek közé arra, hogy „Istennél semmi sem lehetetlen”. Ennek a három asszonynak méhe őrzi a Megváltás titkát, mely Máriának ebben az ötödik titkában tetőz: az Örök Perc *második üteme*.

1. Második is Első	2. Jobboldal is balsó
Alulsó is felső	Felülső is Alsó
3. Minden pontja végső	4. Első is utolsó
Szélső is Középső	Utolsó sem alsó
5. Három asszony méhe	6. Így gondolta Isten:
Lelkünk szent Edénye	Jézusért van minden

VI.

... Jézus,

Akinek fogamzását az Örök Akarat Igent-mondásod pillanatában műveli benned.

A fogamzás örök percének *zárópillanata*. A nagy, evolutív, teremtmény Időnek sugárzó perce, a Mindenség történetének az a pillanata, amelyből minden galaxisokon át szerteárad az anyagba költözött Istenerő. Ez a Márciusi pillanat, ez a palesztinai pont is a lelkekben határtalanra tágu. Nincsen a

Létben Spirituálé, amely valami formában meg ne érezné és ne válaszolna rá, mert a Mindenség történetének fordulópontja.

Ez a hatodik titok mégis rejtőző titok. Az Örök Perc *harmadik üteme*, utolsó fényével húzza teljes múltját és teljes jövőjét. Az Örök Gondolatban mint Örök Szándék és Örök Emlékezés él és szüntelenül tevékeny mind jövője, mind múltja felé. Benne maradék nélkül teljesedik a múlt megmaradása és a jövő megérkezése. Az evolúció idejének nincs oly mozdulása, amely ne érezné vagy azt, hogy ez a pillanat lesz, vagy azt, hogy volt. Ez az *Isten* terjed ki a teljes múltra és a teljes jövőre: hol lehetne megállítani? Örök Szándékok valósulása és örök Következmények forrásozása. Mert az Örök Perc „harmadik” üteme: ezért *lett* a Világegyetem.

És most Időbe lépett
Leszállt az Örökélet

A múltból élő Lélek
S a Jövőt termő Élet

Ember lett Jézus Lelke
Az Időt átölelte

Hogy az Anyagos mélyen
Most emberéltet éljen

Elhívta Mária ajka
„Az Úrnak a Keze Rajta”.

VII.

... Jézus,

Akinek Emberfiává születésével az Örök Akarat téged a Világegyetem Istenanyjává szentel.

... és amikor Emberfiává szülsz az Istent, és ezzel földi istenlétte növeszted szándékait, és Evangélium lesz a szavaiból és Oltáriszentség az ittmaradásból, akkor már munkában van az Evolúció, amelynek földi, vízi, légi, égi, szellemi pilótája minden lelkek számára az az Isten, akit az Örök

Akarat méheden át közénk hozott. Mert ama Pillanattól kezdődő Megváltás műve foly a Te Igentmondásod nyomán minden szellemisségen és anyagságon át és tart szakadatlanul a nagy Teljesedés felé.

Mert te az Örök Akarat élő munkatársaként, tested és lelked átadása árán beoltottad a Mindenséget azzal a megváltó Vérrrel, amely testedben kilenc hónapon át ksban minden léleknek és minden teremtet valóságnak Istenanyja.

Az Örök Akarat a Mindenséget Jézusért teremtette és ez a Jézus a saját Anyját ugyanennek a Mindenségnek Anyjává tette.

Mert Máriának vére
Ömlött az Úr szívére
S ha Jézusért van minden
Mennyben és földön-itten
Úgy Jézusunknak Anyja
Világunkat foganja.

III. SZENTLÉLEK-FÜZÉR

A Szentlélek tettei:	E tettek hét gráciát küldenek a földre:	A Szentlélek- adományok vezérszólamai:
1. Köszöntés	Szeplőtelenység	Bölcsesség
2. Ígéret	Szüzesség	Tudomány
3. Fogamzás	Anyaság	Jótanács
4. Örökös	Istenhordozás	Erősség
5. Látogatás	János keresztelés	Értelem
6. Kereszttség	Jézus keresztelés	Istenközelség
7. Pünkösöd	Egyház keresztelése	Istenfélelem

Első tett: köszöntés
grácia: **szeplőtelenység**
adomány: **bölcsesség**

A Szeplőtelenységnek egyenes származéka: a Bölcsesség karizmája. Szimbolizálása ennek: csak tiszta levegőben lehet „látni”. Csak tiszta lélekkel lehet az Igazságról gondolkodni. A Bölcsesség átlátszóbb a fogalmasított gondolkodásnál. A Bölcsesség a lélek látószerve, a lélek saját eredeti igazságdallama, összeömlése a valósággal. Mindez csak tisztult erőterben lehetséges. A legtisztább erőter pedig a szeplőtelenység, amelyen átlászik minden igazság. A Bölcsesség nem megismerésfajta, hanem életfajta: valami szellemfajta. Csakhogy nem az anyag felé leszállásban, hanem a szellem felé történő felépítésben.

Azt mondhatná valaki: ez összekeverése a morálisnak az intellektuálissal.

Azt felelném erre: vajon nem a kozmikus szeretet ereje termeli együtt mind a kettőt? És mikor érünk meg arra, hogy Szeretet és Tudás egymás nélkül nem élhetnek?

Vajon a Tudós nem szerelmes a felfedezésébe?

Vagy az a mindent ölelő kozmikus szeretet nem világít meg mindent? Van látás szeretet nélkül?

Már Szokratész mondta: mert lelke volt hozzá.

Ama kúpnak csúcsán Szeplőtelenység és Bölcsesség összeforrnak.

Második tett: ígéret

grácia: **szüzesség**

adomány: **tudomány**

Mária szűzi elméje ismeri az emberteremtés módját: Úgy kell erre gondolnunk, olyan tisztán, amint ő ismeri: az emberélet továbbításának istengondolatos titka ez. A mag és a pete duója már ott van a növényben: férfi és nő. Ígéret. A sejt párosodásban még korábbi jóslat: „Én mindent kettőnek teremtek.”

Az élettovábbítás miféle módja fog érni engem? – kérdezi Mária. Nem azt mondja, hogy akadály bennem az, hogy férfit nem ismerek, hanem azt, hogy a te ígéreted, Gábiel, ezzel hogyan fér össze? Hogyan teljesülhet?

– Miként lesz en ez? –

Mária kérdez: valójában örökkévaló rendeltetésének titkát kérdezi.

Az angyal pedig a gondolat és anyag kettős valóságával felel. Nincs szüksége a „férfi akaratára”, mert a „Szentlélek” száll tereád, s a Magasságbelinek ereje „árnyékoz meg téged”. Így válaszol a gondolat. „És íme, a magtalannak mondott Erzsébet hatodik hónapjában” – így szól az anyagos Valóság.

Szentlélek-tett és empíria. Az angyali magyarázat misztikával és tapasztalattal, az emberi elme két szélső megismerésforrásával operál.

Van-e a jövő tudományának ennél szélesebb látóhatárú válasza egy elébe függesztett kérdőjelre? A Tudomány, ha „science” méretein járunk, gondolat és tény között mozog, és Mária „miként?” kérdése maradék nélküli szakszerű magyarázatot kap az Ígéretben felmerülő kérdésre. Az így átvett Tudomány karizmájának talaján fakad az örökké-

valóságra nyíló igent-mondás ereje: szüzességed sértetlenül marad.

Mert Istennél semmi sem lehetetlen. Mert Isten anélkül is teremt, hogy férfit hívjon munkatársul. A Tudomány karizmája mély misztikává tisztul akaratában. Csak a Lét fölé kell helyezni azt az okozati hálót, amelynek minden hatása minden létet utolér. Ez másrendű cselekvés, mint az egymásba fogódzó okláncolatok. „Egylétű” benne minden. Csonka nélküle minden. Ezt a „Szeplőtelen Fogantatás” mélyen átlátja: Aki akaratával mindenséget teremtett: miért ne foganhatna Istenembert?

Harmadik tett: fogamzás
grácia: anyaság
adomány: jótanács

A Kozmosz megteremtésében Örök Akarat valósítja a Mindenséget, de *itt* Istenmagzatot kell emberfílumra oltani. Ha méretezni lehet az Isten tetteit, ez a Szentlélek legnagyobb tette lesz. Mert a lehetetlent kell megvalósítani, azért konkludál az angyal azzal, hogy az Istennél semmi sem lehetetlen. És azonnal példaként hoz egy emberhittel merőben ellenkező valóságot: Jánost, a hathónapos magzatot. De amit ez az angyal hoz az ígéretben, az messze az elérhetetlenbe világít. Máriának elég hite van hozzá. Lelkének alaphangja ez. Válaszában tesz bizonyosságot róla. Nem az angyal emberlelkekhez simuló szava, hanem a Szentlélek Tudománya tölti be.

Ez lobbantja fel az örök Igen-re, a megváltó IGEN-ére, a harmadik Szentlélek-tett elfogadására? A Tudomány karizmáján felül még ki tanácsol? Az angyal születéselemzése mélyén ki győzi meg? Maga a cselekvés forrása, a minden igent-mondás Szentlélek súlypontja, a szabad cselekvés felgyújtója: „Íme, a szolgálóleány”.

Micsoda teljes igenlés, testtel-lélekkel való, életnek, vérnek átadása, megsemmisítő eltűnés a szolgálatban,

amelyért a Legtiszábbnak a legnagyobb vértanúság és teljes istenközelség jár.

Sohasem érzett cselekvő elfogadás ez. Az Atya üzenetében, a Szentlélek tettében, és a Fiú, az emberi Fiú megfogamzásában a teljes Szentháromság tevékeny. Ez a gyermeki, apai és jegyesi hármasság vonatkozás, ennek az Igen-nek pillanatában újrakezdetű valóság, a teremtés óta először, mert most a Háromság teljessége van itt. Csendben, zajtalanul, egy názáreti lánynak Szentháromság-vendégségében, ebben a mindent megelőző lakodalmi pillanatban, amikor az igen-be olvasztott fogamzás meggyújtja a megváltás szentelt gyertyáját, s az élet megkezdődik a sohasem-voltat, az élet-törvények szerint teremthető Istent Mária Szíve alatt.

Lehet ez másképp, mint az Atya akaratából, a Szentlélek Szelleméből szabadon elfogadni? Az Atya *Tanácsa*, a Szentlélek szerelmes *ereje* és a Második Személynek „Íme, jövök . . .” mennyei *ígérete*, ezeknek egyetlen örök pillanattá való egyesülése kellett hozzá.

Ez ennek a március 25-ének harmadik üteme, a Szentlélek „Jótanács”-ának tette, Mária akaratának beolvasztásával. A Tanács a tettnek szól, a tett pedig a Tanácsnak válaszol és mindez a Háromságnak Isten-fogamzó tettén belül énekel a Jótanács uralkodó szolamát.

Negyedik tett: örökös
grácia: Istenhordozás
adomány: erősség

Hol énekeljen vezérszólamot az Erősség szelleme? – ha nem ebben a tettben, amelyben emberi test kilenc hónapon át munkálkodva hordozza az Istent? Mikor leány osztja meg szűzi testének és lelkének erőit a teremtő Atya szándékával és ajándékkal adja anyagát, energiáit, lelki valóságát és minden eszméleti készségét az Emberfia hármasságos megteremtésének! Hova öntse erőssége minden kincsét, mint ebbe a megfogamzott Istenmagzatba, ki őt a Szentháromság hármasság

Isten-szférájával borítja be és ő szüntelenül mint Atyát, mint Fiút, mint Jegyest szeretetében hordozza kilenc hónapon át.

És Máriában mennyi szent újdonság, mennyi felfoghatatlan elváltozás, mennyi titoknak megvilágosodása a templomi nevelés után és mennyi készenlét mérhetetlen örömkre és elgondolhatatlan szenvedésekre, amelyekben majd lénye legmélyéig részese lesz.

Elég volna erre az előre-tudásra emberi erő? Nem ennek a mérhetetlen ajándéknak elviselésére kell legjobban az Erősség Lelke?

Jár kilenc hónapig Isten-hordozásának tudatában és Józsefen kívül nem tudja senki. Gyermeke a Józsefnek, az ácsnak lesz a „fia”. Ismeretlenség, észrevétlenség, csend. Megismételi az „ember zajtalan érkezését”, amint valahol felgyuladzik egykor a gondolat a nagy emberközösségben. Ezt a zajtalanságot, észrevétlenséget, ismeretlenséget ismétli meg az Emberfia. Halkan születik, egyetlen szűztől, barlangban, rejtőzik – mint egykor az ébredő emberi Gondolat. Az a teremtés anyaghoz köt lelket, ez a teremtés Istenhez köt anyagot.

Ilyen a Mária cselekvése. Anyaga úgy volt megteremtve, hogy az Örök Akarat már előre Isten tulajdonául szánta és azért gondolta öröktől fogva szépnek. Örökkévalósága úgy előzi meg a létét, mint az anyagba ömlő eszmélet-mag az evolúcióban kifejlődő gondolatot. Mint Máriát szeplőtelennek, úgy az anyagot is eszmélőnek gondolta el az Örök Akarat, Máriának ez a kilenc hónapos Isten-hordozása az evolúcióba esik, mert emberfilumon is halad, de szeplőteleniségének örök akarása a teremtés előttről való. A teremtés evolutív kibontakozása valóban kozmikus előképe Mária Isten-hordozásának. A Kozmoszban eszméletté fogamzott az Örök Akarat, Mária méhében pedig Jézus.

Ötödik tett: látogatás

grácia: János keresztelés

adomány: értelem

Látogatás. Ennek a látogatásnak és minden látogatásnak mi az értelme? Mit akar a lélek, ha látogatni megy? Megnézegetni, mi is van a másikban, kicserélni egymás meglátását. Ránézni a „másik” arcára. Bepillantani annak eszméletébe. Nézegetni – és meglátni, látogatni, újra meg újra megnézni a bennevaló láthatatlant. Amit nem vonhat ki önmagából, azt, amit nem adhat oda senkinek közvetlenül magából, és erre a „meglátásra” elfogadni annak válaszát, azt a belső választ, amellyel a látogatott visszaadja látogatásodat, miközben vele vagy; belépni próbál eszméletedbe úgy, amint te beléptél az övébe. Nem ez-e minden látogatás?

És Mária az angyali jelenés után „sietve” indul Erzsébet-hez. Ez a látogatás angyalszóhoz tapad. Azért több a nevé-nél ez a „látogatás”. Több, mint lélektani. Több, mint eszméletváltás, több, mint egymás megérzése emberi vonatkozásban. Az emberi eszmélet-közösség az a „közel-telepátia” ez, amely nélkül nincsen egymás meglátása, egymás megértése. Ez lélektani erőközösség, mint emberi érintkezésforma, itt felhasználódik a Titok céljaira. Mert ebben a látogatásban a Szentlélek isteni erőtere száll a juttahi házra, mikor ott a „magtalan” már hatodik hónapjában van. Ez a látogatás nem két asszonyi rokon találkozása, – mert mindkettőben választott magzat él. Itt a lélektan a misztika területére sugárzik át. Ez a titkos *értelme* ennek a látogatásnak.

A Szentlélek az Értelem Szellemének erejével dalol a látogatás vezérszólamában. Ez a dallam cselekedni jön a házba. Mária siet, viszi a dallam, mert hívja és küldi a megfogamzott Magzat a másik magzat felé. Most együtt élnek majd, közös házban is, három hónapon át, mígnem János megszületik. Az Isten-hordozó Mária köszöntő hangjára repeső örömmel válaszol a másik – köszöni az anyaméhben átélt keresztséget, az emberiség első kereszttelőjét, az advent első óráiban, melyek a végtelen szándék valóságba folytatásai.

Ez az erőter várja a János-magzat gyermekké születését. Ez az erőter sugározza körül majd a megszületett Jánost, annak gyermekségét, neveltetését, kereszttelő hatalmát, az em-

beri Jézus bűnbánat-kereszttségéig és azon túl mindent János vértanúságáig. Ez az erőter oldja meg Zakariás elnémult nyelvét, mikor felírja: „János az ő neve”. Mária elhagyja a juttahi házat, hogy Józsefet a Szentlélekben újra átölelje, mert most Józsefé is lesz Mária titka.

Mária hazatér Názáretbe: „... nem, József, nem kell Máriát titokban elbocsátanod”, angyal mondja meg neked, hogy ő a Szentlélek Arája. Őrizd a szüzességét, védelmezd és gondozd majd a Gyermekeket, a látogatásnak záróakkordja ez.

Hatodik tett: kereszttség
grácia: **Jézus keresztelés**
adomány: **Istenközelség**

nnyi, mint Isten-telítés. Isten él az emberen át. Az istenközelség szelleme, mint Szentlélek-erő, az isteni erőter győzelme a lélek minden mozdulásán. A Szentlélek áradó erejének teljes elfogadása. Az a diadal, amelyről Isten mondja: ahol emberlélek van, ÉN ott vagyok. Az előttem kitérülő emberi Akaratszabadságban vagyok. Az emberlélek teljes odaadásában vagyok. Ama közelség Szentlélek-szelleme az emberi eszmélet munkája révén, amellyel teljes szabadságát Istenkézre adja: az ember lelkébe öltözik. Nem marad magának a lélek spontánságából semmi, és mégis teljesen önmagáé Istenben.

Ilyen Jézus emberlelke, amikor a Jordánba lép, hogy János megkeresztelje. Teljesen ember akar lenni, ezért jön el a bűnbánat kereszttségére is. Mint mondja: maradék nélkül teljesíteni a Törvényt.

Meg is kapja az Atya válaszát, mert emberszóval hallatszik az égből és mert le is száll fejére az előre jelzett galambszimbólum és keresztsege után emberlelkét mély alázatban tölti be a Jordán-parti térdelésben a hálaadás. A bűnös ember teljes átadottságával borul le a vízparton az Emberfia és emberi áhitattal telik a Szíve, mert „teljesítette a Törvényt”. A Szentháromság pedig teljes Jelenléttel válaszol.

Így adja vissza János Jézusnak az egykori keresztséget, amelyet Jézus Jánosnak Erzsébet méhében adott. A magzat repeső válaszáának most a Szentháromság teljes megnyilatkozása felel:

1. Az Égből szóló Atya hangja,
2. a Jordán-parton hálát adó Emberi Jézus, és
3. a fejére szálló Szentlélekmadár, a hófehér Istenszimbólum, amellyel az Atya előre megjelölte Jánosnak a Messiást.

És János kereszttel tovább és Jézus tanít tovább és a Szentlélek cselekszik tovább; készül a Megváltás három tanító esztendeje az emberiségnek kiosztandó Istenközelség Szellemével a bűnbánat keresztségét elfogadó Emberfia tetteiben a Megváltás most kezdődő örök Szimfóniájában. És ez a hét „cantus firmus” most a Megváltás munkájába fog: három tanító Év és a Passio. A Szentlélek-Tettek és a Szentlélek-Erők szüntelen munkája e Kereszteléstől az Egyház születésnapjáig: Szentlélekjárás van a Földön.

Hetedik tett: Pünkösöd
grácia: **Egyház keresztelel**
adomány: **Istenfélelem**

Szentlélekjárás van a Földön Jézus bűnbánat-keresztsége óta. Ama Jordán-parti hálaadó térdelés óta. A teljes Háromságnak ember által is érzékelhető jelenléte óta. A három esztendő, a passio és a kereszthalál, a Limbus, a negyvennapos jelenések, a mennybeszállás. A Szentlélek-várás óta. Pünkösöd-előtti Egyház, az a kis embercsoport a Coenaculum-ban. Bezárkózott, megfélemlített kis sereg. A kevesek népe.

Istenfélelem? – Nem. Még nem. Még csak emberfélelem. Bezárkóznak. Félnak az emberektől. De hangzik bennük az Úr szava. Alig hogy elfödte felszálló alakját az a fényes felhő, még visszaénekel bennük a hangja, hallják a zengését:

– . . . maradjatok Jeruzsálemben!” –

Igen. Maradnak. A szent légkörben újra meg újra egybe-
gyűlnek. Várnak valamit. Meg kell várni valamit. Egy nagy
teljesedést. Új elkezdődést. Valamit, ami még nem kezdő-
dött soha. Születni akar valami, ami még nem született so-
ha.

Ezek az Ó-Szövetségen nevelődött lelkek hároméves ta-
nításon, egy passión és egy feltámadáson estek át és látták a
mennybemenetet. Ezek a zárt ajtók mögött imádkozó em-
berek valami új adventnek viharát érzik. A Megváltás-
drámája felizzik bennük, de még nem lobog. Egyetlen fény
ott a Coenaculum Asszonyának a lelke. Attól elválhatatlan
a most várt Érkező. Egyetlenül tudja, hogy mit várnak és
hogy Kit várnak.

Kicsit hasonlítanak még a régi-szövetség embereihez,
azok szintén vártak. Most is még mindig várnak. Még min-
dig őszövetségeseik. Most közeledik az Évek, a Passio, a Ha-
zatérés terméke.

– Jobb nektek, ha ÉN elmegyek, mert másként nem küld-
hetem el . . .

És most remélve félnek és félve remélnek.

Ilyen a Pünkösöd hajnala.

Miért szélzúgással?

Miért vihar-hanggal?

Mert a szél söpör és tisztít, felforgat, elválaszt és egyesít.
Mert egymásra önti a sohasem találkoztót, mert széttöri az
összenőttet. Mert mindent mindennel szembe állít és min-
dent mindennel egybe zúdít, hogy minden egymásnak való
megtalálja egymást és minden szétválasztandó elszakadjon.
Amint az a félelmetes, egyetlen Örök Akarat minden Idők
előtt elgondolta. Az tevékeny erőter-hullám, amely min-
denhol elfér és mindent utolér. Nincs kerete, csak végtelene
van – méretlen –, nincs belseje, sem külseje – csak örökléte
van.

Azért szél, mert erőhullám, szeretve átölel és mindig vonzással szabadít meg gátjainktól és mindig beljebb és mindig mélyebbre visz. Mindig még tovább tart és mégis a pillanatba fér. Magukra ismernek a lelkek, mert nem ismerték saját arcukat. Egymásra ismernek a lelkek, mert sohase látták egymást.

És miért tűznyelvekkel jön? Mert világosság kell nekünk. Mindenki egyenként megkapja a maga tűznyelvét. Ezek a nyelvek nemcsak világítanak, hanem megszólalnak és beszélnek is. Fényt hoznak és értelmet. Pontosan oda világítanak, ahova kell, és mindenki külön kapja meg. Mindenkinek emberi eszméletében gyullad fel a szó mögötti értelem. Nem a szó maga, mert a szó lehet ugyanarra többféle, de a gondolat valami szó-előttiség, és ezek a tűznyelvek nem szót, hanem gondolatot világítanak. Azért mindegy, hogy milyen nyelven beszélnek azok a galileai férfiak, akik még az imént tétlen búcsúzással ámultak az Égre nézván. Mert ezek a Tűznyelvek nem szavakat, hanem igazságokat szállítanak, a fényükben megvilágosodó szómögötti igazságot.

Ezért zúg a szél és ezért szálldosnak a Fényességnek „nyelvei”, és ez a Hang és ez a Fény beszél, tehát megszólal mindenik és Péter nem gondolkozik azon, mit kell mondania.

Hol vannak a félelmek? A rettegésből hősök lesznek. A gyáván bezárkózottak ékesszólóvá válnak. Egyetlen félelem lett az úr: az Istenfélelem Lelke, és dalolja bennük ennek a Szentlélekadománynak Cantus firmus-át, körülzúgva a többi hat adomány gráciájával.

Mert most már nem az ember beszél. Most a megígért és megérkezett Lélek szólal meg. S az mindig onnan szól, a szómögöttiből, ahol születik a Gondolat, az Igazság, a Hit.

Megértjük-e ennek az eszméletünknek utolérhető különböző síkjait? vagy tájait? vagy feszültségi fokait?

Ez a pünkösdi tény, ez az evangéliumban dokumentált tömegtapasztalat és egyéni élmény is, mindenkiben egyenkint!?

Ezek a mindenféle nyelvű emberek, akik a galileai halászok nyelvén mind a saját nyelvüket hallották, valami nagy igazságot illusztráltak elcsodálkozásukban:

„– hogyan lehetséges, hogy mind a saját nyelvünkön hallottuk őket?”

A Garabandal-i gyermekek természetesnek találták volna. Az „extázis” természetadta lelkiállapotuk közé tartozott és beleilleszkedett mindennapi életükbe. Hiszen előkészületben volt rá az eszméletük három – különböző fokú – figyelmeztetéssel. Az első csak egy boldog fuvallat, örömezés, közeledés. A második a jelenés biztossága, amikor már szaladni kell, hogy a jövetelre a helyszínen legyenek. És a harmadik: a jelenés, a nagy eszméleti átalakulás küszöbe, amelyet a Másik Léttel való közvetlen érintkezés követ személyes feltételeink között – a mi nyelvünkön. Ezek a fokozatok mutatják, hogy van átmenet a „normális” eszmélés oldaláról a misztikus eszmélődés felé, hiszen ezek a gyermekek a jelenések személyeivel beszélgetnek, a Mária karján levő Jézuskának bonbonokat kínálnak, aki – bár mosolyogva – nem veszi el tőlük, mégis megérintik Őt, a Szűz Édesanya spanyolul válaszol, sőt két szót magnóra is mond, de „többet nem beszélek”, azon az egyetlen hangon, melyet csak a négy gyerek ismer. Belenyúlása ez a misztikának a természetesbe és jelenti, hogy van átmenet, van olyan átkapcsolódás, amelyet már nem ölel át a múltat tartogató emlékezés.

A Garabandal-i tények olyan mélységben kapcsolódnak, amelyek felszíni jelenségeit csodáljuk, de bizonyos törvényeket tanulhatunk belőlük az emberi eszmélet szerkezetére vonatkozólag, amelynek vizsgálatára nem elég a tudomány címén kezelt pszichológia, tanulmányozni kell magát a misztikus tapasztalatot is és tanulni kell belőle.

A püünkösdi nyelvek adománya ebbe a misztika felé mutató szömögöttibe lép. Felfoghatjuk úgy is, mint ennek a szömögöttinek kollektív-lélektani tömegtünetét, amely volta-

képpen Isten játszadozása saját-alkotta törvényén át az egyéni és a tömegeszmbéletben.

Péternek ez a pünkösdi beszéde nagyszerű Isten-játék, igazi születésnap ajándék az Egyháznak keresztelese napján. A Coenaculumba rejtőző emberek egy misztikus leheletre emberfélelemről istenfélelemre, emberhatások befogadásáról istenhatás befogadására térnek át. A misztika határtartomány a természetes és a természetfeletti között: ha Istenkéz nyúl bele – természetfölötti, ha emberkéz kísérletez vele – természet: parapszichológia.

Mi kell a csodához? Parapszichológiai alkat és isteni beavatkozás. Mindkettő maradhat egyedül is. Ha a parapszichológiai alkat maga van a tényben: a tény nem csoda. Ha Isten maga van a tényben: akkor duplán csoda. Mert nem előre készített idegzeten, hanem „a semmi sem lehetetlen”-nek vonalán dolgozik. Van-e kritérium ennek eldöntésére egyes valóságokban?

Nem kritérium, hanem forrás van: imádság. Elindulás azon a Szentlélek-vonalon, amelyen a Szentlélek-tettek járnak, amelyen a hét adomány „cantus firmus”-ai dalolnak és az Egyház „igen”-je. Ilyen „imameghallgatás” ez az első Pünkösdi, az Egyház kereszteleje. Minden nyelven beszél, mert mindenkinek szól. A Péter-beszéd, az örök életre születő Egyház legelső szava. Joel próféta hangja szólal újra arról a szétáradásról, amelyet ez a szélvész és ezek a lángok hoznak, hogy:

„... mindenki üdvözljön,
aki segítségül hívja
az Úr nevét ...”

és hogy így legyen, jövendől még Dávid éneke a Krisztusról:

„... és eltöltesz Orcád előtt
gyönyörűséggel”

hogy küldje a Lelket és Ő szerteáradjon a Földön

„... fiaitok és leányaitok
prófétálni fognak,
az ifjak
látomásokat látnak
s álmokat álmodnak
a vének...”

mert kiárasztottam minden emberre Lelkemet Egyházamnak születésnapján.

*

A Szentlélek-tettek utolsójánál, a hetediknél vagyunk. Meg kellett értenünk az Egyházzá alakult Coenaculum első szavait. Ezek a szavak Péter ajkáról szóltak, és Péter nem gondolta el beszédét előlegesen, nem készített róla tervezetet, nem válogatta össze kifejezéseit és minden nemzet megértette a saját anyanyelvén. Megértettük már, hogy ez az anyanyelv a gondolatmögötti nyelv, az a „meta-nyelv”, mely nem a szóból fakad, hanem amiből a szó fakad. Mert van valami olyan adománya az emberléleknek, mely formulázhatatlan és megteremti a szót. És ez a „meta-nyelv” azonos úton jár, amelyen az erőterek vonalai. És úgy utazik eszméletről eszméletre, mint az a lélektani ajándék, amelyet lehetséges „közel-telepátia”-nak nevezni, és amelynek föltétele az érintkező elmék kölcsönös „jelenléte”.

Azon a napon Péter elméje volt az egymás köré tóduló emberek erőterének középpontja. Belőle sugárzott széjjel a gondolat, mert ez az ő Pünkösdje volt, és az Egyház Fejének hangja szertehangzott azon a templomi és utcai térségen. Születésnap volt ez és Péter szava volt rá bevezető szöveg, amelyre válaszul a Szentlélek a gondolatot vitte át, más közeget elevenített meg, más eszméleti képességeket vitt munkába, új sínekre és új síkokra lépett. Szentlélek-tett! Ilyenek a Szentlélek szellemi tettei.

Ő pedig, az a Mária, akiben a Szentlélek érkezése a lelket

szótlanná tevő mélységéig hatolt, az a Mária nem szólal meg, mert ráborul a lelkek egyességének félelmetes és újjongó valósága.

Mária egyetlen „ismerőse” az Elérkezettnek. Évtizedek előtről. Nem, az Öröklét Akarata óta és annak nincs kezdő-dése. Örökifjúság jegyessége ez, a Teremtés-előtről való, az Öröklétben ered, a Szentléleknek az emberiségre gyakorolt tette, amelynél a Coenaculum Asszonya nem hiányozhatott.

Egyszer hallottam egy csodálatos (angol nyelvű) lelki-gyakorlatot Londonban, amely a Coenaculum Asszonyáról szólt. Három napig tartott – egyetlen mondatára sem emlékszem, de abból a lelkigyakorlatból tudom, hogy a Coenaculum Asszonyának Pünkösdje a valóságos, az igazi, a teljes Pünkösöd.

Ki tudhatta jobban, teljesebben, valóságosabban, hogy mi történik azon a pünkösdi reggelen?

Annak a tüzes szellőnek hangjában és fényében érkező Örökkévaló Vendég, aki most Jézus után lakni jön erre a planétára, talán már itt veti el magvát a Mindenség Édes-anyjának szívében, azoknak a szüntelen embermentő fáradásoknak, amelyek csak majd Mária feltámadott életében valósulnak! Nem döbbenetes-e ennek ennek az Egyetlenegy Szeplőtelennek csak a másik életében kifejlődő embermentő gondolata, amelyet az Atya már a bűnbeeséskor megjövendöl? Nem ebbe az első Szentlélek-örömbe, ebbe a Lélek-diadalba zúg bele ezen a szélvészen át a Világ-Anya embergondja és nem itt gyökerezik-e a Gonosznak erőpróbaival az emberiségért megküzdő anyaság?

Vox temporis – vox dei

AZ „EMBER” TEREMTÉSE

„És mondotta: teremtsünk embert képünkre és hasonlatosságunkra; uralkodjék a tenger halain, a lég madarain, a négylábúakon, az egész földön és minden teremtményen, amely csak mozdul a földön.

És Isten megteremtette az embert saját képére; Isten képre teremtette őt; férfinak és nőnek teremtette őt.

És Isten megáldotta őket: növekedjete és sokasodjatok és töltsétek meg a földet és hajtsátok igába és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain és minden élő teremtményen, amely mozog a földön.

...és az este és a reggel volt a hatodik nap.” (Gen. 26–31.)

Férfinak és nőnek teremtette őt: Az Embert. Még egyedül volt és már férfi és nő volt. Mert nem jó neki egyedül lenni. De Isten képére és hasonlatosságára nem is lehetne egyedül, mert férfinak és nőnek kell lennie. Azaz Ember, aki Isten szándékában megfogant; Teremtsünk Embert! – még az ő képére és hasonlatosságára elgondolt, de csak szándékolt, szintetikus lény, kettős lény, nem maradhat egyedülvalóságban, nem maradhat „egyben”. Ez a szándékolt kettősség benne van a teremtésnek már az ígéretében is és benne lesz aktusában is.

És Isten megteremti az Embert saját képére. Embert teremti saját képére. Megteremti őt Isten hasonlatosságára. Miért mondatja vele még egyszer Mózes? Nehogy tévedésbe essünk a „saját” szóra nézve. Ki kell újra írni, hogy az ember *Isten* hasonlatosságára van teremtvé. És azonnal utána is kell írni, hogy férfinak és nőnek, tehát kettősnek van teremtvé.

Az igazi teremtés, Isten stílusa szerint való teremtés a semmiből merít. Akaratmű a teremtés. És a Genézis 1-ben ez már megtörténik. Mózes szükségesnek érzi, hogy Isten fo-

galmazásában ott legyen a szándék külön kifejezése. Az ezt megelőző teremtmények semmiből valamivé tétele előtt sohasem fejezi ki Isten, hogy most teremteni akarja őket. Akaratából teremt „ eget és földet”, bevezetés nélkül. Nem kell-e megállnunk ezen a súlyos mondaton? Hogy a hatodik nap emberteremtő cselekvése előtt szándékát mondatba foglalja?

„Teremtsünk embert!” És a képünk és hasonlatosságunk első vonása az, hogy uralkodjék minden eddigi teremtményen. És mikor teremtése már megtörtént, akkor sugárzik benne fel az Isten gondolta kettősség, amely most beleilleszti őt az evolúció eddig is gyakorolt stílusába azzal, hogy őt is „férfinak és nőnek” teremti.

És a Genézis 1-ben az Ember meg van teremtve, pedig még szó sem volt az isteni szobrászműről, sem az oldalbordáról.

„És Isten megteremtette az embert saját képére, Isten képe, férfinak és nőnek.”

Lehet ezt másképp érteni, mint úgy, hogy az Ember a Férfi és a Nő egysége? És ez az egység az isten képe és hasonlatossága?

Mikor pedig megáldotta a hetedik napot, amelyen megpihent az Égnek és a Földnek megalkotása után s benne megáldott mindent, az utolsó növényig és az utolsó fűszálig, mielőtt az még kinőtt volna a talajból, forrás fakadt a földből, mert nem volt még ember, aki öntözze, de a forrás átmedvesítette a föld színét. „Isten Úr pedig embert formált a föld sarából és arcába lehelte az élet leheletét: és az ember élő lélekke vált” (Gen. 2. 8.).

– Az ember teremtése tehát a Gen. 1-ben megtörtént. Isten gondolata az emberről már a teljes ember. A Gen. 2-ben Mózes már csak a kivitel módjáról beszél; arról, hogyan lett az ember a Gen. 1-ben már Isten képére megteremtett, férfinak és nőnek megteremtett ember, anyagos szellemmé. Hogyan kapott anyagot és szellemet, azaz anyagos lelket. Az áldást a vízzel szimbolizálja, mert Isten Úr még nem küldött esőt a földre, hanem a földből fakasztott vizet a

most formálendő embere számára, hogy ennek a sár-embernek arcába lehelhesse szellemét és ettől válják hozzá hasonlóvá.

– És betette őt a négyfolyamos Édenbe, ahol minden fáról lehet, de a jó és gonosz tudásnak fájáról nem, mert abba belehal. Éva még nem volt. Mert ekkor mondá az Isten Úr, hogy az embernek nem jó egyedül. Erre való tekintettel előbb megtanította Ádámot a teremtetett dolgok nevére és Ádám megnevezett mindent, mert Istennek már szándékában volt a segítőtárs megteremtése. És ezzel föllépett az emberben a beszéd szükségessége. De ezt csak Isten tudta és azért tanította Ádámot beszélni.

– És amikor Ádám megtanult beszélni Isten Úrtól, akkor Isten elaltatta őt. És míg aludt, Isten kivette egyik bordáját és annak helyét hússal töltötte ki. És Isten Úr a bordát, amelyet Ádamból vett ki, asszonnyá formálta és odavitte Ádámhoz.

– „És Ádám szólt: Ez most csont az én csontomból és hús az én húsemből. És asszonynak kell hívni, mert emberből vétetett”. (Gen. 2. 23.)

„Miért is a férfi otthagyja atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik és ketten lesznek egy testben.” (Gen. 2. 24.)

„És mindketten meztelenek voltak, tudniillik Ádám és a felesége; és nem szégyelték magukat”. (Gen. 2. 25.)

– Magyarul könnyű ez a megkülönböztetés, mert az ember szó értelme nem azonos a férfi szó értelmével. Nem minden ember férfi. Van női ember is. Nem „néember”, nem nem-ember. Hanem az *ember*-ből kiemelt női tényező.

– És a négy folyó: Pison, Gichon, Tigris és Eufrátesz öntözte a Földet és bár még esőt nem küldött Isten, de forrás fakadt a Földből és éltette mindenhol. És Isten Úr vette az embert és beletette a paradicsomba, az örömök lakhelyére. És megmutatta neki a fákat, amelyeknek gyümölcséből lehet, de a jó és gonosz fájának gyümölcséből nem, mert ha eszik belőle, meghal. És még akkor nem volt szó az élet fájáról, és

még nem volt Éva sem. És akkor mondta Isten Úr, hogy nem jó az embernek egyedül lenni. Teremtsünk neki hozzá társat. És ez a hetedik napon volt. Az Úr megszentelt pihenő napján. És akkor odavitte Ádám elé a Föld minden teremtetett állatát, hogy Ádám megnevezze őket.

– És Ádám beszélni tudott és még nem volt Éva. De Isten Úrnak kifejezett szándékában már volt Éva. Mert már mondotta: „Alkossunk neki segítőtársat!”

Mert akkor már volt IDŐ. Mert a teremtés már folyamatba lépett. Nem csupán Istennek teremtő és örökkévaló szándékában, ahol minden megvolt, hanem a teremtés folyamán időbe lépő szándékában is. Van örökkévaló szándék és történelmi szándék, vagyis időbe helyezkedő szándék, amelyet Isten ajkáról Mózes mond el. És Isten Úr azért vitte az ember (a még egyetlen ember) elé a Földből való összes állatokat, hogy az megnevezze őket. Mert, ha társa lesz, beszélni kell.

Előzőleg is volt ugyan valamilyen „beszélés”, mondotta Isten, azonban egyedül Isten beszélt. Az alkotások sorra Isten mondására, szavára valósultak Mózes szövege szerint. Mikor pedig embert készült teremteni, akkor szándékát előre kimondta. És mikor megteremtette „őket”, akkor is beszélt hozzájuk. Az ember azonban még nem szólt, mert Isten Úr még nem tanította meg beszélni, csak mikor Évát akarta melléje teremteni. Mert az állatok között nem akadt Ádámnak magához való társa. Megnevezte az állatokat, de nem volt kivel beszélni róluk.

Ismétlen: Isten Úr pedig elaltatta Ádámot, kivett belőle egy bordát, a helyét hússal töltötte ki, a bordát balról vette ki, a szív oldaláról és abból lett Éva. A nő a férfiszív felől való.

De ennek az Évának valami módon már a hatodik napon meg kellett lennie. Mert mikor Isten Úr megteremti az embert, azt saját képére férfinak és nőnek teremti. És még nem voltak ketten. Istenképiségük már előre megvolt a még két-tővé nem vált ember egységében. Még nem volt két testük. Ez test előtti lét volt. Mikor már megáldotta az egész terem-

tését, megszentelte a hetedik napot és csak ezen a hetedik napon lett meg a test anyaga: az ember.

A hatodik nap embere az Isten gondolatának már teljes megvalósulása. Ez lett az előző „semmiből”, az ember „semmije”-ből, az ember nemlétét követő lét. Ez a „teremtés” értelme. Amit Mózes a hetedik napon mond el, az nem utólagos magyarázkodás. Az már időben, éspedig a hetedik nap idejében történt. Másképpen beleírta volna Mózes a hatodik napba. És a teremtés napjainak evolúciós korszakok felelnek meg.

A Gen. 2. 6. pontjában lesz vizes a Föld és készít belőle Isten ember-testet. A hetedik napon. Mikor már a hatodikon megteremtette az embert. A hetediken pedig megáldotta a befejeződött teremtést. És a hetedik nap végén már előre táplálékul adta a minden fűvet és fát, mely magvat visel, a lég minden madarát és mindent, ami a földön és vizekben mozdul és ez volt reggeltől estig a hatodik nap. Bár akkor az embernek nem kellett ennie, mert csak ezután, a hetedik napon kapott testet.

Milyen volt a hatodik nap embere? És mi történt vele a hetedik napon? A hatodik nap embere Isten másául teremtett kettősség. A két nem, amellyel Isten teremtő kedve az első sejtpárosulások óta szakadatlanul játszadozik az egész előző evolúcióban. Azért játszik mindenhatósága így, mert ezt a kettősséget önmagából már előre az embernek szánja. És nem az evolúcióból szublimáljuk ezt a létszerkezetet Istenig, hanem Isten minéműsége játszadozza metaforává az élet részéről történő szimbolikus Isten-másolásban.

Hiszen már a teremtés szándékába is belefoglalja ezt a Teremtő. Miért páros, miért pározó az Isten metaforázó evolúció? Mert „képünkre és hasonlatosságunkra”, mikor az ember síkjáig ér, akkor „férfinak és nőnek” teremti az embert, és ez a szándék megnyilatkozásában oly ősi, mint a megamolekulák föléledésének idejében az első sejt-párosulás. És ugyanaz a szándék, amely az evolúció kétneműségében Isten természetének tükröződését látja, ismeri fel a még nem pon-

derábilis testű első emberben az evolúció következő gesztusával, az anyagba beleteremtődő házaspárt, a két testté rendeltetett emberpárt, amelynek a hetedik napon kell egy szobrászi alkotás és egy biológiai műtét révén megvalósulnia, – a hetedik napon a teremtés befejezése utáni pihenőn –, mert ez már nem munka, csak a teremtés munka. Ez már csak a végzett mű anyagba öntése, beteljesedés. Érdemben megvolt a hatodik napon, az örökkévaló megkezdí belemásolását ebbe a hasonlatosságba, amelyet a vallás a világ teremtésének, a tudomány evolúciónak nevez.

Mikor az Örökkévaló kilép önmagából, akkor indul az evolúció. A mindenek legősibb folyamatosságával megteremteni a Tért és az Időt és folyamattá tenni az Erőt és munkáját evolúcióvá virágoztatni a Káosztól a Galakszisokig, amelyeknek lakói vagyunk. Mi történik a Galakszisokban mindenütt? Mi csak arról sejtünk valamit, ami körülöttünk, ezen a Föld nevű ponton és körülötte elérhető kozmikus látóhatárunkon történik, és amelyen történelmünket igaz mesévé szimbolizálja az Isten-szemmel néző és Isten-ajakról értesülő Mózes. A tudományunk megkérdezi ezeket a szimbólumokat: Mit beszéltek? És a látó lélek felismeri, hogy valami nagy valóságshullás az evolúció a szellemiségtől az anyagiség felé, valami nagy másolódás felülről lefelé és vissza, az eredetije mindannak, ami az örökkévalóságnak ama kiömlő pontján van, ahol a „tér-idő” megszületik és az „erő”-vel evolúcióvá szerveződik. – Isten önti ránk örök létének idővé ömlő korsójából a történet és az Ő képe és hasonlatossága az evolúció kétneműsége, a porzós-magvas vállalkozásoktól kezdve a minden, vérből-élőkben kifomálódó ivarszervekig. Ez mind az istenképiségnek beleköltözése az anyagszerűségbe, ahol már elvághatatlan az út anyag és szellem között. Ilyen az időtermékek természetes vérkeringése, amelynek egyre tökéletesedő Isten-szerűsége az EMBER-ben éri el teljességét.

A teljesség kezdete ez. Még nem tudjuk, hová vezet. A férfinak-és-nőnek-teremtés titkai még felderítetlenek. A

„férfi–nő” egészen még ismeretlen misztériuma előtt állunk. A máig fejlődött emberben még nagyon sok nyomul a fajfenntartás súlypontja felé. Egyszerűen arra, hogy „legyen” még ember. A nő–férfi egységben ezen felül áll az, hogy *milyen* legyen ez az ember. Éppen ezt határozza meg a már a teremtés ténye előtt eldöntött Isten-örökség: az istenképiség lélek-kettőződés, amelyet az anyagba olt az evolúció és amelyik Isten-hasonlóságunk kritériuma. Ennek messze, ma még beláthatatlan szellemi kivirágzását várjuk.

– Alkossunk embert! – mondja Isten és ennek az első embernek a teremtés hatodik napján még nincs meg a teste. Miből van? Valami ponderábilis előtti anyagból, amilyen majd a feltámadás utáni test lesz; mert még nincs is meg a „sár”, amelyből készülnie kell, és hol van még az Éva, aki-ben megvallja az EMBER a teljes istenképiséget?

Világos, hogy van valamilyen teste. Tehát van olyan test, amelyik még agyagból nincs meggyúrva. Akkor miből van?

Az ember a hatodik napon meg van teremtve Isten képére és hasonlatosságára férfinak és nőnek. De nem lehet férfivá és nővé szétválasztani. Vajon a föld anyagából kell lennie, hogy darabolható legyen? Vagy az kell-e, hogy szétválaszthatóságban valami lelki, még mélyebben átjárja a ponderábilis anyagot, amelynek léte a kettéválasztás föltétele? Vagy azért gyúr az Isten a hetedik napon (és már nem „teremt”, mert neki csak a teremtés munka), hogy Évát különválaszt-hassa? És Éva már előből és ne sárból legyen?

A hatodik nap embere tehát az az ember, akivé majd a feltámadás után visszaváltozunk?

Isten megteremti *Őt*, és azonnal megáldja *őket*. Hogy ural-kodjnak és sokasodjanak (Gen. 1. 27).

És az EMBER a hatodik napon még egyedül van. Mert a hetedik napon jelenti ki Isten Úr, hogy nem jó egyedül lenni (Gen. 2. 18).

Mikor megalkotta a föld anyagából, ebbe az agyagtestbe belelehelte, „arcába lehelte az élet leheletét” az ember ele-ven lélek-ké válik és így helyezte őt Isten az örömök ketjébe

istenmásolat, ez a léleklakta planéta-népesség, talán volt va-
(Gen. 2, 7–8). – És a négy folyó vize öntözte a fákat,
amelyek közül kettőről nem szabad a még mindig magányos
embernek ennie. De Isten Úr a Gen. 2. 17-ben csak a tudás
fájától tiltja el, a még magányos embert és csak azután veszi
ki testéből Éva testét. A tilalom a Gen. 2. 16-ban hangzik el,
és Éva műtéte a Gen. 2. 22-ben megy végbe. Az önállósult
Éva nem hallotta a tilalmat. Még nincs vaskos anyag. Most
készíti a forrás a földet puhává, hogy testet alakítson a for-
máló Kéz. És annak arcába lehelhessen az Isten. Mi a kü-
lönbség a hatodik nap embere és a hetedik nap embere kö-
zött? Az első Isten teremtető szándékának valósulása. A má-
sodik a valóság anyagosítása. Csak azután ehetne a fákról.
Csak akkor kap tilalmat a tudás fájának gyümölcsétől, mi-
kor már súlyos teste van, amelyet táplálni kell. Eddig még
szó sem volt az evésről, csak az örömök kertjéről.

Az élet fájára pedig sehol sem szól tilalom, csak említve
van, hogy ott áll a tudásfa mellett az örömkert közepén.
Hogy Éva is ismeri, az csak abból derül ki, hogy a kígyónak
adott válaszában a tudásfát a kert közepén levő fának mon-
dja, amelynek gyümölcséből nem szabad ennie, különben
meghal. A szövegből csak akkor derül ki, hogy az életfa is
tilos volt, amikor Isten azért zárja ki Ádámot az örömkert-
ből, nehogy az életfa gyümölcséből is egyen.

Feltette-e valaki azt a kérdést, miért nem akarta a Gene-
zisben cselekvő Isten Úr, hogy az ember a tudás és élet fájá-
ról egyék? És miért tette elébük ezt a két fát? És mit adott
volna nekik, ha engedelmesek? A tudás és az élet helyett? És
mi az a bűn, aminek büntetése a planéta szörnyű sorsa:
megölni Istenét?

Az emberlélek keresve járja be a mózesi szöveg mély
szimbolizmusát. Ha a hatodik napon még nem készült el a
sáremler, akkor valami új lélekvilág nyílik meg előttük.
Mert korok ezek a napok. És akkor a sártest előtti ember-
egység, az istenképi kettősség a Föld nevű planéta öröm-
kertjében sokáig tarthatott. És talán élt ez a szellemtestű

lami ismeretlen, lelki szellemkor, amivel meg kellett szentelni ezt a csillagot; és talán ez az első emberpár lélekpár volt és talán ezt a lélekpárt azért tette Isten Úr e planéta szimbolikus „kert”-jébe, hogy még szeplőtlen istenmásolatban megnevelje az élő föld anyagrendszerét, evolúcióját, évmillióit és aztán próbálkozik meg az egészen szoros anyagbaköltözéssel, megharcolni vele a maga harcát.

– Hátha nem annyira a biológiai élő emberre, mint inkább még azt megelőzőleg az élő anyagnak bizonyos átszellemesítésére volt szükség, mielőtt az istenképű lélek földi szervévé válik. Nem lehet-e az, hogy egy istenalkotta szellemiség dolgozott is a hatodik naptól a hetedikig, míg a hatodik napnak feltámadás embere bele nem hasonult a szellemszolgálatban gyakorlatlan anyagiságba, amelynek őt egy (halállal határolt?) emberlétbe kellett az ő intervallumát beszorítania? Nem lehet-e, hogy ennek a planétának evolúciójában is adattak neki szellemtestű lakosok, akik a hetedik nap anyagtestének megdicsőítésére lettek volna hivatba és hogy az ilyen meghívás más planétákon nem olyan gyászosan sikerül, mint ezen a szomorú Terrán?

– Nem lehetne-e, hogy más örömkertek tudásfája és életfája egy engedelmes tartózkodás után és árán önként hullatja a planéta lakosainak ölébe egyszerre minden gyümölcsét és biztosítja a szellemi valóságok számára az anyaggal való szerves együttélés harmóniáját is? Majd nem éreznek „más törvényt” a tesükben a lelkek és harmonikus belépés, az együttélés, kilépés az életközösség formáinak minden módosulása?

– Ha Mózes szimbólumai Istentől vannak, akkor a szimbolizmusnak sértetlennek és sérületlennek kell lennie. Ha a „napok” korszakok, akkor nem tolódhatnak egymásra, mert a sugalmazó Isten Úr nem tévedhet és nem téveszthet. És akkor a hatodik nap embere más, mint a hetediké. És a hetedik nap emberének még súlyos anyagába burkoltan is, még férfivá és nővé testileg kettőzötten is teljes a romlatlansága, a nagy szimbólum erejével, hogy meztelenek voltak és

nem szégyellték magukat. Ezt az anyagot még nem kellett, még nem lehetett szégyelleni. Ártatlan volt, tiszta, egyszerű és természetes. Bizonyára lehetett szabadon igénybevenni vagy nem, kilépni és visszalépni, az előzőleg adott szellemiséggel telíteni vagy belőle „mély álommal” kivonulva s azt nem rombolás, felbomlás, gyötrelmek, erőszakok révén magárahagyni. A kert az övék volt, a két fa titka is, a benne tartogatott értékek is, csakhogy azokat Isten Úr akarta osztogatni és nem az Ő önkényükre bízni.

– Titkokat szóltatunk meg. Mi kellett Isten Úrnak, hogy ezen a Terrán megtelepüljön a Szellem? Hogy otthont építsen a Szeretet? Hogy oltárokat emeljen a Lélek? Isten-akarát és emberi szabadság. Milyen titokról mesél az a hit, hogy egykor „angelosz”-ok jártak itt? Nem volt-e a hatodik nap Embere még olyan szellemi és olyan szent, amilyennek Isten a feltámadás utáni állapotban szánt bennünket? Valami homályos boldogságemlék dereng az emberiség emlékezete mélyén valahol, nem lehet ez az örömkert hatodiknapos emberének visszfénye, ki még egyetlenny volt és a szűzi Ádám–Éva gyermek-ártatlanságának visszhangja abból az időből, mikor még nem tudták, hogy lehet szégyellni őszinte és becsületes meztelenségüket? Mikor még nem ismerték a fügelevelekből összerótt kötenyt, mely a bűnt követte és az Istentől kapott bőrköntöst, mely a kiűzetést követte.

– És a szimbólumon át a „két” ember a „kettős” ember, az istenképű ember szellemcseregekké, tettcseregekké, testcseregekké aprozódik és millió lények és millió évfutások történelmévé válik, amely sorsunk értelmének burkolója és a nagy Mózes szimbólikus álmának képeivel magyaráz, tanít, világít bele múltunknak istenfödte homályaiba. Sejtések ezek, nem látások. Mégis szükségünk van rájuk.

– Embert teremtett a hatodik napon és még nem volt meggyúrva agyagból a teste.

– Mindig olyan rövidnek gondoljuk az ősbűn előtti életet. A hatodik nap emberének életét. Akit a hatodik napon „fér-

finak és nőnek” teremtett az Isten. És ha ez az ember, akinek még nem volt megmintázva az agyagteste, mint „emberileg” már megteremtett férfi és nő ebben az életformában soká élt? Ha még nem volt ponderábilis teste, akkor nem is volt egyedül. Csak mikor a hetedik napon Isten Úr agyagbamintázta őt, akkor kellett belőle leválasztani a nőt. Addig szó sem volt az egyedülvalóságról, hiszen a hatodik napon, megteremtésük óta, ketten voltak, mert Isten képére „férfinak és nőnek” voltak teremtve. És ezzel a szellemi lényük megkezdhetette az egész Földet megszentelő életet. És lehetek nemcsak ketten, hanem az Úr-Isten, mikor elhatározta, hogy „Teremtsünk embert!” – ezzel az akarattal egymáshoz tartozó férfi és női lélekkel árasztotta el a Földnek számunkra kivirágzott és benépesült Örömkertjét, és ez a korszak lehetett a Terra átszellemesítésének korszaka, a „Hatodik nap”. Ahol talán már sok ember él.

– Az ősbűn előtti emberek világa lehetett ez. Hasonlíthatott valamiben a feltámadás utáni világhoz, mert valami ilyennek szánhatta Isten örök gondolata az Ő képét, az Embert. És mikor a hetedik napon elkészült az agyag-ember és belőle kivett és élő csontból formált női test, akkor kellett ennek a Földet elborító szellemiségnek boldogságra született szeretetszervekké aprozódnia és kellett volna az Istenbe merülő örömek planétájává tenni ezt a Terrát.

Előrelátás, isteni mindentlátás téreken és időkön át van abban a műtétben is, amelyet Isten Úr az alvó Ádámon végez, akinek már agyagtestbe lehelt lelke van és az a lélek férfié és nőé. Most ki kell venni belőle a nőhöz tartozó testet. Az már ne legyen sárból, porból. Miért?

Mert lesz Valaki, egy nő, aki majd az a Szolgálóleány lesz. Mert az Úr örökkévaló tudomásában ott van az ősbűn és a megoldása, a megváltás. És az a nő, akinek Isten megkéri a „kezét”. Nemcsak kezét, egész testét, egész lelkét, egész valóját. Ez teremttőrsa lesz az Atyának, megváltótársa a Fiúnak és munkatársa a Szentléleknek. Ennek a „teremtmény”-nek örökkévaló képe él az Úrban, abban az Isten Úrban,

akinek e képtelenségben az első elem, az hogy Éva már ne legyen porból. Éva legyen már átlelkesített eleven anyagból. Az Úr gyöngédségének első jele az eljövendő Menyasszony iránt: a nőt már lélekkel átjárt élő anyagból készítem, mert Te, az eljövendő Szolgáló, te nő leszel.

És mikor elbúsult haragjában Isten Úr Mózes fogalmi lát-határának köntösében sorra bünteti a három bűnözőt, a kí-gyót, az asszonyt és az „embert”, akkor már a kígyóhoz in-tézett szavában felragyog a messze korokon túlról odalátszó női arckép: „Az Asszony” képe és hatalma, aki elég erős lesz arra, hogy ellenkezést vessen az Úr kezéből az ősbűn szerzője elé és ez a bűnszerző, még annak „sarkáig” is csak leselkedni juthat. Az Isten Úr örök tudásának ez a fénye vi-lágítja meg az élő bordából mintázott Évát, mikor a Gen. 2, 22-ben a női szépség öntudatlan szemérmével a meztelen Éva ott áll a meztelen Ádám előtt, aki csontjának és húsá-nak ismeri fel őt. És az elkövetkezendő ősbűn sötétjén át messziről és mégis egészen közel világosodik egy lepelbe burkolt ragyogó „Asszony”, akinek a kedvéért Éva nem lett sárból, akinek léte beletüzel Isten Úr megrendítő harag-jának első büntető szavaiba, mint minden sötétség győzel-mes ellensége, a kígyó minden magvának az ő magva erejé-ből élő diadalmas ellenfele, a Gen. 3, 15. első isteni jö-vendülésében a kígyó a fejét eltaposó „Asszony” pillanatnyi felvillanásában.

És Évának akkor még nem volt neve. Ádám nevezte el (Gen. 3. 20) Évának. Isten Úr pedig „bőrből ruhát készí-tett” nekik és felöltöztette őket.

És mikor isten Úr odatette Ádám elé az ő csontjából és húsából készült segítőtársat, akkor Ádám még csak „asz-szony”-nak nevezte őt, „mert emberből vétetett” (Gen. I. 24.). A bűn előtt az „asszony”-nak még nem volt más neve. Pedig már külön test volt, akiért „a férfi” otthagyja apját, anyját és ketten lesznek egy testben” (Gen. 4. 22). És mikor már ketten voltak (ebben az egyesített ponderábilis testben *is*), akkor kezdődött számukra az anyagbanélés nagy pró-

bája. A „nagy döntés”. Amitől nem szabadul meg szabad lélek. Isten Úr már látta a bűnt. És látta, hogy a bűn előtti korszak lejárt. Hogy most kezdődik az Ember drámája, amelynek nincs tragikuma, bármit beszéljen is Madách, mert ez a dráma az Ember, az Emberfia győzelmével végződik. A tragédia pedig „bukás”, de az erkölcs önellentmondásából származó bukás. Az Ember pedig, ha el is bukott, de nem bukik. Mert beleoltotta filumába magát maga az Isten. És az oltás az Emberiségnek azon a pontján történik, ahol felfénylik az öröktől fogva megújult „Asszony” – akinek szent névtelensége végigsugárzik az emberi evolúció összes jegyesein és összes anyáin.

És ez az Anya ott sugárzik mélységes szerénységével és félelmetes hatalmával a kígyó–asszony–ember triót büntető, korholó, átkozó, irgalmatlannak hangzó első szavak felett a Gen. 3. 15-ben, mert már megidéztetett az első „asszony”-nak szűzi megalkottatásában. A názáreti kislány története a Gen. 2. 22-ben kezdődik. Az Atya örökkévaló gondolatának első megnyilatkozása róla.

Ez a pillanat, melyben a szűzi „asszony” megjelenik Ádám felocsudó szemei előtt, számunkra első rezzenése az Atya hatalmának az eljövendő Szeplőtelen történetében. Ennél mélyebben már csak a szentírásbeli örök gondolat él. Az Atya szerelme már előre óvta őt még az eljövendő bűntől is. És egy pillanatig (emberméretben meddig?) még érintetlenül állott az Atya kezéből kikerülten, harmatos ifjúságában, büntetlenül az áruló férfi előtt és szentnek érezték a testüket. Ez a két „asszony” a maga két-két szűzi karjával ölelte át a leendő emberiséget minden romlásával, rombolásával, behajlítva annak sorsát az Atya örökkévaló irgalmába. – És Ádám még nem „ismerte” Évát! Még nem tudták, hogy öltözetlenek. Az Isten Úr ujjai közül kilépő „asszony” szűz volt, mint a messze jövőendőben váró fátyolos leány, akinek odafénylett örökkévaló jelenléte. Ámen.

NŐ ÉS FÉRFI

Mit jelent a férfi a nőben és a nő a férfiben?

Itt most a „nő” és a „férfi” szó az egész embert jelenti. Nem csupán személyes, hanem kozmikus múltjával és jövődjével együtt, testiségével és szellemiségével együtt a maga teljes, Isten alkotta valóságában.

Mert az a kisleány, aki ifjú szépségét szépítgeti, még nem a „nő”! Az a szépre-érett asszony, aki életét fonja bele a család életébe, még nem a „nő”. Az a munkaterhelt élettárs, aki válllvetve dolgozik életerejé árán az életgondok országában egészen az áldozatig, még nem a „nő”. És az az élettapasztalatokon átszűrt, átítatott öregedő valóság, az a magára maradott, vagy lassuló társát támogató befejeződés, még nem a „nő”. Nem „nő” az mindezen át sem, aki Istennek teremő társaként „embert” hozott a világra, embert nevelt a társadalomnak, és talán mindezen át és ezen felül még személye terméséből is adott valamit az emberiségnek, még mindig nem egészen „a Nő”.

A lényeges, a mindezentúli, a mindezt megteremő és mindebből újrateremő igazi „Nő” mindezeknél tágabb, mélyebb, súlyosabb, mert ez az az „Ember”-nek női tényezője, a maga teljes *múltjával, jövőjével*, s a kettőt hordozó *jelenének* „nőies” gazdagságával a szellemvilág fejlődéstörvényei szerint a Férfi szellemiségével való egyesülő, azt egészszé, „Emberré” forrasztó, és csak ebben az egyesülésben életképes, kozmikus valóság, mely ehhez a planétához tartozik

Mikor Mózes a fejlődéstan csodálatos szimbolizmusában meséli a teremtés utolsó felvonását, akkor nem azt mondhatja Istennel, hogy „teremtsünk Férfit”, hanem azt, hogy „teremtsünk Embert”. És csak mikor nyilvánvaló, hogy nem jó neki egyedül maradni, akkor a társát nem megint a föld anyagából gyúrja, hanem a már élő, már halhatatlan lelket hordozó „Ember”-ből. Az a belőle alkotott Éva már nem

sárból van, hanem élő testből van, amely már lelket hordoz. Az Emberben tehát előteremtve volt a „Nő” is, csak ki kellett venni belőle, csak teremtő ujjakkal meg kellett alkotni. Azért van a nő közelebb az élethez, mint a Férfi. És a Férfi a teremtésben csak akkor születik, amikor az „Ember”-ből előteremtik a Nőt. Csak Éva megteremtésével válik Ádám „férfivá”. És soha többé nem tud Ember lenni a hozzátartozó „Nő” híján.

Ezt előre jelzi a Teremtő szava. Teremtsünk Embert saját képünkre és hasonlatosságunkra. Tehát az Ember-ben megteremtette a férfival együtt a nőt és már eleve külön személynek szánta, de úgy, hogy az már távolabb legyen a Föld anyagától, előre képzett elevenből, lélek-járta embervérből keletkezzék.

Miért nem sugalmaztatott az emberteremtés ősi szimbolizmusa Mózesnek úgy, hogy – mert nem jó az Embernek egyedül lenni – a Teremtő Kéz újabb anyagot markol és melléje teremti a Társát?

Nincs ebben valami, ami az embertestből vett asszonytest alsóbbrendűségét vélte kiemelni? Soká értették így. „Oldalbordám” – mondták. De kérdezem, vajon nem ez a legutolsó gesztus-e az, amely a Nő-nek a szellemvilágban elfoglalt magasabbrendűségét illusztrálja azzal, hogy az Úr először agyagból, Élettelenségből, gyúrható mozdulatlanságból Embert teremtett, és azután tette „kezét” a már élő, a már lélekkel átjárt Ember anyagára, hogy ezzel az utolsó, legfelségesebb gesztussal most már nem „életelőtiből”, hanem Élőből teremtsen élő, s ezzel az Emberből kiteremtődő Férfi és Nő kettősségével megindítsa a minden idők óta kétnemű evolúciót az Emberen-túlra – a Nooszféra a Bioszféra fölé.

Lehet-e akkor a Férfi elég önmagának? Hiszen megmondatott, hogy nem jó neki egyedül lenni. Az a Férfi, aki nem tudta a lelkét Nővel egybeolvasztani, lehet-e teljes „Ember”?

És akkor ahhoz, hogy a teljes Férfi és Nő szellemi egység Isten terve szerint kialakuljon, nincs-e szüksége az egyedül-

való férfileleknek az Emberlélek másik komponensére, e női lélekre?

És vajon ahhoz, hogy ilyen teljes lelki egység, együttélés, szellemi eljegyzés kialakuljon, szükséges-e a testnek otromba közbelépése, amely az utódokat biztosítja, akiket most a fizikai magányosságot vállaló Férfi áldozatul tett az Úr oltárára?

És nem volnának lehetségesek olyan női lelkek, amelyek ma a szellemiségünknek a misztika felé haladtában ne tudnák elfeledni mind a férfi testét, mind a saját testüket s ezzel a szent „szublimálással” minden lelkit megosztának a Férfival, anélkül, hogy eszükbe jutna annak a teste? Kilépnének a testi élet továbbvitelének (szintén „szent”) kötelezettségéből, mert az Úr menyegzőjén Valaki azt mondta nekik: „Barátom, menj följebb” . . . ?

Szerelem ez, misztikus szerelem Isten ölen. Isten karjaiban, Isten valóságában. A test vágya már nem félelmetes. A misztikus szerelem boldogsága megmosolyogja a test játékait, és a pillantás összetüzelése új világot világosít, és az érintésben hallgat a test. Mert szóhoz jutott valami más, valaki más. És annak suttogása erősebb a test parancsszavánál.

Mint mikor megtaláljuk a szántóföldbe rejtett kincset. A szántóföld már nem kell. Hordom a kincset, amelyet nem lehet elvenni tőlem. Mert már eszmeivé vált. Emberi valósággommá vált, mikor „megvettem” a szántóföldet. Már nem is tudom, mi volt az ára. „Minden vagyonom”? Nem tudom. Azt sem tudom, hogy ára volt. Nem néztem az árát, megvettem, elvittem a Kincset és otthagytam a termékeny szántóföldet. A kincs most már én vagyok. A létem. Azért, mert mindent odaadtam érte – és letettem az Irgalom asztalára. Ott vagyok benne.

Ez az *én* már nem külön „én”. Mégis sokkal „énebb”, mint valaha. Az egyesülés így „differenciál”. Már nem vagyok „nő” és nem vagyok „férfi”. Azt modták nekem: „menj följebb”. Már a Teremtés kezéből kikerült „Emberlélek” vagyok.

Ez a „másik” már nem másik. Aki velem jött, vagy akivel mentem, az már nem külön lélek. Akkor sem, ha ebben az egyesülésben százszor önmagunkká váltunk. Jegyesség, házasság pusztá szavak a misztikában. Jézus a házasságra mondta: „már nem két test, hanem egy test”. És ez a szó csak az eredetiét szimbolizálta, amely a szellemi egyesülés értelme: „már nem két lélek, hanem egy lélek”. A szellemi értékek megállíthatatlan növekedésével, mélyülésével, tisztulásával az Isten felé haladás csodálatos közös útján.

Nem félni a testtől, oly engedelmes lesz, mint a kezes bárány, ha megérzi a másrendű világot. Nem veszélyes, ha játszadozik is. Lehet bűn nélkül átélni egy egész folyamatot. Passzívan. Közömbösen. Akkor szégyenkezve visszavonul, mert fegyvertelen a másrendű világgal szemben. Útszéli támadások teszik gyorsabbá a haladást, és megérkezik a lélek. Kiderül, hogy a legerősebb a Lélek Isten-alkotta szépségei, amelyeknek áldott szimbólumai néznek felénk.

EGZISZTENCIA-TÉTEL

A képtelenségeknek olyan áradata zúdul a lélekre és benne az értelemre, hogy kénytelen ott keresni megoldást, ahová nem lát. Ott, a léleknek abban a titkos medrében, ahonnan elindul a személyes élet.

Mi van bennem, mi olyan van bennem, – felelős egyéni szándékom műve –, ami az Ajándékozó látása szerint méltóvá tesz engem a hit ajándékára? Ez nem lehet még a szabadon működő akarat, ennek valami ezt előzőnek kell lennie, valami belső magatartásnak, legalábbis olyan miféleségnak bennem, amit attól a legmélyebb önmagamtól függő beirányításnak kell tulajdonítani.

Mi lehet ez? Valamilyen önmagamra pillantás, talán születő eszmélésemnek önmagára irányuló értékelése? Talán nem is önmagam ismerése, hanem még a magammal való megismerkedést megelőző belső hajlam, mint valami ígéret a bensőmben, mint valami jövőendő a jellememben? Mikor alkotó szellemiségem elindul erre az életre szóló testi-lelki formálásomra, akkor ott van a munka kezdetén valami olyan elhatározatlanság, amelyet a létnek induló szándék már maga választ?

Nem úgy van *készítve*, hogy majd ezt válassza?

Az az első „Legyen!”, amelyben már én is ott voltam, nem határozott meg engem? Bár tudta, hogy milyen leszek? De ha tudta, hogy milyen leszek, lehettem-e mássá, mint aminőnek tudott? Tehetett-e személyes kezdődésem küszöbére olyan hatalmat a választásra, aminőt az angyaloknak adott?

Mindenkit, angyalt, embert, az üdvösségre készített? De akkor hová van rejtve az a megfoghatatlan pillanat, amelyben a keletkező lélek olyan minőséget szemel ki magának a fejlődésnek elébe tett tényezőiből, amely majd eldönti, hogy

továbbfejlődésének valamely pillanatában majd kapjon-e hitet vagy nem?

Hol van ez a megfoghatatlan pillanat, amelytől üdvösségem függ?

Olyan pillanatnak kell lennie, amely *tőlem* függ. És olyannak, amelyet ha egyszer elszalasztottam, még időfolyásom mélységeiben megtalálható. Olyan pillanatnak, amit végleg nem lehet elveszíteni, amíg testben van a lélek.

Lehetősége velem fut az időm hullámain. Ha nem együtt születtem vele, akkor a lehetősége kísér. Útitársam. Talán olykor szinte elhagy. Mintha nem volna. Ilyenkor elfog a teljes hitetlenség. Talán élek benne esztendőket. De a pillanat csak rejtőzik. Várja a sorát. Az élet tényei készítik ezt. Hogy felötlik-e, attól függ, miképpen válaszolok az „élet” szavaira.

Az élet mondatokat intéz hozzám. Meg kell értenem és meg kell válaszolnom. Válaszom attól függ, hogy felötlik-e bennem az üdvözítő pillanat. Olyan, mint a varázsvessző vagy a mentőcsónak, sokszor akár az utolsó szalmaszál.

Tőlem függ-e, hogy felmerüljön? Ha nem függ tőlem, újra összeomlik minden. Ha úgy vagyok készítve, hogy felmerüljön, vagy úgy, hogy ne merüljön, akkor nem én választom üdvösségemet vagy kárhozatomat, hanem az, aki készített. Ezt a pillanatot, amelynek spirituális meglétét az egzisztencia-tétel állítja, nekem kell megmentenem. Tehát kell bennem valami egészen hozzám tartozó egyéni szabadságnak lennie, ami szakadatlanul kísér engem és előreláthatatlanul teremti azt, hogy *mi leszek*.

Ennek olyasminek kell lennie, ami már minden egyébtre redukálhatatlan, az én ősi kezdődésem, egyéni létemnek valahonnan kiszakadó elindulása egy kiválasztott valamilyenség felé.

Ennek azt kell jelentenie, hogy már az első *Legyen!*-ben ott volt az én egyéni szabadságom. Benne volt. Ezért nem szabad nekem a pergő időben gondolkodnom, hanem az első *Legyen!*-ben kell elhelyeznem az Idők Határáig tartó vi-

lágfolyást. Igaz, hogy az *én* pillanatomban nem fér el annak valósága, de elgondolása igen. Ha nem a pergő időben, hanem a Örök Pillanatban, ha nem a lepergett időben, hanem az Egyszerrevalóban, ha nem a még-nem-volt időben, hanem a Mindenkornak bonthatatlan egységében gondolkodom, akkor fogy az érthetetlenség. Igaz, hogy az Örökös nem fér be a Pillanatba, de az én személyes időfolyásom elfér és benne is van Isten örökkévalóságában, s ha azt nem húzom szét az én méreteimhez szabott eszményekké, akkor eltűnik a probléma, mert Isten Örök Jelenében vagyok, szabadságom minden tette lehet tehát az *én* cselekedetem, ha Isten tudja is, mit cselekszem. Nem azért teszem, mert Ő tudja, hanem Ő azért tudja, mert én teszem. Az Ő Léte az idő harmonikáját egyetlen pillanatba szorítja, s amit az a pillanat a maga örökkévalóságában érthetően tartalmaz, az érthetatlenné válik, ha percekre, órákra, esztendőkre húzom szét a harmonikát.

Ezt a valóságot csak így lehet az értelem közelébe hozni. Ha életem így ez örök Pillanatba merül, akkor az sem lesz probléma, hogy mi az a megnevezhetetlen és tőlem függő érték, amelyért vagy kapok hitet vagy nem. Ha nem törik porrá az időm hulláma, akkor az én felhullámozásom a Lét patkóján nem más, mint az egyéni lélek szabadsága, melynek valója abban áll, hogy ő ilyen akar lenni! Ez az ilyen-akar lenni nevű lény szabadnak teremődik és az első *Legyen!*-ből kifolyólag saját maga teremtette önmagát. Ilyenné választotta magát, Szabadság princípium. Nem folyt be más akarat. Az Egyetlen Akarat a maga *Legyen!*-jével megadta létét. És ebbe a létbe szabadságot oltott, hogy olyanná legyen, amilyenné akar.

Nem olyan a teremtés, mint a szobrászé, aki idegen anyagból embermásolatot gyúr. Az nem ember. Isten más-képp teremt. Önmagát sokszorozza (saját képére és hasonlóságára) és szabadsággal ruházza fel már teremtése előtt, s így teremtéséből teremődés lesz. Csak az anyag szenved határokat. A lelkek magukat teremtik és az a választás, amit

teremtődésükben elárulnak, dönti el sorsukat. Ennek a választásnak eredménye a megleléstűlt én. Ami végigkísér az életben; kezdődött és megmarad.

Ezt jelenti az, hogy „a képeré és hasonlatosságára”, és ezt jelenti a szabadság. Ha nem volna benne a szabad lelket teremtő *Legyen!*-ben az, hogy mivé válassza magát, akkor nem lenne meg a hasonlatosság. Olyan volna, mint a szobormű, amely Mózes Genezisében szimbolikusan értendő. Mikor az Írás szavai szerint Isten a testbe belelehel a halhatatlan lelket, akkor ebben a leheletben ott van a lélek választása, ő megválasztja önmagát. Másképpen nem lehetne felelős önmagáért. Miképpen lehessen felelős másvalakinek a művéért?

Ez az egyetlen kiút ebből a bonyodalomból. Isten mindenható akarata az ember-lélek javára korlátozta mindenhatóságát azzal, hogy a teremtés pillanatában rábízta a lélekre énjé megválasztását. Csakis ezért felelhet a lélek magáért. Ha visszamélyesztjük az Örök Istenbe, akkor a teremtés vagy teremtődés egyetlen aktusába olvad az énjét kiválasztó lélek felelőssége hitéért és üdvösségéért.

Maradna még az, hogy az így magaválasztotta lélek e választásával már eldöntötte-e örök sorsát. Így is volna, ha nem adatott volna meg a léleknek az első szabadság gyakorlása az egész földi életre. De megadatott, sorsa tehát ezzel az első választással nincs eldöntve. A választott lelket eszmélete munkájával formálhatja, fejlesztheti, keresheti az utakat és válogathat közöttük. Minden pillanata befoly a jövőendőbe és engedi, hogy ez a jövőendő beleszóljon a jelenbe. Minél jobban kezeli a lélek a maga eszméletté tárult valóságát, annál teljesebb hatalmat gyakorol énjének alakulása felett és készítheti önmagát a hit ajándékára.

SZABADSÁG

Transzcendentális szabadságnak nevezném. Ellentétben a fenomenálissal. A fenomén szabadsága az, amit tettről tette átélek. Tapad a pillanathoz, a mindenkori megoldandóhoz. Válaszolgatásom életeseményeimre, az Úrnak ezekben hozzá-
m intézett szavaira. Tünemények pergésében való magatartásom jellegzetessége. Percek egybeolvasztója, mérle-
elője, rövidlító kipillantás a jövő felé, kilépés a perc-
ből egy másik percbe, valami messzetáguló horizont hatása alatt. Ráborul a futó folyamra és vele fut. A tünetszerűség szabadsága ez, vagy inkább a szabadság a funkcióban. Cse-
lekvésbe ömlő belső magatartás, mely az egymásra hulló
időszemeket lebélyegzi. Nem gépszerű a hullásuk, mindenik
magan hordja a „választás”, a „döntés” lenyomatát.

Fenomenális szabadság. A már porrá szóródott időben
megnyilatkozott szabadság. Minden világosan akart tette-
men ott van a kézjegye. Ez az a szabadság, amit tapasztalok,
amit eszméléssel kísérni tudok. Vele járok vagy velem
jár. Azt mondja: *ezt* akarom, és *én* akarom. Mondja halkán,
mondja kiáltva, de anélkül nem az enyém a tett. Mint a ho-
mokóra szemei, egyetlen erőnek engedelmeskednek és en-
nek hatása alatt helyezkednek, gördülnek, hullanak.

Egyetlen erő viszi őket. De ez lithoszférás erő. A fenomé-
nek szabadsága nem lithoszférás, nem is bioszférás, hanem
nooszférás erő. A homokórában minden egyfelé tart, és en-
nek megfelelően van az előreláthatatlan, viszonyos elhelyez-
kedés. A nooszférás erő a homokóra inverziója. A tettek
percszemai felfelé vonzatnak és a tettek homokórája felfelé
pereg. A kipergés előtt helyezkednek a szemek, választanak.
Hogyan is lehet felfelé jutni? Igazítják egymást.

A kép haszna ezzel kimerült. A homokszemek a lithosz-
férában nincsenek tele szabadsággal. A nooszférában teli
vannak. Minden homokszem pályája választás eredménye.

A homokszemek telítve vannak akarattal, azért lehet őket felfelé vonzani. Pályájuk, esésük vagy útvesztésük a saját művük.

Miért?

Ha egységes a felfelé vonzás, miért nem lesz mindenkinek ugyanaz a sorsa?

A *fenomén* szabadsága erre nem válaszol. Ez a kérdés kivezet a „tűnemény”-ből. Másrendű valóságok felé.

A transzcendentális szabadság gondolata nélkül ez a kérdés meg nem válaszolható. Mert a tünet szabadsága, az empirikus szabadság egyedül magában tarthatatlan. Bergson azt mondja, hogy a mély-empíria adata igaz, és az bizonyítson, aki tagadja.

Igaz, de Nekünk is bizonyítanunk kell. A mi bizonyításunk nem negatív. Iránya a mélyebb pozitívum. Ha a mély-empíriában még mélyebbre megyünk, elérjük azt az „irrationale”-t, amelybe végül is minden meggondolásunk toroklik.

Ha a szabadság fenomén-országában elindulunk, utunk az Ismeretlenbe mélyed, ahol már csak hunyt szemmel mehetünk tovább. Nem tudjuk, miképpen jutunk el ahhoz a valósághoz, amivel egyetlenül alapozhatjuk meg a fenomén reális szabadságát, s ahova az az etikai egzisztencia-tétel vezetett.

Az időnek tetteket őrlő folyamatosságához képest az emberlélek transzcendentális szabadsága a mindenkori pillanatok helyett az örökkévalóságában fogamzik. Nem a teremtetben, hanem a Teremtőben él, mert bizonyos értelemben minden emberlélek a Teremtő Valóságnak része, eleme, ami itt nem passzív állapotot, hanem Benne, Vele és Átala való működést jelent. Funkció, de nem pergő művet, ami kiömlik az időbe, hanem beleválósul Istennek róla való gondolatába, s így részesedik az Örök Pillanatban, amelyben az ember egész élete elfér. A tied, az enyém, a mindenkié – és a mindenségek minden nooszféra, akár pneumoszféra tényeié.

Élettüneményeimen gyakorlódó szabadságom tehát talaj nélkül való, ha nem ebből a transzcendentális szabadságból nő ki minden virága, amelyet Isten asztalára küld.

Ezért nem lehet megérteni egymagában. Élettelen. Mint a venyige töke nélkül. Életképtelen.

A lehetetlenség, az érthetlenség forrása ott van, hogy mikor az ember szabad tetteiről beszélek, akkor a persegő időléptekre gondolok, és mikor az Istentől vett szabadság elgondolására kerül a sor, még mindig végesben persegőnek nézem a Végtelent és pillanatokban persegőnek az Örökkévalót. Az embert időben, Istent örökkévalóságban kell gondolni, és az embernek időbeliségében működő szabadságát a transzcendentális szabadság hídján át kell Istenből származtatni és Istenbe visszavezetni. Ezen megértés egy „processio”-ba és egy „conversio”-ba kerül. Enélkül az ellentmondás, a képtelenség el nem kerülhető.

Az elme akkor követi el a hibát, amikor nem veszi figyelembe, hogy az emberi szabadságnak kétféle megvalósulása van. Ezek közül csak az egyik van a mindenkori eszmélésben. A másik, az eredeti, a forrás, a gyökér, a „Princípium” nem a közönséges eszmélés tapasztalati világából való. Ehhez ennek a világnak természetéből folyó és visszamenő extrapolálás révén jutunk.

Mit jelent ez az extrapolálás a múlt felé?

TÚL AZ EMPÍRIÁN

Túllátni az empírián. Azt hisszük, hogy ez a túllátás csak racionális lehet. Mi történik, ha az átéléseknek értelmi tagoltságot adunk, s ezt a tagoltságot továbbvisszük arra is, ami már nem empíria, vagy legalábbis empirikusan nem igazolható, azaz tapasztalásra már fel nem váltható?

Az ilyen túllátás azonban tulajdonképpen kiemelkedés az időből. Amit ez mutat, az törvény. Ami pedig törvény, az időtlen, az a fejlődés teremtő gesztusaiból kinő, kiemeli az időből az időfelettit. A fejlődés mikéntje és nem az eredménye. És e mikéntnek csak az értelem felé fordított arculata.

Nem annyira túllátás ez, hanem belelátás. Tagoltságot lát bele a bonthatatlanba. Ezzel „megérti” annak remeklését a teremtésben. Izületeket fedez fel és nézi azok működését. Mindig a percben, vagy annak értelmi környezetében marad.

A túllátás nem ilyen. Nem az empíria tagoltságára, a mindenkor hatáskapcsolatokra néz, hanem belebocsátkozik az empíriába és átveszi annak lendületét. És mikor vele úszik, átveszi mozgását. Abból, ahogyan együtt lendül vele, megérzi, honnan jött és merre megy. Ez nem a mindenkor érvényes tagolódás, hanem a teremtő lendület percről percre megújuló, alakító tevékenységének átvétele, amely ezzel az átvétellel, vagy részvétellel válik képessé arra, hogy extrapoláljon a múlt vagy a jövő felé.

Ebben a munkában segítségül hívja a törvényeket is, az időfeletti értelemországot. Ez a lámpása, amellyel belenéz a haladó mélységbe, de haladását ezzel még nem veszi át. Azt látja meg az időben, ami nem idő. Szüksége van erre a látásra. Így extrapolál Teilhard de Chardin, amikor az emberiség jövődjét jósolja és mikor a föld gödreiben találta-kon át visszanéz a „kezdetek” felé. Amit ő cselekszik, az

több mint megértés, mert mikor beleveti gondolkodását az Idő áramlásába, egyszersmind át is lépi az időt és túllát a percen mind a múlt, mind a jövő felé. A teremtés lendületének megízlése ez, és ilyesmit kell az emberi arányokra korlátozott szellemnek tenni, akkor is, amikor az erkölcsi felelősség megalapozásának egyetlen módján kimondja azt az egzisztencia-tételt, amely túl van mind „ratio”-jának, mind „empíriá”-jának mezején.

Transzcendens. Nem fenomén. De nem is törvény. Rámutat valaminek a létére, ami nem tapasztalat, nem válhat tapasztalattá, nem gondolat, s nem válhat gondolattá. Megvan mégis, mert voltsága jelenvaló és jövőbevaló. Azzal, hogy egykor időben, vagy időfelett, de valóság tudott lenni, kiszökött az időből és ráborult az egész erkölcsi létre és annak minden, az időbe szóródó gesztusára.

Másrendű valóság, talán a lételőttől való, talán hasonlít az angyalok szabadságharcához, amelyben az győzött, aki szolgálni akart és az vesztett, aki nem szolgált, mert aki parancsolt, annak szolgálni a legteljesebb szabadság. Ebben az emberies viszonylatok formájába öltöztetett tényben szellemi valóságok miriádjainak maga választotta sorsa dől el az örökkévalóságra, és az egzisztencia-tételnek erkölcsmegalapozó valóságában pedig az anyagos szellemek döntenek önmagukról.

Az első – bármennyire emberiesítve van is az – elbeszélése megérteti a másodikat. Mert egyformán tiszta szellemi aktusok, szellemiségeknek a Végtelen Forrásból rájuk áradó szabadságélményei; mely azonnal cselekszik és azontúl hordoz magában egy választás-princípiumot, amely együtt él vele és kíséri szabad pillanatait. Téged is, engem is, minden embertesvérünket, mert valamennyien Isten fényéből kiszálló szabadságpontok vagyunk és felelünk önmagunkért az Igazság törvénye szerint. Felelőségünk korlátozására pedig ráhajlik az irgalom, és így dolgozik szabadságunk a Végtelennek ölébe, ahol az igazság és Irgalom szoros ölelésében haladunk megállíthatatlanul örökkévalóságunk felé.

EXTRAPOLÁLÁS

Nem csupán az empíria értelmi tagoltsága a vezető ebben az extrapolálásban a múlt elérhetetlen szakaszai felé. Nem csupán tények előtti tények meglátása ez. Nemcsak a tagoltságoknak van törvénysejtető hatalmuk, hanem az empíria minőséges arculatának is. A tagoltság mennyiségtörvényekre utal, és vannak minőségtörvények is.

Igaz, hogy a törvényben ott van az ismétlődés gondolata, és aki törvényt mond, szokást mond, és aki szokást mond, az már él a „quod semel accidit . . .” kezdetű mondattal és ráteríti a világra az indukciót. Tehát talán nem kellene sem törvénynek, sem szokásnak nevezni az olyan extrapolálás eredményét, amelynek csak egyszer lehetett megtörténnie és amely nem is egészen empíria, mert nem vonható bele tapasztalati világunkba.

Empíria-növesztésnek lehetne mondani, de ez a növelés valami olyanra vezet, ami már nem olyan természetű, mint a fenoménekbe burkolózó empíria, hanem annak transzcendentális eredete felé nyúl, aminek valóságnak kellett lennie, másképpen nem lehetne valami valóságosan, azaz fenoménszerűen átéltnék a forrása vagy gyökere.

Ebből tudomány lesz, és ha ide bezárom magamat, akkor sohasem gondolok sem metafizikát, sem morált. Akkor elkészítem az anyag vagy a szellem tudományait, s arról lehet megismerni a tudomány területén maradásomat, hogy minden kapcsolatnál megint csak fenoménre bukkanok.

Olykor azonban valami módon a határra érek. Ez a határ azonban nem olyan, hogy volna a fenomének országa és az egy darabig elég önmagának úgy, hogy minden fenomén másik fenoménre utal, azután egyszer csak oly fenoménre akadok, amely az országból kifelé mutat.

Nem így van. Itt már nem jó a térmetafóra. Minden fenoménben megvan a határ, mert egy sem állhat meg pusztán a

másik fenomén küldöttjeként. Mindenikben van valami titkosság, ami a Hume-féle megdöbbenésben jelentkezett, aki az okságban nem találta az okot. Pusztá egymásután maradt belőle, és ettől Kantnak kár volt fölébredni dogmatikus álomból, mert abban a dogmatikus álomban rejtőzött az, hogy minden fenomén tele van transzcendentálissal. Hogy ama „transcendentale” nélkül, amely ott liheg a legjelentéktelenebb fenomén mélyén, nem lehet igazi okság, nem kelthetné „egyik” fenomén a „másikat”, és valóban tényporrá szóródnék a világ, üres egymáskövetéssé, mintha a tényeket valami ismeretlen hatalom dobálná a valóság hordójába s ott szépen sorbatevődnének aszerint, ahogyan érkeztek, és ott meg lehetne keresni őket.

Ha nem a transzcendentális kapcsolja „okláncolatokká” a fenoméneket, akkor az egymásután okságának megerősítésére legfeljebb a lökés, a taszítás metaforája marad, ami rejtőzve gubbaszt az „egymásután” mögött, hogy annak láncszemeit összeragassza.

Bergson az okságot a múlt megmaradásában és a teremtő fejlődésében látta. Ez a fenoménekben megnyilatkozó okság, vagyis inkább az okszerűségnek az empíriában való megmutatkozása. A fenoménvilágot összetartó és egységben dolgozó Valami kiragyog az empíriára és elárulja magát, bevallja ezeken, hogy országa „nem innét való”!

Mondjuk ki: az okságnak transzcendens az eredete, a teremtszete, a működése, és azokon az árulkodó tünetményszerűségeken kicsillanó léte nem ő maga, hanem a fenoménekben kifejtett munkája. Egyik munka a múlt megmaradása, másik munka a teremtő fejlődés, harmadik munka a jövődönnek jelenléte. Ez a három szülte a *vis a tergo* és a *vis a fronte* megkülönböztetéseket, de egyik sem érthető és kapcsoljuk, a teremtő fejlődés mégúgy sem érthető a minden létnek mélyén lüktető transzcendentális nélkül.

Ez a hatalmas rejtett valóság az empíria nem empíriává való növesztésének forrása. Ami belőle származik, az tényyszerű, de még sem tény, valóságszerű, de több, mint valóság.

IGNORABIMUS?

Hogyan lehet kilépni a „tüneményből”?

Talán ezen a kérdésen múlik minden filozófiai probléma.

Annyi bizonyos, hogy a fenomén nem elég önmagának. Gondolkodásunk érzi és egész természetét az az érzés igazgatja, hogy minden, ami fenomén, valami másra hivatkozik, vonatkozik, kapcsolódik. Ez eredhet onnan is, hogy a fenoménnek nevezett „valami” nincsen külön, különsege csinál-mány és ez az egyszerű okság-érzés csupán rehabilitálni akarja magát az egységet, amit a fenoménnekülönítés megbontott. Ha az okság csak ennyi volna, csak annyi, hogy a tördeléssel elrontott egységet a valóságnak visszaadom, akkor nem volna elég erős okság, mert megmaradna a fenoménben. Csupán a kihasítottat tenné vissza az egybeforrottságba, azaz abba az eredeti állapotba, amelyből maguknak kimetszettük, hogy jobban meg lehessen nézni.

Ez az elindulás volna a felületen még darabos empiriából a mély-empíria felé, amelyről Bergson beszél, s amelyet „közvetlen adat”-nak nevez. De mindig empiria maradna. Amit ennek adottságával szemben a rajta dolgozó „ratio”-nak, észnek, értelemnek, „intellectus”-nak lehetne nevezni, ami az empiriának nem túllépését, nem is növesztését jelentené, hanem inkább bizonyos mérvű megcsönkítését és egyszerűsítését azért, hogy beszélni lehessen róla. Szép homokvárak, vagy kristálypaloták lesznek is, amelyekben sok van a fenoménből, de sok el is vész belőle. Mindenesetre nagy valóságvonatkozások vannak benne, tudományok lesznek belőlük, feltalálások, ipar, emberiségmódosulások . . . , de mind egyfelé megy, dolgozza az empiriát és nem a mély-empíria, hanem a feldolgozott empiria felé törtet.

Az empiria darabolt felszínén jár ez a munka. Impulzusokkal dolgozik, amelyek az empiria külső rétegeiben elegendők és tudományos munkára egészen jók.

A metafizika azonban mást és többet keres. Neki a fenoménről fenoménre lépő okság nem elég. Túl akar látni az empirián. De nem úgy, mint az „intellectus”, hogy azt tagolások és törvények révén használni tudja. A metafizika nem használni, hanem látni akar. Sőt nem csupán látni, hanem túllátni.

Túllátni az empirián. Azért akarja ezt, mert másképpen nem tudja „megérteni”. Mert neki a megértés nem azonos a használhatósággal. Ezzel nem is törődik. A metafizika a valóság szívéig akar menni. Erre van szüksége, mert nem ipart, hanem morált akar teremteni. Olyan valóságot akar látni, amelyben megszólal az erkölcsiség.

Bele akarja ásní magát az empiriába olyan mélységekig, amelyekben ez az empiria már parancsol. Nem tehetetlen megfigyelési tárgy, hanem az emberlélekhez szóló valóság. És mikor ebben a keresésben jobban és jobban elmélyed, akkor találkozik az utolérhetetlennel.

És éppen erre van szüksége. Arra, hogy megsejtsen valamit a fenomén alatt az empiria ismeretlenségeiből. Hogy világítson ki a gondolat az empiria határain túlra és meg lehessen bizonyosodni arról, hogy a fenomén nem csupán egy másik fenoméntől kapja létét, hanem maga ez a tüneménykapcsolódás valami extrafenoménben gyökerezik. Nem volna képes „egyik” fenomén a „másikat” előállítani, ha nem volna mindeniknek begyökerezése a tünemény-egyensúlyba. Az az egység, amelyből az „egyik” és a „másik” ki van tépve, hogy gondolkozni lehessen róla, nem volna meg, nem lehetne meg a transzcendentále nélkül.

Ignorabimus? Nem. Hacsak nem annak definiálom. De ha gondolkodva indulok a tényből a nemtény felé, ha nem dolgozni akarok az empirián, hanem belemerülök, ha nem föltötte lebegek, hanem vitetem magamat, vele, akkor elérek egy határig, amelyen túl talán nem léphetek, de túlláthatok, – és az már nagy elérés, ha tudom, hogy ott van „valami”. Ez a Valami, a Transzcendens, a nem-empiria, és nem-intellektus, ez a másrendű lét, talán még az élményen is túl-

levő Valami; ez érezteti meg gondolkodásommal egész fenoménvilágomnak és azon elvégzett munkámnak megalapozását, ez a „nemlevő”, ez az „ignorabimus” sugározza be gondolkodásomba az okság varázsigét, mert ez érintkezik az egyetlen Okkal, a Megláthatatlannal, az Elmondhatatlannal, itt kapcsolódik a gondolkodásunk a gondolkodásfelettibe, ahonnan ered minden megértésnek éltető tüze és csíráztató ereje.

A keresés a „Transzcendens felé” nem eredménytelen kapudöntés. A kapu nincs zárva és nem falak előtt állunk. Horizont nyílik előttünk és a lehajló ég távolodik, mikor feléje haladunk. Szép lehet nézni, és ha nem is látod meg magát a fenomenen túlit, de tudod létét, látod szerepét, tapasztalod nélkülözhetetlenségét, belátod jelenvalóságát.

Ha nem volna, függőben maradna minden problémád, befejezetlen minden gondolatvonalad; azért hihetsz minden olyan egzisztencia-tételnek, amely túlveti lasszódat a fenomének országának határain, és nem kell elfogadnod sem a szabadságod érthetlenségét, sem a mindentudással való összeférhetetlenségét, sem az „ignorabimus” reménytelenségét, mert van hatalmad túllátni, – nem vagy a fenoménbe zárva.

MÁS ESZMÉLÉSEK

Mit fog el ez a lasszó? Mit kanyarít ki a másrendűből? Mit ragad meg a fenoménen túlról, hogy közelebb húzza azt az empiriához, vagy annak artikulálódásához? Mivel léphetek ki ebből az egyszerű tapasztalatosságból, mivel szállhatok túl még a látóhatáron is? Ha nem is szállhatok *le* ott!?

Van egynéhány adottságom az empiriában, amelyeket, ha „mélyre szívok”, megérezem a másrendű közelségét. Magából a közvetlen eszmélésemből merítem, de megpillantom rajta korlátait és el tudom gondolni korlátatlanságát.

Ilyen az eszmélésem lényegét alkotó Idő. Én vagyok-e az Idő, vagy az időm az énem? Eszmélésem lényeges formája az idő munkálkodásának. Ez a munkálkodás egyetlen eseménysorozat, csak egyetlenegy vonala van, csak egyfonatú, s bár mindig sok fonál kínálkozik, egyet fogadok el belőle. Nem bírok többet.

De elgondolni tudom, hogy lehetnek lények, akik többet bírnak. Nemcsak egy vonalat, hanem többet győznek, és azoknak egyidejű pergése mégis egy lélek, egy magára maradt lélek, amelynek sok időtengelye van. Ezeknek külön is kell lenniök, együtt is. Különségük már tért sugalmaz, egyiségük pedig éppen az egyidejűség miatt valami nagyfeszültséghez vezet. Azáltal, hogy többvonalú az idejük, magasabb feszültséghez jutnak és teljesítenek olyasmit, ami egyenesen odavezeti őket a felsőbb síkra. Másrendűek lesznek, empirikusan nem értjük hasznát, valamit abból az Ignorabimusból, amely csak ezért oly ijesztően elérhetetlen, mert a mi képességeink nem érik utol, de nem abszolút értelemben megismerhetetlenek.

Ki mondja meg, hogy nem válhatnak-e megismerhetőkké egy többágazatú eszmélés számára, amelyben nemcsak egyidejűleg él a többvonalúság, hanem ezek az egyszerre futó ágak még szerveződve vannak, egymásról is tudnak és egy-

mást segíteni tudják a maguk élményszerű összeolvadottságában.

Annyi volna ez, mint több, a mienkhez hasonló emberi eszmélés egyetlen lélekegységben való összeszerveződése, amelyek függetlenek is egymástól, s mégis minden elemükkel, mint függetlenek, segítik egymást. Az ilyen megismerés számunkra lehet „ignorabimus”, de nem minden lehetséges szellemiségre nézve ignorabimus.

A megismerhetőség relatív dolog, a megismerő lény szellemi fokozatától függ. Mit ismer meg egy kutya, még a legértelmesebb kutya is a világból? A legegyszerűbb euklideszi tétel neki már ignorabimus. Hozzáférhetetlen. A legkönnyebb grammatikai viszony – alany-állítmány, jelző – neki már ignorabimus. Hozzáférhetetlen. Sem tételt bizonyítani, sem mondatot szerkeszteni nem fog soha. A kutyák filozófusa ráírná erre is a „minden leendő kutyametafizikához tartozó „ignorabimus”-t.

És mi, akik a nooszféra szülöttei vagy megteremtői vagyunk, okosan tesszük, ha így lezárjuk a látóhatárt? Nem gondolhatjuk el, hogy a párkányon túl az örökkévalóság országaiban, abban a „sok lakásban” lehetnek másrendű szellemek is, mint amilyenek mi vagyunk? És akkor nincsen abszolút „ignorabimus”, csak relatív, a mindenkori szellemi alkathoz és nívóhoz viszonyított?

És mert a nűsz megjelenése óta valami felvilágosodott a történelemben, valami egyetlenül új, a felsőbb fokozatok megsejtése, tehát nem lehetséges-e, hogy a bennünk elért fejlődést extrapoláljuk és ezzel úgyszólván kilépve önmagunkból, túlpillantsunk saját határainkon?

Az „ignorabimus” csak akkor abszolút, ha a fejlődésnek bennünk elért szellemisége az egyetlen, a végleges, a meghaladhatatlan fokozat, ha mi vagyunk a világegyetem tökéletei itt, ezen a kis Terra bolygón, a nagy mindenségnek ebben a zúgában. De vajon éppen ez a materiális kiszabadulás a planétánkról, vajon nem éppen ez szuggerálja-e a mindenféle rendű szellemiségek gondolatát? Vajon az anyagvilág

láthatárának ez a kitágulása nem éppen arra alkalmas-e, hogy a szellemvilág megfelelő növéseire gondoltasson és a Mindenség életfeltételei között megpillantsa a számlálhatatlan fokozatú, árnyalatú szellemiségek beláthatatlan munkakörét?

Ha pedig a Világegyetem szellemiségtől van átítatva, ha annak minden történésében Akarat és Értelm mozog, ha egyáltalán van a világon Gondolat, Értés, Élettörvény, Szellemi Alkat, Személyiség, akkor képtelenség, hogy mindez a mi korlátaink közt maradjon és a mi szellemi természetünk legyen az egyetlen fajtájú, egyetlen mérvű, egyetlen berendező szellemiség, ami ebben a beláthatatlan Univerzumban kialakult.

Minden planétának csak ez a hármas szférája lehetne? Hogy mennyije van, nem az életkorától kell annak függnie? Mi idáig jutottunk. Más planéták még nem érték el ezt sem. És egyebek talán már sokkal többre nőttek. Sejthetjük-e, hogy milyen szféráik lehetnek még? Elgondolhatta-e a mammut Bergson filozófiáját, vagy az Aquinói morálját? És ha gőgünkben elhisszük, hogy a mi naprendszerünkben mi jutottunk a legmagasabb szellemiségig, vajon ebből az is következik, hogy a Mindenség naprendszereinek miriádjaiban egyetlen planéta sem juthatott tovább?

Mikor magunk is érezzük szellemiségünk korlátait és „ignorabimus”-okat kiáltunk világgá? És itt is, ott is rések nyílnak meg előttünk, amelyeken át másrendű megismerések pillantanak felénk, mint amilyeneket a fejlődésünkben kidolgozott, egyvonalú és háromdimenziós „értelm” megfogalmazott.

Csak ilyen megértés van a mindenség összes lakásaiban? És a többágú eszméléseken kívül hol vannak még a többdimenziós eszmélések? Hol vannak azok a dimenzió-átlépések, amelyek szokott korlátaink közt érthetetlenek, és vagy nem hisszük el, vagy leborulunk az érthetetlen valóság előtt? Az ilyen pontokon nem jobb-e hűnyt szemmel hinni, vagy tenni a legtöbbet, amit adott szellemiségünk korlátai

között tehetünk, ti. annak alkatából és éppen korlátainak elgondolt felszabadításából kísérelni meg a túllátást a mi korlátaink között elérhető empírián!? A többágú és a többdimenziós eszmélések felé?

Kilépés ez a tüneményből?

A magunk számára igen. Mert amit ez a kilépés elárul, az nem válhat számunkra fenoménné. De ez a kilépés azt mondja, hogy más szellemiségek számára válhat tüneménnyé. Tehát az „ignorabimus” csak nekünk szólhat, nem pedig a Megismerésnek egyáltalán. Nekünk sem szól abszolút módon. Azaz nem úgy, hogy semmit sem tudhatunk róla. Mert az egzsisztencia-tétel megvan, elkerülhetetlen; az ellenkezője képtelenségbe visz.

ÉRZÉKEINK ÉS A HOSTIA

Megdöbbenő Locke észjárásának szimplicista természete. Mennyire zárt rendszer! De ebben az elzártságban otthonosan jár-kel.

Különösen akkor ijesztő, mikor az oltáriszentséget érinti. Máshol elmondja, hogy Isten szavára el kell hinnünk azt, amit mond. De ezen a ponton már nem keresi az utat a hit felé. Itt kiderül, hogy mennyire nem elég a fenomén, mennyire nem utolsó szó az érzékek empiriája.

Mikor ezt az érzékek tanúsága végzi, akkor áthághatatlan fém sátorban élünk. Amit az az ötféle mondani tud, abból áll a világ. Pedig máshol tudja, hogy lehetnek a mienktől különböző, más érzékszervekkel megismerő lények, tehát a teljes valóság nincs a mi fenoménvilágunkba zárva. Ha pedig nincs odazárva, akkor nem szabad ennek az ötnek azt a végérvényességet tulajdonítani, amivel az körülbástyázza a megismerést.

Mikor azt mondja, hogy a „romanista” képtelenséget hisz az eucharishtiában, vagyis hiszi azt, hogy amit kenyérnek lát, az hús, – már gondolkodása bezárkózik saját planetáris megismerésünk sátrába. Annyira körültekintő gondosságában nem jut eszébe, hogy az „átváltoztatás” után is a mi öt érzékünkkel egyformán kenyérnek látott valósággal történhetett valami, amit észrevenni ezzel az öt érzékkel már nem adatott meg nekünk. És ha mindez a fenomén azonos marad, nem lehet-e még fenoménbe önthető változás is benne? Amiről a nekünk adott tudomásvételek nem tudósítanak?

Miről ismeri meg Szent Teréz, mikor próbára teszik a nem konszekrálttal, hogy az nem Eucharisztia, hanem ostya? Bizonyos, hogy nem valami szubsztanciálisról, ami nem válhat fenoménné, hanem valami fenoménszerűről, ami emberi empiriába léphet és ami az öt érzék adatának azonosságára valamilyen eszméletiséggel érzékeli a különbséget.

Egyszerűen azt kell gondolni, hogy az észrevevés világának vannak az átlagos planetáris megismerőképességektől különálló felvételezései, és számunkra ismeretlen módon, és valamely tapasztalatiság alapján ez a megismerés megkülönböztet ott, ahol mi nem különböztetünk.

Mit szólna a mi jó Locke barátunk, ha most ellene fordítanánk saját okoskodásmódszerét és azt mondanánk: ha egy vaknak a kezébe adunk egy fehérre festett golyót, azután azt pirosra festjük és megszáritva ismét a kezébe adjuk, elfogadja, hogy a két golyó azonos. Mindenben azonos, amit ő tapasztalhat róla. Pedig közben más színe lett. Ez már neki nemcsak ignoro, hanem ignorabo is, hacsak a szemét meg nem operálják.

Nem gondolható-e, hogy Teréznek valamilyen „belső” érzékszerve van annak megítélésére, hogy különbség van ott, ahol mi azonosságot látunk? És hogy hasztalan látom azt ostyának, ha már nem az? És hogy történhetett vele olyasmi, amaz ígéretteljes szavak következtében, aminél fogva az már nem ostya, hanem Test?

És ha Keller Helén kizárólagos tapintásvilágát akarnám most példatárul választani? Ha adnak neki az ő fenomén világában azonos, de a miénkben különböző két dolgot, amely számára különböző értéket jelent, nem volna ez annak analógiája, ami az „átváltoztatás”-ban történik, és ami rámutat arra, hogy fenoménben is lehet valami megújult, ha az én határaink közt azonosnak tapasztalom is?

Ha Keller Helénnek, akit érzékszerveinek hiánya tett világhíressé, adtak volna egymás után két teljesen egyforma halmazállapotú táplálékot, amelyek közül a második tartalmazott volna egy gyógyító anyagot, számára érzékelhetetlenül, akkor ő két azonos anyagnak vette volna s mégis, a másodiktól meggyógyult volna, az elsőtől nem. A fenomenus különbség tudomásul vétele nélkül. Tisztán az általa fenomén né nem váltott hatás folytán. Pedig a másodiknak lehetett volna más színe, íze, illata, ha ezek nála fenomén né válhattak volna. A különbség ezért transzcendens? Nem az

érzékelhetőségek világából való? Onnan való, csak nem az érzékeltiségek világából.

Vajon Szent Teréz így ismeri fel a Hostia konszekrálatlanságát? Már tudja, mikor behozzák a szokott külsőségek között. Nem lehet ez a tudomás is fenoménszerű megismerés eredménye? Nem lehet-e valami látáson túli sugárzásnak hiánya, amelyet a konszekráltból már jól ismer a mi érzékeink „felett” álló érzékével? Nem szemmel fölvetett fénysugár folytán – mert a látásképp ugyanaz –, hanem valami más, az ő idegzetében megfelelő visszahatást keltő sugárzás hiánya folytán, amelyet azonnal megérez, mielőtt megpillantja.

Ezeket Locke-nak mondom, aki becsületes szándékkal gondolkodott és igazságot keresett, de bezárta magát az öt érzék dobozába, és azon az alapon gondolkodott, hogy onnan minden kilépés kényszer kilépés, – pedig másutt meg látta az érzékfelület gazdagodásának és finomodásának lehetőségét.

Ez az egyetlen terület, amelyen minőségeket lehet felvenni. A transzcendens – per def. – nem adhat minőséget. Ha tehát Szent Teréz nem fenoménszerűen különböztet meg, akkor e felismerésének forrása már nem valami új minőség, a mit más nem vesz észre, hanem egzisztencia-tétel. Valami lét, a nagy Létből való, ami fenoménnel megközelíthetetlen. Locke szubsztanciát mondana. Miért nem használja itt ezt a kényszerkilépést a fenoménből? Ezt a nyílást, amelyen a transzcendens létnek egy vékony sugára tör át a fenoménvilágba?

Teréz bizonyosan másrendűen ismeri fel a különbséget a hostia és a Hostia között.

MEGKÉRDEZEM A HOSTIÁT

De az mi igazi különbség?

Egy egész világ. A hostia magában véve anyag. Élő volt, de már nem él. Anyaga elkészített dolog, élőből készült, de emberkéz művelte és tehetetlenné tette. Már nincs benne az az élet sem, ami a búzamagban volt. Élettelen és tehetetlen. A tűz elvett belőle minden fejlődésképeséget. Kovásztalan kenyér. Liszt van benne, meg az összetartó víz. Megsütötték, hogy ehető legyen, és hogy eltartható legyen.

Ezt választotta ki. Ebben akart itt maradni. Ezt kellett úgy megváltoztatnia, hogy e változás után Ő benne lehessen.

Mit kellett ehhez átlépnie? Olyan határokat, amelyeket az anyag törvényei szabtak. Át kellett menni az anyagszerűséből a szellemszerűbe. Ehhez át kellett ugornia két fokozatot, a bioszt és a núszt. Mert sem az élet, sem az értelem nem árulja el ottlétét. Hasztalan éledne meg az összetört és meghalt mag az ostyában, hasztalan ragyogna fel az értelem számára az imént még pusztá anyag megújulása. Adott érzékeink nem vennének észre semmit, adott értelmünk pedig, mely az érzékeknek hisz és megszokta, hogy abból épít, amit azok felhordanak, *tagadná* a megújulást. Az értelem, a magára hagyott értelem nem „hisz”.

De van valami fölötte. És ez azt mondja:

– Elhiszem, mert esztelen! –

Pedig nem is esztelen. Csak az érzékek pórázához szokott értelemnek esztelen. Csak az öt érzék kalitkájában zárt értelemnek esztelen. Ennek a kalitkának nincsenek rácsai, csak öt ablaka van. A belezárt értelem ezen az öt ablakon át megpillantott adatokból épít. Ezek az emberi eligazodásra, az élet megmaradásának céljaira metszett legszükségesebb ablakok. Úgy vannak megválasztva, hogy velük az élőlény az anyagi létbe eligazodjék. Bizonyos rezgések, sugárzások,

hatások kiválasztói, amelyek elegendők lesznek ezen a planétán való élet megmaradására.

Mit lehet felelni a Felső Teremben kiejtett isteni szóra? Mit mondhat rá az „értelmes” ember?

Csak annyit hogy:

– Uram, ezen az öt ablakon át nem látom, hogy az a kovásztalan megváltozott volna. Ezen az öt ablakon át ugyanannak látom.

Vagy mondhatja még:

– Uram, ebből a kovásztalamból most sem áramlott felém más érzéklet, mint az eddigi öt. Mi változott meg benne, Uram?

Avagy mondhatja még:

– Uram, ezzel az öt ablakommal ugyanolyannak látom, mint volt. Mondd, ha több ablakot adnál, találnék-e benne különbséget?

És mondhatja még:

– Uram, ha akárhány ablakot adnál, s akkor sem találnék benne különbséget, a Te Szavadra mi történt volna? Ha úgy volnék alkotva, hogy ennek meglátására Te sem adhatsz nekem ablakot, akkor mi választja el a szavad előtti kovásztalant a szavad utáni kovásztalantól?

Ha pedig mindezt végigkérdezné, ez volna a válasz:

– Mondtam, hogy a Testem; vedd és megismered, mi történt a kovásztalannal. Ez az én jelenlétem záloga, ezt szántam a te planétád lelkeinek, ezt szántam neked is. Átléptem az anyag, az élet, az értelem korlátait, hogy veled egyesülhessek, és nem kívánok tőled mást, mint hitet, azt a szeretetben fogant hitet, amely minden egyesülésnek alapjelensége. Nem mondom meg neked, hogyan cselekedtem ezt, jöjj és ölelj át engem. Ezt az egyet akartam és akarom.

Így beszél a fehér Hostia. Amit adott, az nem a megismerés tartományából való. Aki ott keresi, elveszíti.

Az igazi különbség egy egész világ. Az a különbség, ami ezt az életet a *másiktól* elválasztja. A mostani világod és a „szem nem látta, fül nem hallotta” világ különbsége. Ez a

különbség Odaátról való. Hogyan mutassam meg neked, mikor három dimenzióba és egyetlen eszméletfolyamatba vagy zárva? Hogyan mutassak érzékeiden, értelmeden túlra, míg anyagodban élve nem tudsz oda átjönni velem, még átpillantani sem. Másrendű szellemvilág tudomásai kellenének neked és még nincsenek meg. Aki felismeri a konszekrált Hostiát és megkülönbözteti a konszekrálatlantól, az azokra a pillanatokra kilép planetádnak megismerési határai közül. Ezt el tudod gondolni, értelmed van hozzá, de valóságát át nem élheted addig, míg meg nem nyílik előtted ama másrendű világ.

MÁS SZELLEMISSÉGEK

Nem vagy bezárva világodba, ha azt egyetlennek nem hiszed. Szellemi alkatod számos vonalon nyitott, kifelé világít valami más felé, csak nem tudsz utána menni. Nem léphetsz ki önmagadból, sem planétádnak megismerési határaiból, sem idetartozó emberi alkatod természetéből. De elgondolhatod, hogy a kilépés lehetséges. Hogy lehet más határolásokkal körülzárt szellemiség is, mint aminőt ezen a planétán növesztett az Úr akarata. Nem tudott volna a Mindenségnek mindenható Alkotója más megismerésformát is elgondolni, mint a tiéd? Ne rajzolhatott volna más tereket, mint ez a te háromméretű valóságod? Nem sóhajthatott-e történésekkel olyan eszméleteket, amelyek a tiednél tágabb ritmusúak, nagyobb feszültségűek? Ne lennének olyan villogású szellemiségek, amelyek egész lényünket, életünket egyetlen lobbanásban, maradék nélkül minden mélyeszeméletünkkel együtt megismerésükbe olvasztják? A minden fokon vég nélkül gazdagodó pillanataikkal az Utolérhetetlen Abszolútum felé? És ne lehetnének a mi egyágú eszméletünkön felül egyidejűleg akárhány eszméletfonalat egyetlen szellemi művé szövő lelki valóságok, akár anyaggal társulva, akár társulatlanul? És nem lehetne ezekben a számunkra csak elgondolható, de át nem élhető szellemiségekben olyan ismereti feltételek, amelyek között a mi korlátainktól szabad pillantásba tapasztalattá válik, sőt megértéssé világosodik a hostia és a Hostia különbsége?

Ez nem menekülés a problémától. Ez egyszerűen látókörtágítás a megtapasztalhatatlan felé az elgondolhatón át, Megnőtt körülöttünk a világ. Kitágultak a terek és megsokszorozódtak az idők. Nem ez a planéta a világ, porszem lett a Mindenségben. Nem ez az emberkedő gondolat az igazságmérő; az emberi megismerésen túl határtalan mezőkké tágul más szellemiségek más korlátú látóköreinek birodalma. Még

anyagiságnak sem egyetlen ebbe a három méretbe szoruló és abban megrekedő matéria. Nem gondolható-e, hogy matériával telítődhet egyéb megismerő síkokon ennek a szűkített dimenziószámánál nagyobb méretrendszer is?

Miért volna ez a szédítő Valóság a kis planéta emberének ismeretkorlátaiba zárva? Miért kellene annak minden zúgában méretein belül maradni? Még ha meg is lehet tudni dimenzióink határai közt annak nem egy törvényét, vajon nem gondolható-e, hogy másrendű szellemi alkatok másrendű törvények révén mélyebben pillantanak be annak titkaiba?

Miért vagyunk olyan önhittek, hogy saját méreteinket, korlátainkat, alkatunkat egyetlen lehetségesnek véljük? A végzetetlen örökkévaló és korlátlan hatalmú Tökéletesség nem tudott mást kigondolni?

Igen, nekünk így adatott, így, hogy a formák szerint ismerjünk és gondolkodjunk. De ki mondta nekünk, hogy nem lehet másfajta megismerés? Nem mondhatta más, mint saját magunkba kábult önhittségünk, mert hiszen elfelejtettük, hogy van olyasmi, amit „szem nem látott...”: csak folytassuk ezt és mérlegeljük, vajon nem azt mondja-e, hogy más megismerés, más tapasztalás, más elgondolás is van, mint a mienk?

Ha tapasztalásunk ezt nem is támasztja alá, az elgondolás kényszerít rá. És akkor az, amit „transzcendens”-nek mondunk, már nem üres negatívum. Nem csupán azt jelenti, hogy „nem” ilyen, hogy „nem” ismeret, hogy nem gondolat, nem értés, hanem azt is jelentheti, hogy tapasztalati elemeinknek másfajta gondolt összetételei más feltételek között, más szellemiségek számára, az anyaggal másképpen torzult lények számára más természetű élményt adhatnak egyéb szellemi valóságoknak felfoghatóan. Bennük válhat közvetlen élménnyé az, ami bennünk csak elgondolás és olyanforma, mint az át-nem-élhetőnek átéléséből leszegényített absztrakció volna. Csakhogy ez az át-nem-éltnek absztrakt fogalma és extrapolál a „szem-nem-látta” felé.

A transzcendens hozzájut a lét lehetőségeihez a mi elménkben is. Mert hasztalan vagyunk elzárva az extrapolált élménytől, tudjuk hogy *van*, sőt tudjuk, hogy nem átélhetetlen, mert gondolatunk szerint lehetnek lények, akik átélhetik.

Az ilyen extrapolálás másrendű szellemi cselekvés, mint a szublimálásnak mondott határátlépések, amelyek megmaradnak a planétánkhoz tartozó megismerés határai között. Mikor a *lithosz* a *biosz*ba, a *biosz* a *núszban* szublimál, akkor még nem lép ki a „szem-nem-látta” felé. De mikor a *núsz* a *pneuma* felé nyílik, akkor ott már megérint a transzcendensnek planetáris lehetőségein túl a minden szellemiségek megismerés tartománya, amelyben már az átélhetőségek határain állunk.

ÉRTHETETLEN, VAGY VALÓSÁGTALAN?

Vagy leborul az értelem az érthetetlen előtt, vagy eltaszítja. Mert elfogadni nem tudja.

Meg kellene azonban különböztetni az érthetlent a valóságtalantól. Mert az érthetetlen annyi, mint ellentmondás az ész törvényeivel szemben, és a valóságtalan nem törvénynek való ellentmondás, hanem tapasztalhatatlan. Amaz kiesik az intellektus kereteiből, ez pedig kiesik az átélhetőségből. Az nem értelmetlen, sem nem „esztelen”, hogy a hostiában a tapasztaláskereteinkbe nem eső átváltozás menjen végbe, mert az értelem a tény lehetetlenségét nem tudja bizonyítani, csupán logikai összeférhetetlenségeket ismer. A tapasztalás lehetetlenségét csak akkor bizonyíthatná, ha a valóságot maradék nélkül ismerné minden lehetséges kapcsolataival együtt, annak teljes szövevényében, összes áthatásaival.

Tehát csak annyit mondhatunk az „átlényegülés” nevezetű tényről, hogy annak tartalma nem jut bele a mi empiriánk országába, de értelmünk nem állíthatja, hogy a mienktől különböző, másrendű empiriának ne lehetne része, – mert azt nem következtetheti ki semmiből, hogy ne lehetne a határtalan mindenségben másfajta empiria, mint a mienk. Még kevésbé azt, hogy ne lehetne magasabb rendű megértés, mint a mienk. És legkevésbé azt, hogy egy, a mienknél mélyebb, finomabb, messzebb látó másrendű empirián nevelődött szellemiségben ne tudna közvetlen valóság gyanánt megjelenni az a változás, ami az Utolsó Vacsorán Jézus kezében tartott kovásztalanon végbement.

A saját világunkban tapasztaltakból folyólag azt kell gondolnunk, hogy minden szellemiség a saját fokozatán merül bele a valóságba és készíti ezzel a saját empiriáját. Készíti úgy, hogy adott magaslatán és adott mélységeiben tagol, viszonyít, keres és megállapít, és ha anyagban él, azaz teste

van, akkor úgy szervezi anyagát, hogy vele minőségeket termelhesen magának belőle és ezekre azt mondja, hogy bennük a valóságot „ismeri”. Ilyenforma műveleteknek kell végbemenniük minden anyaghoz kötött szellemiségben. Ezek azonban nincsenek a mi köreinkbe zárva. Sem érzékszerveink nem egyedül lehetségesek, sem azok kezelési módja nem egyetlen. Más planéták viszonyai között élő lényeknek lehetett célszerűbb más sugárzásokra válaszolni érzékszervek alakításával, s ezekkel más minőségekből építeni fel maguknak a Mindenségből nekik jutó valóságot. Ezeket a minőségeket rendezhetnék más dimenziók és más tartam-sűrűségek szerint és alkothattak szintén érzékelhető és átszellemesített, de a mi adottságaiktól egészen különböző és számunkra hozzáférhetetlen világot. És ha az űrhajózás annyira mehetne, hogy találkoznanánk velük (feltéve, hogy érzékszerveink ott is életképesek maradnának, ahol az illető planéta evolúciója más sugárzások megválaszolását találta alkalmasnak az életfenntartásra), valószínűleg nem értenénk meg egymást. Az ottani adottságokból is más minőségeket emelnénk ki magunknak, mint ők, ez ismereteinket áthághatalan fallal választaná el, – hacsak hosszan velük élvén, jelek révén megfélelések nem alakulnának ki, és valóságértelmezésünk így nem juthatna valamiféle közösségre. Akkor is ők egészen más minőségi jelekkel vennének tudomást rólunk, mint mi róluk és ez kiszámíthatatlan következményekkel járna mind metafizikai, mind morális értelemben.

Pedig a valóságból tájékozódásul érzékszervekkel kiemelt minőségek különbözőzése az eltérésnek még csak első forrása volna. Mennyi módosulás volna még lehetséges az ezekkel való elbánásban! A kiválasztott sugárzásokra adott válaszok „formai” rendezésében! Bizonyos-e, hogy mindenütt azonos méretű terekben élnének a szellemiségek? Bizonyos, hogy más méreteken nevelődve, nem jutnának másrendű törvényekhez, amelyeknek a mi felfedezéseink csak halvány kezdődései?

MÁS MEGISMERÉSEK

Ne zárkózzunk el tehát saját kereteinkbe. Lehetnek más keretek, más formák, más funkciók. A valóságokkal tágabb, újszerűbb, ismeretlenebb, többretű, mint amennyi a mi adottságainkba és befogadóképességünkbe fér. Ismerjük el, hogy a Mindenségnek nem minden arculata fordul felénk és nem minden sugárzása változik élménnyé bennünk.

Elégedjünk meg azzal, hogy mi, a Terra nevű planéta eszes lényei, ilyen keretekbe foglalt, így elemezhető, ilyen élmények formájában veszünk tudomást a valóságáról. Lehet azonban arról más tudomásvétel is, alakulhatnak benne más eszméletben más megismerések is, amelyek semmiben sem hasonlítanak a miénkhez.

Nem azért, hogy annak a lehetetlen feladatnak próbáljunk eleget tenni, ami ezeknek a más tudomásvételeknek felkutatásában állna. Emez ismeretvilágok között a fal áthághatatlan. Nem csakazért, mert más értékelések alapoznák meg, amelyek olyan értelemben volnának számunkra hozzáférhetetlenek, mint vaknak a fény, süketnek a hang. Hanem még másrendűen azért is, és még inkább azért, mert lehetnek az érzékelési formák, a tér és az idő méretszerű tulajdonságaiban is messzemenő különbségek. Ezek már nem csupán újabb érzékszervvel volnának áthidalhatók, hanem másrendű szellemiségbe való átfejlődést igényelnének, amelynek tér- és időmérései nagyon elgondolhatók, de élmény formájában megközelíthetetlenek számunkra. A szakadék mindkét esetben áthághatatlan, nem annak méretei, hanem természete miatt.

Mert az anyagba öltözött szellemiséget két kiválasztás határozza meg. Először az, hogy az időnek és a térnek milyen méreteibe teremődik, s ezzel megkapja fokozatát, talán szellemiségi „rendszerát”. Ha a tiszta szellemiségnek világában vannak ilyen fokozatok, miért ne ölthetne az a szel-

lemiség ezeken a fokozatokon is a Mindenség más anyagi feltételei között testet és miért ne válhatna ki az más bolygókon más eszméletvilágot, mint a mienk. Olyat, amihez mi hozzá nem férhetünk anélkül, hogy át ne vitetnénk más szellemi síkra, s át ne alakíttatnánk azokra a pillanatokra másrendű szellemiségekké. Hogy ez nem lehetetlen, arról beszélnek rendkívüli tények, amelyeket nem értünk. Voltak Emmerich Katalinok, élt Szent Teréz, voltak „égbe ragadtatások”: ezek lehettek ilyen „határátlépések” a szellemi világban, pillanatnyiak, vagy tartósak, vagy ismétlődők, vagy többet vissza nem térők, – amelyekből az eszmélet vissza-került önmagába, és bár volt emléke róla, de semmit abból elmondani nem tudott.

A másik áthághatatlan az ugyanazon szellemi síkon maradó élménykülönbség. Mintha a földi emberben fejlődésnek indulna és tapasztalatnyújtóvá válnék egy érzékszerv az elektromos hullámok valamelyikének felvételére. Ez adhatna a látási érzetektől különböző új érzékletminőséget, amelyet éppen úgy nem tudunk élmény gyanánt befogadni, mint a vak a világosságot, – míg a megfelelő érzékszerv ki nem alakul.

Ez a második kiválasztás. Ez abban a döntésben áll, hogy az illető anyagbaszánt szellemiség hová teremődik a „sok lakás” közül. Mi ebbe a naprendszerbe, erre a bolygóra, ilyen megismerési feltételek közé kerültünk. Dolgozzunk a saját eszközeinkkel, a saját módszereinkkel, de ne zárkózzunk be abba az esztelen meggyőződésbe, hogy ezek az egész mindenségre, az összes szellemiségekre szólnak. Tisztább lesz a látásunk, világosabbak az ítéleteink és biztosabbak a következtetéseink.

PLANÉTAFEJLŐDÉS I.

Akkor is, ha nem léphetünk ki a kereteinkből, de tudjuk, hogy vannak más keretek is. Azt is tudjuk, hogy azokban a keretekben is ugyanezek a szférák emelkednek egymás fölé. Azoknak a másrendű lényeknek fejlődésében is olyan szféra-áttöréseknek kell megvalósulniuk, mint a mi történetünkben. Ugyanazoknak a határátlépéseknek kell bekövetkezniük az anyagságból kiindulva a szellemiség felé, Ugyanilyen léptű a törtetés az Új felé, a még-nem-volt felé. a szándékolt, a lélekkel átítatott felé, a „belső”-nek fokozatos érvényesülése felé.

Ezek a szféra-áttörések jelentik a planéták életének fázisait. Így gondolta Isten a világot. A Mindenség összes „lakásaiban” kiosztotta ezeknek a történeteknek a térbeliség és időbeliség hozzájuk tartozó módozatait. Ezek a különbözőségek termelnék ki a planéták nyelvét. Minden planéta a maga nyelvén beszél, és a mi nyelvünk háromdimenziós és egytartamú. Amely planétaké ugyanez, azoknak lakóival meg tudnánk érteni egymást, ha az űrhajózás összehoz bennünket. Amely nem ily módon méretez, azoknak lakói – ha ők is érzékeléssel és gondolkodással élnének is, mint mi – megérthetetlenek volnának számunkra. Ez megint fal, melyet nem hághatnánk át.

Az azonban valószínűleg általános az anyagos szellem vagy a szellemlakta anyag életében, hogy az anyagra leszálló szellem az anyagból érzékelő lényeket termel és módszere a szerv alakítás. A szervek minőségeket termelnek, s ezzel megnyitják az egyéni eszmélést. Az, amit „érzet”-nek nevezünk, az anyag és szellem összeházasodásának első terméke és fejlődésének vagy próbálkozásának minden formájában – a szépia festékfoltjában, a bogár összetett szemében, a gerincesnek szemgolyójában, mindenütt – járnia kell vele

valamely eszméleti tartalomnak, amelyet emberi fokon az emberi szó fénynek, vagy színnek nevez.

Ezek a minőségek eszméleti egységekké olvadtan születnek és mindig határozottabban lépnek ki a pillanatból, kétféleképpen: tágul számukra maga a pillanat is, ritmusokba foglalódik és ez a halmozódás bővül, szélesedik a múlt és a jövő felé. Kétféle valóságot sűrít: egyik a pillanat térfogata, az időfolyásból kiragadott legkisebb egység, amelyen belül már nem analizál, és a másik ezeknek egymásra tolódo egysége, amelybe belemarkolja múltját és ráfekszik jövődjére.

Erre először az anyagot tanítja meg, mikor életté eleveníti és megtanítja, hogy új és új módon éljen a múltjából, és miközben saját törvényeit játssza, szolgáljon az élet teremtő szándékának. Ezzel megteremti az eszmélést, a kibontakozó önmagáralátást. Új teremtésvonal indul s az anyag-élet-eszmélet hármas egysége most elkezd törtetni az emberiesítés döntő határátlépése felé.

Az anyag és a szellem érintkezésének határvonalán ott van az érzékszerv és az érzékelés munkája, az eszméletben megjelenő, s onnan kiabsztrahált *érzet*. Benne ölelkezik a lehetetlen és a cselekvő, az engedő és a parancsoló, az átvevő és az adó, a passzív és az aktív. Nem úgy, hogy az anyag engedelmes volna. De törvényei annak, és azokkal válaszol. S az az első „Legyen!”, amelyben minden benne volt, ezeken a törvényeken játszik, mikor terekbe és időkbe veti ki önmagát, és ennek az első ölelkezésnek a termékét, az érzetet eszméletalakítással teríti ki és szövi bele a Mindenségbe.

És mikor az eszmélet, az Időnek ez az egyre tágabb és mélyebb átkarolása telíti a megtámadott anyagot, az tehetetlenségéből kinövekedik és ezzel a „beoltással” kozmosz-alakítóvá válik. Napok születnek, planéták sodródnak bele a térességbe, megkötődik az anyag és a szellem házassága, s az Idő történetbe, fejlődésbe foglalja az egészet. Ahol pedig megnyílnak az elmék ablakai, a Naprendszerek számlálhatatlan nyelven kezdik sejteni, hogy mi történt.

Gondolhatja-e valamelyik kis planéta lakója, hogy csak az ő nyelvén lehet beszélni? Aki arasznyi tetteinek kis euklideszi terében moccan, és alig tud kilépni gondolkodásával a kozmikus terek problémái felé!?

PLANÉTAFEJLŐDÉS II.

Van a planéták fejlődéstörténetében valami általános, ami megfelel szférikus természetüknek, és ez a szférikus alakulás nemcsak a mi dimenzió-kereteink között gondolható el. El nem képzelhető ugyan, de elgondolható. Az is elgondolható minden dimenziósban, hogy a fejlődés „minden irányban” törjön a tökéletesebb felé, és hogy minden mozdulatával akadályokat törjön át; ezekben a feladatokban irányt tartson az egyszerűbbtől a szövevényesebb felé, a tompábbtól az élesebb észmélés felé, és ezzel a számára, a saját formái között megjelenő valóságnak minél teljesebb birtokbavétele, kormányozása, alakítása felé.

Minden megismerésforma irányvonala bizonyosan az anyagszerűségnek a szellemiség hatalmába jutása; a tétlennek cselekvővé, az ismétlődőnek teremtdővé, a múltnak jövőndővé formálása, a pillanatnak tágítása ez. Minél jobban előrejut a szellemiség saját hajlamának érvényesítésében, annál hatalmasabb ritmuselemekben törtet előre, és minél befogadóbb a ritmusa, annál sikeresebben törtet ama határátlépések felé, amelyek számára a szublimálás és a szimbolizálás tetteiben valósulnak meg.

A tartamfeszültségnek ez a hatalmasodása az a növekvő beavatkozás, amelyet a szellem gyakorolni képes a vele társult anyagon, és amikor azt megismerni akarja, akkor az eszméletekben ez a törekvés a szublimálás és a szimbolizálás műveletében nyilvánul meg. Ez a művelet mindkét esetben szellemi, a fejlődés határátlépéseinek oda-visszája mely nem lehetne eszméleti jelenség, ha már előzőleg az anyaggal való társulás történetében a szellem cselekvésszerűen, az anyag fokozatos elváltoztatásában ezeket a lépéseket a planétákon meg nem tette volna.

Nem lehetne az elmében szublimálás, ha a szellemiség nem törtetett volna az anyagtól az élet, az élettől az ész, az

észtől a szellem felé, ezeknek kellett előbb történnie, hogy eszméleti megjelenésük ismeretalkotó munkája megkezdődhessen. Nem is egyéb az eszmélés, mint ezeknek a történeteknek belső megvilágosítása, a sötétben felgyúló és fokozódó fényesség, melynek világító köre aszerint tágul, amint a szellemiség jobban és jobban a hatalmába keríti az anyagságot, hogy megismerhető valóságot teremtsen vele. Mikor pedig eljut odáig, hogy a nooszféra hatásgömbjének áttöréséről van szó, akkor eljött a pillanat, és az anyaggal egyesülten először nézi meg ebben a szerepben önmagát. Ez az emberi elme pillanata.

Ebből fakad a megismerés. Végignézi művét, megérti önmagát, és a megtörténtek gondolatokká szellemiesülnek, az elgondolások új történeteket nemzenek és mostantól fogva az általánosan dolgozó szellemiségen belül az egyéni elme is beavatkozik a fejlődés irányításába, s megkezdí planétájának a maga számára való átalakítását. Ellepi planétáját és megálíthatatlanul dolgozik rajta a hasított sílex-től a nukleáris szörnyetegig és a nyílvevesszőktől az űrhajókig.

Még meddig?

A planéta élettörténetének ismeretlen befejezéséig.

POLARIZÁLÁS

Az anyag-szellem ellentét, a tétlen és a tevékeny, az ismétlődő és a teremtő, a pillanatnyi és a tartamos, a hulló és a szálló, leeső és feltörő – vagy akárhány módon kifejezett ellentét nem két egymást kizáró, rögzített valóság szembekeverülése. Igaz, hogy a mi tudomásvételeink méretei szerint hajlandók vagyunk abszolút tehetetlen anyagról, abszolút tevékeny szellemről beszélni. Ez felel meg a mi planétánkon első megközelítésben felvett ismeretvilágunknak és megismerési méreteink kivetítéséből származó tudásunknak, amely irányítja planetáris cselekvésszabályainkat és sikerre is vezeti azok gyakorlatát.

Úgy érezzük és úgy is fogalmazzuk, hogy a teremtés, ez a létbekerülés, valami kettősségnek egyesülése, mert a valóságból szeretjük kiemelni a szélső értéket, amelyek tájékoztatnak, élénk cselekvéspontokat fénylenek és útbaigazítanak a különböző valóságkeveredések úttalan világában.

Széthúzzuk az egységeket és legjobban szeretjük párosítani az egymásba mélyedő minőségeket. Nem tudjuk követni egységük arányváltozásait és legtisztábban gondoljuk el egyesülésüket, ha a kettősséget polaritássá húzzuk széjjel mindig úgy, hogy kettő közül az egyik a másik fogyása miatt maradjon egyedül a pólusvonalnak mindkét oldalán.

Végtelenbe futnak-e ezek a végpontok, vagy nem? Ez kérdészető, de alig válaszolható meg. Ha végtelenbe futnának, akkor mindenik végén magára maradna az egyik valamiség, és az együttlétet a kétoldalú végtelenség két magánnyá bontaná.

Véges polarizálódásnál megmarad a kettősség, de lehet oly messze menni, hogy a mindenkori felismerés számára már eltűnjön egyik felől az egyik, másik felől a másik. Minden egybeolvadásnak felfedezése után el lehet végezni ezt a műveletet. „Ellentétek elvének” nevezik, dialektika címmel il-

letik és a lét logikáját az ellentétek szembekerülő egységében hozzák működésben. Hegel óta nagy szolgálátokat tesz a tudományos és filozófiai megismerésnek azzal, hogy a történetek belső valóságára, szerkezetére, elevenjére utal. Bergson is emlegette a „változás”-ról szóló előadásaiban, mikor az egység és a sokszorosság a valóság két pólusát vonta széjjel. Myers is ilyesmit gondolt a spektrum-hasonlattal, az eszmélet ultravörös és ultraviola pólusával, a „mozgás” és „emlék” egybetolódásával, amelyek csak együtt válhatnak eszméletté, a polarizálódásban egyre jobban magukra maradva már eszméletlenek és egyfelől múlttá, másfelől automatizmussá válnak.

Ilyen polarizálódás volna a Mindenségre nézve az „anyag” és a „szellem” széthúzása. Földi eszmélésünknek egyik sem átélhető egymagában. Mindig az anyag-szellem együttesét éljük és csak gondolati elvonatkoztatásokkal jutunk el a magányos anyag és a magányos szellem egymástól való elszakításáig.

A gondolkodásnak rendes „fögása” ez. Élő alkatunk maga kényszerít rá bennünket. Eszmélésünk konkrét élményét emlékké és mozdulatá polarizáltuk. Amaz a szellem, emez az anyag pólusa felé tart. Ezek a Mindenség elgondolásának pólusai, és a határon mindenik maga marad.

De vajon a saját valóságában is maradhat mindegyik maga? Nemcsak az elgondolásban? Vajon nem csupán a kettősséget felfedező gondolkodásunk tolt-e ki a polarizálás kétirányú végtelen felé a szellemtelen anyag és az anyagtalan szellem szélső értékeit? Vajon nem hasonlít-e valamiben az egymagára maradó „anyag” léte az emléktelen mozdulathoz, az egymagára maradó „szellem” léte a mozdulatlan emlékezéshez?

Hol van a gondolat megvalósulásának és a valóság elgondolásának a határa?

Mi a különbség a valósulásra törő gondolat és a valóság gondolatformáló ereje között? A szellemből az anyagra áradó teremtő munka és az anyagból a szellemre ható mintázás

között? Ide volna rejtve a megismerés titka, az egész episztemológia? És minden ismeretünk értékelése a megfelelő polarizálás határának helyes felismerésén alapulna? És a megismerés hibái, az elvonás túlzásai onnan erednének, hogy hajlandók vagyunk polarizálásainkat mindkét felől a végtelenbe feszíteni és azt hinni, hogy az elgondolásban megjele-
nő szélső értékek egymagukban is „vannak”? Pedig csak a valóság tisztázása kedvéért kerültek széjjel, és igazi létük az együttlét?

P. Teilhard de Chardin gondolata szerint nincs teljesen szellemtelen anyag; ezen az oldalon tehát nem tolja a pólust a végtelenbe. Ez a „creatura” magában hordja a „creator” ujjlenyomatát, létének első pillanata óta. Megvádolják őt ezért panteizmussal? De ki nem látja, hogy a kézlenyomat nem az ember, hanem az emberből valami? És ha a „Creator”-nak úgy tetszett, hogy „anyag” nemű művén ott maradjon az ő természetéből „valami”, legyen az akár egy infinitezimála, de a maga valóságában fejlődőképes „mennye-
ség”; ha abban az első „Legyen”-ben már elkezdődött a „lehelet”, amely az eszméletben önmagát meglátó lélek kiteljesedése, a halhatatlannak, az anyag urává szánt személyes szellemiségnek megvalósulása?

ANYAG ÉS SZELLEM

Nem tehetünk róla, ha a „puszta” anyagot tehetetlennek érezzük. Ha volna puszta anyag, az csak tehetetlen lenne. Ez a tehetetlenség a valóság egyik komponense. A tevékenység a másik.

Lehet-e bármelyik is egymaga? Talán a Teremtő Gondolatban igen. A megvalósult Akaratban talán nem. Anyag és szellem a mi emberi létünkben együtt valóságoskodik, egyikhez sem férünk hozzá élményileg külön. Puszta anyag, azaz puszta inertia talán lehetetlen is. Nem tudja áttörni a Nemlétből a Létbe vezető kaput. Puszta szellem már lehetséges, mint gondolat is, mint valóság is. Ennek nem kell betörni a Létbe, mert benne van. Akkor is, ha nem az anyagban tevékenykedik, hanem saját erőivel játszik.

Úgy látszik tehát, hogy az anyag-szellem kettős nem szimmetrikus és hogy a lét kettőssége nem teljes. Mikor Isten örök Szellemissége az időbe lép és anyagot teremt, akkor a belőle kiáradó szellemi léthez valami ellenállást teremt, ami – adva lévén a szellemisség lényegében a tevékenység – nem lehet más, mint valami tehetetlenségi princípium, amiben éppen csak hogy mint kezdődő beoltás jelenik meg a tevékenység infinitezimálója, az a „dedans”, amit Teilhard emleget, és ami nélkül a merő tehetetlenség nem indulna cselekvésnek.

És ez az ellenprincípium ezzel a minimális injekcióval kezdi meg a létét. És akkor az a „Legyen!” talán nem is egyéb, mint valami akadály megszületése a szellemisség létformájával szemben, és ez az ellenállás, mint igazi tagadás, valami negatívum kerül szembe az Örök-Levő Lényéből kiáradó szellemisségekkel, akikkel most különböző arányokban, módokon, próbálkozásokon át népesül a Lét napokkal, planétákkal, bennük, rajtuk, velük, anyagos és anyagtalan

szellemi valóságokkal, melyek tágítják, sokszorozzák, gazdagítják ezt a tagadás révén feltornyosított világot.

Panteizmus ez?

Dehogyan! Hiszen itt nem arról van szó, hogy a világ anyaga az Isten teste és hogy a Teremtő lény oszlik el a Mindenségben! A Teremtő művei, a szellemi lények oszlanak el ott, szellemiségek kezdik ki az anyagot és játszadoznak az Úr akaratából annak törvényein, mint a kavicsdobáló gyermek a tengerparton. Az Alkotóból kilépő, kisugárzó különiségek ők, mind az Ő képére és hasonlatosságára születnek, és mielőtt e szellemiségek személyiséggé szerveződnének, alaktalanabb entitásaiak mennek munkára a kozmosz születése óta minden nívón, minden rangban, egy Akarat kilövelő hatására, mely Akarat az egyetlen Szellemi Ősvalóság megfoghatatlan személyiségéből szórja széjjel arcait a Mindenségben. Telik belőle végtelenül a parányi infinitezimálákból az anyagos és anyagtalan szellemiségek minden rangján keresztül a világegyetem egész lakosságáig. Hatalmas, káprázatos Játék ez, önmagáért van, önmagának elég, de *iránya* van és mind fordul, száll, sóvárog vissza Ahhoz, akinek „képére és hasonlatosságára” él, és amíg meg nem találja Őt, nincs kielégítve semmiben és sehol.

Szomjúság a szellemi lét alaptónusa, hazavágás, a lélek minden hontalanságában érzett örök nosztalgia. Processzió ez és konverzió, teremtdéssel való kilépés az Idegenbe és fáradhatatlan keresése annak az „önmagának”, ami valamikor hazulról indult, és egész léte útkeresés hazafelé.

A teremtető Isten van itt, és teremtetett szellemiségek, amelyek megtanulnak személyesülni és személyükkel visszakiváncskozni. Tele van velük a Mindenség, én vagyok az egyik, te a másik, ő a harmadik, és nem fogyunk ki soha, mert valamikor elkezdett „játszadozni” az Úr.

„JÁTSZADOZÁS”

Azért mondom játszadozásnak, mert az emberi cselekvések közül a gyermek játéka az egyetlen, amely önmagáért van. És ez a teremtmény „játszadozás” teljesen önmagáért van. Nem valami rajta kívül levőért. Ebben a folyamatban azért a folyamat a cél, mert a folyamat maga szüntelenül termel, valójában teremt. Minden pillanata valami áttörés az ismeretlen felé. Nem ötletszerű, hanem tervszerű, mert egymásba folyó akaratok sorozata, amely tart valamilyen végkifejlés felé, de az mint cél, még nincs jelen. Valósulásfolyamat, és csak addig érdekes a gyermeknek, míg be nem fejeződött.

A gyermek úgy érzi, mikor játszik, hogy ennek a folyamatnak sohasem volna szabad megszakadnia. Ellenáll, ha el akarod hívni játékától, szinte befejezhetetlennek érzi. Nem célja, hanem iránya van. A cél csak azért érdekli, hogy a tulajdonképpen érdekes folyamatnak irányt adjon. Minden kísérletszerű közeledés a cél felé sokkal érdekesebb, mint a cél elérése. Ha a célt elérte, a játékfolyamat kimúlt.

Azért nem is foglalkozik azzal, ami játékának eredménye. Röviden megnézi és otthagyja. Nincs többé varázsereje, nem táplál folyamatot, kész. Ez annyit jelent, hogy meghalt. Ami kész, az nem él. Csak az, ami készül. A Mindenség nagy műve ezért nem lehet soha kész, mert az elkészülés halál. Az Úr játszadozása a Mindenségben. Ennek egy szemerjét cseppenti a fejlődésnek előcsarnokába lépő gyermeki lélekbe, mindenikkel teremteti saját egyéni életét.

Ennek a teremtménynek legtermékenyebb fejezete a „játszadozás”. Az a szüntelenül tevékeny, iránytényező eszméleti állapot, mely munkába állítja a gyermek egész életerejét és alkotókká teszi szellemi képességeit. Mikor játszik, utánozza a világ alkotását. A játékban elmerült gyermek az ő kis világának folytonos újrateremtője. Csak nézd meg, mennyi ötlete van jobb és jobb megoldások felé, milyen termékeny a

szükséges kellékek egybeállításában, a szükséges eszközök megszerkesztésében és azok felhasználásában.

És mikor elérte az eredményt?

Vajon megpihen rajta?

Dehogy, Máris új látóhatár nyílik valamerről. Új cselekvési ágazat iramlik kifelé valamely vonalon, vagy midenesül megújul a színpad egy nagy lélegzetvétel után.

Mert nem a Cél volt a cél. Cél csak azért volt, hogy eszközöket lehessen keresni és hogy az eszközök munkacélokká válhassanak. És máris itt van az új vonal, az új tevékenység, az új munkábamerülés. Így a játszadozás a gyermek istenkedése az ő életének mikrokozmoszában, amelynek teremtő eszmélete korlátlan ura, alkotója. Lendülete szinte ellenállhatatlan. Az erősen koncentráló gyermeket alig tudod kiemelni játékfolyamatából. Teremtőképességének őszereje dolgozik benne, és ellenség, aki ebben megállítja.

Mindig meg kell figyelni, mikor a felnőtt parancsol valamit a gyermeknek, vajon nem ilyen játéklendületbe tör be? Ebből hirtelen kilépnie nagy erőfeszítésbe kerülne, mert ez természetének fejlődésvonala, amit pedig parancsolnak neki, az keresztülmetszi ezt. Nem átmetszeni kell, hanem gondos kézzel befejezni, és azután kiemelni őt spontán lendületéből, hogy akaratmunkát végezhesen. A felnőtt ilyenkor gondoljon arra, hogy ez a játéklendület a Teremtés öröksége, és benne egy „hasonlatosság” tükröződik. Nem elmet-szeni, hanem irányítani kell. És megfigyelve a mélyére hatolni. Mert sok vonásával megérteti a Nagy Játszadozást, azt a fölséges beirányult, és mindenek alkotásán dolgozó Játékot, amelynek célja önmagában van. A gyermek az ő konkrétumain végzi, de mellette egész belső világa éppen e konkrétumokon fejlődik. A nagy, a fölséges Játszadozás is ilyen kettősségben folyik le és ugyanígy önmagáért van. A gyermeké mikrokozmoszt, Ő pedig makrokozmoszt alakít. És mert célja önmagának, ez az alakulás egy folytonosan távolodó teljesedés felé tart.

A gyermek játszadozását az eredmények szakaszolják. Valami elkészült. Másba kell fogni. A nagy Játszadozást a Mindenség sziderális népessége és szellemi valóságai szakaszolják, amelyekben nincs megállás. Az Univerzum sem kész. Készül. És készül benne minden, ami „van”, mert ez a „játszadozás” az Időbe kidobott örökkévalóság.

Úgy kell éreznünk magunkat, mint ennek a Mérhetetlenségnek egy eleven pontját, mely sugárzattá tágul és sugárzatokkal ölelkezik. Benne élünk a „Lét” keletkezésének és elmúlásának forgatagában.

Mennyire szereti a gyermek a maga jelentéktelen gombocskáját, dobozkáját, kavicskáját! Bele tükröződik ebbe a ragaszkodásba az a nagy világölelő Szeretet, amelynek egyformán fontos ama Játszadozás legkisebb gombocskája, legkisebb dobozkája, utolsó kavicskája. Neki semmi sem túlságos nagy, semmi sem elég kicsi ahhoz, hogy elfeledje, és mikor beleszédülsz a Szeretetjáték fölségébe, tudod, hogy semmiséged ugyanilyen fontos Neki, mert eljött ide Valaki, aki vel azt üzenete neked, hogy őt Atyádnak kell nevezned. Nem játékszere vagy, hanem gyermeke.

SZELLEM, LÉLEK, ESZMÉLET I.

Úgy játszadozott, hogy először szellemeket teremtett. A szellem – spiritus – eredetileg nem az anyaghoz kötött. Esprit – spirit – spiritus, ezekre csak valóságos létünkben való elvonatkoztatással gondolhatunk. Valamit ki kell hagyni saját, megélt valóságunkból: a „spiritus” számunkra a mi valóságunkból történt levonás útján kerül gondolkodásunkba. Ezt a műveletet kell végeznünk ahhoz is, hogy Istenhez fordulhassunk, hogy a szellemisség mint adott valóságunkból elvonatkoztatott másrendű valóság elménkbe lépjen és gondolkodásunk tárgya lehessen.

Szellem az, ami közvetlenül Istenből árad és hasonlít hozzá. Szellem az, ami Isten világépítő Személyiségéből árad, tehát szellemszerű és személyszerű egyszerre. Szellemisség nem gondolható a személyé szerveződés hajlama, vagy valósultága nélkül, – még a szellemisség legkezdetlegesebb fokán sem. El lehet gondolni, hogy a Teremtő Akarat saját természetének megfelelő, ahhoz hasonlító, de az infinitesimalisig finomult fokozatokon át valósuló szellemisségeket hint maga köré, és mikor még csak puszta szellemisségeket akar, azok alkatát a sűrítés különböző fokain szervezi személyiségekké. De valamennyien a feszültség különféle minőségeiben és mennyiségeiben fejlődnek fel és népesítik be az isteni Akarat világát.

Nem kellene ezeket „lelkek”-nek nevezni. Szellemisség gyűjtőpontok ezek, személyiséggé szerveződve egyenként, és mind másképpen, egyetlenül. Lélek az, ami bennünk él, akiknek szellemisségét a testbe tette az Akarat. A lélek a testnek a társa, az a bizonyos „dedans” személyiséggé növe és szerveződve. A lélek az a működő valami vagy valaki, az anyag elevenítője, kihasználója annak, ami az anyagban eszméletszerű, azaz képes egy parányi lépéssel még a múltban vesztegelni és egy másik parányival a jövőbe fogózni. A

lélek az, ami Szellemből való, de nem maga a szellem, hanem a szellem munkájának terméke, egészen szellemszerű, de van benne valami nem tisztán szellemi, az anyagba fogózás képessége, az anyaggal való együttműködés képessége, s hozzá az anyag laza ritmusának sűrítése. Ez a képesség egyre szélesebb karokat tár, egyre jobban hatalmába, uralmába hajtja azt az élettársat, amellyel a teremtő Akarat összeházasította.

A lélek az, amit magamban érzek mint cselekvő princípiumot; léte számomra nem tapasztalás, hanem lakóvalóság, és mikor megszólítom, akkor úgy nevezem, hogy *én*. De azért a lelkem több, mint az énem, mert énem lehet centrum, de nem szubsztanciális valóság, hanem működéses valóság. Az pedig, ami bennem erről az énről tud, ami ennek a léleknek a létét állítja, ami átöleli múltját és jövőjét, ami beszámol nekem az éneemben történekről és lelkem működéseiről, intézkedéseiről – az az eszmélet. Nem szeretem a „tudat” szót, kár használni, mikor annyival jobb és szuggesztívebb szavunk van rá. Az eszmélet így elbánik a „lélek” munkaanyagával. Világító kezének ujjait kitárja rendező szándékkal, felszínre hoz és elsüllyeszt, megvilágít és homályba küld munkálkodásokat, és mint énemnek munkaforrását, erőtartalékát, állandóan gazdagodó talaját, megteremti saját kitágulásával a „mély-eszméletet”, mely nélkül nincsen sem „lélektan”, sem metafizika, sőt még gondolkodás sem.

És mi köze a léleknek a szellemhez? Tágabb a szellem a léleknél, de nemcsak tágabb, hanem előbből való. Szellemisségemhez úgy tartozom, mint gyümölcs a fájához, termése vagyok és terméke vagyok. Ha szűkebb is vagyok, mint lélek a szellemnél, de nem vagyok „kevesebb”. Mindenét lelkemnek adja a szellemisségem és mikor testemből (vagy testéből?) ki kell lépnie, akkor visszamerül annak tágabb, szabadabb, korlátlanabb légkörébe és a „halott” testnek lelke most szellemisségének horizontjáig tágul. Földi személyisége elmélyül, kiszélesedik. Lehullanak az anyagbanélés kénysze-

reiből folyó eszméleti akadályok, megnyílnak a mély-eszmélet szakadékai és láthatóvá lesz, ami láthatatlan volt.

A halál pillanatában a szellem a lélek, az eszmélet egyetlen valósággá olvad, egybeömlik, mert a tagozódás az anyagbanélés kényszereiből származott. Az anyag most lehullt, a szellem visszakeri a lelket és birtokába veszi az eszméletet most már a maga teljes mivoltában, a mély-eszmélettel együtt. Olyanféle élet kezdődik, mint a tiszta szellemeké. Mégsem teljesen olyan, mert az eszmélet tele van az anyaggal való együttélés emlékanyagával és ezt áthozza az új feltevélek közé.

Ebben az új közösségben megmutatkozik mindhárom tényező természete. A szellem irányító, a lélek dolgozó és az eszmélet megvilágító szerepe.

SZELLEM, LÉLEK, ESZMÉLET II.

Ebben az együttesben – mely eredetileg egység – meglát-szik a szellemi lét intim alkata, mely az anyagos létben for-málódott. Szellemisségem tesz engem egygé a többi, sze-mélylyé integrálódott szellemisségekkel és helyez be engem abba a „szentek egyességébe”, amely Istenben előbb volt és öröktől fogva volt. A személyes Istennek válok részévé ez-zel, közegeemmé válik a Végtelen, az a pneumoszféra, ame-lyet a Háromegy Isten Személye magából kisugároz és amelyben Hozzá hasonló szellemisségek indulnak létnek és szerveződnek személyekké. Testbe szállanak vagy nem, de előbb valók a testnél és lehetnek test nélkül is. Az ő ked-vükért van ellátva a lélekhordozásra szánt anyag azzal az in-finitezimális szellemisséggel, amelyre szükség van ahhoz, hogy a személylyé válás erői belefogózhassanak. Ez a belső érintkezési felület teszi lehetővé az együttélést, mely a lelkes testekben, vagy a testes lelkekben megvalósulásra jut és az együttéléssel a tisztán szellemi lényekétől különböző örök-kévalóságot készít.

Más az emberi lét és más az angeloszi lét örökkévalósága. Az ember a maga testes létében vásárolja meg, mert akarata-val morális atmoszférában viszi mindaddig, míg a testes-lelkes életközösség fennáll és ebben a közegben kell megol-dania feladatait.

Ez az emlékteher, a testes múltnak ez a terhe határozza meg, színezi, élteti örökkévalóságát. Az ember ezzel a poggyással lép át a szellemisség országába és több-kevesebb földi életdarab morális értéke határozza meg számára azt a másrendű életszakaszt, amelyben teste feltámadását várja. Azt lehetne talán mondani, hogy ez az életszakasz nem is az egész ember öröklétének része, hanem amaz öröklét betel-jesedésének egyik eszköze, preludium, vagy introitus, az iga-zi kiteljesedett örökléthez, mely a feltámadás után kezdődik.

A soha testben nem voltak örökkévalósága más. Egyetlen akarati ténnyel váltak üdvözültekké, vagy kárhózzottakká. Megértékelték önmagukat morális síkon és döntöttek örökkévalóságuk felett. Az ő öröklétük szakasztalan. Nincs benne cselekvések szövevénye, történések, azok vegyülésének százágú problémái, nincsen számukra anyagbalépés, kilépés az anyagból és próbálkozás a pusztá im-podenrabilissal. Egyetlen akarásban sűrűsödik minden és öröklétükben nem lehet sem méret, sem szakasz.

Mindenik hordja saját egyetlen személyiségét, annak szellemi fajsúlyát, természetes alkatát, mely abból az egyetlen választásból fakadt. A próba minden írások szerint alázat-próba lehetett, mert a bukás a „Non serviam”-ból fakadt. Fel nem ismerése annak, hogy a Végtelennek és Örökkévalónak szolgálni az egyetlen szabadság. Végesnek szolgálni rabság. De a véges keretekben a Végtelennek szolgálni fel-szabadulás.

Miért?

Mert ez nem szolgálat, határolt földi gondolat értelmében, Itt nem az Úr és a szolga viszonya valósul. Csak nem tudjuk földi viszonylattal másképpen megfogalmazni. Valójában az ilyen „szolgálat” egyesülés, a legbelsőbb énnak kiteljesedése és beteljesedése, egybeforrás az alkotóval, a Kezdettel, a PrINCÍPIUMmal, a Létnek és létünknek Alapelveivel. Azért jelent abszolút bukást ennek megtagadása.

Ez a „Non serviam” ugyanis a vett akarat-szabadság felhasználása arra, hogy a lélek kilépjen, kiszakadjon életadó princípiumából, letépje magáról a vele való egyesülésből származó szépségeit, s ellene mondjon nem egy parancsoló úrnak, hanem saját legszemélyebb természetének, az „Úr”-ból való kiáradottságának. A „processio” meghazudtolása ez, a belőle szükségképpen folyó „conversio” megtagadása. Eltorzulás, valami szörnyű képtelenség még metafizikailag is, a „Lét” szempontjából is, nem is beszélve a „Kell” szempontjairól. Megpróbálása ez a metafizikai képtelenségnek, vagy más szóval kísérletezés a lehetetlennel, és mint minden törvényszegés, torzszülöttet termel.

És mit termel a Lét alaptörvényének megszegése? Metafizikai és morális szörnyeteget termel. Satanost. És egy szempillantás alatt a legszebb angelosz az „urdung” országát alapozza. Földies viszonyok nyelvein, az anyaggal telített világ gondolatformáinak nyelvén ez a „Szolgálat” megtagadása volt, az alárendeltséghez szükséges alázat hiánya.

De a szellemország nyelvén ugyanez a tett más formába öltözik: mert a megtagadás ezen a nyelven nem egyszerű szófogadatlanság, mint a gyermeké, aki ellenáll egy másik akaratnak. Ez az egész létalap megrendítése, az akaratszabadság fegyverével való rombolás az Örökkévalóságból az időben áradó Teremtés művén, ellenállás az Örök Valósággal szemben, aki egyedül VAN, amint megmondta egyszer a Tűz hangjával Mózesnek, hogy embern nyelven is lehessen beszélni róla.

Lehetne úgy is mondani, hogy magának a Valóságnak meghazudtolásával próbálkozó cselekedet, amelynek kimenetele csak végleges bukás lehet, mert a VAN-ból NINCS-et akar, dacolása pedig maga a képtelenség. Amit a „Legyen!” egygé akart, azt széjjeltépi önmagában, le kell zuhannia valamiképpen folytonos semmisülésben a nemlét felé.

Akaratpróba volt. A Szabadság gyakorlásának első próbája.

Miben különböztek a lezuhanóktól azok, akik Istennel maradtak?

Ennek valami mélyebb látásnak, valami szervesebb oda-tartozásnak kellett lennie. Talán az egység és az elválaszthatatlanság teljesebb átélése, talán az elszakadás halálos voltának tisztább megítélése, szóval értelmi élmény.

A hű angeloszokban valami világosságnak kellett égnie arra vonatkozólag, hogy honnan jöttek és hova tartoznak. Nekik is lehettek „Non serviam” komponenseik. Bennük is fellobozhatott az elszakadás lehetősége. De egész lényük elutasította ezt, mert szellemi valóságuk egészséges összetartozásban élt a Teremtő Valósággal és nem voltak képesek róla lemondani.

Ez nem azt jelenti, hogy egyéniségük gyöngébb lett volna a lázadókénál. Ez a megmaradás nem akarattalan meghunyászkodás lehetett, hanem tevékeny együttműködés. Az a tudat élt benne, hogy „része vagyok az Atya művének”. Benne dolgozom és munkása akarok maradni. Minden erőmmel, mert minden erőm tőle származik. Eszmélő sejtte vagyok, szerves része Alkotásának, ebben helytállok a nekem ajándékozott alkotó erővel mindenkorra.

Nem személytelen, nem pusztán utánzó, vagy elfogadó szolgálat volt ez, hanem mindenik angelosznál egyéni, egyetlen, önmagából merített szabadság volt ez a tett. Ha csak gépies szószerintiség lett volna, nem meríthet belőle üdvösséget.

Mert az üdvösséget rosszul érti az, aki tétlen szemléletnek nézi. Tevékeny közeledés ez az Egyetlen Éli elérhetetlensége felé, tettektől, nagy szellemi valóságoktól sürgő mélységes tevékenység, mely kifogyhatatlanul halad a teljesség vonzása felé és telik neki erre az örökkévalóságából határtalanul. Az üdvösség örökkévalósága lüktető élet, sűrített cselekvés, az angeloszok mennyei létráján való fölséges játszadozás. Nekünk földi kereteinkben elképzelhetetlen, megközelíthetetlen másképpen, mint elgondolással. De az elgondolás belevilágít és kiragyogtatja benne a legfölségesebbet: az egyéni akarat függetlenségének és a teljes odaadásnak csodálatos egységét.

Ez a győzött lelkülete, akik „szolgálatlalt” győznek. Mert az Úr felől nézve engedelmisség az, ami az Angelosz felől nézve szabadság. Az akaratátadás nem akaratmegszűnés, hanem mélyebb beleolvadás a szellemiséget folyton újrateremtő Szándékba. Nem azért, hogy azt utánzásszerűen kövesse, hanem úgy, hogy azt a maga egyetlen módján saját tettévé alakítsa, saját egyéni mivoltának szerves részévé tegye.

Engedelmeskedik-e az élő sejt az anyagnak, mikor enged a fejlődés áramának és a számlálhatatlan lehető alakulás közül egyet kiválaszt, hogy biztosítsa a fejlődés felmenőjét?

Igen és nem. Igen, mert az anyag törvényeit használja, tehát követi. Nem, mert ennek felhasználásában nem akármerre megy, hanem irányt választ; nem *akár*merre, hanem *vala*merre megy: és ez a valaerre nem vaktában választott irány, hanem célt keres, kísérletez, próbálkozik és mindig azt tartja meg, ami a cél felé viszi. Ha a többi fejlődéságakon kudarcot vall, megáll, az ág félbe marad, a faj kihal. Mászt kell próbálni.

Engedelmeskedett? Igen és nem. Igen, mert nem mondott ellent. Nem, mert választott. A sokféle ellent-nem-mondás közül választott magának irányt, amely az adott planetáris feltételek mellett a lehetséges megvalósítás felé tör.

Hasonlít ehhez a győzelmes Angelosz „engedelmessége”. Emberi eszméletünkéből is értjük, hogy az engedelmesség mindig teremtés. A ránk ható akarat feldolgozása egyéni mivoltunkban sarjad személyes akaratmunkával. Lépdelés ez a nagy Szellemvilág tájékain, utak választása, akadályok megkerülése, vagy elmozdítása, mindig valami személyes, egyetlen módon, mely az egyéni akaratszabadság terméke. Egyetlen személy sem másolhat másik személyt. De beleszervezheti önmagába annak akaratát a maga szabad választása révén és egyesülhet azzal az egyéni szabadság ütemezése szerint. Ilyen az Angelosz szolgálati tevékenysége. Ez a nagy Igent-mondás nem másolás, hanem alkotás, a személyiség továbbalakítása és ezért *érték*. Ezért tetszik az Úrnak. Isten nem akarhat az embertől elgépesedést, sem az angelosztól Istenmásolást. Egyéni, személyes munkát akar, mert világteremtő munkájában minden a személyiség megvalósulása felé tör.

SZELLEM, LÉLEK, ESZMÉLET III.

A lélek kettős környezetben él a földön. Anyagiság és szellemiség közegébe merül. Kettős hatássereg keresztútjában él, és kettős ettől az élete. Emberiesen mondván – és hogyan beszéljünk másképp? – két közeg tölti be számára a Mindenséget. Az egyiket anyagnak, a másikat szellemnek hívja. Az anyagból a szellem felé szublimálással, a szellemtől az anyag felé szimbolizálással jut. Ez a két művelet megismeréseinek alapforrása. Ezeket a műveleteket a „lelke” végzi, a „psyché”, és a róluk való értesülésünket eszmélésnek mondjuk. A szellem először, mint az Egyetlen Szellem, mint Éli, mint Isten él eszméletünkben. Azután érezzük ennek az Egyetlennek mindent betöltő sugárzatát, ezt a spirituális erőteret, amelyet léte okoz és amelyben fürödnek a lelkek. Ez is szellem, vagy inkább a Szellemből áradó szellemiség. A szellem még ezen a közegen, ezen az erőtéren át az egyes lélekre eső hatástenger, mint a lélek személyes szellemisége, személyalkotó istenüzenet, vagy inkább részesedés az Istentől, aki nem úgy „részesít”, hogy részt ad önmagából, hanem úgy, hogy mindenkinek egészben adja magát, mint vízcseppnek a Nap hatalmas csillaga. Ez pedig az egyes léleknek jutó szellemiségtartalom. Tehát Szellem az Isten mint személy, szellem az Ő Léte mint erőter és szellem az egyes léleknek szánt és benne dolgozó istenbemerültség, mint léleképítő, anyagfeletti munkaképesség. Ezért lehet így beszélni: „emberi szellem”, vagy „szellemi alkotás”, vagy szellemtudományok”, vagy „szellemi munka” és sok más megszokott kifejezés, melyek a szellemi valóságnak nem egészét, hanem egy-egy tünetét, termékét emlegetik.

A lélek történetében a szellem mindhárom jelentése dolgozik. A Teremtés folyamatának szerveződése ez, amellyel Isten formálja a lelket, mint az emberélet irányítására szolgáló valóságot, és hogy ez a valóság a maga kettős közegében

eligazodjon, az eszmélet lámpását adja kezébe. Ez a lámpás nem világít meg ezekből a hatásokból mindent, csak a cselekvés szabályait. Fejlődéstana van, fokozatai vannak és mélységei, melyek előtt megáll és halványnak mutatkozik. A léleknek az eszmélés mindenkori fejlettségével kell dolgoznia, ezért képességei mindig korlátozottak és folyton hátkövekbe ütközik. A lélek tehát az eszmélet világánál dolgozó szellemiség, az egyes emberéletnek kiosztott szellem-adag, melyből a lélek munkája folytán keletkező és fejlődő eszmélet él.

Ezért a „lélektan” nem a „lélek” tudománya, hanem eszmélettudomány. Mert a lélek entitását az eszmélet árulja el. Az eszmélet teljesen és véglegesen a személybe van zárva és egymásnak meg nem mutatható. Hogy valamit el lehessen árulni belőle, adatott az ember testének viselkedése, a *mozdulat*, amellyel a lélek közli magát, az eszmélet jelezgeti hatalmát, de ez sem „lélektan”, hanem viselkedéstan.

A lélek megismerése nem tudomány, hanem metafizika és morál. Mert a lélek nem ebből az országból való, a tiszta szellemiségből él.

SZELLEM, LÉLEK, ESZMÉLET IV.

Ezek az Isten üzenetei bennünk.

Az eszmélet a lélek megszólalása. Akkor is, ha nem szavakat mond. A szavak csak más eszméletek számára valók, magunknak elegendő a szavak nélkül való eszmélés.

Az az élmény, hogy tudok magamról, sőt tudom, hogy tudok magamról, az emberi eszmélés tartalma. Evvel is utánozom és másolom Istent, aki VAN. Én pedig az én kis mécsesemmel „vagyok”.

Ez az élmény az eszmélés kezdete. Tudósít létemről. Nem *cogito* még, az még messze van; még nem gondolkozom róla, hogy vagyok, csak tudom. Ez az emberi eszmélés minimuma azzal, hogy ennek a tudásnak alanya van. Nem személytelen, hanem egyetlenül személyes; az „valaki”, aki tudja, hogy van.

Ez a tudás azzal, hogy alanya van, magában rejti az *Időt*. Mert jelenvaló tudás nem lehetséges múlt és jövő nélkül. Semmiféle magamról való tudás nem lehetséges amaz élmény nélkül, hogy voltam és leszek. Ez a kettő tartja kézenfogva a „vagyok”-ot, és ez a múlt-jelen-jövő háromság az én kisbetűs „vagyok”-ommal teljes tartalma annak. Úszom az idő folyamában, akár úgy is mondhatnám, hogy ez az élmény teremti számomra az időt.

Így viszem a mécseset. A mécses nem világít meg mindent. Amit megvilágít, abból a legfőbb az, hogy én valaki vagyok, élő folyamatosság, akinek az a feladata, hogy vigyázzon magára egy bizonyos „környezet”-ben, ami már nem idő, hanem tér. Nem „bennem” van, hanem „kivülem”. Körülvesz, problémákat ad fel az Időmnek, amelyeket eszméletemnek kell megoldania.

Ezért „gondolkozik”. A *cogito* csak most jön. Előtte volt az „eszmélés”, ami pusztá idő is lehet. Mikor köréje tárul a tér, akkor lesz belőle gondolkodás.

Lételemet tehát már a cogito előtt tudom. Abból, hogy eszmélek. És azt sem így, hogy „eszmélek, tehát vagyok” – hanem így: eszmélek $\equiv$ vagyok.

Ez nem következtetés, nem is egyenlőség, hanem az a fokozott egyenlőség, melyet a matematikus három párhuzamossal jelez és „identitás”-nak nevez.

Azonosság.

Mikor az eszmélet gondolkodni kezd, akkor már kezel valamit, bánik valamivel és dolgozik valamiért. Először azért kell gondolkoznia, mert test van rábízva, hozzá tartozó test, ennek védelmére készül benne a gondolkodásból a megismerés; elhelyezkedés egy bizonyos környezetben, amelynek hatásait el kell intéznie, ezeket maga körül rendeznie, a neki engedelmeskedő „test” tetteivel ennek a testnek védelmezésére.

Van egy másik feladat is. Ezt akkor tölti be, amikor nem a környezetére, hanem önmagára gondol. Úgy is lehetne mondani, hogy nem a térbe tárul, hanem az időbe mélyed, és követi a lét fonálát. Nem anyagiséga, hanem szellemisége felé fordul. Ezen az úton nyílik meg látása saját lelke felé és e lelken át a teremtető természetű másik világ felé. Mikor maga köré néz, alapozza a tudomány világát, és mikor önmagába néz, akkor megnyílnak előtte a metafizika és a morál legelső kapui.

Az eszmélet tehát a lélek látószerve; munkálkodás. Eredmény. Lépdelés az első tudásból a többi megtudások felé. Mind az anyag, mind a szellem megismerése felé. Az eszmélet a lélek megismerő és értékelő képessége. Tünetmentesség. És minthogy látja önmagát, tehát tanulmányozható.

A lélek közvetítő alany a szellem és az anyag között. Egyéni egyetlen valósága mindenkinek. Nem azonos az eszmélettel. Olyanformán, amint nem azonos a bakter a lámpásával. Nem azonos az ember a beszédével. Vagy nem azonos a munkás a munkadarabjával, amelyet készített.

Ez a három analógia egyenként nem jó. Csak együtt. Mert a lélek fényhordozó is, a lélek beszélő is, és a lélek dolgozó

is. De mindhárom minőségéből csak a cselekvését látjuk. Ez az eszmélés, Maga a lélek transzcendens. Cselekvésentúli entitás. Valóság, amely nem tapasztalati, nem lép a fenoménvilágba, hanem annak cselekvője és csak a cselekvését ismerjük. Ő maga a tettes, mi csak a tetteit látjuk. Ő az, akit énemnek nevezek, akinek megvannak a maga általános és egyéni cselekvésformái, ő az, aki bennem él és akiről eszméletem azt mondja, hogy van és ő az, aki eszméletemben úgy nyilatkozik, hogy tud arról, hogy tudja, hogy van.

Ennek a második hatványú tudásnak ő a tette. Nélküle nem lehetne ez az élményem magamról és a világomról. Mondjam-e, hogy szellemi szubsztancia? Az én szellemi szubsztanciám. Az örök Szellemségből bennem született cselekvő alany, aki eszméletem sugároz anyagiságomba, és akit szemtől szembe nem láthatok e testből való kilépés előtt. Eszméletem az ő visszaverődése anyagomban.

Teremtő készségből áll. Örökösen megújuló tevékeny valóság.

*

Szellem . . .

Az a három: Isten – szellemség – emberi szellem.

Isten ősválósága. A mindenkor megvolt, mindenkor élt, a múlt örökkévalóságában vesző távlatunk minden méretét meghaladó Lét. Énekeljük róla, hogy „elmémbe nem fér” – és igazunk van. Hisszük, mint elérhetetlenséget és érezzük belénk sugárzó valóságát. Nem lehet beszélni róla, mert megérteni nem lehet. De átélést ad magáról, mert kilépett a pillanatba, és ezzel kiárasztotta magából szellemségét, mely az Ő örök és végtelen személyiségének terméke. Megtöltötte ezzel a kiadással az Univerzumot. Mindenhol ott van és mindenhol cselekszik. És mikor egymagán, tiszta szellemségében cselekszik, akkor tettei tiszta személyekké válnak – angeloszok –, és mikor illeti az anyagot, testes szellemek, vagy szellemjárta testek sűrűsödnek elő a planétákon.

És a Teremtő Szellemből kiáradó szellemség benépesíti a Mindenséget, Születnek a „lelkek”, a planéták cselekvői, és szétárad bennük az Alkotó Szeretet.

SZELLEM, LÉLEK, ESZMÉLET V.

Szellem-lélek-eszmélet.

Titkos egység. Nem kész, hanem munkálkodás. Az egység folytonos születése, alakulása, újratermelődése.

Talán azt is lehetne mondani, hogy ebben az egyesültségben az, amit háromnak nevezek, a maga eredeti valóságában nem három, hanem egy. Különösen akkor létezik ez, ha nem alulról felfelé, vagyis az élményből táulva, hanem felülről lefelé irányítjuk a szemléletet. Alul van az eszmélet, az átélt adat, és felül van a szellem, az át nem élhető, az elgondolható és talán meg is érezhető. Az eszmélet felfelé tör, felismeri, hogy a „lélek” nevű tevékeny szubsztanciának köszöni létét, érzi és tudja a saját okát, önmagának, mint tevékenységnek cselekvőjét, azt az alanyt, aki lesz. Felismeri az eszmélet azt is, hogy ez a „lélek”, ez a belső „én”, ez az élményforrás sem lehet önmagától, valahonnan jönnie kell, valamerről származnia kell, mert nem elég önmagának és nem is lehet önmagától. És mikor az eszmélet úgy kapaszkodik felfelé, nem is keresvén, hanem minden élményében folytonosan megtalálván forrását, akkor mint első állomásnál, a léleknél köt ki. Tudja, hogy aki élményt mond, az ént mond, aki pedig ént mond, az lelket mond. A lélek ennek az életnek a szellemisége, ennek a most folyamatozó személyiségnek a szellemországból való kivetítménye, a szellemiség belereflektorozása az anyagiságba, ennek a kettősségnek személyiségformáló ereje, alany, tettforrás, valamely néki kiosztott feszültségi fokon munkálkodó entitás.

Nem tudom meghatározni, mert nem tartozik nembe, fajba, de rá van kapcsolva mint teremtvő valóságdarab eszmélésem közvetlen tapasztalásanyagára. Így tudok róla saját elvehetetlen eszméleti tartalmamból folyólag, és úgy ismerem fel, mint a szellemiségből a legszorosabban hozzám tartozó és úgyszólván birtokomban levő valóságot.

Minden lélek a szellemiségből az anyagiségba küldött angelosz, azzal a megbízással lép az anyagba, hogy annak „dedans”-jában megtelepedjék és ott cselekedjék.

Cselekedvén, formáljon személyiséget. A tevékenységben törvények születnek, vagy nyilatkoznak – ami egyre megy, és ez az összefüggés-hálózat, ez az ok- és hatásszövevény a személyiség. A lélek az eszmélet munkáltatásával, a szellemiség erejével személyiséget készít. A személyiség nem entitás, cselekvésformák rendszere és az eszmélet lélekből áradó munkájának terméke. A személyiség valamilyenység, a lélek pedig valamiség, és azért lép ki testbe a szellemi valóság teljességéből, hogy megéljen egy anyagos földi életet, és ezt a megélést a személyiség törvényei szerint az eszmélet munkájával illusztrálja.

Az eszmélet tevékenység, a személyiség törvénytár, több-kevésbé szigorú törvényekkel. Ezek a törvények ismeretlen forrásból fakadnak, valami lélekfölöttiből, ami eo ipso „természet”-feletti. Itt lép be az értékelés az eszméletiek országába. A személyiség tevékenységében értékmérő dolgozik. Az eszméletben él egy döntőbíróság és tetteiben, minden megmozdulásában érzékeny értékmérőműszer dolgozik. A személyiséget enélkül nem értjük. Az eszméletben megnyilatkozó személyiség nem pusztán metafizikai, hanem morális valóság.

ÚJ MEGISMERÉS FELÉ

A lelkiismeret a személyiséghez tartozik. A személy lényege, hogy ismeri magát, aktusokká foglalja és cselekvésrendszert fejleszt ki, amely szerint kialakítja „jellemét”, azt az egyetlen jellegzetességét, mely személyének cselekvéssorozatát meghatározza. A mindezekről való eszmélés elszakíthatatlan és felbonthatatlan időfolyás volna, ha nem volna anyaghoz kötött földi létünk életfeltétele a cselekvés, mely a maga szándékával, elkövetésével, mind az anyagban, mind a szellemben hagyott nyomaival osztja az oszthatatlant, s a folyamatosságba belerajzolja az időszeletelést, a ritmust. Mindezekben a ritmusoló tettekben nem az eszmélet, hanem a lélek cselekszik. A lélek az egyén, a személyiség mögött áll, belsugalmazza a jellegzetességet, irányítja eszmélet-té világosodó tetteit és befolyásolja lelkiismeretét.

Miért teheti ezt? Mert a lélek szoros metafizikai kapcsolatban van a nagy szellemiséggel, amelynek áramában úszik, amelynek erőiből merít és amelynek mindent átható kölcsönhatásain át részesül az Egyetlen Személy, az „Éli” háttartalanságában, s viseli annak képmását, mint Isten műve.

Isten örök Személyiségének a Mindenségben szétáradó jelenvalósága teremti folytonosan azt a szellemi Erőteret, amelyben az Egyetlen Akarat folytán felragyognak a testekhez rendelt lelkek, mint újabb erőcentrumok, amelyekből a Legfelsőbb Lényhez hasonlóan tevékenységek áradnak és testekhez kötött valóságokká szerveződnek. Emberek keletkeznek a planétán és mindenik ilyen cselekvésközpont körül szabadság-szférák fejlődnek ki a hozzájuk tartozó egyes eszmélet mécsesével, a bennük kifejlődő személyiség cselekvésrendszerével és a mindezeket bíráló és erkölcsi értékrendszerbe illesztő lelkiismerettel.

Így árad a szellemiség az anyagság felé és járja át újabb törvényekkel annak adottságait és a beléje rejtett lélekfogadó

képességet, azt a „belső”, ami nélkül nem is lehet lét. Az anyag megteremtésének folyamatában a szellemi valóság bennhagyja ujjá nyomát, és ezen a nyomon indul a teremtés a szellemjárta anyag felé avégből, hogy majd egyre jobban átítassa és végre teljesen szolgálatába hajtsa (feltámadás), és ezzel a szellemvilághoz egy szellemjárta anyagvilágot, vagy anyaggal társuló szellemvilágot helyezzen el az arravaló plánetákon. Talán nemcsak úgy van, hogy anyag nem lehet valami rudimentum-szellem nélkül, talán a szellemiségben is van valami beléteremtett hatás, amely hajlandó az anyagban rejlő szellemi infinitézimale felé vonzódni, azzal szövetkezni, s ennek az összetartozásnak talán mindenféle fokú és fajú megvalósulása lehet a legszélsőbb határok között. Ezt azonban csak gondolni lehet, és földi gondolattal sohasem lehet megtudni, mennyi van belőle a valóságban. Ezek az elgondolások csak keresések, a valóságnak feltett kérdések, amelyekre sem maga a gondolkodás, sem az empiria nem válaszol. Arra azonban jók, hogy lehetőségek felé tárnak ablakot és nem maradunk bezárva homályos valóságtornyainkba, a számunkra lehetséges megismerésbe. Kell tudnunk, hogy a teljes valóság mérhetetlenül tágabb a megismerhetőnél és a lehetséges határai nincsenek lezárva a teremtésben. Mind fizikai, mind szellemi megismerőszerveink fajilag is és fokilag is korlátozottak. Valóságunk gazdagító és tágító, de meg kell éreznünk, hogy világok vannak kívül. Erről biztosít bennünket az a „szem nem látta...” kezdetű Ige, amely mostani feltételeink között utolérhetetlen valóságról beszél. Ezek az evangéliumi szavak ismeretelméleti világot is vetnek reánk. Mert biztossággal jelzik, hogy lelkünknek, jelen eszmélésünknek lehetnek olyan élményei, amilyeneket emberi eszmélés még nem próbált és mégis átélhető, vagyis ajándéku kaphat olyan feltételeket, amelyek között átéli, mert az Atya elkészítette azokat mindazok számára, akik megmaradnak az Ő szeretetében.

Ennek a szeretetnek pedig az a következménye, hogy aki azt magáévá teszi, annál ott lakik a Fiú, az Atya, a „Lélek”, vagyis azt a lelket azontúl neveli egy magasabb szellemiség felé, másrendű élmények felé, amelyekhez – úgy látszik – egy időre le kell vetni az anyag terhét, és ebben a lelki egyedülvalóságban odáig kell fejlődni, hogy az átszellemített lélek új rendben fogadja majd a számára „feltámasztott” testet, amely ezentúl teljesen a hatalmában áll, hogy azontúl vele élje a „szem-nem-látottat és fül-nem-hallottat”.

Ez teljesedés, a földi ismerések bevezető munkája után valami más, új empiria, sohasem ízelet valóság, amelyben a lélek teljesíti örök rendeltetését. Benne van ebben az Igében az, hogy mostani valóságunk nem a teljes, nem a végleges valóság, hogy valami másra vagyunk teremtve, és Jézus azért jött közénk, hogy odavezessen.

„SZEM NEM LÁTTA . . .”

Nem kell ezt az eljövendő valóságot jelen valóságunktól idegennek, elmetszettnek tekintetni. Igaz, hogy a halál rettenetes cezúrája van a kettő között, de az egész, az „innen” és a „túl” egyetlen fejlődésfolyamat és az egészet szellemiségünk erejével éljük anyaggal, vagy egy „kis ideig” anyag nélkül. Ugyanaz a „lélek” él odaát, mint itt, a testből kivetkőzött és a testben lakó, és egyetlen metafizikai fejlődésvonala is van morális lényének kialakításában. Ez a „lélek” tehát, amely itt együtt él a testtel, maga is tud élni, és ezzel az élettel tovább készül a testtel, a megújult, „feltámadott” testtel való együttélésre. Ha tehát a lélek metafizikai lényéről, adott képességeiből folyó ismeretelméletéről és spirituális fejlődésvonaláról beszélünk, nem szabad azt ehhez a földi testhez kötött minőségéhez tapasztalni, mert az nem a teljes lélek, amelyet földi tetteiben ismerünk és elemezünk.

Melléje és bele kell gondolnunk egy óriási virtualitást, egy hatalmas történhetőséget, egy most még beláthatatlan vitalitásszorulatot, elképzelhetetlen rejtettséget, amely lüktetve él benne, mint bele rejtett szív, és amelynek kiszabadulást, megnyilatkozást ígér az Ige. Ez az élő Titok teszi az emberlelket még itteni korlátozottságában is felségessé, önálló univerzummá, mikrokozmoszá a makrokozmoszban, bizonyos értelemben a Végtelennek és az Örökkévalónak másolatává.

Ez az eljövendő „szem nem látta és fül nem hallotta” empíria az, amely minden evilági értéknél magasabbra emeli a lelket, a test megmunkálóját, az eszmélés sugalmazóját, a megismerés irányítóját és az élet értékforrását. Az eljövendőnek már most a lélekben élő virtualitása, a már most meglevő odáignövés képessége az a valóság, mely a lelket lélekké teszi, mely nem sajnálja jogát az örökkévalóságra s az abban való elmerülés, részesedés és kibontakozás eléré-

sére. Mert annak a „szem nem látta . . .” empíriának hallgató csírái már most is élnek benne; megnevezhetetlen vágyak, kimondhatatlan sóhajtások már most is jelzik ama csírák zajtalan, színtelen munkálkodását, amelyet a jelenvalóságba irányoz a jövőendő. Ennek a jövőendőnek az Igéje rámutat arra a jelenvalóságra, amely várja sorát, amelyből majd az az Ígéret, vagy inkább az a Teljesedés él, amikor „eljön az órája”, de az az eljövendő óra már most dolgozik az emberi mély-eszmélet titkos birodalmában, mert más lesz a lélek attól, hogy elhangzott ez az Ígéret. És ezt a más-ságot nem az Ígéret elhangzása, hanem az Ige eljövendő teljesedésének *valósága* okozza. Ha csak *szó* maradna és nem hordaná magában a teljesedést, tétlen, hatásképtelen maradna. Ez a jövőendő a jelenbe lép és hozzányúl azokhoz a csírákhoz, amelyek a megvalósuláskor majd kitárulnak, kihajtanak, nyílnak és gyümölcsöznek abban az életben, amely a lélek számára készült. És ezeknek a csíráknak élő megrezzenései termelik a lélek földi munkálkodásában azt a természetfeletti erőt, melyből az ő örökkévalósága táplálkozik.

POLARITÁS I.

Nem kell megijednünk attól, hogy a jövő a jelenbe lép. Ez a szellemiség másik alapvonása, szimmetrikus a múlt megmaradásával. Ami *még* nincs, az éppen úgy tud hatni, mint ami *már* nincs. A jelenvalóság szerint egyik sincs. Aktualitása egyiknek sincs. De a virtualitás ujjaival nyúl bele az aktualitásba, magyarul talán így: a történhetőség hangszereével énekel bele a ténylegességbe. Talán nem is más a jelen, mint ennek a két melódiának egybehangzása. Talán nem is vagyunk egyebek, mint személyes múltunk és személyes jövődönk találkája. Folytonos „rendez-vous”-ja a „pillanat” nevű eszméletdarabnak, mely futva fut az Idő nekünk szánt vonalán. Mindenki ilyen áramtalálkozás, mert az elmúlt idő ugyan előre hat, de az eljövendő idő visszafelé hat, mert a jelen még mögötte van. És a jelen hatalmunkban álló ténylegessége mindkét irányba válaszol, visszahat a múlt felé, visszahat a jövő felé és a kettős hatásból cselekvést termel. Így minden cselekvésünk, amely előreszítja létünket, ilyen „most”-okat termel, és ritmusolva tagolja a folyamatosan ráirányuló kettős hatást a voltság és az eljövendőség felől.

A múlt állandó besűrűsödését, jelenvalóságát sem volt könnyebb Bergsonnak a filozófia köztudatába belekényszerítenie, de még nehezebb a jövődő analóg szerepét lelepleznie az eszmélés jelene előtt.

Pedig nemcsak annyi igaz, hogy a „most” a „volt” és a „lesz” köze hanem azok *terméke*, teremtménye is. Az emlék és a szándék két szimmetrikus lény az eszméletben és csak az aktualitáshoz való viszonyuk különbözik. Úgy különbözik, mint a szimmetrikus hatások. Mindenféle térképzetet használhatunk erre. A múlt tól, a jövő von; a múlt kerget, a jövő hív; a múlt „a tergo”, a jövő „a fronte” hat, de mindegyik elképzelésben egyformán él a két időoldal jelenre áram-

lása, mindkettő arccal néz a „most”-ra, a múlt felénk siet, követ, – a jövő is arccal felénk hátrál szüntelenül, és a két arc megteremti a jelenvalóság folytonosan változó, s az Időben futó arcát, mely mindenkori „most”-unkat tükrözi.

Akármennyire ellenáll ennek az egyenrangúságnak a szilárd testek kezeléséből tanuló gondolkodás, mégsem fogjuk megérteni a szellemiség természetét addig, amíg nem látjuk benne azt a spektrumszerűen poláris valamit, amely a vörös meleg oldaláról és a viola vegyi oldaláról való összetolódásnak minősíti a jelent. Ez ugyancsak metafora, de a metafora alatt gondolat rejlik, és a gondolat a minden valóságban megtalálható polaritás. Ez pedig azért található meg, mert a szellemiség poláris természete minden valóságot átjár és alakít, s ennek számunkra legteljesebb megközelíthető „fenomén”-ja maga az eszmélés, amelynek minden elgondolásunkban ilyen poláris jellege van.

Alapvető polaritása, amely létét jelenti és magyarázza, a múlt és jövő összetolódásának ténye a jelenbe. Az eszmélet annál erősebb, minél „messzebb” mutat és minél „messzebb” jövőndőtől össze jelenében. De a legnagyobb térfogatú jelenben is kiderül, hogy múlt marad árván és jövőndő marad árván a „végeken”, – amelyek a végtelenekbe torkollanak. Eszmélésem szárnyai nem elég átölelők, nem fogják be még személyes időm méreteit sem. És így suhogtatja eszmélésem kis verébszárnyát személyes időm széles madárszárnya felé, megteremtve mindenkori jelenemet. A múlt a bennem élő meleg élet, a jövő a belém sugárzó ismeretlen vegyülésű élet, de mindkettő élet és mindkettő lényege szerint dolgozik.

Ez a munka az eszmélés. És ezt a munkát végezteti az idő szárnyait életével messze meghaladó „lélek”. Ráborul időmre és eszméletté dolgoztatja azt.

POLARITÁS II.

Ennek az eszméleti munkának az a természetes lüktetése, amelyet már Bergson gondolatalakulásában meg lehet pillantani, a tiszta mozdulat és a tiszta emlék polaritásában is megnyilatkozik. Egyik szélsőség sem válhat eszméletivé, mert az eszmélés éppen találkozásukban áll. Mint ahogyan nem „látszik” meg az infravörös sugár, csak melegít, és nem látszik az ultraviola sugár, hanem csak vegyileg hat. Mindkét hatás együttese, a látott spektrum, szimbolizálja az emberi megértés poláris természetét, ebben az esetben az eszmélésnek mozdulatból és emlékezetből, vagyis a múlt felé néző és a jövő felé törő kettős természetét.

Számunkra a valóság utolsó szava az eszmélés. Ez az a közvetlen adottság, amelynél meg kell állnunk és amelyen túl már nem a valóság maga, hanem az elgondolhatóság vár reánk

Ilyen értelemben az eszmélésnek megvan az a képessége, hogy túllásson önmagán, sőt túlsejtsen a számára megközelíthető és befogadható valóságon. Közvetlen empiriája túlmutat saját tartalmán az elgondolás segítségével.

Ez a hatalma pedig abból az időt átkaroló képességéből következik, amely minden megésmélt valóságnak, vagy minden valóság megésmélésének poláris természetében áll.

A bergsoni gondolatból kivilágosodik a mozdulat és az emlék polaritása:

mozdulat emlék.

Ez világosan két szélsőség felé mutat, mely az anyag és a szellem megnyilatkozása az eszmélés területén, és csak mint elgondolás éri utol a két szélsőséget. Közvetlen adatként, élmény gyanánt nem. Mert nincsen emléktelen mozdulat, sem mozdulatlan emlék az eszmélés számára. Az emléktelen mozdulat eszméletlen automatizmus és a mozdulatlan emlék eszméletlen múltba merülés. Azt lehetne mondani,

hogy ez a bergsoni lélektan alaptétele, mely a metafizikába torkollik és az eszmélet szerkezetével illusztrálja megismeréseink, létmagyarázataink természetét, alkatát, lényegét.

Ezt mondja az eszmélés múlt felé fordított arca. De az eszmélés fordíthatja arcát a jövő felé is. Ebben a kétféle meglátásban egyformán ott van a mozdulat, de nem egyformán van ott. Megmagyarázom ezt.

Az eszmélés jövő felé fordított arca a mozdulatot másnak látja, mint a múlt felé néző. Emennek a mozdulat termék, eredmény. Amannak a mozdulat elindulás, kikezdés. Mert az emlékeknek van egy szimmetrikusa. Az emlék a múlt felől néz vissza rám, a várás, a szándék a jövő felől mutatja arcát. Eszméletem a reánéző múlt és a reánéző jövő között él. És az a polaritás, amellyel a múlt felé néző eszmélés szerepelteti a mozdulatot, kiegészítésül kíván egy másik polaritást, mellyel a jövő felé néző eszmélés veszi igénybe a mozdulatot. Sajátos valóság, melyben az emberi anyag és az emberi szellem együttműködik, mindkét szerepre képes, mert termék is, kezdés is, mert eredmény is, szándék is. Egyformán képes társulni múlttal és jövővel, egyformán átítatódni a már-nem-levővel és a még-nem-levővel, hordozni magában emléket is, tervet is.

Az emlékeknek a terv az igazi szimmetrikusa, és ha a mozdulat polarizálni tudott elgondolásainkban az emlékekkel, tudnia kell polarizálni egy másik elgondolásban a tervvel is. Sőt, ha ez a polarizálódás kimaradna elgondolásainkból, a mozdulat sohasem válhatna szemünkben teljessé. Mert lényege az, hogy benne a volt és a lesz kapcsolódik, egyetlen termékeny, haladó valósággá válik, és anyagos eszmélés nem élhet mozdulat nélkül. Van a mozdulat „infravörösének”, az emléken kívül (mondjuk a másik oldalon), egy másik ellenpólusa is, egy másik „ultraviola”-ja is, amellyel ugyanúgy polarizálnia kell, mint ahogyan az emlékekkel teszi.

A terv addig, amíg az eszmélet mozdulatelemei rá nem kapcsolódtak, éppen olyan „ultraviola”, mély-eszméleti jelenség, mint a pusztá, mozdulat-nem-járta emlék. És a jö-

vendőtől el nem bővült mozdulat, mely csupán a múltból merít, nem lehet több, mint többé-kevésbé biztos megtanultság. Hiányzik belőle a hatni akarás, az a megújulás, az az eszmélésben jellegzetes teremtő princípium, amellyel az eszméléssel terhelt mozdulat a mélyeszmélésből merít, ahol emlékek és tervek élnek titokzatos, rejtett életüket, melyből állandóan felsugárzik az eszméletbe merülés hordozójának, a mozdulatnak szellemi töltése, az emlékek és tervek szövetkezésének folytonos „besugárzása”.

Az eszmélő mozdulat tehát kettős polatírásban valósul és szolgálja az anyaggal a szellemet, a testtel a lelket. A mozdulat mind az emlékekkel, mind a tervvel polarizál, enélkül érthetetlen. Mert nemcsak arra van szüksége, hogy emlékekkel terhelődjék, hanem arra is, hogy terv itassa át, és a múltnak tehetetlen, s változtathatatlan megmaradása külön teremtő és a terv felől jövő beavatkozást, új alkotó tettet kíván, hogy a mozdulatnak ne csak elfogadott, hanem választott iránya is legyen.

A terv egy darab jövő az eszméletben, mint ahogyan az emlék egy darab múlt. Ebből az együttesből merít folytonosan az emberi *mozdulat*, ideértve a legelemibb kezdődéseket és a legszövevényesebb invenciókat és remekműveket. A mozdulat ezzel válik az emberi eszmélés hordozójává, emlékező és tervező, szóval teremtő erejének műszerévé, az eszmélés múlt és jövő felé nyíló kapujának nyitogatójává. Mértékeli és adagolja a „volt”-at és a „lesz”-t, folytonosan készíti az időben velünk futó „most” képét és munkáját, s állandóan centralizálja létünk legszélsőbb metafizikai-kétirányú végtelenségünkben, múltunk és jövőnk folytonos belénk áramlásából fakadó – polaritását, mellyel a szellem az anyagot hatalmába keríti, kezelésbe veszi és eszmélethordozó mozdulattal emberi valósággá teszi.

A valóságnak saját evolutív törvénye van. Ennek alapvonalait az Evologika adja meg a négy törvényével:

Időszintézis	múlt	Jelen	jövő
Azonossághiány			
Keletkezés			
Visszázáshiány			

Ezt a négy törvényt játsszadozza az Evolúció és annak terméke az emberi eszmélet. Az Evolúció anyaggá szimbolizálja, az eszmélet szellemmé szublimálja. Ez a két művelet egymásnak inverziója, létesíti az Evologika négy alaptörvényét, amit oda felírtam.

A jövő megjelenés más, mint a múlté. Mert más annak jelenvalósága, ami „volt”, és más annak jelenvalósága, ami „lesz”. Ez kétféle jelenlét. Egyik „távozó”, másik „érkező”. Együtt formálják a jelent kétféle módon. A jelen nem „élhetne” egyik nélkül sem. Mert a jelennek két élete van. Minden eszméleti valóság kétéletű. Egyszerre él benne a múlt és a jövő. Ha a múlt nem volna „megmaradó”, nem volna *empíriám*, ha a jövő nem volna folytonosan rámtörő, érkező, jelenembe hasító, nem volna *gondolkodásom*.

A kettőnek egyesítéséért készítek a hasonlóságokból azonosságokat és rögzítem empíriatömeggé a folytonélő múltat, ezért darabolom időtlen pillanatokká az idő kontinuumát, ezért próbálom kitörölni magamból az eljövendőt, ezért tagadom meg annak szakadatlanul érkező újdonságát, ezért egyszerűsítom élő világomat rendezett másolatok élettelen raktárává, ahol mindent megtalálok. A múltat emlékmozzaikká rögzítem, a jövő tárt kapuját belakolom, és a kettő közti jelenemet keresztmetszetté rögzítem.

Bergsonoknak kell jönniök, hogy ennyi hazugsággal szembenézzek és feloldjam őket. Legelőször meg kell nézni ezeknek a bergsonoknak, hogy miért csináltuk ezeket az ismeretbeli hazugságokat.

Azért, mert ezt már pontosan előttünk az evolúció is cselekedte. Hogy fennmaradjon, meghamisította önmagát. Az Élet teremtdésével önmagába iktatta az indukciót. Ezt nem az emberi logika találta ki: ezt az élet maga játszotta el, és az Evolúció életsikere (persze sok felsülése mellett is) igazolta az indukciót. Olyan érzékszerveket létesített az élők környezetéül, hogy abból használható előrelátás lett. Persze csak annyiban, hogy az élők „cselekvései” (amelyekkel környezetébe tudomásvételei alapján beavatkozik) „siker”-re, vagyis az élet folytatódására vezessenek.

Elrendezte az élők cselekvés-ritmusát, aránytalanul kisebbre szabta, mint a kozmikus tömegek széles ritmusait, hogy azok ne zavarják vagy kevésbé zavarják az „életet” és egyen-pillanatokot helyezett el a nagy történések mélyén, hogy összeférjenek.

Ezért kellett az életből lassanként önmagára látó eszméleket sarjasztani, melynek minimumát a Lét szellemkomponense már belecseppentette a megamolekulák sejtpárosodásába és az Élet folytatását már akkortól fogva egyénekké szórta, hogy a morálissá váló szellemiség személyekké szóródva váljon egyszer emberiséggé és így anyagi bölcsőt termelt a szellemi örökkévalóságnak. Így keletkezett ez a végnélkül és téridősen tágítható Mindenség.

Ez az évmilliárdokról beszámoló mese, szférái vannak a bioszférán, nooszférán, talán valami egyetemes pszichoszférán át a Theo-szféráig, aki egykor kilép teremtdése kereitől és egységbeömlve „Isten lesz minden mindenben”.

És határtalanság van az Élet Indukciója körül, amely csak cselekvésszabály és nem valóságtörvény. Az Evologika első szava.

A tett

A TETT

I.

Emberkéz . . .

Legyőzte és legyőzi az anyagot. Saját területén győzi le, mert maga is anyagból van. De élő anyag, és az élettelen győzi le. Nem ellenállással, hanem törvényeibe való beleegyezéssel. Megtanulja őket, aztán az anyag saját törvényeit fordítja az anyag hajlandóságai ellen. Ezt a tehetetlen, rest elemet munkára fogja. Amivel az néki teher akar lenni, azt maga helyett megdolgoztatja. Amivel az őt rabbá akarja tenni, azt felszabadítására használja. Amivel az őt a legkisebb ellenállás felé tereli, azzal azt a legnagyobb ellenállónak, a léleknek szolgálatába állítja. Minden törvényét annak eredeti szándékai ellen és saját szándékei felé fordítja.

Ez az értelemről, a tudástól áthatott emberkéz műve. Életfenntartó munka, kenyérkereset, a környezet legyőzése, eligazodás a földön, tájékozódás az anyagban, ebben az ellenséges voltával segítő közegben. De van az emerkéznek más feladata is . . .

II.

Nemcsak az élettelen anyag van az ember környezetében, hanem élő is. És az élő környezetből a legfontosabb a *másik ember*. Az, hogy nincs egyedül. Hogy nem egymagában harcol, nem egymagáért él. Nemcsak valamik, hanem valakik is vannak körülötte, akiknek szintén szíve és keze van, és akik beleavatkoznak abba, amit az ő szíve és keze cselekszik. Tettei visszhangot keltenek bennük, és tetteire választettek érkeznek, s neki is meg kell válaszolnia tetteiket.

Igazában alig átlátható cselekvésrendszerben él. És az eb-

ben keresztül-kasul ágazó hatások már nem olyan egyszerűek, mint az élettelen anyagéi, melyeknek merev törvényjátéka van, s ha megpillantottad a törvényét, el tudsz bánni vele.

Az emberi cselekvések kölcsönhatásai nem ilyenek, mert azokat az élet törvényei kormányozzák és azokba már beleszól valami másrendű, anyagon felüli, életen felüli hatalom, a Léleké. És ez a Lélek szabadságot hordoz.

III.

Ennek a szabadságnak *morális* aurája van.

Mikor az emberkéz az emberi cselekvések szövevényének országába kerül, akkor új világba lép, új feladatok nőnek fel előtte. Partnere most már nem az anyag – sem az élettelen, sem az élő anyag –, hanem a másik *cselekvő*, a másik *lélek*. Az a *másik*, az a *többi* ismeretlen, az a kiszámíthatatlan, az a szabadságánál fogva jövődőlhetetlen, az most a másik fél, az a tettek megválaszolója és már nem lehet rászabni a törvény patronját, mert szabadságával feltépi annak kész vonalait.

„Más törvény” ez, mint az anyagé. Vagy tulajdonképpen nem is törvény, mert a neve szabadság, kivitelezője a választás és ha nem szabályozza semmi, a cselekvő szervek építés helyett rombolnak, teremtés helyett ölnek és a szabadság a romlás fészket rakja.

Ennek az emberközi cselekvésrendszernek eszmélés a vezetője, és ennek az eszmélésnek a maga szabadsága teremtő használatához törvényre van szüksége.

De ez a törvény már nem a vak kényszer parancsa, hanem az van föléje írva: Si vis! Ha akarod!

Ennek a döntésnek is adatott egy szerv: a szív; és a kivitelnek is adatott egy másik szerv: a kéz. És mindkettőnek kormányzására ott áll a Lélek morális öntudata. Az ebből eredő cselekvés végrehajtója a kéz.

Erre született. Abban az örök isteni Gondolatban ott volt ez az emberkéz. Ott volt annak minden műve is. Ott volt előrelátásában az emberkéz beleszerelmesedése az élettelen anyagba, mely világra hozta a minden határon túl győzni akaró *ipart*. De ez csak mint melléktermék volt ott. Még a művészet remekei sem célok gyanánt reszkettek ott az Örök Gondolatban. Mikor az Úr az emberkezet elgondolta, akkor a szeretetcselekvésekre irányult a tekintete. Nem a hadihajókra, az úrhajókra, meg nem is a csodálatos dómokra gondolt, nem! Az irgalmasság cselekedeteire gondolt.

A szamaritánusra gondolt. Az éhezők etetésére, a szomjazók itatására gondolt. A betegek ápolására, a foglyok kiszabadítására, a ruhátlanok felöltöztetésére gondolt. Mert látta ezeket, és ezek fájtak neki.

Ezekért alkotott emberkezet. Az emberkéz legelőször nem iparoskéz, nem gyártókéz, nem földművelő kéz, nem állatnővesztő kéz, hanem irgalmas kéz. Ez a cselekvésre született kéz az irgalom szerve. A többiért nem lett volna érdemes megalkotni. Minden annyit ér, amennyit a lélek ad. A többi csupán emberkedő sport, szórakoztató játék, és annyi a fajsúlya, ahányad része lélekképző.

Ennek a mértéknek egész lajtorjája van a kéz műveinek értékelésére. Ennek a lajtorjának csúcán van az Irgalmas Cselekedet.

Honnan tudom?

Megmondta az Isten. Megmondta, mikor egy csodálatos vízióban feltárta evangéliuma lapjain az Utolsó Napot.

– Éheztem és ennem adtatok . . .

Hol van a többi emberi „érdem”?

Megsemmisül emellett mind. És az Utolsó Nap egyetlen kritériuma. Erről ítélnék meg mindenkit.

Az emberkéznek ez a műve az, mely teljesen elhat a lélekig. Miért? Mert nem csupán a cselekvő kézhez tartozó lelket éri, hanem egyenesen Jézusig jut. Mert megmondotta, hogy minden az övé, amit „egynek a kicsinyek közül” odaadunk.

Az emberkéz örök célja tehát az *irgalmas tett*.

IV.

Ennek a kedvéért akart magának Jézus kezét. „A vakok látnak, a sánták járnak és a szegényeknek hirdetik az evangéliumot.”

Mert leszállt a földre és cselekszik az Irgalmas Kéz.

Mikor János a fogságból tanítványait Jézushoz küldi, hogy „Te vagy az Eljövendő? vagy mást várunk?” – akkor Jézus nem azt mondja, hogy „igen, én vagyok”, – hanem megint csak *tetteire* hivatkozik. Miről lehet megismerni, hogy itt van a Messiás? Cselekedeteiről. Irgalmas tettekről.

Szinte megdöbbenő, mennyire elnéz Jézus egész itt-létében a tudomány feje felett. Akár nem is volna. Az emberi észnek ez a bálványa, az ismert, a világhódító természetismeret semmivé törpül a morál, az élet isteni módszerének elsajátítása mellett. Az egész evangéliumban egy szó sincs a tudományról. Jézus nem is filozófál. Nem készít metafizikai altemplomot morálja alá. Kizárólagosan az érdekli, hogyan kell élni.

Jöhetett volna tudósnak is, voltak a zsidóknak doktorai és mennyei látása előtt nyitva volt a mindenség minden titka. Győzhetett volna az Ismeret fegyverével is sok lelken és hatalmát megmutatatta volna a természettörvények tudásából fakadó cselekedetekkel is. Nemhogy nem tette azt, de még meg sem szólalt róluk.

Mit mondott ezzel a hallgatással?

Azt, hogy az effajta cselekedet más országból való. Ez a világ közömbös annak a célnak szempontjából, amelyért idejött. Szép emberi sport, életigazító, nem tilos – nem is parancsolt –, nem abból a világból való, melyet Ő itt meg akart teremteni. Nem zavarja az Ő világát, lehet megszentelni is, ezt világosan megmondta azzal, hogy a három csillagtudós fejedelmet odahívta jászolához. Ezzel meg is nyugtatta az emberlelket az efféle foglalkozás felől. De nem adott annak önmagából fakadó morális súlyt.

A Messiást nem arról lehet megismerni, hogy nagy a tudománya. Nem arról, hogy az ember kényelmét növelő találmányokkal lepi meg a világot. Hanem arról, hogy a „sánták járnak, – mondjátok meg Jánosnak”!

Megmondta a próféta a múlt messzeségében, hogy „ez lesz a jel”. És most Jézus válaszol: Miről lehet megismerni a Messiást?

Hogy irgalmasságot cselekszik. Mert járnak a sánták és látnak a vakok, és jó hírt kapnak a szegények.

A Messiást az Irgalom Tetteiről lehet felismerni. Mondja a követeknek.

Ugyan miért küldte oda őket János? Fogságának mélyén miért szomjazott a bizonyosságra? – mikor már megmondta:

– Íme az Isten Báránya . . .

Neki kellett-e a bizonyosság? Vagy tanítványainak? Mind-egy. A válasz megadatott.

Miről lehet megismerni a földre szállott Istent? Az Irgalom tetteiről.

És miről lehet megismerni az égbeszálló embert? Az Irgalom tetteiről:

– Jőjjetek Atyám áldottai . . .

Az ember erkölcsi lényének abszolút felsőbbisége a metafizikai valóság felett. Minden emberi alkat, minden emberi tudás, minden emberi személyiség alkalmas arra, hogy a moralitás lépcsőin felfelé haladjon. Minden tette válhat egy-egy lépéssel felfelé. De válhat lépéssé lefelé is. És az emelkedés leghatalmasabb és legbizonyoságosabb eszköze az irgalmas kéz.

Mert az erkölcsi emelkedéshez nem elég a gondolat. Nem elég az akarat sem. Több, mint a gondolat, de ha kimerül, mielőtt tetté válna, már csak irányított gondolat marad.

Tetteid mérnek meg téged.

V.

Tetteid mérnek meg téged!

De honnan a tetteknek ez a fejedelmi prioritása?

Miért nem teljes a lélek ajándéka, ha tettben nem végződik?

Mert csak a tettben van ott az egész ember. Van gondolkodó ember, van érzelő ember, van makacs ember, van szemlélődő ember, – mi mindent lehetne még az emberi eszméletből kihasítani, amiben a lélek elmerülhet! – és ha elmerül benne, mindig részlet marad, mindig félben marad?! Egyikben sem teljesedik ki a maga egészében, – de mindez a gondolat és akarás, emlékezés és jövőmondás, érzelem és elhatározás, mind együtt van az öntudatos cselekvésben. Az átgondolt, szándékolt, elhatározott cselekvés, ez már az egész ember.

Azért van úgy alkotva a testhez kapcsolt eszmélés, hogy minden képességében, tulajdonságában, izületében a cselekvést szolgálja. Létének ura a tett, mert a tett az örökkévalóság ára.

A tettben lényeges a kivitel. De nem elegendő. Azért a cselekvés kivitelezője, a kéz önmagában szimbólum. Annak a kéznek a lélek fürdőjében kell állania. Ezzel válik értékke. A lélek fürdője azt jelenti, hogy a kéznek valami természetfeletti légkörben kell mozognia. Mikor Szent Gertrúd azt hallja, hogy az Üdvözítőnek az ő kisujja legkisebb mozdulata is kedves, akkor tudja, hogy nem arra a parányi helyzetváltoztatásra gondol az Úr, melyet munka közben a kisuj legkisebb mozdulata jelent. Nem erre gondol. Nem erre gondol, hanem arra az atmoszférára, melyben ez a kis elmozdulás végbemegy, vagy ha akarjuk, arra az erőterre, melyben ez a kisuj és az egész kéz, az egész emberi valóság mozog. Mint mikor fémzálak mágneses erővonalakat metszenek és ezzel áram ébred bennük, mely elviszi a hangot, a fényt, dolgozik az emberért az embernek, úgy ez a kisuj, ez a kéz a Természetfeletti erővonalain suhan át és megter-

meli újra meg újra, minden mozdulatával azokat az isteni áramokat, melyek a léleknek dolgoznak és megszólaltatják benne a Hangokat, felvillantják a Fényeket és körülhordják benne azokat a szellemi energiákat, melyekből a lélek növése, gazdagodása, emelkedése lesz. Ez tetszik benne, ez kedves az Úrnak.

Egy kis énekszöveg megdöbbenthet valakit, mikor a „tisztá és ártatlan” emberi lényről azt dalolja: „Kedvesebb az neki, mint az angyal”. Az öntudatlan természetfelettség van ebbe a sorba rejtve. Mindig megkapott, mikor hallottam (kicsit másképp volt akkor a szó-elhelyezés), mert átéreztem igazságát és mélységét. Jobban tetszik az Úrnak az emberben kiküzdött, győzelmes tisztaság és ártatlanság. Szent Gertrúd, az oltár virágai között legkedvesebb virága volt az Úrnak. Mert az Úrnak Irgalmas Szíve van. És az embernek, a legszentebb életnek is irgalomra van szüksége . . .

ADVENT

Eljött az Óra . . .

Ébredjen fel, aki aludott, és éledjen, aki már ébren volt. Mert közeledik az Eljövétel. Meg kell telnie minden léleknek szent várakozással.

Mert jelek vannak az Egekben, a Holdban és a csillagokban. És mondatott a fügefa hasonlatossága, mint a Természet játékainak szabályossága, melyből meg lehet tudni, hogy „közel a nyár”.

Ébredjenek a lelkek a szeretetre, és a félelemre, mert a kettő egy. Azért egy, mert közel van az Eljövétel, amikor a félelmetes Igazság és a szeretetreméltó Irgalom leszáll a földre.

Közeledik a nagy Teljesedés, készítsétek az útját lelketekben. Mert még a hegyek és a völgyek is énekelni fogják az Ő dicséretét, és tapsolnak majd az erdő fái. Annak, aki a türelem és a reménység zászlójával száll közénk.

Harmatoznak az Egek, és hintik a Teljesedést. Már hirdeti a Pusztának Szava, hogy minden görbét egyenesíteni és minden göröngyöt elsimítani kell. Mert még a Puszta Lelke is megszólal, mikor az Igazat várja. Ki az odakint a pusztában? Ki az az állatbőrbe öltözött, szigorú aszkéta, aki elsőnek maga végzett bűnbánatot, aki elsőnek tisztult meg a vezeklés vizében?

Ki az? Próféta? Nem, prófétánál is nagyobb! „Elküldöm Angyalomat . . .” Ki ez? Mikor megkérdezik, elfelejti önmagát, elfelejti nevét, csak a személyén felüli küldetést érzi. „A pusztában kiáltó . . .” Ez minden, amit magáról mondani tud. Nem, ez nem „széltől hányatott nád”. Ez nem „puha köntösbe öltözött ember”. Mert írva vagyon róla, hogy „Elküldöm Angyalomat színed előtt, és majd elkészíti előtted utadat!”

Miféle utat készít? Hol van a Puszták Hangjának mun-

kahelye? Hol akar dolgozni ez az „ANGYAL”, akit elküldtek, hogy lesimítsa a hegyeket és kiegyenesítse a kanyargásokat? Lelkeket keres. Istenváró lelkek kellene neki, akik megérzik, hogy bűnnel nem lehet fogadni az Igazat. Le kell simítani a gonoszság hegyeit; a csalfaság görbéit pedig egyenesekké kell tenni. A lelkekben van ennek a „prófétánál is nagyobb” munkahelye. Vízzel keresztel. De tudja, hogy eljön Az, aki majd tűzzel keresztel. Megkérdezik, hogy ki. Sem Illés! Sem próféta? Mert keresztel. Mit mond magáról?

Csak annyit, hogy a „pusztában kiáltónak szava”. Benne szólal meg az emberlelkek pusztasága. A kiürült, terméketlen lelkek, akiknek odakiáltja: Egyenesítsétek az Úr útját! Mert eljön, és már köztetek áll, aki majd tűzzel keresztel. Nem ismeritek, de én ismerem Őt. Itt jár embertestben, emberruhában, és ha ő megszólal, én elnémulok, mert még a saruszijának megoldására sem vagyok méltó . . .

Ő az, akiről Izaiás elmondja, hogy Jesszé törzse kivirágzik és az Úr Lelke megpihen rajta, a bölcsesség és értelem, a tanács és az erő, a tudomány és ájtatosság és az istenfélelem Lelke. Nem a szem és a fül tanúságából ítél, hanem igazsággal és hűséggel övezi föl magát. És örvendezni fog az útalan pusztá föld és felujjong a magányosság és kivirágzik, mint a lilium. Csírázik és hajt, túlrad az örvendezéstől. Erősítsétek hanyatló kezeiteket és szilárdítsátok meg reszkető térdeiteket. Mondjátok a lesújtottaknak: Jön maga az Isten! És látnak a vakok, hallanak a süketek! És szökdel a sánta, mint a szarvas és megszólal a néma, mert a pusztában forrás fakad és kiszáradt földből élő vizek buzognak . . .

Ő az, aki mondja a léleknek: Jöjj, mert neveden hívtalak, és megmondtam neked, hogy én vagyok az Úr! Hívtalak és körülöveztelek, mikor még nem is ismertél engem, hogy mindenki megtudja napkeltétől napnyugtáig az igazságot: nincs más Úr, csak én! Én alkottam a fényt és a sötétet, a fájdalmat és az örömet, én, az Egyetlen Úr – mondja már előre évezredek távlatából, erre a napra harmatozzon az ég és csírázzon a föld, mert égből jön és földre száll s a föld Embere lesz az Isten!

KARÁCSONYRA

Legyen most csend. A lelkek csendje.

Ebben a Csendben egyesülünk – mert csak a Csend egyesít. Annyi mint a lelkek szótlan együttléte.

Mert a legbelső valóságunk egyesülés. Ott legbelül már nem vagyunk egymástól elkerítette egyének. Van perc, mikor ezt észrevesszük. Mikor elénk villan az a valóság, hogy nem valami biológiai köntösbe bújtatott és oda belezárt eszméletek vagyunk, hogy nem is a Föld képernyőjén sétáló létszereplők vagyunk, hanem valami nagy Emberközösségnek szellemi egysége lüktet bennünk, amely nemcsak Emberségünket, hanem Mindenségünket is átkarolja.

Az emberiség *emlékezik* erre. Egy nagy gondolkodó ki is mondta ezt a „*múlt megmaradásának*” törvényével. A múlt megmaradása az *emberiség emlékezete*. Van valami ellenállhatatlan, kollektív emlékezés a Föld pszichológiai erőterében. Körülveszi a bolygónkat és elevenen találkozik a Jövő szüntelen betörésével. Ennek a megmaradásnak és ennek a betörésnek házassága a Föld *jelene*. Készíti önmagát – mint mindegyikünk eszmélete.

Mert amit állandóan magunkban hordunk, az a belső világ, az az Idő járkálása, az a sohasemvoltak jelenléte, az a sohasemlesznek folytonos mögöttünk maradása, – amit átélünk anélkül, hogy észrevennénk és azt hisszük róla, hogy nincs, – az másolja minden emberben az Ő „kisvilágával” a „nagyvilágot”.

Bennetek él a Mindenség. Mikrokozmosz mindegyikünk, beledobálva, belszórva, belehintve az eleven Mindenségbe, amelyet Makro-nak nevezünk, mert sokan vagyunk benne, milliárdszámra ismétljük eszmélésünk mélyén annak belső alkatát, törvényeit, szerkezetét, eljártsszuk abban a kisvilágban a nagyvilág csodálatos színdarabjait és nem vesszük ész-

re az azonosságot, csak olykor merül fel eszmélésünk legmélyén a kérdés:

Vajon a Makrokozmosznak nincs lelke? Hátha a Mindenség is olyan mint *én*? Hátha csak másolatai, halvány megisméltései vagyunk az Örök Akaratnak, amelyből kiáradt a Mindenségünk?

Hátha ránk néz valahonnan a Szeretet: Mi másért teremtette volna a Mindenséget a részecskéktől a galaxisokig?

Hátha a maga határtalanságában és Öröklétében is olyan valaki, mint az a gyermek, aki itt a bölcsőben alszik, és aki nek most indul a kisvilága ebből a *ti* véretekéből, akik most együtt ültök itt a karácsonyfa alatt!?

És hátha az a gyermekeszmélet, mely itt a bölcsőben ébred, csak eggyel több másolata, és Annak „képére és hasonlatosságára” született, aki nem átalította ezen az estén egy palesztinai istállóban a jászolban feküdni? És mellette ült az Ács, meg a Szeplőtelen! Így hisszük ezt mi, keresztények a világ egyik sarkától a másikig, ezerféle változatban és mélységig, ezerféle kérdőjelek és nemhivésekig.

Mert *ez* a Gyermek megmondotta, hogy később, hogy lassan, hogy ezer harcon és megtérésen át majd megtanuljuk

szeretni egymást.

És ezen a örömetén szeretetköntösbe van burkolva a Föld. Minden szeretetlenségével együtt. Mert a szeretetsugarak összenőnek és ígérk a jövőt. És mindenki hozzáad valamit, aki ajándékozik, aki átölel, aki szeret. *Ez* a Szeretet.

Köztetek is itt van. Itt lélegzik abban az édes parányi

Isten-Másolatban,

aki a bölcsőben fekszik. Ha majd fölébred, nézzetek a szemébe. Onnan rátok világít a karácsonyi szeretet, az a határtalan kozmikus erő, mely e kis emberlélekben közétek küldetett. Az ő pillantásában vagytok Istenhez legközelebb.

Mert embervolta még Istentől vett *érintetlenségében néz reátok.*

Öleljétek meg az Édesanyját – és egymást!

EPIFÁNIA

I.

Epifánia nyolcada . . .

Jönnek majd a világ minden tájáról. Sába küldi tömjénét, aranyát. Tevék seregeit látom Mádián és Ephra felől . . . Kelj fel Jeruzsálem és tündökölj! – Nemzetek jönnek fényességed felé. Nézz körül! Napfelkelte van!

És a Teljesedés: „Láttuk csillagát Napkeleten”.

II.

Minden léleknek megvan a maga epifániája. Minden lélek számára feljön a csillag, a nemvárt fény, a sohasem látott megvilágosodás.

Nincs, akit magára hagyjon az Isten. Nincs, akinek ne volna beletervezve az életébe egy olyan pillanat, mikor megoldódik a lelke számára minden, és azon túl ott van benne az a mindent megvilágító bizonyosság, amely nélkül nincs komoly lelki élet.

Ez a perc mindig nehéz napok után jön. Ezt nem lehet megkapni ingyen, még olcsón sem. Úgy gondolta el Isten a lelket, hogy annak erői a mélységekből sugározzanak elő. Milyen mélységekből? Lehetett volna az is, az Egyesülés örömeiből. De ezt a „fa” alatt az első két ember megakadályozta. Az asszony szakított.

Így a lélek erői többé nem fakadhattak az öröm mélységeiből. Megnyílottak a szenvedés mélységei. Ezek váltak a lélek mélybe szakadó termőföldjeivé. Mint azok a latómiák Szirakuzában. Valaha rabszolgák mélyre ásott munkahelyei, szenvedéstanyák. Ma pedig dús, illatos, párás levegőtől gazdag növényzet otthona.

A szakadékká dolgozott kőbánya falain szertelen bőséggel hull alá az átláthatatlan futónövény. A kőbánya mélyén, amelynek köveiből a most romban álló Szirakuzát építették, narancsfák virágoznak és gyümölcsöznek egyszerre.

Így lesz a lélek dús termése a gyötrelmek mélységeiből.

Mikor pedig eljön a pillanat, hogy az epifánia rávilágítson a szenvedések vak üregeire, akkor annak természetfeletti fénytől illatos tenyészettel telik meg a fájdalomnak ez a börtöne.

Valamikor köveket csákányozó rabok tikkadtak benne. Mennyi elgyötört embernek sóhaja szállt fel innen az ég felé! A halál országa volt. A nembíráse!

Most pedig nő benne az élet győzelme. Illatos párázat. Narancsvirág leheli széjjel. Sárgavörösen nevető gyümölcs ígéri édességét.

Ott nő ezekben a csodálatos ágakban, indákban, füvekben a rég eltűnt rabszolgák veritéke.

A lélek veritékeiből milyen latómiák válnak az Isten kertjeivé?

Nagy metafora ez. Anyagban, életben mutatja az Isten módszerét! – Hogyan készül a szenvedésből a természetfeletti élet! Hogyan termékenyít a lélek veritékező fájdalma azóta, hogy az első, a legelső véres veritékcsepp lehullott a földre.

Azóta van minden fájdalom-veritéknek termékenyítő ereje. Amaz első csepp óta . . .

Az aggodalom vércseppje . . .

Talán jobban viseli a lélek a teljesedést, mint a várást? Mert akkor már rajta van az Irgalom Keze?

Akkor már föléje világít az epifánia csillaga? Az a belső, végleges megoldás, melynek egyszer el kell jönnie minden lélek számára?

Hányszor kell egy léleknek a „megtérés”? Mondják: kettő van. Egyik: kilépés a bűnből. Másik: betérés a szentségbe. Én most azt mondom, hogy ez a két megtérés ott van a lélek minden pillanatában.

Mert a lelket folyton lesi a bűn és a lélek folyton sóvárog a szentség felé.

Igaz az, hogy minél jobban közeledik a szentség felé, annál jobban érzi gonoszságát?

Az is igaz, hogy ez az axioma semmit sem használ annak, aki mélységes ítélettel látja magán a bűn gonoszságát és ott veritékezik a latómia fenekén?

Igaz-e hogy magától nem tudja meglátni önmagát, csak mikor felragyog egén az epifánia csillaga és a mélységek rab-szolgátságában föléje hajlik és megnyugszik homlokán az Irgalom Keze?

Igaz-e, hogy ez a Kéz eltöröl minden foltot és úgy tisztít a simítása, hogy még az epifánia csillagának fényénél se lehessen felfedezni árnyat a lelken?

ÉS IGAZ-E, HOGY A VÉRCSEPP, A CSILLAG ÉS A KÉZ AZ A HÁROMSÁG – AZ IRGALOM, A VILÁGOS-SÁG ÉS A FÖLEMELÉS –, AMELYÉRT NEM SOK SEMMIFÉLE SZENVEDÉS?

HÁROMSÁG

I.

Most a Szentlélek Korszaka következik. Amit Ő küld is, hoz is, az nem más, mint elbánás a gondolattal.

Nem járt le a Fiú Korszaka. Mert aminthogy a Fiú eljövele nem járatta le az Atya, az Alkotó és Gondviselő korszakát, hanem az folytatódott benne és tette azt a múlt révén még gazdagabbá, ugyanígy van a Szentlélek mai korával. Ma ugyanis szólni sem lehet arról, hogy a Fiú Korszaka megszakadt volna. Ezek csak emberi szólások. Az ember más a Szentlélek Korának kezdetén fokozottabban éli Krisztust, mert erre az élményre a Szentlélek most már akadálytalanul ráhímezheti mennyei variációit. Az Atya Korszaka pedig a maga teremtő és ugyancsak anyagot átható erejével megerősíti ezt a szent Kettőséget, mely most válik teljessé, mikor elkezdődött a Három Isteni Személy együttes munkája a lelkeken.

Nem mintha nem dolgoztak volna minden idők óta szent és megfoghatatlan Közösségükben az emberiségen, és mintha nem dolgozott volna a Teremtés Művében az Atyával együtt a Fiú és a Lélek, a Megváltás Művében a Fiúval együtt az Atya és a Lélek, és a Megszentelés Művében, amely most indítja korszakát, nem dolgozott volna a Szentlélekkel az Atya és a Fiú minden idők óta. De az emberiségnek, mint lelki valóságnak, felfogóképessége felosztásra, kidomborításra szomjazik, szereti a munka megértését egy-egyesíteni és a természetfeletti megértésében önmagán végzett munkája világító középpontot választ.

Az kétségtelen, hogy a Teremtés Gondolata nem az Atya külön tulajdona, hanem a Háromságé, mely az Idők előtről származik és mindig megvolt, mint gondolat. A teljes Háromság akarta a Teremtést és a teljes Háromság valósította

meg és valósítja meg szüntelenül. De az emberi lélek arra kapta a megvilágítást, hogy ezt a munkát az Atya alkotó kezéből lássa kiáradni és ennek az Első Személynek hatalmát érezze meg rajta, aki szövetséget köt népével.

Ez a minden naívságában felséges, szinte szerződéses viszony, melyben a zsidó nép a világalkotó és világleletti Jahvevel érzi magát, az emberiséget évezredek át egy nagy várakozás ígézetében tartja. Palesztinában, ennek az apró népnek lakóhelyén (vagy lelkében?) fogja az emberiség kezét és nem engedi kialakulni benne a bűnbeesés sötétjében világitó egyetlen fényességet, a Megváltás gondolatát.

Tudja ez a nép, hogy természetfeletti kincset hordoz. Ösztönösen őrzi és védi az eltorzulástól, bár néha maga torzít rajta, de visszahullámszik rá újra a megértés, ösztönösen zárkózik az idegen elől, szinte féltékenyen őrzi titkát, tudja, hogy nem szabad a gyémántot az állat elé dobni. Tudja, hogy gyémánt van a szántóföldjében, és oda nem adja földjét, míg meg nem termi az Igazat.

De a Megváltás már rá sugárzik a jövődöböl. Még nem lépett be az Időbe, még tényekké nem szóródott, még az emberfogta valóságokba nem lépett be, de egy Ígélet fénylik e nép fölött. Vár Valakit, és ez a várás keresztülvilágít rajta. A Próféta szava felhangzik újra meg újra. Beszél az Isten. Beszél az Ő népéhez. És a szavak ereje az Idők határtalanságában, a Múltak messzeségéből a Jövődő végtelenségébe sugárzó keresztülvilágosítás, mint valami gyógyító besugárzás szenteli folytonosan ennek a népnek történetét. Elmondhatja és felírhatja velük Az, aki az Ő parányi népével szövetségre lép. És ezekben a jelenné tett jövődöbökben, ezekben a prófétaszavakban, mint valami mentő sugárzás borítja föléljük a mindenkor embermentő Harmadik Személy védő hatalmát.

A prófétai ígékben az Idők ritmusában beleígért és ebből a Jövődöböl a Jelenben, a szűk jelenbe nyúló ígélet az emberiség évezredek fölött, és ebben a várásban egységesedő kis nép története fölött ott tartja az Eljövődőt, azt a Második

Személyt, Akiben öröktől fogva lüktet a Teljesedés Szándéka.

II.

Meg kell érteni, hogy a Föld életének második szakaszában, a Megváltással kezdődő nagy életkorszakban, a Föld biográfiájának gerincében, ebben a nagy lélekmentő és lélekvalogató Munkában, melyet a Fiú Korának érzünk, a maga teljes valóságában ott van az Atya is, a Lélek is.

Megérteni . . . csak szó, a jelentése nem az, hogy érteni, úgy, amint lehet egy matematikai tételt, vagy egy filozófiai meggondolást. Más képesség, mint ezek. Inkább az lehetne a neve, hogy megnyílás a kinyilatkoztatás felé. Meghallgatása valaminek, amit mondanak. Elfogadása egy jövetelnek, amely folyton közeledik és folyton itt is van. Mert mikor már itt van, akkor is lehet még mindig *jobban* itt. Teljesebben. Mert az emberlélek *egészen* sohasem tudja befogadni, csak mindig jobban és jobban. Igen, így, ezzel a Gondolat felé fordulással, engedelmes, beleegyező várakozással, bízó igazság-szomjúsággal lehet ezeken „gondolkozni”, vagyis gondolatlatalálkozót tartani.

A Fiú Korszaka . . . leszáll az Isten, magára ölti az élő anyag törvényeit, amelyet maga alkotott. Elfogadja az élet teremtő szokásait, anyától akar születni és egy érintetlen leánykába cseppenti embervoltának első pillanatát.

Nincs benne emberi apai anyag. Ez az izület a törvényből ki van vágva. Szükségképpen volt így? Nem, mert az isteni akarat alkothatott volna egy szeplőtelen férfiút is és leszállhatott volna két szeplőtelen lélekhez tartozó test házassági egységébe.

Nem így tette?

Józsefet odaállította egész szent emberségével, mert József embersége a megszerzett életszentség volt, és ezért lehetett az Isten gondozója.

Úgy akarta, hogy létének amaz első cseppje anyagtalan isteni akarat legyen. Hogy keresztülhágva az élet teremtő

törvényén, Máriát ne érintse férfitest. Hogy ne „férfiú akaratából” szülessen az az „Emmanuel”, hanem a mennyei leánykérés legyen létének elindítója, mely az angyal szavaiból és emberkeltő jelenlétéből, isteni üzenetet hordozó jelenlétéből isteni.

Így az Első Személy Korszakában ott van mind a három. Majd elmondja a Második: „Én és az Atya egy vagyunk”. És mondja majd – szinte a türelmetlenség árnyalatával, melyben ott reszket a „hányszor mondtam már?” kérdése –, hogy „aki lát engem, látja az Atyát”, – megértvén, hogy a Háromság nem cselekszik, mert nem is él személyenként külön választva.

Egymásból él a Három és ez az egymásból élés – embernyelven úgy lehet mondani: egymásból keletkezés, születés, származás – nem hagyja nyugalomban sugározásának egyetlen sziporkáját sem. Minden dolgozik, időtlen örök egységben; és az Atya Korszaka ebben a feltartóztathatatlan, örökkévalósággá sűrített és örök pillanattá élt ritmusában csak az ember számára az Atyáé: belsőleg a Háromság ölen az elválaszthatatlan Háromé.

Akaratot hordozó jelenlétéből, a leányka szüzességét megvédelmező jelenlétéből, a Szentlélek üzenetének teljességét hordozó Jelenlétéből a Tisztaság Hajlékába besugározza az Emberisten létének első pillanatát.

Így akarta.

Vajon ebben az akarásban csupán az Atya üzent és a Fiú mint szenvedő alany lépett a földre? Avagy a Szentlélek le-sugározta erejét az angyal szavaiba és várta Mária ajkáról a boldogságos „igen”-t? Ezzel a Fiú élete, mint emberélet, kezdetét vette?

Nem így, nem így. Az indulás a Fiúé volt. A Háromságban öröktől fogva megvan az emberréválás szándéka, ez a Fiúban él, s onnan lövell át az Atya örök ígéretébe és onnan sugárzik széjjel a Szentlélek örök tevékenységébe, melynek fénypontja ez a megvalósulás, mikor az Isten Menyasszonya *Igen*-t mond Szerelmesének.

Ez a fogamzás a Háromság cselekedete. Az evangéliumi kép elmondja a külsőségeket: amit látni lehetett, „akinek szeme van a látásra” és amit hallani lehetett, „akinek füle van a hallásra”.

Az Evangélium képet rajzol, és Mária, mikor Lukács vele ezt az isteni interjút tartja, a jelenetet mondja el. A Megváltás remekművének első fejezetét. Ami a kép mögött van, az rejtve marad mindörökké, és ebben a rejtettségben dolgozik mindörökké.

Mi történt?

Az, hogy az Atya elküldötte Angyalát menyasszonyt kérni . . . Fiának? Nem, a Fiának anyát kért. És az anyállal elküldte: kit? Önmagát? Igen, a Belőle szakadatlanul származó Szentlelket. Azt a Lelket, azt a harmadikat, kiben ott van a másik kettő elválaszthatatlanul, aki most az angyal jelenlétén, látványán, szavain át az ő küldetését megértő Szeplőtelennek méhében megkezdí a Fiú életét. A Fiú emberéletét.

Mert a Fiú mondja majd: „Aki lát engem, látja az Atyát, mert én és az Atya egy vagyunk!” És máskor: „mert az Atya nagyobb nálamnál”.

Miért nagyobb? Nem vele Egyisten? Igen, vele Egyisten, de a Fiú most ember. Most „leszállott” az Anyagba és most emberként pillant az Atyára, aki ott él vele az embertestben, de a Megváltó teste a Fiúé. Ebben a „leszállásban” az ígéret, a szándék az Atyáé, benne pedig egy a szándék és a megvalósulás. Emberi eszmélés! Neked csak így válik befogadhatóvá. Mélység előtt állasz.

És az Angyal megmondja: a Szentlélek száll Tereád és a Magasságbelinek ereje megárnýékoz Téged. – Már csak egy szempillantás hiányzik. Az a lélegzet, mely várja a „te ígéd” elfogadását.

Az Isten leszáll, és az Angyal befejezte küldetését. A Szentháromság hajlékot vett egy názáreti kisleány méhében.

És az Angyal elment . . .

III.

Ez nagy „fordulás” az emberiség számára. Nagy szimbólum. Így kell a földre sújtani a régi embert. Elvételük az erő, a fény a cselekvés. És adatik új erő, új fény, új cselekvés.

Mikor az angyal odaszállott Máriához, az is ilyen „fordulás” volt az emberiség számára. Az élni kezdő magzat földre sújtotta az addig élő bűnös emberiséget. És megkezdte az újat.

Megszentelte az elrontott földet. Más lett a planétának spirituális jellege az istenfogantatás pillanatától fogva. Emberi látás el nem tudja gondolni, hogyan nézte ezt a kis kóbor földet a Mindenségnek minden pontjáról a szellemvilág. Hogyan sugárzottak erre a teremtetett szellemi valóságok pillantásai. Hogyan követte útjában azt az istenhajlékká vált égitestet imádkozó szellemi valóságok serege. Hogyan ölelték körül az Égnek ezt a kiválasztott utasát, mely most belépett életének új szakaszába, a Megváltás Művének korszakába.

Ne próbáljuk. Halvány lesz és tehetetlen a látás. Jobb helyette elférni ezen a gömbön a gondolattal is, jobb látás helyett hunyt szemmel ráborulni a lakóházunkra, mely egyik a „sok lakás”-ból, „az én Atyám Házának” sok lakásából.

Kíváncsi látás helyett alázatos hálaadás.

Az „Isten velünk”-ért, „Éli” itt-létéért. Azért, hogy eljött és itt akar maradni.

A korszaknyitás pedig láthatatlanul, titkosan a názáreti házban történik. Ajtót nyit a Földre a testbe öltözött Szentháromság.

Mária lépteivel jár. Aki szállítja a vért az istenembernek. Mennyi lépés! Mintha már előre szentelni akarná a földet. Sokat jár. Elmegy Erzsébethez, mert meg akarja szentelni Jánost még anyja méhében. Azért megy oda. Nem is Mária megy asszonyilag segíteni várandós rokonának. Jézus megy levenni Jánosról az eredeti bűn foltját. Mert János keresz-

telni jön, rajta nem lehet semmi az áteredésből. Magzatkorában megtisztul és örömeiben „repes” az anyai hajlékban.

„... az Én Uramnak Anyja jó hozzám?!”

Ezt mondja a pusztában kiáltónak anyja. Mert mihelyt meghallotta Mária köszöntését, megrezzent a magzat. Jézus sietett a megszenteléssel. Még azt sem várta meg, hogy belépjenek. Már odasugározta isteni hatalmát a születendőre, akiről írva van: „Elküldöm angyalomat”...

És mikor a két „asszony” átkarolja egymást, ebben az ölelésben, Mária *Magnificat*-jában, Erzsébet térdreborulásában, ott énekel a megmentett lelkek egész jövőendő serege és ezt hallják az „Égben”.

Mária dolgozik Erzsébet házában. Mennyi lépés! Szent érintések mind szentelik a földet. Előre szentelik. Mint az anya, testével előmelegíti az ágyat gyermekének. Hogy ne legyen neki a föld idegen, mikor majd először belép.

Mennyi lépés! El kell mennie egész Betlehemig. Át kell mennie Judeába, mert ott akar leszállani az Örök Szándék szerint, melyet a Próféta megpillantott. Mennyi lépés. Mind szentelik a Földet.

Készül a föld. Egy fiatal anyának lábnyomai készítik Isten fogadására. Ismeretlenül, szegényen, elhagyottan jár.

Ilyen preludiumokat ír az Isten. Hangtalanul jön. Így kezdi a Megváltás Korszakát. Az egész Földnek sorsfordulását. Az emberiség pálfordulását.

Ilyenek Isten módszerei.

IV.

„... és te, Betlehem, ...”

Most már itt van az Isten. Ebben a kis elhagyatott istállóban. Így választ magának hajlékot. A szűzi méhből az istállóba. A Megváltás drámai erősségű színekkel indul. Egy istenhordozó tiszta Leánynak nincs hova lehajtani a fejét, mikor hosszú útról úgy érkezik, hogy „minden órá”. Vagy „minden perces”?

Nem. Neki nem lehetett otthona a föld. Nem emberház. Betlehemben nem talált magának való helyet. Nem lehetett. Emberségével együtt emberházba vinni az Atyát és a Lelket. A Háromság megérkezésének nem volt jó egy ház sem. Egyetlenegy sem.

Virrasztó pásztor nép közelében akarta először belehelyezni a föld levegőjét. Az éjszakai mezőség betóduló illatát. Észrevétlenül akart megérkezni. Így preludálta a Megváltás nagy misztériumjátékát. Ennek a misztériumnak nézője is, szereplője is maga az Isten. Ez a színdarab a valóság színpadára készült. Ennek közönségéül Isten meghívta a pásztorokat és a Mindenség teljes lélekvilágát. Ezek voltak ott az első pillanatokban.

Két emberi lény a jászolba simuló Szentháromság mellett. Három protagonista. És a nagy kórus a múltból és a jövőből: a megváltandó emberiség. Akik már voltak itt és akik majd jönnek. Az első letérdelők a pásztorok.

Keletről már indulnak. „Látjuk csillagát.” A csillag vezet és megáll a „ház” fölött. Már „ház”-ban voltak, mire azok ideértek. *Hárman* jöttek. *Háromfélét* hoztak. A *Szentháromságnak*.

Kell ide fogalmazás?

Az Epifánia meghívottjai letették ajándékaikat. A Gyermekek hozták. De ez a Gyermekek egykor majd megmondja: aki engem lát, látja az Atyát. És még magzatkorában hozza a Lelket Jánosnak. A bölcsék kinek hozták a három ajándékot? Csak a Fiúnak? Ki az elválaszthatatlan?

Miért hívott hármat az Isten? Miért éppen hármat? Miért nem kettőt? Egyet? Vagy ötöt? Valóságos jövetelük nem volt egyszersmind szimbólum-értékű is?

A hármasság titka: a mindenkori jelen mögött úszó mindenkori múlt és benne a mindenkori jövőendő. Mikor ez a három egyetlen valósággá sűrűsödik. Emlékezés-Jövendőlés?

És mikor ez a három úgy egymásba mélyed, mint az emberélet válogatott perceiben: egyetlen cselekvő jelenné forradó cselekvő pillanat . . .

A „három” értelmének emberlélekben elférő halvány képe, mely elindulhat az emberi eszmélésben az Isten valósága felé.

A három csillagtudós pedig ott térdel a Gyermek előtt és a „ház” fölött pedig ott fénylik a csillag, ráönti sugarait a hajlékra, és a „három” ajándék a Gyermek lábainál . . .

Aki pedig látja a Gyermeket, az látja az Atyát.

És érzi a Lélek sugárzatát.

V.

Így jár a Háromság a földön évszázadokon át. Ezek a századok a Fiú művei. Minden lélekben újrakezdődik a megváltás. Jézus *egyszer* függött földi testtel a Kereszten! Ezzel az eggyel megadta minden léleknek, hogy valahol, életének kiválasztott pontjain és azonfelül minden pillanatában is, önmagára nézve megismételje a megváltást. Aki ezt nem teszi meg, az nincs megváltva. Az egyéni léleknek bele kell szövődnie a Megváltás tényébe, saját kezdeményezésével és továbbakarással kell beletartoznia; nem lehet passzíve megváltódni.

A Golgota kisugározta a nagy Valóságot. Jöjjön mindenki ebbe beleolvadni. Küldte övéit, hogy hívják a lelkeket! A sántákat, a vakokat, a bénákat, hogy telve legyen a Megváltás Háza. Hívta ő maga is. Szava öltöztette a lelkeket „menyegzős ruhába”. A vér, az a piros golgotai vér, az a ruha erre a vérző menyegzőre. De szabad akaratból kell odamenni. A meghívottak sokan vannak, de a választottak kevesen. Kik a „választottak”? Nem elrendelés választ itt, hanem a hívást igenlő *teljes akarat*. Nem az, aki ökröt vesz, vagy feleséget vesz ahelyett, hogy a hívásnak igent mondana.

Minden parabolát össze kell keverni, mikor a valóságra gondolunk. Mert metaforán épül mind, és allegória mind. És ami metafora, az a valóságnak mindig csak egyik arcát

mutatja. És a valóságnak száz arca van. Vagy ezer? Vagy akárhány? Megszámlálhatatlan? Azért nem fogy ki Jézus a parabolákból.

Tudja, látja, isteni pedagógia ez, hogy az emberlélek csak így ért. Nem tud minden oldalról egyszerre nézni. Nem tud belülről kifelé érteni. Csak kívülről befelé. Ezért kell neki metafora. Minden megértése szimbólumértés, – „hogy hallván, ne értsenek” . . .

Milyen beszéd ez Jézustól? Azért jött-e, hogy ne értsék? Nem, hanem éppen azért jött, hogy *így* értsék. Ebben az alig érthető parabola-magyarázásban valami isteni ismeretlenül van. „Te ember, te olyan szerkezetű vagy, hogy csak így tudsz érteni, hogy »hallván, ne érts.« Mert nemértés az, ami egyoldalú. Tőled pedig el van véve az azonosuló megértés, a Látás, amit elragadott a bűn. Úgy beszélek neked, ahogyan hozzádférek. Ehhez a szegény, megromlott eszmélésedhez . . . episztemológia . . . a Jézusé.

Van, akinek ez a látás visszaadatik. Akiknek szabad túl-látni a metaforán. Akiknek nem fátyol az allegória. Akik előtt lebontja magáról a Valóság a parabola köntösét – és olvassuk a Magvető valóságos értelmét . . . Így a többit is. Egyik a mennyországról beszél, a másik az *igazi* életről. És mind egy helyen válik teljességgé: a Golgotán. Mintha a keresztel erre a hegyre vitte volna fel, saját összeszebzett testével, ezen a vérnyomos úton az összes mennyországparabolát, összes ruháját az Igazságnak, hogy ott egyszerre levetköztessen belőlük azt, amit lényegében modani akart.

A Golgota már nem szimbólum. Elalél, elhull ott minden metafora. Valami rettenetes leleplezés ez . . . Mintha ott az összes parabola minden jelképeikkel egymásra terülnének, és a valóság ezer arcából egyetlenegy, eleven teljesség alakulna, melyet minden emberléleknek magába kell szívnia és ezzel megváltódnia.

Jézus ajka allegorizált, míg tanított. Most pedig a jelképek valóságra váltak.

Emberlélek, fogadd a tanítást, hallgasd a mesét, neveld magadat, miközben látván nem látsz és hallván nem értesz.

Emberlélek, terítsd egymás fölé a parabolák képeit, azok csak együtt beszélnek, mint a fonséges zeneművek szólamai. Egyenként csak úgy szólnak, hogy hallván ne értse, aki hallja; de ha mind egyszerre szól, az fejedelmi szépség, az remekmű, abban minden réteg a magáét mondvá, alkotja az Egészet, a Megváltás szörnyűséges remekművét a Golgotán.

Emberlélek, siess érteni és átlátni mindenben, és ezért a látásért odaadni mindent. Menj, siess a Golgota felé és ha életed megízleltet veled valamit belőle, köszönd meg, mert részese vagy a Megváltásnak.

Emberlélek, világosítson keresztül rajtad a parabolák mélységeinek titokzatos fénye, mely abból a megváltói pillantásból sugárzik feléd. Ez a pillantás, mely átsiklott hallgatóinak feje fölött, most rád irányul, ez a szem beléd néz és világosságánál meglátod életed értelmét; egyetlen értelme az, hogy részese légy a megváltásnak *tevőleges* és *szenvedőleg*. Mert abba csak cselekvéssel lehet beleolvadni.

Fölösleges? A megváltás kész? Igen. De te, emberlélek, *te légy ez a fölösleg*. Akkor majd megérted a Golgotát és a mennyei tanításként ráömlő parabolavilágot.

Akarod?

PARABOLÁK

I.

A parabolákban Jézus az Atyát hangsúlyozta legtöbbször. Az a menyegzős ház az Atyáé. Az a szőlősgazda az Atya. Az a sáfárját előhívó földbirtokos az Atya. Az a tékozló fiút visszafogadó atya ki volna más?

És a Szentlélek? Az a szántóföldbe rejtett kincs ugyan kit ábrázol? Azok a lámpáikkal siető Szűzek kiről beszélnek? És abba a menyegzős ruhába ki öltözteti az Atya meghívottját? Az a jó föld vajon mitől jó föld, ami a magvetőnek százannyit terem, mint amennyit elvetett? Ki tette, hogy ott ne legyen se kő, se szikla, se tövis?

De önmagáról is. Ki az a Magvető Aki szórja az Igét a lelkek földjébe, melyet megmunkált a Lélek és amely az Atya földje. És ki az a Vőlegény? Akivel csak az mehet be az Atya menyegzős házába, aki nem fecsérelte el a Lélek olaját!

És vajon a többiben is csak egy-egy személyről van szó?

Nem dolgozik-e mindenikben mind a Három?

Olvassátok el a parabolákat ezzel a gondolattal, és figyeljétek meg, van-e közöttük egy is, melyben Jézus kihagyott volna egyet is a Három közül?

Mennyország-parabolák. De csak úgy lehetnek azok, ha Szentháromság-parabolák is egyszersmind. Jézus minden szava a Háromság beszéde, mert nem lehet Istenről szólni másképpen, mert Jézus ebből a *Teljességből* meríthetett csupán, hiszen leszállása, itt-léte és távozása, ezzel elért örökös itt-maradása a Háromság Műve volt. A Szentháromságnak megváltó cselekedete a földön.

Szentháromság-parabolák. Tudta, aki mondta őket, hogy ki az Atya és ki a Lélek. És élete, aki elmondta őket, az Atyából való szüntelen születését így is, az „Idő”-ben lehullva is, és a Léleknek belőle „származását” itt is, a föld

poros útjain is, a térnek engedelmeskedő járkálásaiban is. Ölelte itt a Végtelent és Örökkévalót. Egy volt benne a Három, és küzdött azzal az „elviselni” valóval, amit a bűn zárkáitól fenyegetett emberlélek jelentett neki.

Ennek a küzdelemnek gyermekei a parabolák. Úgy monddnak, hogy a mese hallásának legalsó lépcsőjétől kezdve fel lehet menni rajtuk a gondolkodó embernek – meddig?

Az éig. Jákob-létrák. Angyalok járnak rajta fel-alá; Szentlélek-üzenetekkel járnak, parabolák gyúlnak ki bennük valóságokká. Hordják a fényt lefelé és az emberlekeket felfelé. Ők látván látnak és hallván értenek. Mert lelkük vilámló fényében szemlélik, folyamatosan szemlélik a Három-Egy-Istent és megértik, hogy az időbe és térbe süllyedt emberi megértésnek parabolákra van szüksége.

II.

Jézus emberlelke tele van az Atyával. Emlegeti, alázatos gyermekhangon mondja: az Atya nagyobb nálamnál. És hivatkozik: nem magától mondja mindezt, hanem az Atyától tudja. És nem önmagáról tesz bizonyosságot, hanem az Atya tesz bizonyosságot róla. Szavaiból kisugárzik az az égi eredet, mintha emberségében átérezné leszállását és mintha most, az anyagba öltözötten szükségét érezné annak, hogy a lélekvilág Urának titkaira hivatkozzék, és csodálatos módon elégtelennek érezné emberségét az emberfölötti megtudások továbbítására. Állandóan felkapcsolódik Atyjához és a Belőle való szüntelen kiömlés, kiszületés öntudatából tolulna ajkaira az Atya emlegetése.

Nem akarja az igazságot embersége tulajdonának tekinteni, és újra, meg újra emlegeti „Atyját”, aki „a Ti Atyátok”, és ismétli, hogy nem magától mondja, amit mond, nem önmagát, hanem az Atya üzenetét hozza. Ezért jött.

„Íme jövök!” – mondja, és ezzel meghívja a lelkeket, hogy jöjjenek szintén, mert megnyílt a forrás és patakzik az igazság.

A parabolák tele vannak az Atya szimbólumaival. A leginkább Atya a megbocsátó. Aki jobban örül a hazatértnak, mint aki sohasem ment el. De nemcsak egyetlen otthonmaradottnál jobban örül neki, hanem kilencvenkilencnél is jobban. Az az egy testvér megneheztel ezért. Vajon a 99 igaz is? Nem, azok nem neheztelnek, mert boldogsággal vannak fizetve azért, hogy igazak.

Az Irgalom fenséges mohósága ez. A bűn ellen való harcnak az a tünete, mikor az emberi akaratszabadság botlásai-val szembeszegeződik az Irgalom. Felix culpa! – éneklük nagyszombaton. Igen, „boldog bűn”, mert a Mindenhatóság előnti a bűn felett az Irgalom tengerét és a megbocsátásnak csodája a bűnből szentséget termel.

Milyen isteni az az üzenet a kis lengyel leányhoz: „nem tudom megbüntetni, ha irgalmamra hivatkozik, a legnagyobb bűnöst sem . . .”

A családi ünneppel hazavárt préda fiú . . . az a 99 igaz, akiknél nagyobb öröm az igazságban hazatérő . . . az az elveszett drachma, melynek megtalálásakor összehívják a szomszédságot . . . és az az eltévelyedett bárány, melyért a többi otthagyják a pusztában . . . – ezek az irgalomforrások mind ott élnek a megbocsátó Atya válaszában, melyet fiának szemrehányó szavai váltanak ki a lelkéből:

„mert az elveszett és megtaláltatott”.

Csak hazajöjjön az a lélek! Vajon nem az örökkévalóság súlya van itt a mérlegre téve? A végesnek eltörpülése a Vég-telennel szemben. Aki elszórta mindenét és visszajött, ugyanúgy részesül minden jóban, mint az, aki hűségesen ott maradt. A végesben ez nem igazság. Hiszen az a nyomorult hazatérő kikapta részét! A másik, aki otthon maradt, most az ő részéből adjon neki? Hisz elvitte és elszórta a magáét! Igen, ha a parabola földi értelme mögött ott nem tornyosulna a mennyei! A szimbólum mögött a szimbolizált.

Az Atya Házában, az Atya vagyonában való élés, a benne való megmaradás az örökkévalóság. Ezt a vagyont adja az

Atya fiainak. Ebből hány különböző darabot lehet elvenni? Akárhányat, és nem kisebbedett. És az Atya irgalma a megtérthez semmitől sem fosztja meg honnmaradt fiait. Mert az örökség időben és térben határtalan. Vehetsz belőle, – végtelen marad. „Nem egy dénárban egyeztél-e meg velem? Annyit akarok pedig adni ennek is.”

Igazságos? Igen, mert ha az utolsó percben jött is, de jött, és az utolsó percben is kifogta a Végtelent. Megint a végesre idomult gondolkodás botlik bele itt a Végtelenbe. Persze, hogy egy órai munkaidő kevesebb bért érdemel, mint az egész napi! De az Atya, az a szőlősgazda itt nem a munkaidőt méri és nem azt fizeti, azt jutalmazza, hogy kiment az ő szőlőjébe. Az az egy dénár azért egyformán adatik a legkésebbieknek is, mert az örökkévalóságot szimbolizálja. Aki odament a szőlőbe dolgozni, az megkapja, bármikor érkezett.

Ne irigyeld az utoljára jövőktől. Igazságos. „Vagy a te szemed álnok?” Még csak a mesét érted. Majd eljön az ideje annak is, amikor megérted, hogy „én jó vagyok”. Hiszen olyasmit adok mindnyájatoknak, amit „szem nem látott, fül nem hallott” – mondja az irgalmas Atya. Mit számít nektek ezért az, hogy hány órát dolgoztatok szőlőmben?

Amit az az egy dénár jelent, azt nem mérik órával és annak nincsenek naptárai . . .

Mikor megegyeztél velem a napnak reggelén abban az egy dénárban, nem tudtad, kinek a szőlőjébe jössz és kinek a kezéből veszed dénárodát.

Csak vedd át és majd, ha átvetted, meglátod te is igazságos voltomat!

III.

És ez az Irgalmas Atya milyen keménnyé tud válni, mikor értékek elfecséreléséről van szó! A bűnt eltörli irgalmának egy gesztusával, de az ajándékok felhasználásában szigorú.

Miért veszi el a mínát attól, aki elásta, aki Tőle való félelmében azt nem kamatoztatta és terméketlenségre kárhoztatta, majd visszahozta úgy, ahogyan van. Miért gonoszság ez? Miért nem fordul az *ilyen* tékozlás felé is ugyanazzal az irgalommal, amellyel a tékozló fiút szívére ölelte? Miért?

Mi különbség van a két tékozlás között? Az Atya adta az értéket a fiúnak is, a szolgának is. Az Atya vagyonát rövidítette meg mind a kettő. És a fiú sokkal jobban, mint az egyminás szolga, hiszen ennek „csak” az volt a bűne, hogy elvette és *nem növelte* meg.

Az a fiú elprédálta egész örökségét, ez a szolga pedig egy minának a kamatoztatását mulasztotta el.

Ilyen érthetlenségek mindig akkor mutatkoznak a parabolákban, mikor az örökkévalóságot, vagy a természetfölöttit jelképezi. Ezeken a pontokon ragyog fel mindig a mese mélye, ezeken a pontokon árulja el a mese azt a természetfeletti okot, amelyért elmondatott.

Majdnem azt lehetne modani, hogy a parabola titka mindig oda van elrejtve, ahol a gondolkodás fennakad. Ahol nem értek, ott van a titok.

Az a mina, az öt, vagy tíz, vagy egy, az az embernek adott véges idő. Itt van kezemben az életem. Hány minás? Nem tudom, de akárhány minás, nem az a dolgom, hogy leássam a földbe. Az én mináim a „pénzváltók asztalára” valók, ahol a minák kamatozni szoktak. Ugye a tíz minából már húsz lett. És az öt minából tíz. Attól függ, „hogyan kezeltek”. Az egy minából is lehetett volna legalább kettő. De nem csináltak vele semmit . . .

Milyen szigorú az Atya! „Vegyétek el tőle a mináját, és adjátok annak, akinek tíz van!”

Miért? Mert a minák nyeresége nem öt, nem tíz, hanem az örök élet. A nekem adott véges esztendőök alatt azt vásárolok meg. Annak az időnek dolgoznia kell, nem a földben heverni. Az életúton nem azt fogja nézni az Atya, hogy visszaadtam-e, hanem azt, hogy felhasználtam-e. Ha a minám nem hozott semmit, célt veszített az életem; annyi,

mintha nem is lett volna, odaadják annak, akinek tíz minája van.

Mert annak adatik, akinek *van*.

De minek annak még? Mikor van neki úgyis. Milyen az Atya igazsága? Szent és bírálhatatlan. Mert ez a „van”, ez a karizmát jelenti. Világos, hogy oda áramlik, ahol már van. És ahol nincs, még az is elvételik, ami lenni látszik.

Ismét beleszólt a Hasonlíthatatlan, a Viszonyíthatatlan, a Végtelen. Azé lesz az egy mina is, akinek tíz van! Mert aki az ő tízét meg tudta kétszerezni, abban élete van a néki adott időnek, és annak árad lelke felé a többi mina, vagyis a többi idő. A véges időnek végtelen jutalma az a „szem nem látta, fül nem hallotta” másik élet. És aki elásta a minát, az ezt dobta el. Ott a szőlőben pedig az, aki utoljára jött, de eljött, azt vásárolta meg egyórás munkaidejével.

IV.

Még van valami a bűnök országában, ami kiváltja az Atyában az Igazságot és törli az irgalmat. Az, ha az emberlélek maga irgalomtalán. Annak nincs kegyelem, akiben nem él az irgalom. Milyen döbbenetes drámaisággal fogalmazza ezt parabolává Jézus ajka! Milyen tragikus erővel hozza az adós szolga irgalomtalanságának jelenetét azonnal megirgalmaztatása után! A léleknek ez a két szélső értéke, ez az erkölcsi „maximum-minimum” probléma öltözik szavakba egyfelől az adós szolga, másfelől az utolsó ítélet jelenetében. Irgalmad szerint fognak téged megítélni ember! Irgalmad mennyország, irgalomtalanságod maga a kárhozat.

És milyen kemény ez az Atya abban a menyegzős házban, ahova csak menyegzős ruhában szabad belépni! A hallgató ijedve hallja a kitiltó szavakat a „külső sötétség”-ről. Miért?

Mert az Atya maga adja mindenkinek a menyegzős ruhát. Mert ezt a ruhát csak kérni kell és aki kéri, az meg is kapja.

És akinek nincs, annak csak azért nincs, mert nem kérte, mikor megkaphatta volna.

És aki „menyegzőt szerze Fiának”, az olyan Atya, aki nagyon szereti azt az „igen kedves” Fiút, és szeplőtelenül szépséges menyegzőt akar rendezni számára. Halomban állanak a menyegzős ruhák mindazok számára, akiket szolgálai behívnak, hogy „teljék meg az Én Házam”!

És az, akinek nincs menyegzős lelke, az kivettetik. Mert sötétséget áraszt maga köré és nem való a világosságra. A menyegzős ház az üdvözültek háza. Az Atya Házának „sok lakása” van, amelyben elfér mindenki, aki csak jött a hívásra és aki csak felöltötte a menyegzős ruhát.

Mert mindenkit hívnak. Utakon és útfeleken járnak az Atya szolgálai, és jöhetnek sánta lelkek, vak lelkek, béna lelkek, jöhetnek mind és kaphatnak mind menyegzős ruhát, hogy „teljen meg az Én Házam”!

De akinek nem kell a menyegzős ruha? . . . Vagy elfelejti? . . . Vagy nem törődik vele?

Mit keres az a menyegzőn?

Mit keres az a lelkek lakomáján, aki nem öltözik bele Krisztusba?

Mit keres az az Úr Asztalánál, aki nem öltötte fel a megváltottak köntösét?

Az Atya nem játszik. Az Atya annyira szereti Fiát, hogy örök halálra sebzi önmagát az, aki azt a Szeretetet megsebezte azzal, hogy bemegy az Ő lakomájára menyegzős ruha nélkül.

V.

Milyen elnéző a hűtlen sáfárral szemben! Látja, hogy megrövidíti vagyónát, mert sorban elengedi a tartozások egy részét, és ezzel tovább csalja urát, aki már látja, hogy vagyona rossz kezekben van. Nem számít neki a megkároso-

dás, tekintete elfordul a hamisan bejegyzett számokról és ráfénylik a sáfár „okosságára”!

Az „Atya” maga sem értékeli tulajdonképpen a vagyonát. Most igazán vagyont jelent a vagyon; azért, ha volna valami átvitt értelme, akkor az Atya nem így beszélne. De ez a sáfár most igazi sáfár, nem szimbólum és ez a vagyon igazi vagyon és nem szimbólum. Egyik sem szimbólum: éppen azért a tetteért dicsérheti az Atya a sáfár okosságát, amellyel megcsalja őt. Mindenki megdöbben ezen a dicséreten. Milyen igazság az, hogy a sáfár a hamis könyvvezetésért dicséretet érdemel? És hogy éppen az dicsérje meg e hamisságért, akit megkárosít vele.

Igen ám, de a dicséret nem a hamisságnak szól, hanem a csalásban kifejezésre jutó okos előrelátásnak. Igaz, hogy a sáfár más vagyonával játssza meg ezt az „okosságot”. De ez most mellékes. Minden parabolának ott van a lelke, ahol megütközést kelt. Ahol valami nem világos benne. És ez rendesen a szó szerinti értelmezés helyett az, melynek megpillantása megvilágítja, hogy ez a beszéd csak jelbeszéd.

Itt pedig nem is jelbeszéd. A gazda valóban gazda, mert el is küldi a sáfárt, aki rosszul kezeli vagyonát. Tehát értékeli a vagyont, nem akarja, hogy kevesbítsék. A kép tehát nem szimbólum. A zsidó nép jól érti, hogy a vagyonos ember a rossz sáfárt elbocsátja.

Ez a gazda csak abban a pillanatban az Atya, mikor véleményyt mond a sáfár hamis könyvvezetéséről. Megdicséri. Mert ebben a dicséretben már nem értékeli vagyonát, nem sajnálja a letagadott adósságokat, mert ez a vagyon most már mellékes a gondolatban. Közönséges földi vagyon. Olyan, amilyen nekem is lehet, neked is. A Mammon. De ebben a „dicséretben” már nem érték.

Akkor mire való? Arra, hogy vele valami egyebet tudjunk megszerezni. Az a sáfár, most szórja az Atya vagyonát, mely most van rábízva utoljára, de az Atya most már nem félti, hanem a sáfár okosságát teszi példa gyanánt elénk.

Mi az érték, mi a követendő ebben a sáfárban? Az, hogy előre lát. És az, hogy a vagyont alárendeli egy távolabbi cél-nak, az ő jövődő boldogulásának. Az Atya dicsérő szavaiban felcsillan a másik, az igazi Cél, a másik élet.

Az, amiért érdemes ezt a földi vagyont osztogatni. Azért, hogy mikor majd elveszik tőlünk ezt a sáfárságot, a földi napjainkat, akkor majd legyenek, akik befogadnak minket az örök hajlékba.

Itt most már a sáfár az emberi lélek. Legyen okos az az emberi lélek, mint ez a sáfár. Készüljön a jövődőre és osztogassa földi életét – javait? vagy pillanatait? vagy tetteit? – míg az övé a sáfárkodás.

Nincs-e iderejtve minden testi és lelki irgalmas tett? Nincs-e ebben a dicséretben elrejtve a lelkek segítése, az értük való ima, áldozat, irgalmaskodás ég felé, föld felé?

Nem jelenti ez a dicséret a földi szegénység, az evilági nyomor és a másik élet szegénységének, a túlvilági nyomor-nak felkarolását, és a földi napjaink bőkezű elosztogatásával járó folytonos segítségét?

– De az életem csak az enyém! – szól az emberi gondolat, – és az a sáfár az uráét szórta! Vajon az enyém? Vajon nem csupán sáfárja vagyok az életemnek? Kie az életem? Ki hagy meg benne? És ki veheti el sáfárságotam?

Mikor így visszanéz a parabola erről a pontról, akkor megértődik az is, hogy ez a sáfárság úgy van nekem adva, hogy szinte szabad a vagyonból osztogatni. De csakis a másik életért. Mikor a gondolat rádolgozik a szimbólumra.

A sáfár hamissága most más bölcsesség. Mert ez az osztogatás a jövődő otthonokért van. Az örök hajlékokért. Hogy legyenek odaát lelkek, akik majd nyitogatják előttem az örök otthonok ajtóit, hogy befogadjanak engem oda, mikor majd megszűnik a sáfárkodás és kézenfog engem a halál...

Jusson eszünkbe sokszor, hogy sáfárok vagyunk. Csak sáfárok. A Gazda megbízott és visszahív. Semmi sem a mienk. Csak az lesz majd a mienk, amit ezen a *nem-a-mienken*

magunknak megveszünk. Az az örök hajlék, ahol majd barátaink, mikor majd eltűnünk az evilágból, befognak bennünket.

VI.

Mikor a Fiú önmagáról beszél. Az a Magvető, aki szórja az Igét. Az a Vőlegény, akit a lelkek várnak, Az a JÓ PÁSZTOR, aki ismeri övéit és megkeresi a vadonban is őket. Az a szamaritánus, aki nem megy el érzéketlenül a kirabolt, a megsebzett mellett.

Mind, mind a Fiú, aki meg akarja értetni magát. Aki hinti az Igét, járja a lelkek földjét, keresi azt a százannyit termőt, és elsiratja a kárba veszett magot. Aki Vőlegényként közeledik a lelkek felé. Hallatszik a kiáltás, a továbbadott hangok, az ébresztők az éjszakában, mert hosszú az évezredek éjszakája, míg várni kellett az Ő jövetelére. Várni és őrizni a várás hitét, azt a lelki mécesst, ami majd rávilágít a Vőlegény istenarcára és felismeri. Akinek nem telt az olajából, az nem ismeri fel. Annak a Vőlegény hasztalan emlegeti Azt, Aki egy Vele és hasztalan árasztja Istenlétével Azt, Aki a harmadik.

És az a Pásztor, aki más, mint a béres, mert övéi a juhok és ő az ajtón megy be hozzájuk. És hamarosan Ő az Ajtó, akin át lehet majd bejutni egy Országba.

Hol van az az Ország?

Ahova szánja mind a juhokat, ahova valamennyit bevezetni akarja, és mikor erre gondol, akkor már nem is a Pásztor, hanem az Ajtó, amelyen ki-kinek önként kell átmennie, mert felismerte őt . . .

És jár ez a Szamaritánus, ez a mennyből szállott Irgalomforrás, jár és látja az útfélen a kirabolt, a megsebesített lelkeket, akik mellett annyian elmennek érzéstelenül, megtalálja valamennyit, hordja őket a Szállásra, és „olajat és bort” önt sebeikbe.

Olajat . . . a gyógyulás kegyelmét, azt a megbocsátást, amit lehozott nekik az Égből a Földre, azt a bűnbocsátó keresztiséget, melyet már Jánossal is küldött, azt a mélységes lelki csodát, hogy az erkölcsi világban Isten törölni tud.

A Szamaritánusnak ez az olaja, melyet a nyílt sebekbe kell önteni, és az elvégzi ott azt a Szentlélek-munkát, azt a lélekmentő segítést, amittől megújul az ember.

És bort . . . Bort önt a sebekbe, szeszt, az erőnek szimbólumát, azt a „spiritus” nevű valóságot, ami a gyógyuláshoz hozzáadja az épség felhasználására való erőt, azt a munkaképességet, mely a gyógyuló seben át keresztüljárja a testet és új életre újítja meg, hogy majd új éneket énekeljen az ajak. melyet az imént még eltorzított a fájdalom.

És felrakja barmára, viszi a Szállásra, még meg is hagyja, hogy gondozzák, míg ő másfelé jár . . ., hogy az a szállásadó irgalmaskodjék most Helyette, gyógyítsa, etesse, altassa, majd erre jár Ő megint, és majd „mindent megfizet”

Hogy is fizet? Az irgalmasoknak hogyan fizet? – Jöjjetek Atyám áldottai! . . .

Így fizet. Órákért, percekért örökkévalósággal fizet. Pilanatnyi tettekért végnélküli jövődővel fizet.

Mert visszajön. Mindig újra és újra visszajön azokhoz, akik folytatják az ő megkezdett irgalmasságát.

Ha nehezen gyógyul a betegsége, türelmes. Ha új támadás rontja meg, gyógyítását újrakezdi. Nem hagyja el és mozgósítja érte a sebzeteknek szállást adó többi irgalmasokat, hogy majd elmondhassa nekik *akkor*:

– Jöjjetek! . . .

És járja ma is ezt a beteg, elesett, folyton újratámadott világot. Vakok, bénák, sebzetek között jár, ó, mennyi dolga van, és mennyire keres magának irgalmasokat!

VII.

És a Szentlélek-parabolák?

Erről a felséges „Harmadik”-ról csak szimbólumokkal lehet beszélni. Ő is szimbólumokkal beszél magáról. Nem mutatkozik emberi személy formájában. Pedig Személy. De munkájának jellege csupa szimbólum.

Galamb?

Tűz?

Szélvész?

Ezeket Ő Maga mondja. Mert így jön. Mit mond róla a Fiú? Hova rejt, vagy hol ragyogtatja a parabolákban?

A szüzek lámpáiba. A lámpák olajába. A fényt adó lélek-tartalék. Legyen nálad. Mi? A karizma. El ne bocsásd! Ki ne önts! Légy előrelátó! Hordozd magaddal olajtartódat, és legyen tele, mikor elindulsz . . .

Miért? Majd kérek attól, akinek van. Az majd ád-irgalomból. Nem. Ebből az olajból nem adhat. Ez az olaj szigorúan személyes. Másnak a mécsében nem ég, nem gyullad.

Minden léleknek egyetlen, csak neki való, senki más által nem használható olajra van szüksége. Csak az a „Harmadik”, az tudja adni, aki minden lélekhez, lelkek miriádjaihoz adaptál, egyedül Ő tudja, melyiknek mi kell.

Nem, az a szűz, akinek van még tartalék olaja, nem viselkedik szeretetlenül, mikor nem ad. Törvényt teljesít. Nem adhat, mert ez az olaj átadhatatlan.

Tehát embertől emberhez nem mehet a kegyelem?

Nem! *Egyenest* nem. Mindenki ugyanonnan merít, és ha még van *idő*, akkor lehet is hozni onnan.

De lehet elkésni. És azok elkéstek . . . „Nem ismerlek titeket!”

Mert nincs számunkra határtalan idő. „Eljön az éjszaka, mikor senki sem munkálkodhatik!” „Nem tudjátok az Órá-t”, amelyen túl már nem lehet munkálkodni. Amikor meghal a cselekvés . . .

Kegyelmet osztani nem lehet?

Senki sem oszthat a magáéból. Hanem kérhet az Örök Asztalról minden testvére számára. Ott terhelten vár a fogyhatatlan Symposion.

És az a rejtett kincs ott a szántóföldben, amelyért mindent érdemes eladni! Mindent. Vagyont, családot, életet, becsületet. Ne legyen másod, mint az a szántóföld. Tudod, hogy kincs van benne. Mindent oda lehet adni érte. Semmi össze nem mérhető vele. Miért? Mert végtelen. Annak nincs mértékszám, s ha mérlegre teszed, felveti a másik serpenyőt, akármiféle végeset dobtál bele. A szántóföldet meg kell venni. Bármilyen áron.

Menyegzős ruhában menj arra a lakomára. Ne félj, nem te fizeted meg. Azt ajándékba kapod, de kérni kell. Szigorú parancs. Ha nem vagy Szentlélekbe öltözve, elvesztél. Kivételnek a fénylő házból a sötétbe. Aki menyegzőt szerez Fiának, az szigorú Atya. Mindenkit meghív. Sokan nem jönnek el. Meghívja a nyomorultakat, akarja, hogy tele legyen a Háza. Valamennyit felöltözteti. Ott áll a Hatalmas öltöztető, aki ráborította a lélekre a Tisztaság Köntösét. A lélek oda menyegzősen lépjen.

És ha belép anélkül? – Nem ismerlek titeket! . . . mint az elkésett olajvásárlókat.

Szentlélek nélkül nincs menyegzős ház.

És az a bőség, amivel az Atya fogadja ahazatért fiút, a pazarlót, az elvetemültet. Mi érdeme van annak? Miért örülnek neki jobban, mint 99 igaznak? Mert a bűnbánat az emberlélek legnagyobb ereje. Az a gőgös lélek most porban érzi magát. Hősi tett. Sátánellenes. Ledönti magában a gőg urát. Nincs ennél nagyobb lelki tett. Azért árad erre a Lélek minden kegyelme. Ez a karizma-áradás az a „hízott ökör”, amit az Atya most levágat, és az ujjongó lakomázás ezt szimbolizálja.

Öltöztessétek bársonyba, húzzatok gyűrűt az ujjára, és énekeljen az én egész házam.

El van engedve minden adósságod . . . , de engedd el te is annak, aki neked tartozik . . .

... miképpen mi is megbocsátunk ...

Adósság ... ó, a pénz szimbólumát jól értette a palesztinai Tartozás ... milyen irgalom annak elengedése! A Szentlélekjárás legnagyobb tette.

De el lehet veszíteni. Lehetséges, hogy a Lélek visszahúzódik – és az emberlélek az adósok börtönébe kerül. Míg le nem dolgozza. Ez talán nem örök. A zsidók az adóst nem tartották a börtönben hét évnél tovább. Máshol ez a börtön tarthatott életfogytiglan. A zsidóknál ideiglenes volt. Tisztító tűz? ...

És az az egy dénár? Amit megkap az utolsó is? Az egyórás munkáért annyit, mint az első a teljes napért?

VIII.

Az a Szőlősgazda az Atya. Aki dolgozni megy a szőlőjébe, mind egy dénárt kap. Akármikor jött. Akkor jött, mikor hívták. A gazda reggel nem hívott el mindenkit. Volt, akit később hívott, és volt, akit csak este, az utolsó órában. És az is egy dénárt kapott.

Mit jelent ez mást, mint azt, hogy az Atyának nem az a fontos, mennyi ideig dolgozott, hanem, hogy eljött. Noémi húsz órás élete ugyanazt az üdvösséget kapja, mint az élet-szentségben megőszült aggastyán. Ugyanazt – ha nem is ugyanúgy. A Szentlélek teltségének annyi arca van, ahány lélek. Mindenkinek ugyanaz az üdvözülés jár, de ez az „ugyanaz” nem egyforma.

Csak egyformán végtelen. Mind egy dénár. A kilenc óra, vagy egy óra egyaránt összemérhetetlen vele. Ez a Lélekkel telítettség, ez a dénár, és ezt mindenki másképpen váltja életformává. Az a dénár elkölthetetlen, nem fogy el soha. Ha egyszer odamentem a szőlőbe, akkor az enyém. Itt a dénár szimbóluma mögött rejtőzik a Harmadik Személy.

Mindenki egy minát kap, mikor uruk idegen földre megy. Az Atya mindenkire egyformán árasztja a Lelket. Az

Atyáról és Fiútól, kettőjük szeretetéből folyton származó, áradó, szétsugárzó Léket. Azért, mert „származik”, azért nem leszarmazott. Mert visszafénylik az Atya és a Fiú felé, és az ő titokzatos egységükbe olvad.

Ezt a minát mindenki megkapja. Mindenki ugyanazt a minát. De ez minden kézben mássá válik. A lélek mindenkire ugyanúgy ráborul, és mindenkinél más lesz belőle.

Egyedül marad a minájával mindenki. Az Atya nincs itthon. De nála van a mina, ott van mindeniknél, hacsak el nem zárta, hogy baja ne essék, de segíteni se tudjon. Annak a minának „dolgoznia” kell. Az a mina életet jelent. És aki elzárja, az halált termel. A palesztinai jól érti a pénz életét, és nem sokallja a kamattalan, vagyis a megölt pénzért járó büntetést.

– Adjátok ezt is annak, akinek tíz van!

A mina vonzza a többi. A palesztinai érti a tőkében rejlő tömegvonzást.

– Akinek van, annak adatik . . .

Legjobb képe a karizmának, mely ott gyűlik fel, ahol már van. És akinek „meghalt” a minája?

És mikor a Jó Pásztorból egyszerre Ajtó lesz? Mi ez? A gondolat siklott ki az evangélista elméjéből?

Soha. Akármilyen egyéni oka volt ennek, csak azért engedte a Lélek, hogy a Fiút szimbolizáló Jó Pásztor kitáguljon a Lélek felé. Mikor már ott tart a Szó, hogy Én vagyok az Ajtó, akkor már az Én-ben ott lobog a Lélek hangsúlyozása is. Mert az Én Igém Lélek. E három nagybetűs szónak elsőjében ott van az Atya, az Igében a Fiú, és vele egy a Harmadik. Ez az Ajtó most a Lélekre hangsúlyozódó Szentháromság, a Jó Pásztor a Fiúra hangsúlyozódó Szentháromság. És az egész világosság, mely ebből árad, az Atya lesugárzása a Földre.

IX.

A Szentlélek-parabolák.

Mikor a föld az oka a bajnak . . . – és mikor a föld jó, de belekeveredik a rossz mag, a konkoly.

Mikor a termés a jó föld érdeme, és mikor a termés a jó mag érdeme.

Mikor azért hoz százannyit, mert jó volt a földje; és mikor nem lehet megmenteni a termést másképpen, mint nőni hagyni vele együtt a konkolyt. A búza mellett a konkolyt . . . és aztán vetni a tűzre.

Milyen Szentlélekjárás! Az a jó föld a Lélekjárta lélek. Az a búza maga a Lélek. Ott csak segít. És itt belép a magba.

Elveti magát a lélekbe. Most az emberlélek lesz a talaj. És hullanak bele a Lélek búzamagjai. És a talaj dolgozik és növeszti a magot. De jön más mag is. Van ellenséges ember is. Most ennek a magnak ott kell nőnie a Lélek mellett. Milyen koncert ilyenkor az emberlélek! Két növést énekel. A Léleket és az ellenséges emberét.

Milyen bölcs az Atya! Milyen igaz, hogy kicsiny korában még alig lehet elkülöníteni a búzát a konkolytól. Pici zöld hajtáska mind a kettő. Vigyázz, ember, akinek gyermeklélek van a kezében! Ki ne tépd a búzát a konkoly helyett! Hányszor fojtanak el a gyermeklélekben olyasmit, amit konkolynak néznek, pedig ifjú, zsenge, megismerhetetlen búzahajtás! Az Úr szerelmére, vigyázzatok! Mert lehet a gyermekben a Szentleket Sátánnak nézni.

És a mustármag mennyire Lélek! Az a titokzatos, az a legparányibb csíra ott a legparányibb magocska belsejében. Tedd a földbe, és várj. Csak ne siess! Türelmesen várj! „Állhatatosságban!” Mert idő kell, hogy a Lélek terebélyé nőjön, és „égi madarak” tanyája legyen.

Lélekszimbólum. A legkisebb magból a legnagyobb fa. Nem a méret számít. Kicsiny? Nagy? De az, hogy a pontból kitárul, hogy ágakkal öleli magához a légkört, gyökerekkel a földet, hogy magába olvasztja annak erőit fent is, lent is, a

lélek egész légkörét, a lélek egész talaját, minden értéket és önmagává asszimilálja.

Dolgozhatna másképp a Lélek, a nagy „Harmadik”?

Ez a rejtett kincs . . . és a drágagyöngy. Miért ad oda érte *mindent*? Miért fosztja ki magát teljesen érte? Mert ha ezt megkapta, nem kell neki többé semmi. Se háza, se mezeje, se felesége. Mert felismerte, hogy nincs ennél nagyobb érték.

Új értékfogalom ez. A hasonlíthatatlant akarja érzékelteni. Az összemérhetetlent. A parabola már nem törődik azzal, mit csinál majd az a mindenéből kifosztott vásárló a megszerzett kincessel. Itt vége van a parabola funkciójának. Tovább nem ér a szimbólum-értéke. Itt elhallgat. Megmondta a hasonlíthatatlant. Egyéb dolga nincs. Kimerült, elhallgat.

Minden metaforának megvan a maga pontja, ahol el kell némulnia.

És a keskeny ajtó! Úgy kell rajta betolakodni. Erőszakkal. Meredek, szűk útvonal. Nehéz mászni rajta. Mert a Lélek igényei nagyok. „Erőszakot szenved” annak a teljesítése, amit az Ő jelenléte akar. Az út szűk, a hegy meredek, a bejárat keskeny.

Miért? A legtöbben nem jutnak be? A parabola nem számlál. Csak azt mondja, hogy nehéz. Hogy küzdelembe kerül. Folyton le kell győzni valamit. Folyton ellent kell mondani a természetnek. Sokan vagyunk? Kevesen? Nem ez a kérdés, hanem az, hogy mindenkinek minden erejére szükség van. Nekem is. Egyedül vagyok és egyedül kell a Léleknek szolgálnom. Küzdelem. Nem kényelmes séta a Végtelen felé. Harcos futás az arénán . . .

Azon a vacsorán a Lélek ajándékait szolgálják fel. Készen áll a lakoma. Menyegzős lakoma. Adnak hozzá menyegzős ruhát is.

Van, aki el se megy. Mert ökröt vett, vagy feleséget vett. Más lakoma kell neki. Nem ízleli meg a Vacsorát. Sohasem tudja meg, mit jelent a Lélek étele és a Lélek itala.

És van, aki elmegy, de nem kér menyegzős ruhát . . . Ezek

az elveszettek . . . akiknek nem kell a Lélek. Odaülnek az asztalhoz és megbecsstelenítik.

Óh, a Szentlélek elleni bűn megbocsáthatatlan! Pokolba visz.

X.

Mikor egy ember magot vet a földbe, az a Mennyegek országa számára, történik. Alszik vagy virraszt, éjjel és nappal, a mag csírázik, ha nem is tudja. Mert magától terem a föld, először füvet, aztán kalászt és aztán magokat a kalászbba. És mikor megérett, levágja a kasza, mert itt van az aratás ideje.

A lélekfejlődés egész drámája. Ez történik a Mennyegek Országában. Éppen ez. Magvetés. És ha egyszer el van vetve, nem kell rá gondolni se többet.

Alszik, vagy virraszt . . .

Éjjel és nappal . . .

Valami munka foly, valami titokzatos, földalatti kémia, az élet felmenő kémiája, az a teremő és újrateremő munka, az életlendületnek az az alakulása, mikor a csíra önmagából terem. Elmondhatjuk az anyagok botorkálását egymáson keresztül, készíthetünk hasonló természetű egyesüléseket és szétválásokat, – de az új megteremtésénél minden megáll. Ezt magának tarotta fenn a Minden Teremtés Forrása.

Az ember elvetette mag is csírázik, ha nem is tudja, aki vetette. Elmehe aludni. A mag most már „magától” dolgozik. Magától terem a föld. Nem kell beavatkozni, nem kell megnézni, hol tart, nem kell zavarni. Dolgozik. Itt a rá gondolástól független cselekvőképesség dolgozik.

Milyen mélységes benyomást tett az Úr földi lényére ez az életfolytatódás! Hányszor emlegeti! És hányféle formában! Tekintetének átható ereje látta a földben az élet törvényének munkáját, és látta azt is, hogy ezen át hozza legközelebb az emberi megértéshez azt, amit meg akar mondani.

Az az új életet hordozó mag neki mindig a másik életet hordozó emberlélek jelképe. Abban a magban csíra van, teremtettség. A csírának titka van, s ezt bezárja önmagába. Elvégzi a munkáját, ha tudják, ha nem. A léleknek is ilyen éltető, életadó titka van, a beleteremtett igény a Teljes Életre és annak határtalanságára. Ez a titok azonnal munkába fog, mihelyt megfelelő közegbe kerül. Csak be kell tenni a földbe. Ott minden megvan, ami kell neki. Mert az mindent köréje szívárogtat, a mélységek vizeit és a magasságok tüzeit. Napmeleg kell neki és harmat. De ebből csak azért tud új életet osztogatni, mert titka van, beléje oltott élet, áradó titok, a megújulás titka, a szomjazás a még nem volt felé. És mert ez benne van, és mert már beletették oda, ahol együtt várja minden, amire munkájához szüksége van, már ott lehet hagyni. Aki elvetette, alszik vagy nem, éjjel vagy nappal, mindegy, ő végzi a titkos munkát és növeszti a fűvet, a kalászt, a magot.

Nem nyugszik addig, amíg nem egyszer, de sokszor megújította önmagát. Ő maga eltűnt a többiért, azért, hogy lehessen a többi. Így sokszorozódik a lélek, ha benne van az örökélet csírája. Ez a csíra a makacs „meg-nem-halás”. Ez a csíra, mely hallgatva végzi kötelességét, mihelyt Földjébe kerül.

Ó, áldott Földje a léleknek, te csodálatos Harmadik Személy! Az a mag, melyet körülöleltél, már nem szorul gondra. Annak már megvan a napsugara, a harmata és a tápláló sár, melyből újrateremtődik százszorosan, „állhatatosságában”.

XI.

Ő maga akar a magvető lenni, melyet ő széjjelszór a földben, és a föld az emberlélek. Most a mag az emberlélek, az „Ország gyermeke”, az Egyetlen Országé, amely megmarad, az Ő „jó magja”, – de az a másik mag is emberlélek, a „gonoszság fia”, melyet a démon vet el a jó mag földjébe.

A magvető nem szedeti ki a rossz mag termését, nehogy tévedjenek a szolgák. Hagyja felnőni együtt a rossz mag termésével. Ugyanazt a földet adja nekik, a világot, a mezőt. Pedig már a kalászban fel lehet ismerni, mert a „szolgák észrevették, hogy konkoly, és ki akarják szedni”. De a magvető félti a jó mag termését, nehogy kirántsák a rossz mag termésével együtt.

És élnek a búzamezőn a jó maggal együtt a rossz magok, és felnőnek az aratásig.

Akkor elküldi a Magvető az ő szolgálait. És aratnak az angyalok. Egyképpen valamennyit. Most már meg lehet ismerni jól, melyik a konkoly. A mezőn együtt élt a gonosz a jóval. Egymás mellett. Egymás között. És a mező élete a világ élete. Hull bele a jó mag az ítéletig szüntelenül. Az emberiség egész élettörténete egyetlen természé szorul, amit egyetlen kalással jelölt a fejlődés korai idejében az ember. Vagy egyetlen kaszával. Ezzel mérte az időt. Ennyi kalász. Ennyi kaszálás. Ennyi esztendő.

Most az esztendőknél sokasága egyetlen időnek sokasága – egyetlen időszakot szimbolizál. A kalászok beláthatatlanságából a parabola egy kalászt csinál; a kaszák sokaságából egy kaszát. Mindegy neki a traktorok gépcsodája. Az is belefér ebbe a szimbolikus egyetlen Kaszába, és a behulló kévék rengeteg kalásza belefér ebbe az egy kalászbába. Mert most már egyre megy, hány volt.

Ezúttal a parabolának más feladata van. Felismerni a „gonoszság munkáit”, akiket a botrányok embereinek nevez. Ebben a földben ott volt minden, amiből a jó mag termést hozott és jó termést hozott. A rossz mag, melyet a Sátán hoz, ugyanabból a mezőből mást választ ki növése számára. Isten napját másnak növesztésére használja. Az Élő Vizeket más földi sók kioldására fordítja. Konkollyá növi magát, mert a démon vetése. A másik ugyanebből a mezőből búzává növesztette magát, mert Istenkéz vetése.

És hol áll meg, hol hallgat el a parabola? Ott, ahol a mag nem tehet róla, hogy ő búza, és a konkoly sem tehet róla,

hogy ő konkoly. Ide van rejtve a csodálatos Harmadik Személy. Mert a harmadik, a Karizmák dolgozó Személye itt a magnak abba a képességébe van rejtve, hogy életfenntartásához, teremő munkájához *válogat* a mező anyagából. A lélek itt a föld termőképessége, az a készenlét, mely a magot körülveszi és megad neki mindent, tüzet és vizet, levegőt és földet, hogy legyen miből válogatnia. Ugyanebből kap a rossz mag is, és úgy válogat benne, hogy konkolyt termel.

Ennek a parabolának itt az értelmi mélye. Miért mondta el az Úr? Mert tudta, hogy a lelkek, akikhez szól, *maguk döntenek el*, hogy búzák vagy konkolyok legyenek. Hogy az Úrnak, vagy a Sátánnak dolgozzanak. Hogy a termőföld ajándékaiból hogyan válogassanak. Ha nem ezért hangzott el a parabola az istenajakról, miért mondta volna? Hogy kétségbeejtsen egy-egy lelket azzal, hogy „nem vagyok-e konkoly”? Hogy nem a Sátán vetett-e el engem a világ búzamezőjén? Minden szava lélekmentés volt. Lehetett-e egyéb célja, mint az, hogy minden lélekben felsarjadjon az erős Ige: búza leszek, nem konkoly.

Ebbe a csodálatos válogatásba van rejtve, hogy megtehettem. Mikor a szimbólum visszavilágít az eredetijére, akkor a magnak erre a tehetségére mutat, amire utal az egész szimbólum az egész szimbolikus beszéd.

A mag a lélek. A mag legyen olyan, hogy búzává nője ki magát. Mert amelyik mag úgy válogat a föld ajándékaiban és úgy dolgozik azokkal, hogy belőle búza legyen, az egyéb lehetőségek közül *ezt* választotta. A mag az élet törvénye szerint választ. A lélek, ki ezt hallgatja, nem az élet, hanem a lélek törvénye szerint, tehát *szabadon* fog választani. És ha szabadon választ, a föld titkainak erejével ugyan, de maga tette magát búzává és a másik maga tette magát konkollyá.

Mindenkire hullatta az Ég a Meleget és a Harmatot. Mindeniket ölelte a Föld és a Levegő. Miért lett egyikből búza, a másikkól konkoly?

XII.

És mi köze van egymáshoz a mustármagnak, az élesztőnek, a kincsetrejtő szántóföldnek, a halakkal teli hálónak és a drágagyöngynek? Hogyan fekszenek egymásra ott, a tóparton álló embertömeg lelkében ezek a képek, mely ott tolongott a csónakból beszélő Jézus előtt?

Miért ezeket és éppen ezeket mondta? Mit akart kiépíteni ezekkel a szimbólumokkal azoknak a lelkeknek titkos mélyeiben, akik feléje tárulva vették körül és úgy ostromolták, hogy csónakba kellett ülnie?

És mit akar most bennünk építeni, kisarjasztani, akikhez a századok távlatain át ide hangzik a szava?

Megint csak a mag . . . az a kicsi mag, amely a legkisebb. Megérted? Nem baj, ha kicsi vagy. Légy kisebb. A legkisebb. De van benned egy titkos hatalom. Benned az Ország csírája. Elfér benned, bármilyen kicsi vagy. Engedjétek hozzám a kicsiket. Ilyeneké a Mennys ország.

Hol van? Valahol messze? Nem. Egészen közel van, benned a titokzatos csíra. Ez az érthetlenség. Az a jövődöt rejtő kicsi pont. Terebélyes fa lesz belőle.

Kicsi vagy? De benned van a Mennys ország Fája. Ott az ígéret minden emberlélekben. Az ígéret jövő. A lélek hordozza jövődjét. Parányi térben hordozza. A csíra kicsi, mintha mondaná: nekem nem kell tér, én majd legyőzöm a teret. Ebből a kis pontból majd égre tárom karjaimat. Széles karjaim lesznek, és eljönnek az „égi madarak” tanyázni rajtam.

Ne félj kis lélek. Légy minél kisebb. Sorsod a növés. Megnőveszt téged a föld és a Nap, a víz és a levegő. Azért vannak, hogy téged növeessenek és kitáruljon benned a Mennys ország.

Mihez hasonlít?

Hogy tele van várással, ígérettel, valósulással. Valami fölséges feszültség van benne. A legkisebből a legnagyobb lesz. Az utolsóból az első. Ez a nagy, mélyrefutó lelki ellentét.

Ugyanaz: az Úrból Szolga. Minél inkább úr, annál inkább akarjon kicsi lenni. Mert ha kicsi, akkor nő meg. És a kicsik teremtik a Mennysországot.

– Mihez hasonlítsuk a Mennyes Országát? Mihez hasonlítsuk?

Megint csak az Élet, annak az Életnek képe, mely a lélekteremtés útjának felén áll, és az eszmélés ígétét szimbolizálja bele az anyagba. Az élet nagy, terjedő hatalma a kegyersütő asszony kezében.

A mustármag kiszökkent a légbe, felnyúlt a magasba, elágazott a földben, eltolta növése elől a föld rögeit, nagy lett az ég felé, a föld felé . . . Az élesztő pedig terjeszkedik, és elterjed egész közegében. Megéleszti az egészet. A három mérték lisztbe teszi az asszony. És a három mérték lisztben elárad mindenhová. Ameddig a liszt, az ő eleme tart.

Igen: ilyen csodálatos epidémia a mennyország. Szent infekció. Terjed a lelken belül, és betölt mindent. Mennysország lesz minden napod. Mennysország lesz minden cselekedet. Mennysország lesz magad is, önmagadnak is, másoknak is. Mert nemcsak benned árad széjjel, amint lisztszemről lisztszemre támad benned mindent, amit még nem járt át. Az a három véka liszt lehet az egész világ, a sok földi lélek: lisztszemek a lelkek. És megy a szent „ragály” lélekről lélekre, és telíti a világot a mennyországgal.

A mustármag a megnövés. Az élesztő a terjedés.

Megnőssz, te kicsi lélek. És elterjedsz a lélekországban. Az a „kis út”, az mindenkihez elvezet. Az befutja a világot. Elterjedsz, te kicsi kovász, nincs, ami megállítson. Aki mennyországot keres, rád talál. Isten országa benned van és körülöttesz, s nem menekülsz belőle. Ki nem léphetsz, mert betölti a világot.

De volt egy másik mondat is:

– Óvakodjatok a farizeusok kovászatától! – Amikor „elleneséges ember” jár az Isten országában. Neki is van kovásza . . . Van rossz mag is . . . van konkoly is . . . Mert szabad akarat adatott az emberléleknek.

Gyászos szabadság! Megszülted a bűnt! Boldog bűn! Megszülted a Megváltást.

Ez az Irgalom beszél ott a tóparton. Megmondja, hogy csak Egyetlen Kincs van. Annak a szántóföldjét meg kell venni, ha mindent el is adsz érte. Azt a gyöngyöt meg kell vásárolni, ha koldussá leszel is érte. Mert egy a szükséges. Az az egy kincs. „Az az egyetlen gyöngyszem megmondtam nektek. Ha benned van a Mennysors, nem kell neked semmi.”

Egyetlen feladatod, hogy mikor az Úr kivonja a lelkek fogására világba vetett hálóját, akkor a nagy válogatásnál te „jó”-nak ítéltessél.

A hálóban a világ összes lelkei . . .

Milyen vízió tárul ezeknél a szavaknál a beszélő Jézus elé? Milyen valóságot rejtett a lelkek fogására küldendő hálások telt hálójába?

Mikor a kosárba kerülő és a kidobott halakra gondolt? Akiket az erre kiküldött angyalok széjjelválasztanak, az Isten kovászát és a farizeusok kovászát befogadó lélek szerint. Hogy akinek füle van a hallásra, az hallja meg: az Isten országa a lélek műve, a lélek szabad választásának műve, az Egyetlen Szükséges, és aki elvesztette, az elveszett.

Mert a Mustárfát ő is felnöveszthette volna.

„Mert kitépnek minden növényt, melyet nem Atyám ültetett . . .” – vagy inkább: amelyet nem ültetett el az én menyei Atyám . . .

Mikor vak vezet vakot, mind a kettő árokba hull.

És még ti sem értetek meg engem?

XIII.

Miután már Magdala közelében leleplezte az égi csodát kérő farizeusokat, megint ugyanez a „még ti sem?” szólalt meg Jézus ajkán. Azt hiszitek, azért emlegetem a farizeusok kovászát, mert elfelejtettek a csónakba kenyértartalékot ten-

ni? Hát ti is, akiknek felfedem a parabolák mélyeit, ti is csak az anyag, az érdek, a külső jelek nyelvén beszéltek?

Hát nem értették meg, hogy hatalmamban van a kenyér? Még most is világtalan a szívetek? Nincs szemetek a látásra, fületek a hallásra? Hány kosárral hoztatok el az öt kenyér hulladékaiból? És hányval a hét kenyérből? És annyira aggodtok, mert nincs a bárkában egynél több kenyér, hogy kenyérre értitek a szavaimat.

– Legyetek éberek, óvakodjatok a farizeusok, a szadduceusok kovászatól. Heródes élesztőjétől.

Nem a kenyérben van az, hanem a lélekben. Gonoszsággal, hipokritasággal bélelt lelkük terjeszti a romlást maga körül. Milyen jól ismerik az időjárás jeleit! És nem ismerik fel az Idők Jelét!

Még most sem értetek engem?

Még ti sem!

Nem szólnak-e hozzánk is ezek a kérdések?

A mindennapi kenyérszaporítás az oltárokon hozzánk nem beszél?

Mikor azt a konszekrálandó kelyhet kiteszik az oltárra, mit gondolunk?

XIV.

Ott áll az Isten az ember ítélőszéke előtt. Most megítélik. Megállapítja az ember, mit vetett az Isten azzal, hogy a Földre jött. Körülötte, odalent ordít a tömeggé szaporodott ember. Egyetlen szörnyeteg. Vélekedik. Neki a Barabás való, nem a Krisztus. Választott.

Isten pedig ott áll a hatalmi székben ülő ember előtt. Itt az emberi hatalom egy testbe szorul. Amott az emberi gyűlölet száz testbe záródik, jut mindenkibe.

A Mindenség Alkotó Hatalmas és a Szeretet testbe öltözött szépsége áll közöttünk. Ő a vádlott. Nagyon sok jót tett, nem bírják. Nagyon szereti őket. Nem veszik észre. Most is, most is szereti valamennyit, azt a bandita Barabást is, el-

árad a szeretete feléjük, de gyűlölethullám veri vissza, és ezt látja és érzi az az Isten, aki ott áll Pilátus előtt.

Tehát király vagy te?

Mi az neki, ez a cím? Hogy király. Talán megtiszteli őt? Talán szüksége van rá. Királyok királya vajon nem kevés neki? Lehet címet adni neki, akinek a nevét is retteggve gondolja az az egy testté vált zsidóság odalent a palota előtt!

Mégis elfogadja.

– Te mondd . . .

Odasimul az emberi fogalmakhoz, emberi értékelésekhez. De azt is megmondja, hogy ez a „királyság” valami más. Ez valami „nem innét való”. Pilátus felesége, asszonyi lelkének finom rezdülésével megérzi, hogy valami szörnyűség várja most az élettársát:

– Ne legyen dolgod vele . . .

És Pilátus:

– Semmi rosszat nem találok . . .

Talán azt gondolja, hogy szegény eszelőssel van dolga? Istentől gondolja, hogy esze alulmaradt az ember eszén? Miért mondja, hogy országa „nem innét való”? Hiszen látszik: itt áll üldözötten a gyűlölte, a halálrakívánások keresztútjában! De elismerik, hogy király. Pilátus megérzi a valóságot, de megfoghatatlan számára annak világot ölelő mélye. Tehetetlen . . . ostoroztat . . . és kezét mos.

„Aki *nincs ellenetek*, veletek van.”

„Aki *nincs velem*, ellenem van.”

– Nem jár velük! Hogy mer akkor a mi Mesterünk nevében ördögöt űzni?! –

És az augusztus Kafarnaumban. A Tábor után . . .

A Gyermek . . .

A megbocsátás . . .

Az egyesült lelkek . . .

A szegény szolgák . . .

És ha kezed – vagy lábad – vagy szemed botránkoztat téged?

Ha téged bántottak?

És ha te bántottál?

XV.

Hogyan osztja fel az emberiséget? Azt a lélekvilágot, amelyért jött. Milyen csodálatosan tág a szíve! És más oldalról milyen szigorúan zárt ez a Szív!

– Aki nincs ellenetek, veletek van!

Kafarnaumban, a nyári nap melegében járnak. Augusztus van. Ebben a hónapban, kevés nappal azelőtt látta János a Tábor-hegy csodáját. Hallotta az Atya hangját. Rettegésében arcra borult. Tüzel benne az emlék, melyről szólania most nem szabad. Érzi az eltéphetetlen egységet az Istenhez, aki itt jár köztük, velük.

De azt még nem érti, hogy ez a kiváltság nem zárt országot jelent. Nem csak az az Úré, aki vele jár, aki lépéseit követi. De azért odamegy Hozzá és megkérdi. Érzi, hogy ezt meg kell kérdezni. Mesterük nevében úzótt ördögöt valaki, – de nem jár velük. Nem engedték.

De János szívében mégis ott van egy homályos sejtelen. Meg kell kérdezni az Urat. Mert végre is valóban elúzte az ördögöt az Ő nevében. Tehát a hatalom a Névnek Ereje. János lelke mélyén ott van a kérdés: hátha nem cselekedtek jól. Legalábbis be kell jelenteni.

Nem ő írja meg, Máté és Lukács:

– Nem engedték. Megakadályoztuk!

Az ember féltékeny minden kincsére. A legnagyobbra a legjobban. A földi lélek szűk. Kisajátítani szeret. Pedig a legnagyobb kincsek közös kincsek. A Mester nem csupán azokért jött, akik vele járnak. Mindenkiért, az Emberért jött, az emberiségért. Ezért akart Ember Fia lenni. Hányszor nevezi így magát! Ez a „kis nyáj” mégis azt hiszi, hogy csak az övé.

Erre Jézus mondja, az ő kitáruló Szívével:

– Senki sem mivelhet csodát az Én nevemben ugyanakkor, midőn rosszat beszél rólam.

Nem értitek? Ha az én erőm dolgozik benne, ha él az én

nevemmel és én megteszem néki a csodát, ugyan miért nem engeditek?

– Aki nincs ellenetek, *veletek van.*

Mert az Én Igém átölel mindnyájatokat. Nem hagy ki senkit. Szól mindenkinek. Az Én erőm nem pusztán a tiétek. Mindenkié. Csak az egyéni akarat szakíthatja ki magát. Ha pedig valaki az Én nevemben cselekszik, az nem szakadt ki. Az velem van, ha nem is követi lépteimet. Követi tanításomat. Hallotta a hangomat. Volt füle a hallásra, a megértésre. Ezért él benne az én hatalmam. Ne bántsátok. Velem van. Mert nincs ellenem.

Az emberiség az enyém. Ebből az egységből nem szakít ki már semmit a személyes akarat. A szándékom ellen való akarat. De akinek szavára az Én Nevem munkát végez, abban nincs ellenakarat, az velem van. Ne zavarjátok. Az engem követ, ha nem is látjátok.

XVI.

Mert van velem egy láthatatlan sereg. Átvették a lelkeket, és az enyémeik. Hozzátok tartoznak, miként ti egymáshoz, ne ismerjétek félre őket. Mind, akiket illetett a szavam, és mind, akikben éltető módon végigfutott a tekintetem. Ha nem volnának az enyéim, ellenetek volnának. De nincsenek ellenetek. Megismeritek őket a tetteikről. Mert jók lesznek hozzátok, és meglátom jóságukat. Ha csak egy ital üdítő vizet adnak nektek, meghálálom nekik, mert enyémnek nevezem őket.

Tágítsátok ki szíveteket és öleljétek magatokhoz őket! Engedjétek őket jót tenni az Én nevemmel!

Mondja ezt a mai napig. Minden szó érvényes most is. Senkit se zárjatok ki szívetekből, aki jót tesz az Ő nevében, ha „nem is jár velünk”.

Az Igék sokféle utat járnak és járatnak meg a lelkekkel. Ha tőlem jöttek, hozzám vezetnek. És aki az én nevemmel

él, az az enyém. Vigyázzatok! Ne álljatok útjába a Léleknek! Ne szomorítsátok! Tudjátok, hogy az a legnagyobb pusztítás. Mondtam nektek, mikor Naimból Kafarnaumba jöttünk. Az fájt a Léleknek, hogy nem engedtétek azt a lelket nevében tovább cselekedni.

De figyelmeztetek nagyon, mert akkor egyebet is mondtam. Megtelték szavaim az ellenség gondolatával. Mert voltak lelkek, az elveszettek, akik ellenségnek néztek engem. Az „ellenséges ember” hatalmának vélték tetteimet, mintha önmagával hasonlott volna meg a Sátán országa. Akkor meg kellett vonnom a szigorú határt. Akkor látniuk kellett, hogy mindenkinek belülről kell döntenie arról, hogy felveszi-e lelke az Igét. És megmondtam:

– Aki nincs velem, ellenem van.

Mert nincs harmadik választás. Aki befogadta az Igét, az velem van, az enyém. De aki nem fogadta be, az idegen, az másé, az nem az Országnak fia. És aki nem fia az Országnak, az ellensége, mert egy másik országnak válik tagjává. Együtt zuhan a bukott angyallal. Nincs megállás. A véglegesben csak két ország van: az enyém és a nem-enyém. A Magasságok és az örök Szakadékok.

– Aki nincs velem, ellenem van!

Ezért szólok hozzátok jelekben és szavakban. Tetteim szavak és a szavaim tettek. Azért cselekszem előttetek. Azt a néma és vak embert meggyógyítottam, mikor megérkeztünk Kafarnaumba. Akik velem vannak, azt mondták ennek láttára:

– Nemde, ez Dávid fia?

Akik pedig nincsenek velem, azt mondták, hogy hatalmam nem Istentől való. Mert ellenem vannak. És azért vannak ellenem, mert nincsenek velem.

Ugye, Naimban Simon farizeusnál a bűnös asszony el tudott jönni alabástrom edényével, és bűnbánatának illatával öntözte meg lábamat. Ez az asszony kitépte magát az ellenség karjaiból, mikor földre omlott lábamnál, és aranyló

hajával törölte le róla az illatszerrel leöblített út porát. És mit mosott le ez az illatszer az ő lelkéről?

Mert tudott nagyon szeretni!

És ez a hatalom enyémmé tette őt, aki addig ellenem volt. Ez az asszony megértette azt, hogy aki nincs velem, ellenem van. És most soha semmi el nem választja tőlem, holott lent járt az ellenvalók szakadékaiban.

Megérezte, hogyan kell onnan kiemelkedni. Szeretni kell. Ezért jár a bűnbocsánat és az Üdvösségnek feléje táruló ölelése.

Velem kell jönni, és velem kell gyűjteni. Mert „aki nem gyűjt velem, szétszór”. Velem lenni annyi, mint dolgozni, mert a munkátlan lehull mellőlem. Aki nem gyűjt, szétszórja azt is, amiye van. Kifosztja önmagát. Mert gyűjteni csak velem lehet. Nélkülem semmit sem tehettek.

De az én ölelésem oly tág: belefér az egész világ. Elfértek mind a velem-levők között. De akarjatok gyűjteni velem. Az, aki az én nevemben ördögöt űzött, az velem volt, velem gyűjtött, az nem lehetett ellenem. Nem tudjátok, hogy láttam őt? És adtam neki hatalmat. Hogy gyűjtsön és osztogasson, ne pedig szétszórjon.

De aki nem akar velem jönni! Aki nem akar velem gyűjteni! Az előtt lezárulnak az Én Országom falai, és széjjel szórja odakint mindenét.

XVII.

Most ismét Kafarnaumban.

Ez most az otthona. Anyagnak és szellemnek ura. Szót fogad neki a tenger, a lepra, a vakság, a némaság, a süketség; szavára megsemmisül minden testi nyomorúság. Eltakarodik a tisztátalan lélek, és megbocsátásának ígéjétől semmivé válik a bűn.

Szereti ezt a Kafarnaumot, azt a csodaszép tópartot, ahonnan annyi Igét szórt a lelkekbe. Őt is szeretik itt, még enni se tud, úgy megrohanják, mikor megérkezik.

Mi egyebet lehet szólni tetteire, szavára, mint azt, hogy – Nemde, ez Dávid fia?

Mi egyebet? Ott leselkedik azokban a lelkekben a Sátán. Ha nem akarom Dávid fiának mondani, mi egyebet mondhatok, mint hogy a Sátánnal dolgozik! És elhangzik a káromlás. Eljönnek Jeruzsálemből, hogy meghallgassák. Ha nem csodálat és szeretet fakad a lelkükben, mi fakadjon ott? Mi más, mint a káromlás? Átok van a lelkükön. Sátánnak nézik az Istent . . .

Jézus pedig látja a lelküket. Ezt az emberré vált poklot. Ajkára veszi gondolatukat és megválaszolja.

A Hegyi beszéd már elhangzott a Jozafát völgyében. Már elszálltak az Igék termést hozni a lelkekben. Jánosnak már elment a válasz, és róla már végigcsendült az Úr dicsérő szava a lelkeken. És a farizeus meg az írástudó is elnyerte, ami az övé, még akkor Naimban, júniusban, annak fejében, amiért Jánost is, Jézust is démoni barátkozással káromolják. Magdolna ajka már érintette Jézus lábát, és Simon gyanakvó gondolata már megsebezte Őt.

Utána mennek Kafarnaumba, és nemcsak gondolják, ki is mondják; nemcsak mint gyanút, hanem mint valóságot állítják káromló magyarázatukat, mikor látják a Próféta jövődöléseinek teljesedését . . .

– Ha igazatok van, miképpen állhat fenn a Sátánnak önmagával meghasonlott országa? Ha én Belzebubbal űzöm el a démonokat, a ti fiaitok kivel űzetik el?

Leszáll a „viperafajzatok” pokoli gondolatáig. Hozzányúl a démon-problémához. Abszurdumra vitellel dolgozik. Saját módszerükkel majd saját fiaitok ítélnék el benneteket, ha nem jó nektek az én szavam. – És aztán egyszerre övéihez fordul:

– Ha pedig a Lélekkel, Isten erejével űzöm el, akkor itt van köztetek az Isten Országa.

Nincs középút. Nem vagytok velem, tehát ellenem vagytok. Ők pedig, akik felismerik tetteimet és szavaimat, velem vannak és az övék az Ország. Nem lehet velem is lenni és

nem is lenni velem. Ezt a ti okoskodástok megérti. A fehér nem fekete. De az okoskodás nem láncol senkit hozzám. Be van zárva a lelketek. Azt hiszitek, odabent biztonságban vagytok. Nem vagytok. Van erősebb nálatok, és összedűl a Sátánnak emelt templomotok. Mert nem vagytok velem. És ellenem van, aki nincs velem.

Övéi pedig féltik, védik, hogy „magánkívül” van, és haza akarják vinni. Még akik szeretik azok is! Védelemből mondják; és Jézus megbocsátja, mert a szeretet műve. Tudja, hogy az igazság áttör a gonosz ellenakaraton, szerető nemértésen; az győzni jött a földre. Ha „közben” nem is mindig győz. Nehéz bevárni? Golgota van közben. Jézus tudja. De azt is tudja, hogy abból Feltámadás lesz.

Azért nyugodtan beszél tovább. Káromoljátok! Még ez is megbocsátható. Még az Emberfia ellen való vétek is. Csak egy nem: a Szentlélek ellen való. Az örökös. Nincs megbocsátás. Sem itt, sem odaát. Mert van a lélekben gyógyíthatatlan betegség is. Nem tud elmúlni. Ha eltaszítottad a Lelket, honnan merítesz gyógyulást?

XVIII.

Mert a Fiúról azt mondani, hogy „ördöge van” – az Irgalom erre is tud megbocsátással válaszolni. De itt nem egyedül a Fiút bántjátok, hanem a Lelket is. Mert Őt helyettesítitek be a démonnal.

– Azt mondjátok, Belzebubbal űzöm ki . . . de ha a Lélek által űzöm ki?

Azért oly nagy a bűnötök; azért nem tudtok szabadulni tőle. Azért zártok be az Isten Országának eljövetele előtt, mert a Szentlelket káromoljátok ebben a galád gondolatban. Azért nem mentek János keresztségére sem, mert megrontottátok magatokat ezzel a káromlással. Szavaitok ítélnek el benneteket. Számot adtok erről az Ítélet napján. Mert beszéd igazolja a lelket, és beszéd kárhoztatja el. És ti eljöttetek ide Jerzsálemből megvádolni a lelket.

Jelt akartok? Miféle jel volna az, aminek hinnétek? Bármit tennék kívánságotokra, démonoknak tulajdonítanátok. Látható jel? Nem láttátok a megszállott vakot némán? Nem láttátok, hogy megnyílt a szeme és az ajka? És nem láttátok a bűnös asszonyt megtisztulni? És mi lett bennetek e jelekből? Káromkodás. A munkálkodó Lélek káromlása. Nem adatik jel tinektek más, mint a Jónásé. Ezzel már nem tud megbirkózni káromló ajkatok, az a háromnapos barlang-sír véglegesen győz fölöttetek. Az a testtelen világűrben úszó óriási hal a Föld, elnyel engem három napra. Megrövidítem e három napot is. Csillagnyílás előtt fekszem oda, és csillagtűnéskor szállok ki onnan. Ezt már nem győzi majd káromló ajkatok. Hasztalan őriztettek ott engem. Katonáitok majd porbahullanak a *Pillanat* előtt. A niniveiek jobbak voltak, mint ti, mert hallgattak Jónásra, és aki itt van, több, mint Jónás. És a Dél Királynője, aki messziről is eljött, hogy Salamon bölcsességét hallgassa, jobb volt, mint ti, – pedig aki itt van, több, mint Salamon . . .

Eljönnek ők az Utolsó Napon és megítélnék benneteket. Az a bűnbánatos ninivei kedvesebb lesz az Úrnak, mint ti és a Királynő cselekedetével ítél el benneteket, mert sem a niniviek nem kerestek démont Jánosban, sem Dél Királynője nem keresett démont Salamonban.

Ti pedig azt kerestetek bennem. Olyan jól ismeritek a tisztátalan lélek útjait és mesterfogásait? Csak azt ismeritek belőle, amit megrontásokra nektek megmutat. De nem látjátok útjait és kalandozását a lelkek romlására! Én azonban látom az ármánynak minden hajaszálát, melyekkel bűnöket sző bele a lélekbe. És ha kiment valahonnan, hetedmagával tér vissza. A ti ajtóitok pedig nyitva vannak előtte, és lakása van bennetek. Mert nem akarjátok, nem tűritek a Világosságot! Várjátok őt, visszavárjátok kitakarított, felékesített, otthonnal. És jön a barátotok nyolcadmagával. Betelepszik a házatokba, és jól érzi ott magát. Felismeri, hogy ez az ő otthona.

És rosszabb az állapototok minden visszatérés alkalmával.

Gondolj rá, ember, mi volt az látnom azt a szörnyű útszövevényt, melyen dolgoznak a démoni erők a lelkek ellen! Ez a látvány susogta el bennem paraboláimat minden megszólalás előtt. Saját szabadságukon megvásárolt lelkeket akartam. Nem természetfeletti gyáripárban készült szenteket. Nem készítményeket. Születéseket akartam. Igazi akaratból fakadó lélek-születéseket, olyan lelkeket, akiket azért nem ölhet át a sátán, mert *nem akarják* az ölelését. Másra várnak és mást akarnak. Mondtam a Magvetőben. Hány útja van a Sátánnak. Mondtam a konkolyvetőben, hogy ott jár köztetek. Mondom a rejtett kincsről, hogy azt kell megkeresni. És mondtam, hogy az Isten Országának mindenki tudója, aki Igét osztogat, aki régít is, újat is hoz elő az atyai kincsházából és mindenik ugyanazt az Országot mutatja, melyről a parabolák beszélnek, mind egytől egyig, és ugyanazt a Háromságot tanúsítják, akinek hangja végigzúg most Palesztinán.

XIX.

Elhagyta ezt a vidéket.

Hazament Názáretbe. Tudta, hogy mi vár rá. De azt is tudta, hogy életének minden perce tanítás. Minden idők iskolája. Meg kellett ízlelnie az ellenséges otthont . . . Tanítás volt az is.

„Az Úr lelke énrajtam . . .”

És becsukta a könyvet.

Mi történt azok lelkében, akik hallgatták? Az ámulat magaslatáról hogyan hullottak a gyűlölködés vermébe? Honnan ez a bölcsesség Benne?

– Ugye pedig annak az ácsnak a fia?

Ez a két kérdés két világot határol. A kettő közt mélység tátong. A hitetlenség lélekvesztő mélye.

Jézus pedig látja ezt a szakadékot. Ismerős, régi arcok. Gyermekekori emlékek. Nem segíthet rajtuk. Nem hisznek.

Miért nem tartják prófétának azt, akinek családját, származását ismerik? Miért takarja be a természetfölötti értéket az eredetnek, a honnanvalóságnak ismerete? Mi az emberlélekben az, ami akadályozza a felsőbbség elismerését, ha azt keletkezni, nőni látta? Miért nem lehet a názáretiek szemében Jézus nagy próféta, miért akadályozzák ezt a hitet a názáretiekben azok az emlékek, amelyek élnek bennük arról, hogy az a Jézus nevű kisfiú úgy hordta a vizet a mamájának, mint a többi názáreti kisgyerek, hogy az az ifjú Jézus éppen úgy ácsolta a fát, fogadta el és hozta haza a megrendeléseket, mint a többi mesterember!

– Az Úr lelke énrajtam . . . – hangzik a könyvből a próféta szó, beszél Izaiás, beszél az Úrnak szavát és a názáreti ismerősök lelke ámulattal száll vele a jövődölések szárnyán az igazság felé . . . míg beszél.

És mikor elhallgat, az isteni léggör parancsoló ereje elszáll, *a hiten volna a sor*, hogy kigyúljon a mécse és kincské váljon számunkra. Most kellene a hit fellobbanó fényénél Názáret örök időkre szóló kiválasztottságát, a názáreti Háznak titkos gyöngyét meglátni, hogy ebben a rejtett faluban nőtt fel ismeretlenül, szegényen, munkás kezekkel az Istenember, akit évezredek vártak . . .

De a hit hallgat. Megszólal helyette az együgyű emberhang: – Nemde, az ács fia? Mivé teszi magát? Hiszen ismerjük egész rokonságát, tudjuk honnan való?! Mit beszél? Nem kérdezi már: honnan tudja, mikor nem tanulta? Nem kérdezi, honnan ez a bölcsesség. Mindegy, hiszen ez az ács fia, akinek mindenkiét ismerjük! Láttuk felnőni. Mondják, hogy csodákat tesz. Miért nem jön haza csodákat tenni? Itt van otthon, miért nem hoz ide minden Jelet, amiket emlegetnek róla?

A hit pedig hallgat tovább. Ezért tud a lelkük „észrevétlenülül” átsiklani az ámulatból és csodálatból a botrányosságig. És mikor Jézus a választottságról beszél:

– Miért csak Naamánt? . . .

– Miért csak Szidonban azt a careftai özvegyet? . . .

... Akkor dűhrohamot kap az elvadult nép és a kis hegyi város saját ormáról taszítaná le gyűlöletében, ha nem volna hátra még egy hűsvét . . .

Nem ők voltak kiválasztva a Megváltás művének befejezésére. Jézus „átmegy közöttük”, már nem látják. Eltávozik. Még nem jött el az *Óra*.

A názáretiek pedig bizonysgot tettek. Iskolapéldát adtak arra, hogy „házájában nem kell a próféta”. Arról, hogy a prófétának „csak saját városában nincs becsülete”. Csak saját családjában és övéi között nincs.

Felveszi a könyvet a zsinagógában, és ahol felnyitódik Izaiás szövegére, önmagára meri vonatkoztatni azt, hogy küldetett a szegényekhez, a megtört szívűekhez, a foglyokhoz, a vakokhoz, az elnyomottakhoz és hogy hirdeti az Irgalom Esztendejét.

Meri ezt a percet a szavak megvalósulásának nevezni. Mikor tudja, kiknek beszél. Tudja, mire fordulnak hamarosan ezek a lelkek, akik most feléje sugárzó szemekkel hallgatják ajkáról a kegyelmek ígét. Tudja, hogy ugyanezek majd felugrálnak helyükről és kiűzik őt otthona városából, előre megismétlik, kisebbitett formában, a Virágvasárnap és a Nagypéntek ritmusát.

Mindegy. Ez is tanítás. Városkája lelkeinek negatív pálfordulása tanítás marad mindörökké. Hit nélkül nincs menekülés a lélek számára, még ha háza ajtajáig is eljön az Isten.

Pedig Izaiás mondatának végén ott van a számadás napja is.

XX.

Még októberben ott marad Názáret körül. Innen küldi el a tizenkettőt, és ellátja lelküket útravalóval. Októberi napok, hulló levelek, sárguló, színesedő hegyoldalak. Maga is jár és tanít. A harmadik galileai misszió. Már nem egyedül tanít. Szétküldi övéit ellátván őket minden hatalommal,

minden utasítással. Először csak Izrael népéhez. Kettenkint küldi őket városról városra. Ebben a misszióban már meg-sokszorozza magát.

Mind a tizenkettő távozik? Ki marad vele? Ki kíséri saját útjain? Névtelenek a tanítványok közül. Telnek a hónapok. Decemberben a gonosz leány táncával fejét véteti Jánosnak, akiről írva van: „elküldöm Angyalomat” . . . Tanítványai eltemetik, és mennek Jézushoz . . .

János 32 éves volt. A tetrarcha rettegve hallja Jézus csodáit. A feltámadt Jánost látja benne. Jézus elvonul előtte. Még nincs itt az Óra.

Mi történt hónapokon át? Izraelt evangelizálja a tizenkettő. Eljön a harmadik január. Járják Izrael falvait, városait. Viszi őket a lélek, a misszó, a szüntelenül feljük sugárzó Erő, mely ronthatatlan hitükből él. Ne legyen pénz az övetekben, sem két öltözet veletek. Éljetek az Atya ajándékaiból, mint az égi madarak, és fogadjátok el az emberek ajándékait. Egy szó sem esik az Evangéliumban ennek az útnak lefolyásáról. Mennyire hallgatnak arról, amit maguk tettek! Pedig öt hónapig járták Palesztinát. És gyógyítottak, sátánt űztek, tanítottak. Márciusban jöttek haza.

Jézust pedig nagy sokaságban találják. Ott lehettek Kafarnaum körül a tóparton, hogy szót válthassanak, bárkába ültek magános helyet keresni. Még enni sem értek rá, talán csak a vizen tudtak Jézusnak részletesen beszámolni útjaikról, mert a tömeg a parton utánuk futott.

És a puszta helyen nem voltak egyedül. Jézus pihenni akart velük. Válaszolni tetteikre, munkáikra. Egyedül. Ott-hon, az indulás előtt még enni sem értek rá a tömegtől, mely Jézust körülvette. És mikor magános helyet keresnek, akkor sem jut eszükbe, hogy ennivalót vigyenek a hajóra, – mint majd később kiderül.

A tömeg azonban megy a tóparton utánuk, és mire a magános helyen kikötnek, már várja őket a mindenholnan utánuk sereglő nép. Csak a férfiak vannak legalább ötezren, s még ehhez az asszonyok és a gyerekek. Ott állnak vagy ül-

nek a fűvön, most „ott sok fű volt”, mikor Jézus és a tizenkettő megérkezik; akik szerettek volna egyedül lenni.

Jézus látja a tömeget és megesik a szíve rajta. Bárányok, keresik pásztorukat. Mennyire érzik a természetfölötti vonzást! Milyen elhagyottak! Étlen-szomjan jöttek, senki sem hozott elemózsiát, az Ige vonzotta őket és az a csodálatos erő, mely az Igehirdetéből áradt.

Jézus pedig ismét nagy példával neveli tanítványait. Nem beszélni és gyógyítani jött ide. Egyedül akart lenni tanítványaival. De tömeget talál. Ez nem kedvetleníti el. Résztétel, atyai szeretettel fogadja a sokaságot. Felmegy a kis dombra hazatért övéivel, és „hosszan beszél Isten Országáról”.

Órák telnek el. Jézus bizonyára leszállott a tömeghez, mikor szavait befejezte. Hamarosan esteledett. A tizenkettő körülveszi. Azt hiszik, hogy Jézust figyelmeztetni kell, ne-hogy belefeledkezzen az időbe.

- Késő van, Uram, bocsásd el őket!
- Nem szükséges, ti adjatok enniök!
- Kétszáz dénárért való kenyér sem elég nekik!

Jézus ránéz a sokaságra, és így szól Fülöphöz:

- Hol találunk ennyi kenyeret?

Jézus tudja, mit fog tenni. András pedig hozza az öt árpa-kenyeret és halat. Ez az egész lakoma az ötezernek. És az ötvenes, százas csoportokban a gazdag gyepre telepített sokaság látja, hogy Jézus megáldja az ételmet, és az apostolok osztani kezdik. Kezükben nem fogy a kenyér, nem fogy a hal sem. Az emberek jóllaknak mind.

De Jézus azt akarja, hogy a csoda támadhatatlan legyen, és az isteni hatalom kétségbevonhatatlan maradjon:

- Szedjétek össze a hulladékot.

És összeszednek az öt kenyér és két hal maradékából tizenkét korsármnyi ételmet.

Meg kellett mutatni, hogy az Emberfia az anyagnak is ura. Látniuk kellett, hogy a letelepült emberek nem szubjektív, lélektani jóllakásban részesültek egy nekik jutó kenyér-

morzsából, hanem valóban ettek és valóban jóllaktak, magának az anyagnak és testi igényeiknek természete szerint. Annyira, hogy az elhullott maradék is megsokszorozta a kezdetben volt, és Jézus Kezéből kikerült províziót.

XXI.

– Hogy semmi kárba ne vesszen . . .

Nemcsak az anyagból. Hiszen az anyag nem olyan fontos. A csodálatos halfogás után, mindent ott hagynak – emlegeti is Péter és kérdezi, hogy mi lesz a jutalmuk azért, hogy „mindent” elhagytak. Igen, azt a kis „mindent”, ami az ő világuk volt, a csónakot, a hálót, a kis hajlékot, a szokott munkát a mindennapiért, azt a kis, emberforma életet, mely addig a „minden” volt, és most kiderült, hogy van valami egészen más, valami felfoghatatlanul nagyobb ennél a mindennél, az a bizonyos gyöngy vagy kincs, amiért el kell adni mindent, az a hívó szó: „Kövess!” –, amelynek engedelmeskedni kell, amelynek nem szabad kárbavesznie, amelynek hallatára nem szabad hátranézni, családra, feleségre gondolni, hanem menni kell, – hogy kárba ne vesszen a szó, mint egykor kárbavesztett annál az ifjúnál, akire rápillantott Jézus és megszerette, de akinek sok vagyona volt . . .

Engedte kárbaveszni a szót, hogy kárba ne vesszen a vagyon . . .

De most ne vesszen kárba ez a kenyér. Jézus kezéből vették. Az ő keze törte meg az első kenyeret. És megáldotta valamennyit. Ezzel mind másfajta kenyérré lett. Valami történt a kenyerekben, valami láthatatlanság, valami engedelmesség az isteni akaratnak: megmászult a kenyér természete. Eláradt abban az árpátésztaban és azokban a szárított halakban valami erő, hogy nem szabad az anyag szokásainak engedelmeskedniök, hogy a letöréskor nem szabad fogyniok, hogy kenyerenként ezernél többen ehessenek belőle.

Más kenyér lett ez és más hal, mint amilyen volt. Isteni szándék hordozójává lett, valami átjárta, amit nem lehet ér-

teni; megtagadása saját végességének, felfüggesztése az anyagmegmaradásnak és anyagfogyasztásnak, a Parancstól megrettent árpaszemecskék engedelmeskedése egy beléjük sugárzó akaratnak, mely most eszközzé teszi őket a testeknek élelemmel és a lelkeknek hittel való táplálására. Tanítják most ezzel a szaporítással, hogy a hit a lélek kenyere, hogy ez a kenyéranyag most lélektermelő, és abból semminek sem szabad kárbavesznie. Szedjétek össze a hulladékot, vannak itt is olyanok, akiknek még erre a bizonyásra is szükségük van, de olyanok is vannak köztük, akik megerősödtek, megújultak az isteni akarattal telített kenyértől. Szedjétek össze, mindegy, hogy kié lesz. Akié lesz, áldást visz annak, mert jel akart lenni. Jel azoknak, akik utána se-reglettek a tópart mentén, mikor Ő a bárkába szállt, akik megakadályozták a szándékolt pihenést és magányt, akik elhozták beteg családtagjaikat és beteg szívüket, és akiket meg kellett jutalmazni.

Meg kellett adni nekik, hogy itt most a hit erejét egyék a kenyérben, és a maradékból, amit meghagytak, jusson másnak is, jusson a századok múlva bámulóknak is, hogy így azok is egyenek ebből a tizenkét kosármnyi hulladékból, melynek nem szabad elvesznie.

XXII.

Tudta, hogy földi királyt akarnak. Nem tudják, hogy Oszága „nem innét való”. Örökös tévedés az emberlélekben. Még a tizenkettő sem érti, hogy Ő más ország királya. Azé, amely magában foglalja a világegyetem egész szellemiségét. Ezen a kis bolygón, ennek a kis országban nem kér királyságot. Kevés neki. De nem kevés neki, hogy királya legyen egyetlen emberléleknek. A kis-mindenségnek, a tiednek, az enyémnek. Minden ilyen kisvilág nagyvilág neki. Ezekért az ideszórt kisvilágokért jött. Ezekért szólt az imént hosszasan az Ő Országáról, és ezekért van most itt ezen a füves, puszta helyen, ahol őt kenyérből megettetett ötezret, akiket most majd haza kell küldeni.

Igen, az apostolok is evezzenek haza Kafarnaumba, a népet pedig el kell bocsátani, menjenek, vigyék haza magukkal a hitet és a hittel gyógyított betegeiket, mert az Úrnak most az imádság magányába kell merülnie. Igen, most ölelkeznie kell az Atyával és a Lélekkel, mert a tanításnak most felfelé kell szállania, jön az Érthetetlen, jön a nagy hitpróba, erre nagy egyesülés kell. A Fiú kitárja két karját, a „Második” magába öleli az „Elsőt” és a „Harmadikat”, ott térdel a „puszta helyen”, ahol egyedül akart lenni a Tizenkettővel és most egyedül van a Hárommal, földi Embersége a Háromsággal, és elárad benne az Istenség ereje, mélysége, foghatatlan csodája, míg imádkozik.

Az ötezer megy hazafelé az éjszakában, a tizenkettő evez a tavon, izmaik harcolnak a széllel, az Úr pedig megtalálta a Magányt, amelyért a bárkán idejött, ahová elébe jutott a tömeg.

Néhány kilométernyire vannak a vizen az apostolok. Hullámaival veri a tó a csónakot. Még nem hajnalodik. Három óra éjjel. Hol van még Kafarnaum?

Jézus pedig látja őket. Kioldja teste súlyát, és megy feléjük a vizen. Jár a tornyosuló hullámok felett. Elmegye a bárka mellett.

– Kísértet! – hangzik az elrettenés kiáltása a szélben. Mi más lehet, ha jön a vizen? Az anyag törvényeibe van beleásva az emberi eszmélet: valóságos ember, hogy járjon a vízen? . . .

És a látomás elmegy a bárka mellett, mintha elkerülni akarná. De a rémület sikoltása megejtí szívét:

– Én vagyok! Ne féljete!

De Péternek bizonyosság kell.

– Ha te vagy, Uram, mondd, hogy menjek hozzád a hullámokon.

Mekkora hitpróba! Kilépni a biztos csónakból, rálépni az ingó, habzó, szélverte vízre, menni a felszaggatott tavon. Péter indul, és jár a habokon, viszi a hite Jézus felé. Nagy példa ez arra, hogy létünk viharzó taván is tudjunk lépdelni

Jézus felé. Mert hívni hív! Minden pillanatban hallhatjuk „Jöjj!” szavát. Nincs az az életválság, amelyben ne intézné hozzánk a Szót:

– Én vagyok! Ne félj! –

Igen, csak félni nem szabad! A segítségnek bizalom az ára. Péter megijedt, és már merül . . .

– Ments meg, Uram!

– Kishitű! . . . és kézenfogja . . . s a tizenkettő odaborul lábához a nagy vallomással:

– Isten Fia vagy!

Ez a nagy hitvallás újból megtermi a csodát: amint Jézus a bárkába lép, eláll a szél és pillanatok alatt ott vannak a genézreti parton, ahová evezni akartak.

Az Isten Fia ura nemcsak az anyagnak, hanem a térnek is. A tizenkettőnek lelkét-testét átjárja ez a tudomás. Kiszállnak a partra szent félelemmel, rettegő szeretettel néznek Mesterükre. Ragaszkodásuk megújult. Milyen más a lelkük, mint mikor tegnap elindultak innen! Milyen új bennük minden, milyen más lett a világ! A kedves partok viszontlátása sem „viszont”-látás. Mintha mindent most látnának először. A virágos partot, a rügyező fákat, a jól ismert, csodálatos szépségű tavaszi tájat. Az ifjú zöldeket a fákon és a földön. Mert ötezren ettek az öt árpakenyérből, és a habokon jövő Emberfia parancsolt a víznek, a levegőnek, a térnek . . .

Hol vagyunk? Megváltozott a világ, mert megújult a lelkünk. Sohasem lehetünk többé a tegnapi emberei.

Ha Jézus ajándékoz valamit, az ő ajándékából mindig lélekújulás lesz. Nem dobozban hozza kincset, ráleheli a lélekre, és megtelik a belső tér, az emberlélek új cselekvésekre lesz készen és új vágyai, új képességei lesznek. Elvonul az emberlélek pusztaságába. A szűkös kenyérből bőséget terem. A bőségből mindenkinek elég jut és még marad is. Mire való? Osztogatni való. Másoké. Nem szabad kárba vesznie. Szedd kosarakba és add tovább. Add, akinek nincsen. Mert ezt a kenyeret mindenki várja. Az is, aki nem tudja, hogy várja. Mert a lelke mélyén éhezik.

És a vízre lép, ha másként el nem ér. Míg evezel életednek véges kis taván és már nem bírod, jön feléd. Ne félj, nem fantom!

Teste van, igazi valóság. Vállalta, hogy teste legyen, megépítette a Lélekkel Mária szíve alatt. Nem látomás. Valóságos ember. Igazi, eleven Krisztus. Jön feléd az életed taván és beszáll a bárkádba. És amint beszállt, eláll a viharod, és otthon vagy pillanatok alatt. Az ő országának parján kötsz ki. Ott, ahol Ő lakik. Veled jön haza. Nem érted, hogy ez a vízenjárás az Úr vételének szimbóluma? Ez a beszállás a bárkába . . . és te is jártál a vízen, mikor vártad Őt. És befogadtad hajócskádba és arcra borultál előtte.

– Valóban Isten Fia vagy!

Most kiszálltak a bárkából és csodákkal terheltén nézik a mestert.

A tömeg pedig a túlparton maradva várja, mert látták, hogy nem ült a bárkába tanítványaival. Hol van? Várják az éjszakán át. Várják másnap reggelig, aztán pedig csónakba ülnek, hogy megkeressék.

És mikor rátalálnak:

– Uram, hogy jöttél át? – akkor nem magyarázza, hogyan, hanem a lelküket igazítja helyre:

– Ugye, azért jöttetek utánam, mert a kenyérből ettetek? Ne a mulandó táplálékért, hanem az örök Táplálékért keressetek engem. Azért a Kenyérért, melyet az Atya jelölt meg pecsétjével.

És fellobog lelkében az Oltáriszentség ígérete.

Március van, illatos a föld, a fű, az erdő. A tavaszi szél a csírák leheletét hordozza.

Jézusnak már az ajkán van az örök Kenyér Szava . . .

XXIII.

Most nem megy Júdeába. Még Kafarnaumban van, tegnap volt az első kenyérszaporítás azon a pusztaságon, ahol csak fű volt sok és a Jézust kereső ember. Sokan utánahajóztak onnan.

– Ugye, mert ettetek a kenyérből? Az mulandó kenyér volt. De ti keressétek inkább az Örök Kenyeret! Megadja nektek az Emberfia.

– De atyáinkról is meg van írva, hogy a pusztában égi kenyeret ettek!

– Az nem volt égi kenyér, amit Mózes adott. Az igazi égi kenyeret az én Atyám adja nektek.

– Add nekünk ezt a Kenyeret, Uram!

– Én vagyok az Élet Kenyere.

Láttok engem, mégsem hisztek nekem. Atyám küldött. Égből jöttem, és az enyéme azok, akiket Atyám adott, hogy föltámasszam őket az utolsó napon. Senki más nem jöhet hozzám . . .

Igen, azoknak érthetetlen. Hiszen az ács fia! Megdöbbennek ezen a képtelenségen, hiszen tudják, honnan való. Az anyja Mária, ő pedig még hangsúlyozza:

– Az első kenyér vagyok, az égből szállottam alá, aki hisz bennem, annak örök élete van.

Eltöprengenek ezeken a szavakon. Nem lehet ez. Hogyan mondhatja, hogy égből jött, mikor tudjuk honnan való?

És a zsinagógában újra hallják ezt az „érthetetlenséget”.

– Atyáitok ették a mannat és meghaltak. De leszállt az égből a Kenyér, s aki ebből eszik, örökké él. A Kenyér pedig, melyet én fogok adni, az én Testem, amelyet odaáldozok a világ életéért.

Még nagyobb képtelenség. Hogyan adhatja testét eledelül?

És még súlyosabban:

A testem valóban étel, a vérem valóban ital. Ha nem eszitek a testemet, nem isszátok a véretem, nem lesz élet bennetek. Aki pedig eszi a testemet és issza a véretem, az bennem marad és én benne.

Nem bírják ezt a beszédet.

Jézus nem magyaráz. Egyszerűen állít. Mondja, ismétli a nagy valóságot. Közéjük dobja a nagy választóvíz-gondolatot. Ki akarja válogatni övéit. Mindenik maga döntse el a sorsát. Hozzám jöttek, velem járnak több mint két esztendőre.

Tudnak-e nekem hinni? A próba kemény. Nem támogatja őket sem a tapasztalás, sem a meggondolás. Az Ige magára maradtan várja a Hitet. Akinek kevés van belőle, elmegy. Jobban hallgat az emberforma ismeretszerzés eszközeire. Most azonban más kellene. Most istenforma ismeretet kínálnak.

Meg kellene nyílni. Valaminek odabent a lélekben ki kellene tárulnia. Az Ige felé sugárzó biztosságnak. Ezen a fénykévéen át az Ige a lélek lakója lesz. Képtelenség? Mindegy. Az az Ajak, mely az ígét kiejti, más képtelenségeket is megvalósított. Elhallgattattam az együgyű ítélkező elmét. Behunyom szememet minden zavaró tapasztalás elől. Ahonnan az Ige szól, az tévedhetetlen Elme. Az csalhatatlan Látás. Elhiszem. „Elhiszi, mert esztelen” – mert esztelen lévén csak hittel tudhatom, s ezt a hitet mindörökre felnyitottam magamban az istenajak Igéi felé.

Ezek azok a lelkek, akiket az „Ő Atyja” neki adott. Más senki nem jöhet Hozzá. Vajon miért éppen ezeket adta neki? Vajon nem azért-e, mert megújították belső „kisvilágukat”?

Akik pedig nem nyíltak meg, elmennek. Zárt világok. Földbebukott lélektorzók. Csonkák, nyomorékok; a legfőbb életszervüket, a hitet munkaképtelenné tették magukban.

Jézus nézi őket. Akaratszabadság . . . Nem lehet segíteni rajtuk.

A tizenkettő körülveszi.

– Ti is elmentek?

– Hová menjünk, Uram? – kezdődik Péter hitvallása, és Jézus tudja, hogy még a tizenkettő sem vallja csalhatatlanul Péter szavát, mert bár maga választotta őket, démon van közöttük, aki majd elárulja.

Milyen titok ez?

Tanítya, viszi, hordja magával. Maga választotta. Szüksége volt egy démonra? Megváltó tervének kiviteléhez a legközelebbi övéi közé tette az árulót? Meglátta benne az ördögi al-

katot, és minden szenvedésének galád forrásául vette maga mellé?

Majd mondja: . . . kellett ennek történnie, de annak, aki tette, jobb volna, ha meg sem születik . . .

Hol van a fénysugár, mely ezen a rettenetes ködön átvilágít? Tavaly májusban választotta ki őket a tanítványok közül. Júdásban meglátta, hogy képes az árulásra. Még maga mellett tartotta, vagy ezért tartotta maga mellett? Tudta, hogy jobb lett volna meg sem születnie. És Júdás még a szörnyű bukás után is menekülhetett volna, ha az Irgalom felé fordul . . .

Közeledik a harmadik húsvét . . .

Bejárja Galileát. A harmadik húsvétot már nem tölti Jeruzsálemben. Még nem jött el az Óra.

Idegen földön jár.

XXIV.

Mikor a kézmosások és egyéb ceremóniák üres voltát emlegeti Jézus a fárizeusoknak, már közel a húsvét. Kézmosással nem lehet lelket mosni. Külső tettekké sorvad a lélek virágzása. Lehajlanak a tárulni akaró ágak, visszahullanak anyagi tettekké és ezekbe elmerülve tétlen lesz, képtelen lesz, elhervad a lélek.

– Hipokraták! – kiáltja Jézus a fárizeusok felé Galileában, ahová Jeruzsálemből utána jöttek. Látták, Jézus nem megy a közelgő húsvétra Júdeába. – Megmostok mindent, ami kezetek ügyébe esik, mossátok a testeteket és ott marad szennyesen a lelketek, mert parancsokat termeltek magatoknak, hogy áthághassátok Éli parancsait. Hiú és hasztalan a kultuszotok, mert üressége nem Istentől való. Izaiás előre leírt benneteket. Szájjal dicsérítek az Urat és nem lélekkel. Emberi hagyományokat halmoztok az Úr parancsai fölé. Poharakat, korsókat, sajtárokat mostok és megfosztjátok a szülőket gyermekeik védelmező karjaitól, s aki rátok hallgat, hozzátok hasonlóan szennyezi a lelkét.

Igen, kell a tisztaság vize. De a megmosott kézzel együtt nem tisztul meg a lélek. Annak más útja van. „Jöjjetek közelebb, ide, egészen körém. És akinek füle van a hallásra, az hallja meg, hogy a lélek legnagyobb szennyezője az, ami kilép az ajkatokon, a szó. A gonosz beszéd, melyet ezek az üresek világgá szórnak. Ezt a szennyet mossátok le! Közel van a húsvét. Ha lelketek szennyes, hasztalanul tiszta a kezetek.

Azután elment a tömeg. AZ Úr pedig bevonult egy házba övéivel. Tele volt csodálatos emberlelke a földi sötétségek minden fekete árnyával. Mint kellett éreznie az elveszett lelkek láttára! Azokért is jött. És lesznek, akikért hasztalanul jött. Senkit sem lehet erőszakkal megváltani.

– Kitépnek majd minden növényt, melyet nem Atyám ültetett – tör ki belőle az emberi részvét és fájdalom.

És rágondol azokra, akik eljöttek ide Jeruzsálemből, hogy hallgassák őt, akik vezetik a népet és akik maguk világtalanok. Vakok. És vakokat vezetnek. Mondja ezt, és látja az árokba hulló lelkeket. Pásztortalan nyáj, béresek gondjaira bízott karám.

És Péter kéri a magyarázatot.

Feltör az Úr lelkéből a kifakadás:

– Még most sem értitek? Még most sem, a harmadik húsvét előtt?

Ide hallatszik ez a „még most sem”.

Hányszor kellett Jézus emberlelkének ezt átélnie! Csodálkozunk a tanítványokon. Még Péter is. A választott Péter! És mi? Vajon a lepergett századok után mi nem érdemljük ugyanezt? Annyi tanítás, annyi világosság, annyi kegyelem után!

– Még most is?

Még ennek a húsvétnek nagyhetén is? Még lehetnek most is szeretetlen hangok, nem bizás, elszomorodás, reménytelenség? Még szólhat az ajkon az elveszettség, a bűn? Még most sem töltött be mindent az isteni akaratnak való teljes átengedettség, még most sem, ennyi tanítás után?

Még most sem sóvárgunk eléggé a tisztaságért? Még most is szokásokkal pótoljuk az Egyetlen Szükségest? Hiszen mindnyájunkat az Atya ültetett! Hiszen Ő valamennyit fel akarja nevelni, és valamennyit az éig növesztetni. Hiszen van Elrendelés, mert mindenki az Üdvösségre van rendelve! Senki sem veszíthet el más valakinek a révén, csak önmaga által. Miért fogja vaknak a kezét? Fogja meg a látó, Istennek kezét. Miért merül földi formákba? Hallja meg az Egyetlen Szükségesnek szavát! Miért mossa csak a testét és holmiját, és miért nem mossa a lelkét? Tárja ki belső homályait és kérje rá a megbocsátó világosságot! Miért köti le a világ, a hasztalanság, a fénytelenység? Fordítsa befelé a tekintetét, egész világ van ott, csodálatos, természetfölötti világ, új élet, új születés, a Léleknek, annak a galambszárnyú, viharzugató és lángot szóró Léleknek világa, mely boldogsággal várja a szomjazó lelket.

Ámen.

A NYOLC BOLDOGSÁG

Misztériumjáték szövege

I.

Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa.

Istenem szeretlek, és nem tudom, ki vagy
Kívánlak, és nem tudom, miért
Megtöltöd napjaimat és éjszaka
Beléd ömlik az öntudatlanságom.
Nem ismerlek – és te vagy a mindenem
Nem láthatlak – és te vagy a Napom
Nem érthinthetlek – és te vagy az erőm
Mintha nem volnál – és egész létem te vagy.
Mondd, rám nézel, Uram?
És látod, amint szívem, e vak virágkehely
Fehérre tárja szirmát és téged keres?
Mindig várlak, – pedig itt vagy velem.
Mindig enyém vagy – és sohasem elég.
Jaj, mikor jelenlétedbe öltöztetsz engem
Tudom, hogy elvesző semmid vagyok
Együgyű, ámuló semmid
És mert tudatlan vágyódássá fogytam előtted
Rám koronázod a mennyországot.

II.

Boldogok a szelídek, mert ők bírják a földet.

Vigyázz, ujjad bársony legyen
Ha formálva lélekre nyúl.
És akaratod, fényes szíromhullás

Melynek szálló pontja vonz
És szavad, mint a rétnek selyme
Sziklaszívekre takarjon virágos gyepet
És simításától kinőjön a repkény
kiszáradt lélektörzseken.
És parancsod, mint ölelő hajnali szél
Mely tisztítón bújva jár
A lélek sűrűjének zeg-zugos résein.
És jöttöd mint a napkeleti harmathullás
Kérésed mint a reggeli madárszó
Erőszakod mint élő selyemköntös
Mely forrón a testre nő
S a test azt hiszi, ő adta vonalát.
Ha győzni akarsz, hajtsd meg a fejed
Ha uralkodni vágyol, térdepelj
Ha embertestben Isten akarsz lenni
Szelíden szolgálj örökké
És lábaidhoz gördül ajándékul
A föld.

III

Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.

Ne félj a könnytől
Omló árama tisztít
Mért szabódol, ha szenvedést kínál az élet?
Ha sírsz, lélek öntözi földed
Ha sírsz, Isten szántja a lelked
Ha sírsz, elven lesz a talajod röge
És emberarcot fordít feléd
Mert könnyedtől megtudta létét
És azt, hogy a nappal rokon.
Ne félj a könnytől
Gördülő gyémántját szeresd
Ösvényeden aki végigmegy utánad

Kincseknek szedi tarsolyába
És áld majd tégedet
A gyémánthullatót.
Ne félj a könnytől
Valaki rád néz, míg halkán pergeted
Valaki némán sír veled
Valaki megölel és karjába olvadsz
Valaki rád hajol és tekintetébe fulsz
Valaki körülvesz, megjár
Sírásod szent lesz és hófehér
És nem fáj, mert ölelnek érte
És jó neked sírni, ha rád borul
A tárt karú Vigasztalás.

IV.

Boldogok akik éheznek és szomjúhozzák az igazságot, mert
ők megelégtetnek.

Szeresd a szomjúságot
Mert irányt mutat
És lelked tikkadása így öröm.
Jaj annak, aki lélektöltötten
Nem kérezkedik tovább!
Oh, telhetetlen örök aranypohár
Igazság
Jaj annak, aki ízlelt
És nem maradt szomjas örökre!
És boldog az, ki sivatagos léte homokján
Égő ajakkal, gyötörve lehull
És kérve kér:
Uram, merre a kelyhed?
Uram, szomjas maradtam
Megjártam a föld örömének széles sarkait
És futva ittam unszoló tömeggel

Bódító italt
De szomjas maradtam
Mert nem volt ott
Az igazi pohár
Nálad van uram?

Szeresd a szomjúságot
Mert lankadásod, e tévedt keresés
Csak álnok látszat, és megvan a Pohár
Hús aranyvizének fogyhatlan üdeségét
Nevető arccal ígéri
Az örökkévalóság.

V.

Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek.

Szeresd a gyöngét, a lehulltat
A könnyes szívet, a lehajtott fejet
Szeresd azt, aki takartan szenved
És arcán sírások barázdája torzul
Szeresd és takard rá bizó lelket a tiédből . . .
Vágd fel palástod és osztogasd
Jaj sokan sírnak
Sokan várnak reád
Szeresd azt, ami fáj
Tarts a sebek fölé gyógyító kezet
Sebzett lelkekre teríts mentő imát
És öleld meg, aki panaszhang nélkül
Tépetten vánszorog feléd.
De ne hidd, hogy adtál, míg lelked osztod,
Mert magad lettél százszor gazdagabb,
És ne tudd bőségedet,
A lélekkálák aranyfokain
Míg kezed segítve lefelé tárul,

Arcod, szemed meg tartson felfelé.
Tudod, hogy Napok járnak odafenn?
Akiknek te vagy a gyöngye, a hullott
A sebzett, a könnyező?
Oh, jaj neked, ha nem tudod
És nem könnyörögsz mély alázkodással
Hogy a Napok Napja
Palástja foszlányát borítsa reád . . .

VI

Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent.

Ismered a kristályt?
Az omló vizesést, a félénk harmatot?
Láttad az égnek napjárta színét?
Egy sem olyan tiszta, mint a lélek
Ha fényforrására visszanéz
És ámulva szól: ez én vagyok.
És hallgat mint a szótlan tengerszemek
Ha rájuk néz az ég
S a vízbe istenarcot rajzol
A napszínű felhő.
És hallgat mint a fehér hegyorom
Ha gyopárkoszorúsan, mint jegyeslány
Várja kedvesét
A Végtelen az ő szerelme! . . .
A tiszta lélek földet nem illetve jár
És lát és mélyed és válaszol
Mert nincsen egyedül soha
Szerelmesen
Szent okába merülten
Sajnálja, hogy külön léte van
És énekel: oh én forrásom
Tüntess el engem önmagadban . . .

VII.

Boldogok a békességesek, mert Isten fiainak hivatnak.

A béke a végtelen erő
Mely tiszta fövennyé mossa lelkedet
Hogy tenyészzen benne a bőséges élet
A gyümölcsosztó, telhetetlen élet
Mely öt kenyérből ezreknek adhat
Többet, mint elég.
A béke a lélekjáró összhang
Üde himnuszok egymásba hajlása
Fehér oszlopokra futó
Sötétlombú füzér.
A béke a mindenre ömlő jószág
Szentelt tűrés, tűzálló akarat.
A béke az istenvárás
És kúszás az Úrnak léptenyomán
A béke a léleképség
Létednek frigyszekrénye
Hol, ki hasztalan kerestél lankadottan
Most megtalálod énedet
A béke az Isten lelke
Kölcsönkapod, mint atyáét a gyermek
És odaadod érte
Magadat.

VIII.

Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert
övék a mennyeknek országa.

Ha igazadért bántanak, testvét
Tartsd oda lelked az ostor elé
Mert megszentel a gúny
És sugárfortokká gyullad

A rád freccsent szitok
Csak szeresd és akard.
Oh szeresd a sértő, a sebző beszédet
Ha lelked pitvarán csúfosan szennyez
És te tiszta vagy a rád sugárzó
Öröklét szeme mélyén!
Tűrő lelken át
Angyalénekké verődik a gyalázás
És megkeresi Istent
Mint a legszebb dalod.
Szeresd az üzetést, a forró ellenállást
Mely nem öl, hanem lelket fakaszt
Életed gyöngé fáját őserdővé dúsítja
Ha életverten magasra emeled a fejed
És vérző arccal felmosolyogsz az égre
– Megvásároltalak!

(1926)

ISBN 963 360 212 2

ISBN 963 360 220 3

**A KIADÁSÉRT FELEL: DR. ÁKOS GÉZA IGAZGATÓ
A SZEDÉST A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT VÉGEZTE
NYOMÁS ÉS KÖTÉS A FRANKILIN NYOMDA MUNKÁJA
(82/1397)**

FELELŐS VEZETŐ: MÁTYÁS MIKLÓS IGAZGATÓ

